

Instans: Kommunstyrelsen
Tid: 2017-08-14 kl.08:30
Plats: Sämsjön (B), Kommunhuset

Johnny Carlsson
Kommunstyrelsens ordförande

Marie Nordqvist
Sekreterare

Förslag på justerare: Andreas Molin

Samtliga ärenden har beretts av kommunstyrelsens ordförande. I samtliga beslutsärenden föreslås kommunstyrelsen besluta i enlighet med förvaltningens/tidigare nämnds förslag till beslut om inget annat framgår av ordförandeskrivelse.

Information:

- KS = slutgiltigt beslut fattas i Kommunstyrelsen.
- KF = slutgiltigt beslut fattas i Kommunfullmäktige.
- Info = Information.
- Ett X markerar att handlingar finns bifogade i kallelsen.
- VS markerar att handlingar presenteras vid sammanträdet.

<i>KL</i>	<i>NR</i>	<i>Besluts -organ</i>	<i>Ärende</i>	<i>DNR</i>	<i>Handlingar bifogas</i>	<i>Föredragande/ Kommentar</i>
08.30			Sammanträdet öppnande			Ordförande
			Upprop			Nämndsekreterare
			Val av justerare och tid för justering			Ordförande
08.35	1	Info	Åtgärder för att skapa goda förutsättningar för lokal handel i Herrljunga	KS 153/2017	X	Näringslivschef
08.45	2	Info	Markförvärv och skötsel av stationsområdet Herrljunga	KS 164/2017	--	Teknisk chef
08.55	3	Info	Hemställan och förslag avseende kommunens behov av bostäder för anvisade flyktingar	KS 112/2017	X	Ordförande
09.00	4	Info	Budgetuppföljning per 2017-05-31 / 2017-07-31	KS 11/2017	X	Ekonomichef
09.10	5	KF	Revidering av för verksamhets- och ekonomistyrningsprinciper	KS 152/2017	X	Ekonomichef
09.20	6	KF	Processbeskrivning av investeringsprojekt som rör lokalförändring	KS 148/2017	X	Teknisk chef
09.30	7	KS	Riktlinje för fakturering och krav	KS 131/2017	X	Ekonomichef
10.00	8	KS	Begäran om fortsatt samarbete kring Gäsene Café, Herrljunga pastorat	KS 146/2017	X	Ekonomichef
10.10	9	KF	Förändring av prioriterade mål i Budget 2017 för socialnämnden	KS 150/2017	X	Senior Kommunchef
10.20	10	KF	SKL.s erbjudande av förvärv av aktier i Inera AB	KS 159/2017	X	Senior Kommunchef
10.30	11	KF	Antagande av ny översiktsplan Herrljunga kommun	KS 115/2015	X	Planeringssekreterare
10.45	12	KF	Alkohol- och drogpolitiskt program	KS 125/2017	X	Folkhälso- samordnare
10.55	13	KF	Revidering av Internationell strategi för Herrljunga kommun	KS 298/2016	X	Folkhälso- samordnare
11.05	14	KF	Återremittering av förslag att tillsätta en fullmäktigeberedning för att ta fram en plan för socialförvaltningens verksamhetslokaler	KS 53/2017	X	Ordförande
11.10	15	KF	Sammanträdesplan 2018, årshjul	KS 137/2017	X	Ordförande

KL	NR	Besluts -organ	Ärende	DNR	Handlingar bifogas	Föredragande/ Kommentar
11.15	16	KF	Redovisning av ej färdigberedda motioner 2017	KS 17/2017	X	Nämndsekreterare
11.20	17	KF	Redovisning av ej färdigberedda medborgarförslag 2017	KS 16/2017	X	Nämndsekreterare
11.25	18	KS	Riktlinje för genomförande av medborgardialoger	KS 136/2017	X	Nämndsekreterare
11.30	19	KS	Beredning av motion avseende gratis wifi i kommunens verksamhetslokaler	KS 41/2017	X	Senior Kommunchef
11.35	20	KS	Undertecknande av handlingar utifrån kommunstyrelsens delegationsordning (teckna firma Herrljunga kommun)	KS 151/2017	X	Senior Kommunchef
11.40	21	KS	Begäran om detaljplanändring för Stationsvägen Ljung och Brolles Ljung	KS 149/2017	X	Kommunarkitekt
11.50	22	KS	Samverkansöverenskommelsen för cykla och vandra i Sjuhärad	KS 135/2017	X	Utvecklare
12.00	23	KS	Rapport till kommunstyrelsen angående särskild händelse i Herrljunga kommun Brevförsändelse med pulver	KS 165/2017	X	Senior Kommunchef
12.10	24	KS	Meddelanden			Ordförande
12.15	25	KS	Delegeringsbeslut			Ordförande

NR	Meddelandeförteckning	DNR	Handlingar bifogas
1	Styrelseprotokoll Herbo	KS 6/2017	X
2	Styrelseprotokoll Herrljunga Hotellfastighets AB	KS 6/2017	X
3	Satsning för stärkt krisberedskap - delrapport juni 2017 från Länsstyrelsen	KS 44/2017	X
4	Anteckningar från FHPR 2017-05-03	--	X
5	Facklig invändning mot tvätthantering	--	X
6	Överenskommelse om att stärka arbetet med mänskliga rättigheter, mellan SKL och Regeringen	KS 142/2017	X
7	SN § 57-2017-06-07 Tertialrapport 2017-04-30	KS 2017:32	X
8	Förbundsavgift 2018 Sveriges Kommuner och Landsting (SKL)	KS 143/2017	X
9	Protokoll från LKPR 2017-05-30	--	X
10	KSAU protokoll 2017-06-19	--	X
11	Protokoll från Sjuhärads samordningsförbund - 2017	KS 2/2017	X
12	Direktionsprotokoll 2017-06-02 Boråsregionen Sjuhärads kommunalförbund	KS 3/2017	X
13	Huvudöverenskommelse om lön och allmänna anställningsvillkor samt rekommendation om lokalt kollektivavtal m m - HÖK T	KS 2017:36	X
14	Kommunforskning i Västsverige Ideell Förening, årsmöte 2017	KS 2017:38	X
15	Styrelseprotokoll Herrljunga Elektriska AB 2017-05-31	KS 6/2017	X
16	Styrelseprotokoll Herrljunga Vatten AB 2017-05-31	KS 6/2017	X
17	KSAU protokoll 2017-08-07	--	X

<i>NR</i>	<i>Delegeringsbeslut</i>	<i>DNR</i>	<i>Handlingar bifogas</i>
1	Anställning av kommunikatör	KS 162/2017	X
2	Avtal gällande turistinformationstjänster och besöksnäring	KS 163/2017	X

2017-06-19

Till
Kommunstyrelsen

Livskraftig handel i Herrljunga Kommun

Handeln & butiksägarna i Herrljunga Kommun står inför omfattande utmaningar. Människors & företags ändrade köpmönster riskerar att påverka den lokala handeln negativt. En ond cirkel skapas då butiksutbudet riskerar att bli sämre, med ytterligare nedläggningar som följd. Herrljunga kommer att (och har redan) drabbats i likhet med många andra kommuner i Sverige.

Förändringar i handelsmönster har alltid skett över tid. Dock ser vi nu att förändringarna går allt snabbare. Vi ser också att "pendeln svänger tillbaka" vad avser viss servicehandel som lyckats med konststycket att överleva under knapra förhållanden. Mestadels av butikerna & handeln som finns i vår kommun (livsmedelshandeln undantagen) bedrivs i småskalig verksamhet och det är då extra svårt att ensam kunna bryta ett negativt handelsmönster. Här kommer Köpmannaföreningen och Fokus Herrljunga in som samarbetspartners.

Vi vill informera Kommunstyrelsens ledamöter, att Fokus Herrljunga tillsammans med bland annat Herrljunga Köpmannaförening, håller på att utarbeta en projektplan med förslag på olika åtgärder om hur vi tillsammans med kommunen kan skapa goda framtidsförutsättningar för lokal handel. Vi avser att inkomma med projektförslag (med tillhörande budget) till Kommunstyrelsen under hösten 2017.

Med vänlig hälsning

Carl-Olov Holmström
Näringslivschef

Jessica Pehrsson
Ordförande i Herrljunga Köpmannaförening

SN § 51

DNR SN 51/2017

Hemställan och förslag avseende kommunens behov av bostäder för anvisade flyktingar

Sammanfattning

Socialnämnden har ett stort behov av bostäder för nyanlända invandrare som anvisas till kommunen samt för svaga och utsatta grupper. Behovet av små lägenheter för ensamkommande ungdomar är också mycket stort. Kommunen är enligt lag skyldig att tillgodose dessa behov. Bristen på bostäder i kommunen är nu akut för att kunna tillgodose dessa behov. Kommunen behöver därför nu omgående köpa alternativt hyra villor, bostadsrätter, Attefallshus eller bostadsmoduler.

Vi har flera ärenden på förfrågning hos ekonomiskt bistånd om hjälp med bostad och bostadssociala kontrakt då de av olika anledningar ej kan lösa den situationen själva. Insatser från oss som motverkar hemlöshet. Prognosen är att behovet av bostadssociala kontrakt kommer att öka.

Beslutsunderlag

Ordförandeskrivelse i ärendet daterad 2017-04-25

Socialtjänstlag (2001:453)

Lag (2016:38) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning.

Förslag till beslut

Socialnämndens ordförandes förslag till beslut:

- Socialnämnden hemställer om att tekniska nämnden omgående påbörjar anskaffning av bostäder för socialnämndens behov för anvisade flyktingar och ensamkommande ungdomar.
- 720 tkr av socialnämndens investeringsbudget för 2017 avdelas för inköp av bostäder.
- Medel ur flyktingbufferten nyttjas för hyra av bostäder.
- Utöver det som kan avdelas ur socialnämndens investeringsbudget för 2017 så föreslås kommunstyrelsen ta fram ytterligare förslag till finansiering av bostäder.
- Kommunfullmäktige föreslås uppdraga åt tekniska nämnden att omgående påbörja anskaffning av bostäder för socialnämndens behov för anvisade flyktingar och ensamkommande ungdomar.
- Kommunfullmäktige föreslås godkänna socialnämndens nyttjande av flyktingbufferten.

Lennart Ottosson (KV) föreslår följande ändring: punkt 3 och 6 i beslutsförslaget stryks.

Inger Gustavsson (L) och Pia Bondesson (C) yrkar bifall till socialnämndens ordförandes förslag till beslut med ändringsförslag.

Fortsättning § 51

Beslutsgång

Ordföranden frågar om förvaltningens förslag till beslut antas och finner att så sker.

Socialnämndens beslut

1. Socialnämnden hemställer om att tekniska nämnden omgående påbörjar anskaffning av bostäder för socialnämndens behov för anvisade flyktingar och ensamkommande ungdomar.
2. 720 tkr av socialnämndens investeringsbudget för 2017 avdelas för inköp av bostäder.
3. Utöver det som kan avdelas ur socialnämndens investeringsbudget för 2017 så föreslås kommunstyrelsen ta fram ytterligare förslag till finansiering av bostäder.
4. Kommunfullmäktige föreslås uppdra åt tekniska nämnden att omgående påbörja anskaffning av bostäder för socialnämndens behov för anvisade flyktingar och ensamkommande ungdomar.
5. Beslutet justeras omedelbart.

Expedieras till: Kommunfullmäktige, kommunstyrelsen, tekniska nämnden

KA

209

Hemställan och förslag avseende kommunens behov av bostäder för anvisade flyktingar.

Sammanfattning

Socialnämnden har ett stort behov av bostäder för nyanlända invandrare som anvisas till kommunen samt för svaga och utsatta grupper. Behovet av små lägenheter för ensamkommande ungdomar är också mycket stort. Kommunen är enligt lag skyldig att tillgodose dessa behov. Bristen på bostäder i kommunen är ny akut för att kunna tillgodose dessa behov. Kommunen behöver därför nu omgående köpa alternativt hyra villor, bostadsrätter, Attefallshus eller bostadsmoduler.

Aktuell boendesituation 2017-04-26.

Introduktionsenheten

Vi har fyra personer, ensamhushåll som kommit på anvisning som bor på vandrarhem, två av de fyra har bott där sedan november de andra två sedan december. Vi har inga lägenheter på gång till dem. En person av dessa fyra har nu fått en bostad i en annan kommun och valt att flytta från Herrljunga.

Vi har under mars månad tagit emot 11st anvisningar. Vi har fått tre lägenheter av Herbo. En av dessa anvisningar bor tillfälligt inneboende hos en privatperson och en familj bestående av två vuxna och ett barn bor tillfälligt på Trygghetsboendet i väntan på en av lägenheterna från Herbo. Anvisningarna kvarstår sedan om tre anvisningar per månad tom september då vårt årstal om 28 anvisningar är uppnått. Problematiken kring att genomföra planerade mottaganden kvarstår där Migrationsverket och de enskilda önskar få adresser för de tilltänkta bostäderna för att kunna gå vidare med anvisningarna. Vi har inga lägenhetsadresser att uppge, vi har i dagsläget inga bostäder åt dessa personer, varav vi får ange kommunen som adress samt inkvartera berörda på Hotellet i Herrljunga, då vandrarhemmet i kommunen är fullbelagt. Dygnskostnad på hotellet är ca 1500kr/pers/natt.

Ekonomiskt bistånd

Boendesituation/ bostadssociala ärenden är som följer:

- o En barnfamilj hyr ett litet hus i Ljung via vandrarhemmet i Herrljunga De har nu fått ett eget andra handskontrakt på 6 månader i annan kommun och då valt att flytta från Herrljunga, familjen flyttar månadsskiftet april/maj.
- o En person på vandarahem i Borås sedan årsskiftet, kvarstår.
- o En barnfamilj på vandrarhem i Vårgårda, som blir bostadslösa 170426 då Vandrarhemmet i Vårgårda inte tar emot eller förlänger några vandrarhemsvistelser mer.. Beslut togs 170424 om att tillfälligt husera familjen i två lägenheter på Trygghetsboendet.

Summa totalt för vandrarhem: ca 50 000kr/mån ej budgeterat.

Vi har flera ärenden på förfrågning hos ekonomiskt bistånd om hjälp med bostad och bostadssociala kontrakt då de av olika anledningar ej kan lösa den situationen själva. Insatser från oss som motverkar hemlöshet. Prognosen är att behovet av bostadssociala kontrakt kommer att öka.

Beslutsunderlag

Socialtjänstlag (2001:453)

Lag (2016:38) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning.

Förslag till beslut

- Socialnämnden hemställer om att Tekniska nämnden omgående påbörjar anskaffning av bostäder för Socialnämndens behov för anvisade flyktingar och ensamkommande ungdomar..
- 720 kkr av Socialnämnden investeringsbudget för 2017 avdelas för inköp av bostäder.
- Medel ur flyktingbufferten nyttjas för hyra av bostäder.
- Utöver det som kan avdelas ur Socialnämndens investeringsbudget för 2017 så föreslås Kommunstyrelsen ta fram ytterligare förslag till finansiering av bostäder.
- Kommunfullmäktige föreslås uppdra åt Tekniska nämnden att omgående påbörja anskaffning av bostäder för Socialnämndens behov för anvisade flyktingar och ensamkommande ungdomar.
- Kommunfullmäktige föreslås godkänna Socialnämndens nyttjande av flyktingbufferten.

Lennart Ottosson
Socialnämndens ordförande

Expedieras till:
För kännedom
till:

HERRLJUNGA KOMMUN

KOMMUNSTYRELSENS
FÖRVALTNING
Linda Rudenwall

Tjänsteskrivelse
2017-06-19
DNR KS 152/2017 942
Sid 1 av 1

Revidering policy för verksamhets- och ekonomistyrningsprinciper

Sammanfattning

Kommunfullmäktige fastställde den 9/12 2014 ny policy för verksamhets- och ekonomistyrningsprinciper. Nu föreslås policyn revideras i framförallt tre olika delar:

1) Investeringsprocessen 2) Uppföljningsprocessen 3) Hantering av över/underskott av migrationsverksamheten.

Revisionen har haft synpunkter på att det finns en otydlighet i beslutsfattandet gällande särskilda investeringsprojekt. I det reviderade förslaget förtydligas den politiska beslutsgången vid investeringsprojekt som berör lokalförändringar. Förtydligandet ligger som en bilaga till policyn.

Uppföljningsprocessen föreslås förändras genom att antalet månadsrapporter minskas i antal per år. I det reviderade förslaget sker uppföljning sex gånger per år genom fyra månadsuppföljningar, varav en är förstärkt, samt delårsrapport/bokslut per sista augusti och årsredovisningen per sista december. I uppföljningsprocessen kommer bokföringen att stängas varannan månad för att få en så rättvisande bild av utfallet som möjligt. En rutin kommer att utformas och följas av ekonomiavdelningen.

Ett nytt avsnitt har lagts till gällande hantering av över-/underskott av migrationsverksamheten. Principen följer det sedan tidigare fattade beslutet i Socialnämnden gällande hur medel kan balanseras mellan åren. Principen möjliggör en buffert på maximalt fem år och ska tillfalla den förvaltning som ansvarar för verksamheten. Några mindre justeringar har också gjorts i policyn, vilket kan utläsas i det reviderade förslaget.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse daterad 2017-06-19

Reviderad policy för verksamhets- och ekonomistyrningsprinciper

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige fastställa reviderad policy för verksamhets- och ekonomistyrningsprinciper.

Linda Rudenwall
Ekonomichef

Expedieras till: nämnder
För kännedom
till:

DIARIENUMMER: 2014-149
FASTSTÄLLD: åååå-mm-dd
VERSION:
SENAST REVIDERAD: 2017-
GILTIG TILL: 2018-12-31
DOKUMENTANSVAR:
Ekonomiavdelning

Policy

Verksamhets- och ekonomistyrningsprinciper

Kommunfullmäktige har fattat beslut om nya/reviderade Verksamhets- och ekonomistyrningsprinciper att gälla tom 2018-12-31 för Herrljunga kommun.

HERRLJUNGA KOMMUN

Våga vilja växa!

Innehållsförteckning

1. GOD EKONOMISK HUSHÅLLNING.....	1
1.1 God ekonomisk hushållning ur ett verksamhetsperspektiv	1
1.2 God ekonomisk hushållning ur ett finansiellt perspektiv	1
2. VISION/MÅLSTYRNING	2
3. RESURSFÖRDELNING/RESURSSTYRNING	2
4. BUDGET OCH VERKSAMHETSPLAN.....	3
4.1 Anslagsbindningsnivåer	3
4.1.1 Driftbudget	3
4.1.2 Investeringsbudget – ramar för investeringar	4
4.1.3 Särskilda investeringsbeslut	4
4.2 Budgetprocessen.....	4
5. RESURSFÖRDELNINGSMODELL.....	5
6. ÅRSPLAN.....	5
7. UPPFÖLJNING.....	5
7.1 Åtgärder vid budgetavvikelse.....	6
8. HANTERING AV ÖVER- RESPEKTIVE UNDERSKOTT	7
8.1 Resultatutjämningsreserv (RUR).....	7
8.2 Renhållningsverksamhet.....	7
8.3 Kommunfullmäktige/kommunstyrelse/nämnder – överskott/underskottshantering.....	7
9. HANTERING AV ÖVER-/UNDERSKOTT AV MIGRATIONSVERKSAMHETEN	8
BILAGA 1 Processbeskrivning av investeringsprojekt som rör lokalförändring.....	9

1. GOD EKONOMISK HUSHÅLLNING

Enligt kommunallagen skall budgeten innehålla en plan för verksamheten och ekonomin under budgetåret. För verksamheten skall anges mål och riktlinjer som är av betydelse för en god ekonomisk hushållning. För ekonomin skall anges de finansiella mål som är av betydelse för en god ekonomisk hushållning.

1.1 God ekonomisk hushållning ur ett verksamhetsperspektiv

Mål och riktlinjer för verksamheten visar hur mycket verksamhet som ryms inom de finansiella målen, alltså kopplingen mellan ekonomi och verksamhet. Det skall finnas ett samband mellan de resurser vi använder, de prestationer som genomförs och de resultat som uppnås. Detta fordrar en planering med framförhållning och handlingsberedskap, tydliga och mätbara mål samt bra uppföljning.

Den övergripande politiska styrningen av verksamheterna sker utifrån kommunens vision samt kommungemensamma inriktningsmål som fastställs av kommunfullmäktige.

1.2 God ekonomisk hushållning ur ett finansiellt perspektiv

Innebörden av god ekonomisk hushållning ur ett finansiellt perspektiv är att:

- varje generation själv måste bära kostnaderna för den service som den
- konsumerar. Detta innebär att ingen generation skall behöva betala för det som en tidigare generation förbrukat
- kommunens resultat skall vara positivt, dvs. samlade intäkter skall överstiga totala kostnader
- kommunen har en ekonomisk buffert för att kunna hantera oförutsedda händelser och konjunktursvängningar (RUR)

För att uppnå god ekonomisk hushållning gäller följande finansiella mål:

Resultatmål

Det årliga resultatet ska i förhållande till skatteintäkter och generella statsbidrag långsiktigt uppgå till minst 2 procent.

Soliditet

Soliditeten skall långsiktigt uppgå till minst 70 procent (ansvarsförbindelsen ej medräknad).

Investeringar

Nettoinvesteringarna skall under en rullande femårsperiod (budgetperioden + två år dessförinnan) finansieras med egna medel (årligt resultat + avskrivningskostnader).

2. VISION/MÅLSTYRNING

I Herrljunga kommuns utvecklingsplan "Växtkraft 10 000" framgår att en välskött kommunal ekonomi är en förutsättning för att nå det övergripande strategiska målet med 10 000 invånare

år 2020. Med det menas att en ansvarsfull hushållning med skattemedel är en förutsättning för att kommunen ska kunna utgöra en aktiv och handlingskraftig part i utvecklingsarbetet och därmed kunna garantera en god offentlig service till medborgarna.

Kommunfullmäktige har fastställt vision, övergripande mål och inriktningsmål för styrelse, bolag, stiftelse och samtliga nämnder i Herrljunga kommun.

Herrljunga kommuns vision är: **VÅGA-VILJA-VÄXA**.

Kommunens övergripande strategiska mål är det ska finnas 10 000 invånare i kommunen år 2020.

Herrljunga kommun har antagit följande inriktningsmål:

Herrljunga kommun

- är en kommun där det är gott att leva!
- är en långsiktigt hållbar kommun!
- har en tydlig och välkomnande VI-känsla!
- har ett dynamiskt och lokalt förankrat näringsliv!
- har en välskött kommunal ekonomi!
- arbetar i enlighet med det personalpolitiska programmet

Prioriterade mål

De prioriterade målen är direkt relaterade till inriktningsmålen och är fastställda av kommunfullmäktige. De fastställda prioriterade målen är långsiktiga, ska gälla under planperioden och berör kommunens nämnder i olika omfattning. Det är väsentligt att inriktningsmålen genom valet av prioriterade mål fångas upp av samtliga nämnder.

För varje prioriterat mål ska förvaltningen arbeta fram indikatorer vilka definierar hur måluppfyllelsen ska mätas. Förvaltningarna upprättar verksamhetsplaner med aktiviteter som syftar till att mål och indikatorer ska uppnås.

Uppföljning

Resultat/måluppfyllelsen stäms av vid årets slut i samband med årsredovisningen. Delavstämning görs efter andra tertialet och redovisas i delårsrapporten.

3. RESURSFÖRDELNING/RESURSSTYRNING

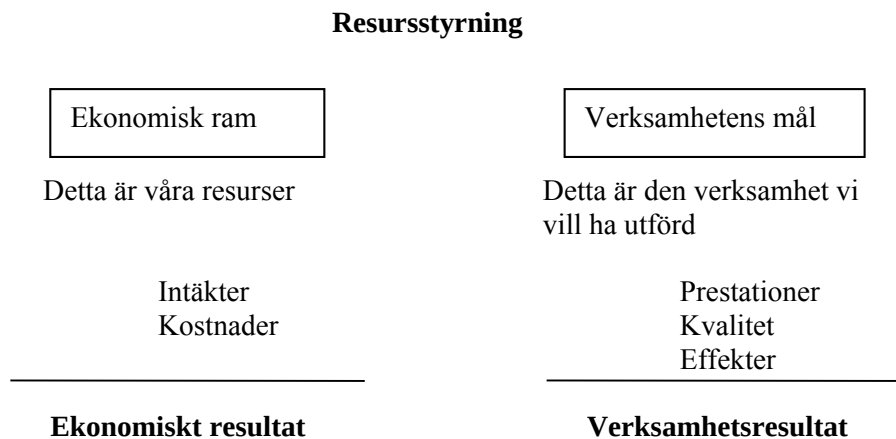
Ekonomistyrning är en del i det totala styrsystemet och handlar liksom all styrning om att påverka agerandet i en viss önskvärd riktning. Ekonomistyrning ska uppmuntra till ett sunt ekonomiskt agerande. Det innebär t.ex. att alla ekonomiskt ansvariga ska agera med kommunens bästa för ögonen. Detta kan medföra att nyttan för den totala ekonomin ibland måste gå före det enskilda ansvarets bästa.

I budgeten bestäms fördelningen av kommunens resurser för de kommande åren utifrån Herrljunga kommuns resursfördelningsmodell som bygger på **föregående års budgetramar som grund. de mål som**

har antagits. Resursstyrningen sker genom att kommunfullmäktige tilldelar nämnderna ekonomiska ramar. Nämnderna fördelar sedan medel till de olika verksamheterna utifrån de mål som kommunfullmäktig/styrelse/nämnd satt upp.

Det ekonomiska resultatet redovisar hur nämnden har använt sina tilldelade medel. Verksamhetsresultatet redovisar hur målen har infriats.

Följande uppställning visar schematiskt hur resursstyrningen ser ut.

De kommunala verksamheterna ska bedrivas inom befintliga ramar även om detta medför att de i budgeten angivna verksamhetsmålen inte helt kan uppnås. Detta innebär att de ekonomiska målen är överordnade verksamhetsmålen, medel går före verksamhetsmål.

4. BUDGET OCH VERKSAMHETSPLAN

Kommunen skall årligen upprätta och fastställa budget och verksamhetsplan. Där tydliggörs mål för ekonomin men även mål för verksamheterna.

Kommunen tillämpar en rullande flerårsplanering där kommunfullmäktige årligen fastställer ekonomiska mål och verksamhetsmål för kommande treårsperiod. Härigenom skapas stabila planeringsförutsättningar och en helhetssyn med tydlig inriktning på ekonomi och verksamhet.

4.1 Anslagsbindningsnivåer

4.1.1 Driftbudget

Anslagsbindningsnivån är styrelse/nämnd. Anslagsbindningsnivå är det område inom vilken styrelse/nämnden (utan beslut från kommunfullmäktige) kan omfördela resurser mellan enheter/verksamheter.

Förändring som innebär ändrad verksamhetsinriktning beslutas av kommunfullmäktige.

Varje nämnd ska i sitt förslag till driftbudget ange:

- Verksamhetsbudget för kommande år. Budgetförslaget ska upprättas inom tilldelad ram. Verksamhetsbudgeten ska innehålla uppgifter om nettokostnader på delverksamhetsnivå samt uppdelning i kostnader och intäkter på nämndsnivå.

- Prioriterade mål

- Verksamhetsbeskrivning med verksamhetsmål och nyckeltal

- Information om planerad verksamhet

4.1.2 Investeringsbudget – ramar för investeringar

För investeringsobjekt understigande 75 prisbasbelopp beslutar kommunfullmäktige om en årlig investeringsram för styrelse/nämnd. Inom erhållna investeringsramar får styrelse/nämnd disponera anslagen. Ska regleras i styrelses/nämnds delegationsordning.

Med investering avses anskaffning av anläggning eller inventarier som är avsedd för stadigvarande bruk, har en livslängd på mer än tre år och ett anskaffningsvärde på minst ett prisbasbelopp.

4.1.3 Särskilda investeringsbeslut

Investeringsprojekt över 75 prisbasbelopp beslutas av kommunfullmäktige per enskilt projekt vilket innebär att anslaget binds till det enskilda projektet. Om investeringsprojekt löper över flera kalenderår skall fördelning göras av investeringsbelopp för respektive år. Innan ett investeringsprojekt överstigande 75 prisbasbelopp startar upp skall kommunfullmäktige godkänna igångsättningen av projektet (startbeslut).

Se bilaga 1 gällande processbeskrivning för investeringsprojekt som rör lokalförändringar.

Omdisponering av särskilda investeringsprojekt kan göras av kommunfullmäktige.

4.2 Budgetprocessen

Budgetprocessen beskrivs nedan utifrån vad som görs, av vem och när det sker under året.

Februari	Utifrån framtagna omvärldsanalys hålls en allmänpolitisk debatt i kommunfullmäktige med sikte på kommande års budgetperiod.
Mars	Tjänstemännen arbetar fram budgetförutsättningar, förslag på ekonomiska mål (resultaträkning, balansräkning och investeringsbudget samt resursfördelning) och verksamhetsmål (inriktningsmål och prioriterade mål)
Mars	Budgetdialog hålls mellan politiker, tjänstemän och fackliga företrädare. Tjänstemännen presenterar förslag till budgetförutsättningar, ekonomiska mål (resultaträkning, balansräkning, investeringsbudget samt resursfördelning) samt verksamhetsmål (inriktningsmål och prioriterade mål).
April/maj	Politisk budgetberedning
Maj/juni	Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta om budget (resultaträkning, balansräkning och kommunbidrag för styrelse/nämnder) och fastställa investeringsbudget samt verksamhetsplan (inriktningsmål och prioriterade mål) för kommande tre år med skattesats för det kommande året.
Juni	Kommunfullmäktige beslutar om budget (resultaträkning, balansräkning och kommunbidrag för styrelse/nämnder) och fastställa investeringsbudget samt verksamhetsplan (inriktningsmål och prioriterade mål) för kommande tre år med skattesats för det kommande året.
Aug/sept	Styrelse/nämnd arbetar fram förslag till verksamhetsplan driftsbudget.
September	Styrelse/nämnd beslutar om verksamhetsplan.
Oktober	Kommunstyrelse föreslår kommunfullmäktige fastställa budget (resultaträkning, balansräkning, kommunbidrag, intern prissättning samt fastställer taxor och avgifter för styrelse/nämnder) och verksamhetsplan (inriktningsmål och prioriterade mål) för kommande tre år samt skattesatsen för det kommande året.

November	Kommunfullmäktige fastställer budget (resultaträkning, balansräkning samt kommunbidrag för styrelse/nämnder) och verksamhetsplan (inriktningsmål och prioriterade mål) för kommande tre år samt skattesatsen för det kommande året.
December	Styrelse/nämnder upprättar och fastställer budgetar för verksamheterna. Förvaltningarna upprättar internbudgetar.
Februari	Kommunfullmäktige informeras om styrelsen/nämndernas budgetar på verksamhetsnivå.

5. RESURSFÖRDELNINGSMODELL

Den centrala resursfördelningen görs årligen i samband med framtagandet av ekonomiska ramar. Kommunens resursfördelningsmodell omfattar styrelse/nämnder och bygger på föregående års tilldelade budgetar. Modellen tar hänsyn till:

- föregående års budget
- beslutade förändringar (av både myndighet och kommunfullmäktige)
- antaganden om ~~KPI-förändring~~ prisförändring
- antaganden om löneutveckling
- framräknade volymförändringar utifrån demografiska förändringar
- politiska prioriteringar
- ytterligare områden kan komma att ingå i resursfördelningsmodellen

6. ÅRSPLAN

Kommunstyrelsen fastställer senast i september månad en årsplan för nästa års sammanträden och ärenden.

7. UPPFÖLJNING

Månadsuppföljning till kommunstyrelsen

Ekonomiavdelning upprättar månadsuppföljning som presenteras för kommunstyrelsen. Uppföljningen innehåller budget och prognos för kommunens resultaträkning, styrelse/nämndernas kommunbidrag och investeringar. ~~samt en personalredovisning.~~

Månadsuppföljning skall göras per februari, april, juli och oktober.

~~,varje månad förutom januari, juni, november och december månader.~~

Vid prognostiserat underskott ska åtgärder presenteras för att korrigera förväntat underskott. Konsekvenser av presenterade åtgärder skall redovisas.

Månadsuppföljning till nämnd.

Förvaltningarna upprättar en månadsuppföljning som presenteras nämnderna. Uppföljningen skall för driften redovisa budget och utfall för perioden, budget och prognos för helår ~~samt budget och prognos helår för investeringar.~~ ~~samt en personalredovisning.~~

Vid prognostiserat underskott ska åtgärder presenteras för att korrigera förväntat underskott. Konsekvenser av presenterade åtgärder skall redovisas.

Förstärkt månadsuppföljning till kommunstyrelsen

Förstärkt månadsuppföljning upprättas per april månad.

Uppföljningen skall för driften redovisa budget och utfall för perioden, budget och prognos för helår, budget och prognos helår för investeringar samt en personalredovisning.

Vid prognostiserat underskott ska åtgärder presenteras för att korrigera förväntat underskott. Konsekvenser av presenterade åtgärder skall redovisas.

Den förstärkta månadsuppföljningen ska även omfatta avstämningar av väsentliga balanskonton.

Delårsrapport

Ekonomiavdelningen upprättar delårsrapport per augusti månad som presenteras för kommunstyrelsen/kommunfullmäktige. Delårsrapporten skall förutom formella krav enligt RKR även innehålla måluppfyllelse av kommunfullmäktiges beslutade mål samt en personalredovisning.

Årsredovisning

Ekonomiavdelningen upprättar årsredovisning för kommunen för föregående verksamhetsår som fastställs av kommunfullmäktige senast under maj månad. I samband med detta beslutar kommunfullmäktige om hantering av över- och underskott samt ombudgetering av investeringsmedel.

Verksamhetsberättelse

Styrelse/nämnderna upprättar verksamhetsberättelse för föregående verksamhetsår som fastställs av kommunfullmäktige senast under maj månad.

7.1 Åtgärder vid budgetavvikelse

Drift

Styrelse/nämnderna ansvarar för att tilldelade resurser för verksamheter inte överskrids. Det ligger i förvaltningschefens ansvar att rapportera avvikelser till styrelse/nämnd samt att upprätta förslag till åtgärder. Så snart avvikelse befaras eller har konstaterats är styrelse/nämnd skyldiga vidta åtgärder så att budgetramen kan hållas. Åtgärder kan innebära kostnads-/intäktsjustering men även omdisponeringar inom verksamheter. Om sådana åtgärder inte bedöms tillräckliga är nämnd skyldig att till kommunstyrelsen rapportera befarad avvikelse. Vid befarat underskott är kommunstyrelsen skyldig att rapportera avvikelser till kommunfullmäktige samt uppmana nämnd att lämna förslag till åtgärder så att budgeten kan infrias.

Tilläggsanslag

Huvudprincipen är att tilläggsanslag **inte** tillämpas för igångvarande verksamheter.

Volymförändringar ska hanteras inom resursfördelningsmodellen och är **inte** skäl för tilläggsanslag.

Avsevärda volymförändringar, vilka ej är hanterade i resursfördelningsmodellen, kan prövas av kommunfullmäktige.

För nya verksamheter beslutade av kommunfullmäktige kan tilläggsanslag ges.

Investeringar

Finner styrelse/nämnd att projektanslag för särskilda investeringsbeslut kommer att bli otillräckligt eller att betydande tidsmässiga förskjutningar i projektets genomförande befaras, skall förhållandet anmälas till fullmäktige. Anmälan skall åtföljas av redovisning av de omständigheter som finns samt innehålla förslag till åtgärder.

8. HANTERING AV ÖVER- RESPEKTIVE UNDERSKOTT

8.1 Resultatutjämningsreserv (RUR)

Syftet med RUR är att bygga upp en reserv under goda tider för att senare, under vissa omständigheter, kunna utnyttja denna när skatteunderlagsutvecklingen är svag.

RUR är avsedd att utjämna normala svängningar i skatteunderlaget över konjunkturcykeln för att skapa större stabilitet för verksamheterna.

RUR ska kunna täcka negativa resultat, dvs så mycket som krävs för att balanskravsresultatet ska komma upp till noll.

För Herrljunga kommun gäller; (KF § 155)

- Avsättning till resultatutjämningsfonden kan göras i samband med bokslut med belopp som överstiger två procent av summan av skatteintäkter samt generella statsbidrag och kommunalekonomisk utjämning.
- Ianspråktagande av resultatutjämningsreserv kan ske de år när balanskravsavstämningen visar ett negativt slutresultat.

8.2 Renhållningsverksamhet

Renhållningsverksamheten är avgiftsfinansierad och skall **över tid över en femårsperiod** visa ett nollresultat.

8.3 Kommunfullmäktige/kommunstyrelse/nämnder – överskott/underskottshantering

Vid beräkning av över- respektive underskott skall avstämning göras av beräknade demografiska förändring och beräknade verksamhetsvolymförändringar mot verkliga förändringar. Dessa avstämningar kan påverka storleken på fullmäktiges/styrelsens/ nämndernas över- respektive underskott.

Vid beräkning av över- respektive underskott skall hänsyn tas till hur styrelse/nämnd uppfyllt gällande verksamhets- och kvalitetsmål.

Underskott

Redovisar fullmäktige/styrelsen/nämnderna ett underskott skall det avstämda underskottet i första hand avräknas mot tidigare års ackumulerade överskott. Saknas denna möjlighet skall underskottet vara reglerat inom tre år efter det år det redovisades.

Ett återfört underskott skall hänskjutas till den nämnd där underskottet redovisades.

Överskott

Redovisar fullmäktige/styrelsen/nämnderna ett överskott skall det avstämda överskottet reserveras inför kommande år. För att disponera ett överskott gäller följande:

- Ett ackumulerat överskott får av nämnd disponeras först efter framställning till och beviljande av kommunstyrelsen. En bedömning skall göras av möjligheten till att disponera ett överskott utifrån gällande finansiella mål.
- Kommunstyrelsen disponerar ett ackumulerat överskott först efter framställning och beviljande av kommunfullmäktige. En bedömning skall göras av möjligheten till att disponera ett överskott utifrån gällande finansiella mål.
- Ett disponerat överskott är inte nivåhöjande.
- Ett disponerat överskott skall hänskjutas till den nämnd där överskottet redovisades.
- Ett överskott som inte nyttjas kommande år ackumuleras upp under fullmäktige/styrelse/nämnd.

9. HANTERING AV ÖVER- /UNDERSKOTT AV MIGRATIONSVERKSAMHETEN

Verksamhet gällande nyanlända med uppehållstillstånd samt ensamkommande barn (asylsökande samt barn som fått uppehållstillstånd) innefattas i detta kapitel.

Verksamheten finansieras av statliga medel. Intäkter och kostnader skiljer sig av olika orsaker mellan åren och därför måste verksamheten ses i ett längre perspektiv än ett år. Herrljunga kommun följer en redovisningsprincip som innebär att intäkterna från migrationsverket följer den ankomna gruppen för tre till fem år. Med denna princip balanseras varje enskilt års över- respektive underskott för att inte påverka kommunens egna medel.

Tre år efter det ankomstår som målgruppen kommit till Herrljunga kommun redovisas ett resultat. Finns det ett överskott för avräknad ankomstgrupp, och gruppen finns kvar, kan överskottet balanseras i ytterligare två år. Därefter ska överskottet redovisas till årets resultat. På motsvarande sätt redovisas ett underskott för avräknad grupp i årets resultat senast tre år efter ankomståret.

De verksamheter som budgeteras med statliga medel ska inte behandlas annorlunda än andra likvärdiga verksamheter inom kommunen. Detta gäller både de individer som statliga medel avser men även personal som arbetar inom verksamheten.

Över- och underskott som lyfts enligt dessa principer tillfaller den förvaltning som ansvarar för verksamheten.

BILAGA 1 Processbeskrivning av investeringsprojekt som rör lokalförändring

Inledning

Kommunen har behov av att fokusera tid och resurser för att uppnå uppsatta mål. Genom att tydliggöra syfte och mål med tillfälliga satsningar och förändringar på ett strukturerat sätt kan kommunen uppnå högre effektivitet i förändringen.

Ett projekt är ett uppdrag som utförs av en tillfällig organisation för att uppnå ett bestämt resultat. Arbete kan bedrivas i projektform när man behöver fokusera tid och resurser för ett specifikt ändamål. Projekt och deras syften ska vara i linje med kommunens övriga mål. Projektet är avgränsat i tid och har ett tydligt start och stopp.

Ett projekt kan exempelvis vara uppförande av en byggnad eller en större förändring. Om arbetet behöver bedrivas i projektform eller ej beror till stor del på arbetets komplexitet, omfattning och hur mycket arbetet avviker från organisationens ordinära arbete.

Det finns två huvudsakliga typer av projekt för kommunen. Investeringsprojekt och driftsprojekt. De skiljer sig åt gällande finansiering och därför också vilka formella beslut som måste fattas.

Investeringsprojekt är finansierade med investeringsmedel och flera formella beslut fattas av kommunfullmäktige och den nämnd som driver projektet. Det som avgör om ett projekt är ett investeringsprojekt eller ej är om den förändring projektet syftar till att genomföra har ett bestående ekonomiskt värde. När investeringsprojektet är klart tas den totala kostnaden upp i kommunens anläggningsregister och verksamheten belastas med kapitalkostnader (avskrivningar och ränta).

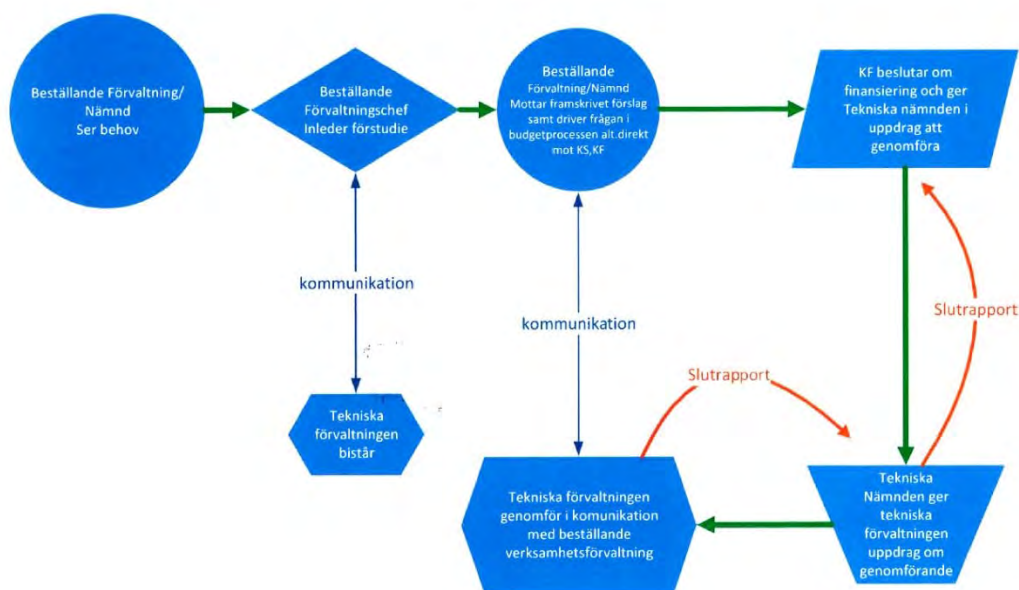
Driftsprojekt finansieras med driftsmedel och därför är inte politiska beslut nödvändiga i samma utsträckning. Projekt som är av principiell vikt ska däremot alltid beslutas om av nämnd.

Projekt kan drivas av alla förvaltningar och i alla nivåer av organisationer. Tekniska nämnden ansvarar för projektledningen när projektets mål innebär lokalförändringar. För andra projekt utser beställaren och/eller styrgruppen projektledare inom den egna verksamheten. Externa projektledare kan även anlitas när kommunens egna resurser inte räcker till.

Beslutsprocess

Vissa projekt kräver politiska beslut. Projekt som är av principiell vikt eller kräver investeringsmedel ska beslutas om av nämnd eller styrelse (forts nämnd). Nämnden kan delegera vissa av dessa beslut genom delegeringsordning. Kommunens principer för styrning av verksamhet och ekonomi anger vilken nämnd som ska besluta när det gäller investeringsmedel.

Vid lokalförändringsprojekt har flera nämnder intresse i projektet. Nedanstående bild beskriver översiktligt processen när projektet gäller lokalförändringar.

Investeringsbegäran

Investeringsmedel beslutas om av kommunfullmäktige. Kommunstyrelsen bereder investeringsärenden till kommunfullmäktige, som normalt beslutar om tilldelning en gång per år – i samband med budgetbeslutet.

Respektive nämnd kan även omdisponera redan tilldelade investeringsmedel, under förutsättning att de inte kommer att behövas för det ursprungliga investeringsbehovet.

För att kunna fatta beslut om begäran av investeringsmedel behövs tillräckliga underlag.

Ekonomienheten tillhandahåller aktuella mallar för investeringsbegäran i samband med underlag för kommunfullmäktiges budgetbeslut.

Startbeslut

När investeringsmedel finns beslutade och tillgängliga kan projektet startas. Kommunens antagna principer för styrning av verksamhet och ekonomi anger vilken nämnd som kan fatta startbeslut, beroende på vilket belopp som är aktuellt.

När projektets mål innebär lokalförändringar är det Tekniska nämnden som fattar startbeslut eller ber kommunfullmäktige att fatta ett startbeslut, beroende på investeringsbelopp eller principiell vikt.

Rapportering

Projekt som har beslutats om av nämnd ska rapporteras till nämnd när projektet är avslutat. Slutrapportering kan ske på olika sätt men både ekonomi och måluppfyllelse ska belysas.

Vid längre projekt kan delrapportering ske till nämnden. Det är viktigt för nämnden att få information om hur projektet fortskrider när det gäller tidsplan, ekonomi och måluppfyllelse.

Politikens roll i projektprocessen

Förutom de formella besluten och rapportering kan nämnden eller dess ledamöter involveras ytterligare. Politikens roll i projekt skiljer sig inte från politikens roll i övriga verksamhetsfrågor.

I början av vissa projekt kan nämnden behöva tydliggöra syfte och mål med projektet. Ibland kan vissa politiska hänsyn i ett projekt behöva klargöras innan arbetet startar.

Samverkan i den politiska processen

Samverkan med fackliga organisationer, inom ramen för det gemensamma samverkansavtalet, har ingen särskild hantering när det gäller den politiska processen för projekt. Det är respektive chefs ansvar att samverka innan beslut fattas som kan påverka fackliga organisationers medlemmar.

TN § 89

DNR TK 148/2017

Processbeskrivning av investeringsprojekt som rör lokalförändring

Sammanfattning

Kommunens verksamhets- och ekonomistyrprinciper innehåller information om hur investeringsprojekt ska hanteras. Investeringsprojekt som rör lokalförändring berör ofta flera nämnder -- en beställande nämnd (t ex Bildnings- eller Socialnämnd) och en utförarnämnd, Tekniska nämnden.

Revisorernas granskningsrapport visar att Tekniska nämnden, genom sitt reglemente, borde ha en mer aktiv och beslutande roll när det gäller investeringsprojekt som rör lokalförändring. För att förtydliga processen och tydliggöra de olika nämndernas roll behöver kommunens verksamhets- och ekonomistyrprinciper förtydligas.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse daterad 2017-05-29

Processbeskrivning för investeringsprojekt som rör lokalförändring

Revisorernas granskningsrapport

Förslag till beslut

- Processbeskrivning för investeringsprojekt som rör lokalförändring antas.
- Processbeskrivning för investeringsprojekt som rör lokalförändring föreslås läggas till verksamhets- och ekonomistyrprinciperna som en bilaga.

Beslutsgång

Ordföranden frågar om förvaltningens förslag till beslut antas och finner att så sker.

Tekniska nämndens beslut

1. Processbeskrivning för investeringsprojekt som rör lokalförändring antas.
2. Processbeskrivning för investeringsprojekt som rör lokalförändring föreslås läggas till verksamhets- och ekonomistyrprinciperna som en bilaga.

Expedieras till: Kommunstyrelsen

BA

Beslutsprocess för investeringsprojekt som rör lokalförändring

Sammanfattning

Kommunens verksamhets- och ekonomistyrprinciper innehåller information om hur investeringsprojekt ska hanteras. Investeringsprojekt som rör lokalförändring berör ofta flera nämnder – en beställande nämnd (t ex Bildnings- eller Socialnämnd) och en utförarnämnd, Tekniska nämnden.

Revisorernas granskningsrapport visar att Tekniska nämnden, genom sitt reglemente, borde ha en mer aktiv och beslutande roll när det gäller investeringsprojekt som rör lokalförändring. För att förtydliga processen och tydliggöra de olika nämndernas roll behöver kommunens verksamhets- och ekonomistyrprinciper förtydligas.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse daterad 2017-05-29
Processbeskrivning för investeringsprojekt som rör lokalförändring
Revisorernas granskningsrapport

Förslag till beslut

Processbeskrivning för investeringsprojekt som rör lokalförändring antas.

Processbeskrivning för investeringsprojekt som rör lokalförändring föreslås läggas till verksamhets- och ekonomistyrprinciperna som en bilaga.

Alfred Dubow
Teknisk chef

Expedieras till: Diariet, Kommunstyrelsen

Processbeskrivning av investeringsprojekt som rör lokalförändring

Inledning

Kommunen har behov av att fokusera tid och resurser för att uppnå uppsatta mål. Genom att tydliggöra syfte och mål med tillfälliga satsningar och förändringar på ett strukturerat sätt kan kommunen uppnå högre effektivitet i förändringen.

Ett projekt är ett uppdrag som utförs av en tillfällig organisation för att uppnå ett bestämt resultat. Arbete kan bedrivas i projektform när man behöver fokusera tid och resurser för ett specifikt ändamål. Projekt och deras syften ska vara i linje med kommunens övriga mål. Projektet är avgränsat i tid och har ett tydligt start och stopp.

Ett projekt kan exempelvis vara uppförande av en byggnad eller en större förändring. Om arbetet behöver bedrivas i projektform eller ej beror till stor del på arbetets komplexitet, omfattning och hur mycket arbetet avviker från organisationens ordinära arbete.

Det finns två huvudsakliga typer av projekt för kommunen. Investeringsprojekt och driftsprojekt. De skiljer sig åt gällande finansiering och därför också vilka formella beslut som måste fattas.

Investeringsprojekt är finansierade med investeringsmedel och flera formella beslut fattas av kommunfullmäktige och den nämnd som driver projektet. Det som avgör om ett projekt är ett investeringsprojekt eller ej är om den förändring projektet syftar till att genomföra har ett bestående ekonomiskt värde. När investeringsprojektet är klart tas den totala kostnaden upp i kommunens anläggningsregister och verksamheten belastas med kapitalkostnader (avskrivningar och ränta).

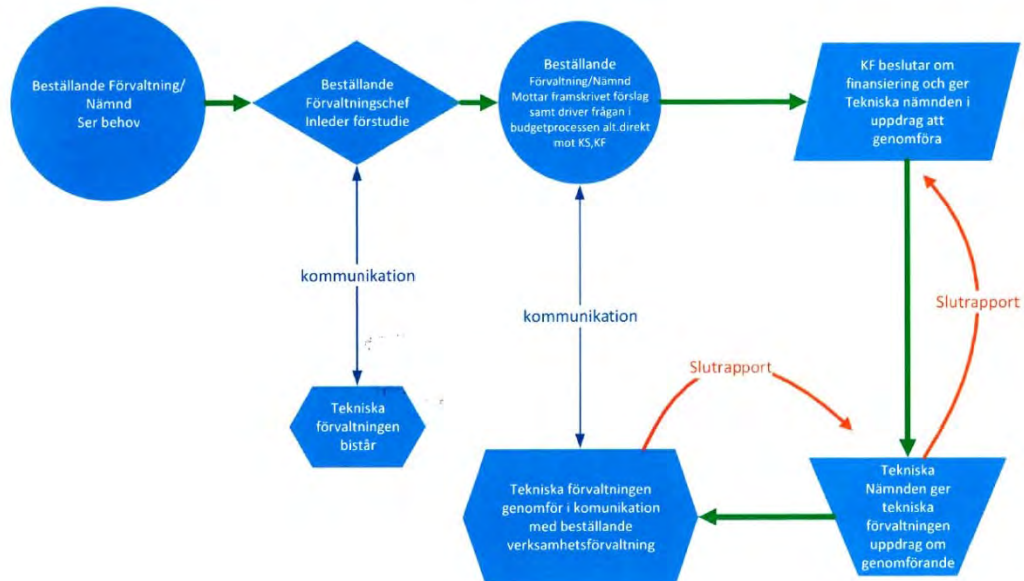
Driftsprojekt finansieras med driftsmedel och därför är inte politiska beslut nödvändiga i samma utsträckning. Projekt som är av principiell vikt ska däremot alltid beslutas om av nämnd.

Projekt kan drivas av alla förvaltningar och i alla nivåer av organisationer. Tekniska nämnden ansvarar för projektledningen när projektets mål innebär lokalförändringar. För andra projekt utser beställaren och/eller styrgruppen projektledare inom den egna verksamheten. Externa projektledare kan även anlitas när kommunens egna resurser inte räcker till.

Beslutsprocess

Vissa projekt kräver politiska beslut. Projekt som är av principiell vikt eller kräver investeringsmedel ska beslutas om av nämnd eller styrelse (forts nämnd). Nämnden kan delegera vissa av dessa beslut genom delegeringsordning. Kommunens principer för styrning av verksamhet och ekonomi anger vilken nämnd som ska besluta när det gäller investeringsmedel.

Vid lokalförändringsprojekt har flera nämnder intresse i projektet. Nedanstående bild beskriver översiktligt processen när projektet gäller lokalförändringar.

Investeringsbegäran

Investeringsmedel beslutas om av kommunfullmäktige. Kommunstyrelsen bereder investeringsärenden till kommunfullmäktige, som normalt beslutar om tilldelning en gång per år – i samband med budgetbeslutet.

Respektive nämnd kan även omdisponera redan tilldelade investeringsmedel, under förutsättning att de inte kommer att behövas för det ursprungliga investeringsbehovet.

För att kunna fatta beslut om begäran av investeringsmedel behövs tillräckliga underlag. Ekonomienheten tillhandahåller aktuella mallar för investeringsbegäran i samband med underlag för kommunfullmäktiges budgetbeslut.

Startbeslut

När investeringsmedel finns beslutade och tillgängliga kan projektet startas. Kommunens antagna principer för styrning av verksamhet och ekonomi anger

vilken nämnd som kan fatta startbeslut, beroende på vilket belopp som är aktuellt.

När projektets mål innebär lokalförändringar är det Tekniska nämnden som fattar startbeslut eller ber kommunfullmäktige att fatta ett startbeslut, beroende på investeringsbelopp eller principiell vikt.

Rapportering

Projekt som har beslutats om av nämnd ska rapporteras till nämnd när projektet är avslutat. Slutrapportering kan ske på olika sätt men både ekonomi och måluppfyllelse ska belysas.

Vid längre projekt kan delrapportering ske till nämnden. Det är viktigt för nämnden att få information om hur projektet fortskrider när det gäller tidsplan, ekonomi och måluppfyllelse.

Politikens roll i projektprocessen

Förutom de formella besluten och rapportering kan nämnden eller dess ledamöter involveras ytterligare. Politikens roll i projekt skiljer sig inte från politikens roll i övriga verksamhetsfrågor.

I början av vissa projekt kan nämnden behöva tydliggöra syfte och mål med projektet. Ibland kan vissa politiska hänsyn i ett projekt behöva klargöras innan arbetet startar.

Samverkan i den politiska processen

Samverkan med fackliga organisationer, inom ramen för det gemensamma samverkansavtalet, har ingen särskild hantering när det gäller den politiska processen för projekt. Det är respektive chefs ansvar att samverka innan beslut fattas som kan påverka fackliga organisationers medlemmar.

HERRLJUNGA KOMMUN

KOMMUNSTYRELSENS
FÖRVALTNING
Linda Rudenwall

Tjänsteskrivelse
2017-05-30
DNR KS 131/2017 942
Sid 1 av 1

Riktlinje för fakturering och krav

Sammanfattning

Riktlinje för fakturering och krav har upprättats och ersätter en tidigare policy som heter "Kredit och inkassopolicy", vilken upprättades år 2000 och beslutades i kommunstyrelsen 2001-01-08 §17. Inga uppdateringar har gjorts i policyn efter det beslutsdatumet.

Riktlinjen för fakturering och krav följer den nuvarande organisation som finns mellan Herrljunga och Vårgårda, servicenämnden för ekonomi och personal. Rutiner och arbetssätt har utvecklats och förändrats, vilket gjort stora delar i den gamla policyn inte längre stämmer med verkligheten samt att en hel del uppgifter behövt förtydligas. Den gamla policyn kommer i och med detta inte att uppdateras utan ersätts av en riktlinje som vi benämner riktlinje för fakturering och krav.

Beslutsunderlag

Riktlinje för fakturering och krav
Gammal policy "Kredit och inkassopolicy"
Tjänsteskrivelse daterad 2017-05-30

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar att anta ny riktlinje för fakturering och krav, vilken ersätter tidigare policy med benämning "Kredit och inkassopolicy".

Linda Rudenwall
Ekonomichef

Expedieras till:
För kännedom
till:

Nämnderna i kommunen, Nossan Förvaltnings AB, Herrljunga Elektriska och Herrljungabostäder AB

DIARIENUMMER: xxxx

FASTSTÄLLD: åååå-mm-dd

VERSION: xxxx

SENAST REVIDERAD: åååå-mm-dd

GILTIG TILL: åååå-mm-dd

DOKUMENTANSVAR: Ekonomiavdelningen

Riktlinje

Fakturerering och krav

Kommunstyrelsen har fattat beslut om nya/reviderade fakturerering och krav att gälla tom XXXX-XX-XX för Herrljunga kommun

HERRLJUNGA KOMMUN

Våga vilja växa!

Innehåll

1. Syfte.....	2
2. Organisation	2
3. Avtalet	2
4. Fakturering	3
5. Betalningspåminnelse.....	3
6. Dröjsmålsränta.....	3
7. Amorteringsplan	4
8. Ärende sänds till inkassobolag	4
9. Sanktioner.....	4
10. Avskrivning av kundfordringar	4
11. Återbetalningar	4

1. Syfte

Denna riktlinje lägger fast övergripande principer för kommunens fakturerings- och kravverksamhet. Syftet med riktlinjen är att:

- ge medarbetare som är involverade i kommunens fakturerings- och kravverksamhet klara riktlinjer som stöd i det dagliga arbetet;
- begränsa kredittiden och därmed kreditkostnaden för kommunen;
- minska risken för kreditförluster;
- likforma behandlingen av kommunens kunder.

2. Organisation

Kundfaktureringen sker decentraliserat, dvs. varje verksamhet ansvarar för att verksamhetens kunder blir fakturerade vid rätt tidpunkt, med rätt belopp och till korrekta betalningsvillkor.

Verksamheterna ansvarar för att respektive kundreskontra överensstämmer med huvudboken. Bokslutsspecifikation lämnas till ekonomiavdelningen i samband med del- och helårsbokslut.

Verksamheterna beslutar även om särskilda åtgärder när kund inte fullgör sin betalningsskyldighet. Detta kan innebära upprättande av amorteringsplan och uppsägning av avtal.

Samtliga kundreskontrar skall finnas samlad i det centrala ekonomisystemet. Detta innebär att de faktureringsystem som finns inom kommunen i möjligaste mån skall vara integrerade i det centrala ekonomisystemet.

Vid de faktureringstillfällen då en större mängd dokument hanteras skall printning och distribuering av fakturor, påminnelser och krav skötas av externt företag.

Ekonomiavdelningen ansvarar för att påminnelser skickas ut till kund.

Ekonomiavdelningen ansvarar för att ärenden där fakturor ej blivit betalda, trots påminnelse, skickas till inkassobolag för vidare hantering.

Berörd verksamhet ansvarar för att vid domstol föra kommunens talan vid tvistigt ärende.

3. Avtalet

Vid nya kundförhållanden, exempelvis beviljande av barnomsorg, erhållande av bibliotekskort etc. ska följande noteras:

- Fullständigt namn (+firmaform om juridisk person).
- Personnummer (organisationsnummer)
- Fullständig adress

- Beställare
- Telefonnummer

Kunden skall skriftligen bekräfta att han/hon tar på sig betalningsansvar. Eftersom krav enbart kan ställas till myndiga personer måste för barn ansvariga vårdnadshavare signera avtalet. Observera att ovanstående inte innebär att verksamheterna måste framställa speciella avtalsblanketter, det räcker med en komplettering så att det faktiska betalningsansvaret skriftligen bekräftas på en befintlig blankett.

4. Fakturering

Kommunens kredittid skall vara maximalt 30 dagar. Betalningstidpunkt skall ligga så nära tjänstens/varans leverans som möjligt.

Beträffande hyror skall fakturering göras så att hyran betalas i förväg, dvs. förfallodagen sätts innan aktuell månad. Detta gäller dock inte för hyror för särskilda boenden som faktureras i efterskott.

Förfallodag sätts enligt gällande taxa och avtal.

Fakturan skall innehålla följande information:

- Handläggare/referens
- Vad fakturan avser
- Fakturadatum
- Exakt förfallodag angiven. För att undvika missförstånd ska förfallodagen alltid infalla på en vardag.

5. Betalningspåminnelse

Betalningspåminnelser skickas ut en gång varje månad till de kunder som ej har betalat. På påminnelsen skall det framgå att fordran, om den inte betalas, kommer att lämnas över till inkassobyrå för inkassoåtgärder.

Lagstadgad avgift (för närvarande 60 kr) skall tas ut. Betalning skall ske omgående.

6. Dröjsmålsränta

Dröjsmålsränta pålagges ej om inte denna uppgår till ett väsentligt belopp (för närvarande 500 kr). Enligt Skatteverket måste kommuner skicka kontrolluppgifter avseende dröjsmålsräntor till kunder som blivit debiterad en sådan ränta, pga att denna ränta är avdragsgill i deklarationen. För att intäkten av dröjsmålsräntan skall var mer värd än arbetet med att skicka kontrolluppgifter krävs således ett räntebelopp enligt ovan.

Då fakturor går vidare för inkassoåtgärder pålägger inkassobolaget ränta. Denna ränta lämnar kommunen kontrolluppgifter för i de fall den uppgår till mer än 100 kr/år.

Dröjsmålsränta, i de fall detta debiteras, ska enligt räntelagen uppgå till Riksbankens referensränta + 8 procentenheter och den ska debiteras från och med dagen efter förfallodagen. Ränta skall jämkas endast

om gäldenären varit förhindrad att betala i rätt tid på grund av sjukdom eller annan liknande omständighet som han inte har kunnat råda över (8 § räntelagen).

7. Amorteringsplan

Avbetalning av skulden skall kunna beviljas om det finns rimliga utsikter att kunden infriar denna. Skuldbeloppet skall överstiga 1 000 kr och maximal amorteringstid skall vara 1 år. Vid större skuldbelopp kan amorteringstiden förlängas. En lagstadgad avgift (för närvarande 150 kr) för upprättande av amorteringsplan skall tas ut.

Respektive verksamhet, i samråd med ekonomiavdelningen, beslutar och upprättar amorteringsplan. Upprättad amorteringsplan lämnas till ekonomiavdelningen för kännedom.

I samband med att amorteringsplan upprättas kravstoppas fakturan vilket innebär att ärendet ej sänds till inkassobolag.

8. Ärende sänds till inkassobolag

Om kunden inte betalar trots påminnelse sänds ärendet till inkassobolag som vidtar vidare åtgärder.

9. Sanktioner

Om kund inte betalar trots påminnelse och inkassokrav kan kommunen pröva sanktioner. Berörd verksamhet beslutar om utförande av sanktioner såsom avstängning av vatten eller uppsägning av avtal.

Sanktioner som kan bli aktuella skall anges i aktuell taxa.

10. Avskrivning av kundfordringar

Ekonomiavdelningen ansvarar för att osäkra kundfordringar blir avskrivna i reskontran.

Avskrivningar sker efter det att inkassobolaget har skickat ärendet till långtidsbevakning eller när det finns andra rimliga skäl att anta att kommunen inte kommer att få betalt för sin fordran.

Avskrivningar av kundfordringar innebär att verksamheten får en minskad intäkt.

Avskrivningar av kundfordringar innebär inte att bevakningen av kommunens fordran upphör, utan detta bevakas av inkassobolaget. Vid eventuella inbetalningar bokförs dessa centralt.

11. Återbetalningar

Kreditfakturer och återbetalningar på grund av felinbetalningar eller överinbetalningar återbetalas till kunder via Sparbankernas utbetalningssystem (SUS). Detta innebär att en fil med kundens personnummer och belopp skickas till banken som därefter ombesörjer att pengarna sätts in på kundens konto. Återbetalningsfil skapas en gång per månad.

HERRLJUNGA KOMMUN

Kredit- och inkassopolicy

Datum: 2000-12-18, ändrad 2001-01-08

Till: Kommunstyrelsen

Från: Janös Dios

Ang: Förslag till policy

Inledning

I 1999 års bokslut gjordes betydande nedskrivningar av gamla kundfordringar, beloppsmässigt uppgick de till nästan 0,5 MSEK. Fordringarna som skrevs ned var vid bokslutstillfället mer än ett år gamla och avsåg ärenden där inga delbetalningar av kapitalbeloppet pågick.

En översyn av kommunens rutiner har gjorts inom ekonomikontoret och vi föreslår att nedanstående förtydliganden och ändringar i kommunens fakturahantering görs. Ändringarna syftar naturligtvis till att kommunen skall få betalt för de tjänster kommunen utför i enlighet med de taxor som fullmäktige fastställer.

Avtal

Vid nya kundförhållanden, exempelvis vid beviljande av barnomsorg, erhållande av bibliotekskort etc skall följande noteras

- Fullständigt namn (+ firmaform om juridisk person)
- Personnummer (organisationsnummer)
- Fullständig adress
- Beställare
- Telefonnummer

Kunden skall skriftligen bekräfta att han/hon påtar sig betalningsansvar. Eftersom krav enbart kan ställas till myndiga personer måste för barn ansvarig vårdnadshavare signera avtalet. *Observera att ovanstående inte innebär att förvaltningarna måste framställa speciella avtalsblanketter, det räcker med en komplettering så att det faktiska betalningsansvaret skriftligen bekräftas på en befintlig blankett.*

Faktura

Betalningstidpunkt skall ligga så nära tjänstens/varans leverans som möjligt. Betalning i förskott kan övervägas i vissa fall. Längre betalningstid än 30 dagar skall normalt inte ges. Fakturan skall innehålla följande information;

- Handläggare / referens
- Vad fakturan avser
- Fakturadatum.
- Exakt angiven förfallodag angiven : " **Likvid oss tillhanda senast AA-MM-DD**". För att undvika missförstånd skall förfallodagen alltid infalla på en vardag, normalt den sista vardagen i månaden.
- Dröjsmålsränta : "Vid försenad betalning debiteras dröjsmålsränta from dagen efter det att fordran förfallit med diskonto + 8%-enheter"

Betalningspåminnelse

Endast en betalningspåminnelse skall skickas och den skall sändas ut 7-10 dagar efter förfallodagen. På påminnelsen skall framgå att fordran, om den inte betalas, kommer att lämnas över till inkassobyrå för inkassoåtgärder.

Dröjsmålsränta

Dröjsmålsränta skall debiteras i enlighet med räntelagen (diskonto +8%-enheter) från och med dagen efter förfallodagen. Räntan skall jämkas endast om gäldenären varit förhindrad att betala i rätt tid på grund av sjukdom, arbetslöshet eller annan liknande omständighet som han inte kunnat råda över (8§ räntelagen)

Inkassokrav

Inkassokrav skall skickas ut 15-18 dagar efter förfallodagen. Ny förfallodag skall anges, 8-10 dagar efter utsändning av kravet. Lagstadgad avgift (fn 150 kr) skall tas ut.

Amorteringsplaner

Avbetalning av skulden skall kunna beviljas om det finns rimliga utsikter att gäldenären infriar dem. Ränta och lagstadgad avgift för uppläggning av amorteringsplan (fn 140 kr) skall tas ut.

Ansökan om betalningsföreläggande

Leder inte inkassokravet till betalning kan man, efter kreditprovning, ansöka om betalningsföreläggande vid Kronofogdemyndigheten. Denna ansökan görs tidigast 4 dagen efter utgången av den i inkassokravet angivna tidsfristen. Om betalningsföreläggandet inte leder till betalning kan ansökan om verkställighet göras hos Kronofogdemyndigheten, under förutsättning att man bedömer att det finns chanser att få skulden reglerad via utmätning.

Bokföringsmässig avskrivning och långtidsbevakning

Om man inte lyckas reglera skulden genom ansökan om verkställighet , eller att man bedömer att chanserna för att reglera skulden via utmätning är mycket små, skall denna regleras genom en bokföringsmässig avskrivning. Detta innebär att kommunen kostnadsför beloppet, fordran mot den enskilde kvarstår dock naturligtvis, samtidigt som avskrivningen görs skall ärendet lämnas till inkassobyrå för långtidsbevakning.

Janos Dios

Ekonomichef

HERRLJUNGA KOMMUN

KOMMUNSTYRELSENS
FÖRVALTNING
Linda Rudenwall

Tjänsteskrivelse
2017-06-19
DNR KS 146/2017 906
Sid 1 av 1

Begäran medel Gäsene Café

Sammanfattning

Herrljunga pastorat, genom Thomas Elg, har inkommit med ett äskande om medel för verksamheten Gäsene Café. Verksamheten har målsättningen att erbjuda personer som står utanför arbetsmarknaden social träning, en fortsatt karriär inom arbetslivet, en plattform för att växa i självförtroende och som människa, etc.

Tidigare har KS beviljat verksamheten 130 000 kr/år under 2016 och 2017. Äskandet som nu kommit från Herrljunga pastorat gäller för åren 2018 och 2019. Beloppet för tvåårsperioden uppgår till 500 000 kr och avser stöd till handledning, arbetsledning och övriga kostnader för verksamheten. Ytterligare intäkter kommer från arbetsförmedlingen och svenska kyrkan. Anledningen till att verksamheten begär ökade medlen anges vara ändrade anställningsförhållanden för den ansvarige och på grund av ett mindre engagemang från arbetsförmedlingen.

Herrljunga kommun anser att Gäsene Café är en bra verksamhet som riktar sig till en målgrupp som behöver stöttning och motivation till att ta sig vidare i sin livssituation. Dock är bidraget som nu söks från Herrljunga kommun för högt. Det finns en mängd olika fonder som kan sökas som främjar denna typ av verksamhet samt att samarbeten kan upparbetas genom de nuvarande resurser som kommunen förfogar över. Herrljunga kommun anser att summan 130 000 kr är ett rimligt bidrag till verksamheten och att verksamheten behöver bredda sina intäkter genom bland annat fler fonder, etc för att klara av att finansiera verksamheten.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse daterad 170619
Skrivelse från Herrljunga pastorat

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar att bevilja Herrljunga pastorat 130 000 kr ur kommunstyrelsen utvecklingsmedel för verksamheten Gäsene Café för 2018 års verksamhet.

Linda Rudenwall
Ekonomichef

Expedieras till: Herrljunga pastorat
För kännedom
till:

Ärende 8

2017-06-15

Till kommunalrådet och kommunstyrelsen i Herrljunga kommun.

Dnr KS 146/2017 Beteckning 906

Under åren 2016 – 17 har vi samverkat omkring Gäsene Café på Stationsvägen 16 i Ljung. Efter samtal med kommunalrådet och överläggningar i AU för Herrljunga pastorat skriver jag nu och ber om ett fortsatt samarbete för åren 2018-2019. Verksamheten är mycket uppskattad och betydelsefull för både de som bor på Stationsvägen 16, men också för de omkringboende. Caféet har blivit en mötesplats som har stor betydelse för att upprätthålla och skapa nätverk. Ur ett folkhälsoperspektiv är det en viktig mötesplats. Utifrån vårt perspektiv ser vi det som en diakonal verksamhet.

På grund av ändrade anställnings förhållanden för den ansvarige och på grund av ett mindre engagemang från arbetsförmedlingen så har kostnaderna ökat. Detta gör att vi från båda parter måste ta ett större ekonomiskt ansvar. Jag bifogar en kalkyl för verksamheten. Jag ber nu kommunalrådet och kommunstyrelsen om att under den nämnda perioden verksamhetsåren 2018-2019 bidra med 250 000 kr per verksamhetsår. Totalt för 2 tvåårsperioden 500 000 kr.

För Herrljunga pastorat

Thomas Elg, kyrkoherde
Ljung 2017-06-14

Mål:

Målsättningen med Gäsene Café är att erbjuda personer:

- som står utanför arbetsmarknaden social träning, en fortsatt karriär inom arbetslivet, en plattform för att växa i självförtroende och som människa.
- som bor i Ljung med omkrets en mötesplats med möjlighet till social gemenskap och aktiviteter som motverkar de höga ohälsotalen.

Verksamhet: Gäsene Café ska erbjuda en träffpunkt med möjlighet till gemenskap genom Caféverksamhet och aktiviteter. Verksamheten är inte vinstdrivande utan ska drivas enligt självkostnadsprincipen. Verksamheten är dikakonal/social. Gäsene Café har öppen verksamhet tre dagar per vecka. Övriga dagar sker förberedelser, arbetssökning och utbildning.

Verksamhets ägare: Herrljunga pastorat

Samarbetspartners: Herrljunga kommun och Arbetsförmedlingen.

Herrljunga pastorat har verksamhetsansvaret, står för anställningar, arbetsledning, handledning och kontakter med arbetsförmedlingen. Pastoratet står för administrationskostnader.

Herrljunga kommun ställer lokaler till förfogande på Gäsenegården och bidrar med ekonomiskt stöd enligt kalkyl.

Arbetsförmedlingen anvisar personer som är i behov av åtgärdsprogram som Jobb och utvecklingsgaranti, m.fl. där annordnarbidrag utgår.

Verksamhetsperiod: 1 jan 2018 – 31/12 2019.

Projektkalkyl: (2018 års nivå) beräknat på årsbas.

Kostnader

Handledning 25%		170 000 kr	
Arbetsledare 100%	Assistent	400 000 kr	(Nystartsjobb)
Verksamhetskostnader		100 000 kr	
	Summa:	670 000 kr	

Inkomster:

Arbetsförmedlingen	Bidrag	200 000 kr
Herrljunga kommun	Verksamhetsbidrag	250 000 kr
Svenska kyrkan		220 000 kr
	Summa:	670 000 kr

Lokalkostnader och kostnader för administration ligger utanför kalkylen eftersom Herrljunga kommun och Herrljunga pastorat inte debiterar projektet för dessa kostnader.

HERRLJUNGA KOMMUN

KOMMUNSTYRELSE-
FÖRVALTNING
Niels Bredberg

Tjänsteskrivelse
2017-06-11
DNR KS 150/2017 942
Sid 1 av 3

Prioriterade mål i Budget 2017 för socialnämnden

Sammanfattning

Inför Budget 2017 fördes diskussioner om möjligheten att förändra Socialnämndens i Budget 2016 antagna prioriterade mål, till Budget 2017.

Den 2016-10-04 beslutade socialnämnden om budget för 2017-2019. I Socialnämndens budget specificeras socialnämndens prioriterade mål och enligt socialnämndens beslut skall ett nytt mål införas under inriktningsmål nr 1, 2, 3 och 4. Beslutet var även avsett som ett förslag till KF att förändra de prioriterade målen för Socialnämnden. Målet lyder: *"En välmående verksamhet skall präglas av ett hälsofrämjande förhållningssätt som skapar trygghet och delaktighet"*.

Ytterligare ett mål skall enligt socialnämndens beslut följas som är kommungemensamt och nytt inför 2017 och ska införas under inriktningsmål nr 3. Målet lyder: *"Förbättra integrationen av nyanlända med positiva effekter på samhällsutveckling genom medverkan och delaktighet av anställda och medborgare"*.

De nya prioriterade målen avsåg socialnämnden ersätta alla tidigare prioriterade mål under inriktningsmål nr 1-4 inom socialnämndens verksamhetsområden. Inriktningsmål 5 och 6 följer de beslutade prioriterade mål som tagits som kommungemensamma prioriterade mål för 2017.

Kommunfullmäktige beslutade 2016-11-08 om Herrljunga kommuns budget och verksamhetsplan 2017-2019. I budget och verksamhetsplan finns bilaga kring beslutade mål. Bilagan har inte tagit hänsyn till socialnämndens nya prioriterade mål, utan har med de sedan tidigare år beslutade prioriterade målen under inriktningsmål 1-4.

Kommunfullmäktige har inte uppmärksammat på de nya målen som tagits i socialnämnden och därför behöver målen som beslutades på kommunfullmäktige i november revideras utifrån de nya prioriterade målen inom socialnämndens verksamhetsområden.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse daterad 2017-06-11

Förslag till beslut

- För Socialnämnden ändras i Budget 2017 de prioriterade målen till;
"En välmående verksamhet skall präglas av ett hälsofrämjande förhållningssätt som skapar trygghet och delaktighet".
Det prioriterade målet gäller för de fyra angivna inriktningsmålen.

Niels Bredberg

Senior Kommunchef

Bakgrund

Inför Budget 2017 fördes diskussioner om möjligheten att förändra Socialnämndens i Budget 2016 antagna prioriterade mål, till Budget 2017.

Kommunfullmäktige har fastställt inriktningsmål för mandatperioden. Inför varje nytt budgetår provas vilka prioriterade mål som ska gälla för kommande budgetår.

Den 4 oktober 2016 beslutade socialnämnden om budget för 2017-2019. I Socialnämndens budget specificeras socialnämndens prioriterade mål och enligt socialnämndens beslut skall ett nytt mål införas under inriktningsmål nr 1, 2, 3 och 4. Beslutet var även avsett som ett förslag till KF att förändra de prioriterade målen för Socialnämnden.

Målet lyder: "En välmående verksamhet skall präglas av ett hälsofrämjande förhållningssätt som skapar trygghet och delaktighet".

Ytterligare ett mål skall enligt socialnämndens beslut följas som är kommungemensamt och nytt inför 2017 och ska införas under inriktningsmål nr 3. Målet lyder: "Förbättra integrationen av nyanlända med positiva effekter på samhällsutveckling genom medverkan och delaktighet av anställda och medborgare".

De nya prioriterade målen avsåg socialnämnden ersätta alla tidigare prioriterade mål under inriktningsmål nr 1-4 inom socialnämndens verksamhetsområden. Inriktningsmål 5 och 6 följer de beslutade prioriterade mål som tagits som kommungemensamma prioriterade mål för 2017.

Kommunfullmäktige beslutade om Herrljunga kommuns budget och verksamhetsplan 2017-2019 den 8 november 2016. I budget och verksamhetsplan finns bilaga kring beslutade mål. Bilagan har inte tagit hänsyn till socialnämndens nya prioriterade mål, utan har med de sedan tidigare år beslutade prioriterade målen under inriktningsmål 1-4.

Kommunfullmäktige har inte uppmärksammat på de nya målen som tagits i socialnämnden och därför behöver målen som beslutades på kommunfullmäktige i november revideras utifrån de nya prioriterade målen inom socialnämndens verksamhetsområden.

Tidigare mål som ska **tas bort** ur de prioriterade målen:

1. Herrljunga kommun är en kommun där det är gott att leva.
  - 1.1 Den enskilde har inflytande och är delaktig utifrån sina förutsättningar i när, var och hur stöd ska ges.
  - 1.2 Vi är tydliga med när, hur och vad de som får stöd från Socialtjänstens verksamhetsområde kan vara delaktiga i.
2. Herrljunga kommun är en kommun där det är gott att leva.
  - 2.1 Enheterna ska ha en upprättad miljöhandlingsplan.
3. Herrljunga kommun har en tydlig och välkomnande VI-känsla.

HERRLJUNGA KOMMUN

KOMMUNSTYRELSE-
FÖRVALTNING
Niels Bredberg

Tjänsteskrivelse
2017-06-11
DNR KS 150/2017 942
Sid 3 av 3

3.1 Bemöta alla på ett respektfullt, professionellt och likvärdigt, icke diskriminerande sätt.

4. Herrljunga kommun har ett dynamiskt och lokalt förankrat näringsliv.

4.1 Öka möjlighet till sysselsättning som ska leda till arbete.

Nya prioriterade mål ska **införas** till antagna inriktningsmål:

1. Herrljunga kommun är en kommun där det är gott att leva.

1.1 En välmående verksamhet skall präglas av ett hälsofrämjande förhållningssätt som skapar trygghet och delaktighet.

2. Herrljunga kommun är en kommun där det är gott att leva.

2.1 En välmående verksamhet skall präglas av ett hälsofrämjande förhållningssätt som skapar trygghet och delaktighet.

3. Herrljunga kommun har en tydlig och välkomnande VI-känsla.

3.1 En välmående verksamhet skall präglas av ett hälsofrämjande förhållningssätt som skapar trygghet och delaktighet.

4. Herrljunga kommun har ett dynamiskt och lokalt förankrat näringsliv.

4.1 En välmående verksamhet skall präglas av ett hälsofrämjande förhållningssätt som skapar trygghet och delaktighet.

HERRLJUNGA KOMMUN

KOMMUNSTYRELSE-
FÖRVALTNING
Niels Bredberg

Tjänsteskrivelse
2017-06-11
DNR KS 159/2017 942
Sid 1 av 36

SKL:s erbjudande av förvärv av aktier i Inera AB

Sammanfattning

Sverige behöver bli bättre på att ta tillvara digitaliseringens möjligheter. Med bra digitala tjänster och ökad öppenhet kan privatpersoner och företag ta ansvar och kontroll över sin vardag på ett nytt sätt och själva bidra till utvecklingen av samhället. För att åstadkomma det behövs en ökad digital samverkan mellan kommuner, landsting, regioner, statliga myndigheter och näringsliv. Administrativa gränser behöver överbryggas och smarta tjänster, som utgår från privatpersoners livshändelser och företagens behov, behöver erbjudas.

SKL:s förvärv av Inera skapar möjligheter för en effektivare digital utveckling inom hela kommun- och landstingssektorn. SKL har tagit fram en handlingsplan med grundläggande förutsättningar för det arbete som SKL och Inera behöver göra tillsammans med medlemmarna och andra berörda parter, för att etablera gemensamma förutsättningar för en god digital utveckling inom sektorn. SKL:s styrelse föreslår kommunfullmäktige besluta att :

- Av SKL Företag AB förvärva 5 (fem) aktier i Inera AB för en köpeskilling om 42 500 kronor, i enlighet med aktieöverlåtelseavtalet
- Godkänna i ärendet redovisat aktieägaravtal och att inträda som part i aktieägaravtalet genom redovisat anslutningsavtal

VästKoms styrelse rekommenderar kommunerna i Västra Götaland att se positivt på erbjudandet från SKL om förvärv av aktier i Inera AB och besluta i enlighet med SKL:s underlag.

Beslutsunderlag

Kopia Väst-Koms skrivelse avseende erbjudandet från SKL av förvärv av aktier i Inera AB.

Frågor och svar Inera AB

Aktieöverlåtelseavtal mellan SKL Företag AB och [KOMMUN] rörande INERA AB

Anslutningsavtal till aktieägaravtal avseende INERA AB

Aktieägaravtal avseende INERA AB

Bolagsordning (beslutad vid extra bolagsstämma 170316)

Ägardirektiv för INERA AB – förslag inför ägarråd 170421 och bolagsstämma 170607

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta

1. Av SKL Företag AB förvärva 5 (fem) aktier i Inera AB för en köpeskilling om 42 500 kronor, i enlighet med aktieöverlåtelseavtalet
2. Godkänna i ärendet redovisat aktieägaravtal och att inträda som part i aktieägaravtalet genom redovisat anslutningsavtal

Niels Bredberg
Senior Kommunchef

Bilaga 1 Kopia Väst-Koms skrivelse avseende erbjudandet från SKL av förvärv av aktier i Inera AB.

Sverige behöver bli bättre på att ta tillvara digitaliseringens möjligheter. Med bra digitala tjänster och ökad öppenhet kan privatpersoner och företag ta ansvar och kontroll över sin vardag på ett nytt sätt och själva bidra till utvecklingen av samhället. För att åstadkomma det behövs en ökad digital samverkan mellan kommuner, landsting, regioner, statliga myndigheter och näringsliv. Administrativa gränser behöver överbryggas och smarta tjänster, som utgår från privatpersoners livshändelser och företagens behov, behöver erbjudas. SKL:s förvärv av Inera skapar möjligheter för en effektivare digital utveckling inom hela kommun- och landstingssektorn. SKL har tagit fram en handlingsplan med grundläggande förutsättningar för det arbete som SKL och Inera behöver göra tillsammans med medlemmarna och andra berörda parter, för att etablera gemensamma förutsättningar för en god digital utveckling inom sektorn.

Erbjudandet SKL:s styrelse föreslår kommunfullmäktige besluta att 1. Av SKL Företag AB förvärva 5 (fem) aktier i Inera AB för en köpeskilling om 42 500 kronor, i enlighet med aktieöverlåtelseavtalet 2. Godkänna i ärendet redovisat aktieägaravtal och att inträda som part i aktieägaravtalet genom redovisat anslutningsavtal

Erbjudandet ger

- Möjligheter att bedriva en samverkande utveckling och få bättre förutsättningar till verksamhetsutveckling och effektivisering
- Möjligheter att optimera resurser genom att dela på utvecklingskostnader
- Möjligheter att minska tid och kostnader för upphandling och införande av nya digitala tjänster
- Möjligheter att utveckla standarder för kommunsektorn vilket kan ge marknaden större intresse för innovation

Risker/åtagande

- Genom att förvärva aktier bör kommunen aktivt följa upp sitt ägande i bolaget
- Vid en eventuellt framtida konkurs är det tydliggjort att kommunen inte är skyldig att tillskjuta medel till bolaget. I den mån ett underskott genereras hanteras det genom en förlustgaranti (35 miljoner) från SKL Företag. Skulle ett större underskott uppträda får bolaget försättas i konkurs. Se: Bilaga 3. Aktieägaravtal kapitel 4.

Analys Kommunen får genom ett förvärv av aktier i Inera möjligheten att nyttja befintliga och framtida tjänster. Respektive tjänst kommer erbjudas och prissättas separat. Kommunen kan själv välja vilka nationella tjänster som ska användas. Alla tjänster som Inera tillhandahåller idag är inte prissatta. Detta arbete pågår. I övergången till ett SKL-ägt bolag har de tidigare ägarna, Sveriges regioner och landsting, åtagit sig att garantera köp i minst samma omfattning de i genomsnitt köpt för under åren 2013–15. Det finns ingen bortre tidsgräns för när förvärv av aktier kan ske. Vi ser dock ingen anledning till att avvakta med kommunens beslut. Genom Inera har landstingen gjort flera nödvändiga kraftsamlingar tillsammans. Ett exempel är 1177 som numera är en vedertagen samhällstjänst över hela landet. Genom nationellt gemensamt

HERRLJUNGA KOMMUN

KOMMUNSTYRELSE-
FÖRVALTNING
Niels Bredberg

Tjänsteskrivelse
2017-06-11
DNR KS
Sid 3 av 36

bolag finns möjlighet att växla upp samverkanslösningar som förvaltas gemensamt/lokalt, även för kommunerna. Det som är till fördel för några kan vara till fördel för flera. Hur resultat från nationella projekt, såsom SSBTEK-sammansatt bastjänst för ekonomiskt bistånd och Dela digitalt, ska förvaltas har varit ett problem att lösa. Genom SKL:s förvärv av Inera finns nu möjlighet till att både genomföra projekt och förvalta projektets resultat. Genom att kommunen förvärvar aktier i ett nationellt bolag bör kommunen vara delaktig i bolagets utveckling och tjänster i den omfattning som kommunen själv avgör. Kraftsamling kan med fördel ske genom våra regionala strukturer för denna påverkan. Exempel på tjänster från Inera som kommuner redan idag nyttjar HSA – katalogtjänst SITHS – identifieringstjänst NPÖ – nationell patientöversikt Pascal – läkemedelsbeställning

Svevac – vaccinationsregister eKlient – standardiserad IT-miljö

För mer information - www.inera.se - SKLs handlingsplan för grundläggande förutsättningar - SKLs frågor och svar: Inera förvärvet

Göteborg den 28 april 2017

Thomas Jungbeck Karl Fors

Bilaga 2 Frågor och svar Inera AB

Frågor och svar om SKL:s förvärv av Inera AB.

Bakgrunden till förvärvet av Inera AB

Varför förvärvar SKL Inera AB?

Syftet är att enklare kunna utveckla gemensamma lösningar som bidrar till att effektivisera verksamheterna i både kommuner, landsting och regioner. Inera blir en plattform för utveckling och förvaltning av gemensamma digitala lösningar även för kommunerna. Genom förvärvet kan utvecklings- och förvaltningskostnaderna sänkas, och utvecklingstakten höjas genom ett mer samordnat arbete.

Syftet är också att kunna återanvända det som Inera tidigare utvecklat för landsting och regioner i form av tjänster, infrastruktur och säkerhetslösningar, för de verksamhetsområden som kommunerna ansvarar för, till exempel skola, omsorg och samhällsbyggnad.

Som delägare kan kommuner, landsting och regioner använda Ineras tjänster utan föregående upphandling, genom ett undantag i lagen om offentlig upphandling.

Vad är SKL Företag?

SKL bedriver verksamhet dels inom förbundet, dels i aktiebolag. SKL Företag AB är moderbolag för ett antal dotter- och intresseföretag i SKL Företag-koncernen.

Vad är Inera?

Bolaget bildades redan 1999, då under namnet Infomedica, med syfte att utveckla e-hälsotjänster för invånarna, på uppdrag av samtliga landsting och regioner. Genom samverkan och med uppdrag från landsting och regioner har Inera utvecklat gemensamma lösningar, gemensam mjuk infrastruktur och andra stöd för digitalisering. Idag ansvarar Inera för ett 40-tal landstingsgemensamma tjänster och projekt, bland annat 1177 Vårdguiden, UMO (Ungdomsmottagningen på nätet) och Journal via nätet. Bolaget har en omsättning på drygt 600

miljoner kronor och ungefär 200 anställda. Verksamheten riktar sig till både invånare och medarbetare i vård och omsorg.

År 2007 förvärvades bolaget Carelink (grundat av Landstingsförbundet, Svenska Kommunförbundet, Vårdföretagarna och Apoteket med ändamålet att utveckla och samordna infrastrukturtjänster). Då hade Infomedica bytt namn till Sjukvårdsrådgivningen SVR AB och 2010 bytte bolaget åter namn, till Inera AB.

Vad är SKL Kommentus?

SKL Kommentus ägs av Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) samt en majoritet av Sveriges kommuner, som också är de huvudsakliga kunderna. Kommentus uppdrag är att göra största möjliga nytta för kunderna genom att erbjuda två strategiska områden för offentlig sektor: inköp och HR-området.

Inom inköpsområdet finns dels en nationell inköpscentral (SKL Kommentus Inköpscentral), dels en konsultverksamhet (AffärsConcept). Inköpscentralen erbjuder en bred portfölj av ramavtal som kan förenkla försörjningen av varor och tjänster till kommuner, landsting och regioner. Konsultverksamheten erbjuder kvalificerat stöd och utbildningar inom inköp och upphandlingsområdet.

Digitaliseringen drivs av utbud och efterfrågan och SKL Kommentus kan med sin organisation och kunskap vara länken mellan marknad och kund. Redan idag så driver och förvaltar SKL Kommentus Inköpscentral ett antal ramavtal som stödjer digitaliseringen i samhället; e-arkiv och Trygghetslarm är bara två sådana exempel. SKL Kommentus Inköpscentral deltar även aktivt i det pågående projektet Bidrag och Bokningssystem tillsammans med SKL och Inera. Kopplat till SKL Kommentus finns även bolaget Affärsconcept som med stor kunskap och erfarenhet inom offentlig Upphandling stöttar SKL:s medlemmar vid behov. SKL Kommentus har således resurser att både stödja, utveckla, samordna och förvalta digitaliseringsprojekt tillsammans med Inera, SKL och dess medlemmar.

Hur går affären till?

Förvärvet sker genom att landsting och regioner säljer majoriteten av aktierna till SKL Företag AB, som tar över ägarskapet den 16 mars 2017. Beslut har landsting och regioner löpande fattat i sina respektive landstingsfullmäktige sedan oktober 2016, och SKL betalade ut köpeskillingen i början av mars.

HERRLJUNGA KOMMUN

KOMMUNSTYRELSE-
FÖRVALTNING
Niels Bredberg

Tjänsteskrivelse
2017-06-11
DNR KS
Sid 6 av 36

Därefter erbjuds samtliga kommuner i Sverige att köpa aktier i Inera AB och därmed också bli delägare. De erbjuds att köpa fem aktier vardera, för en köpeskilling av 42 500 kronor. Det är ingen skillnad på om det är en stor eller liten kommun, alla betalar lika mycket.

Alla kommuner får ett beslutsunderlag från SKL, inför beslut i kommunfullmäktige.

Vart går utskicket till kommunerna?

Den information som kommunerna får med erbjudandet om att köpa aktier i Inera skickas både till respektive kommuns officiella brevlåda (diariet) och till kommundirektörerna, som fortlöpande informerats om planerna på ett gemensamt ägt bolag. Erbjudandet kommer den 24 mars.

Måste alla kommuner köpa aktier i Inera AB?

Kommunerna kan välja att köpa aktier eller låta bli. Ett köp måste beslutas av fullmäktige, fem aktier kommer att kosta 42 500 kronor. Det är bara de kommuner som väljer att bli delägare i Inera AB som kommer att ha rätt att använda bolagets tjänster utan upphandling.

Finns det en tidsgräns för när kommunerna måste ha köpt aktier?

Erbjudandet om att köpa aktier får kommunerna i mars 2017 och de ska sedan besluta i respektive kommunfullmäktige. Det finns ingen borte gräns satt för när ett sådant beslut ska vara fattat hos kommunerna, och kommunernas ägarskap registreras efterhand som köpen blir klara.

Vad är det för skillnad för kommunen på att äga aktier direkt i Inera AB och att äga genom att vara medlem i SKL och delägare i SKL Kommentus?

Det är endast genom att vara direkt ägare av aktier i Inera AB som kommunen har rätt att köpa tjänster av företaget utan föregående upphandling. På motsvarande sätt fungerar delägarskapet i

SKL Kommentus AB för kommunerna. Enbart medlemskap i SKL innebär inte att det går att köpa tjänster från Inera (utan föregående upphandling).

Hur går det till när kommunen vill utveckla nya tjänster eller veta mer om att köpa tjänster från Inera?

För att kunna köpa tjänster från Inera AB måste kommunen vara delägare. Varje kommun erbjuds i mars 2017 att bli delägare (erbjudandet går dels till den officiella kommunadressen, dels till kommundirektören). För landsting och regioner har Inera idag processer för hur utvecklingsidéer, önskemål och behov samlas in och bereds. Dessa processer behövs för att ta reda på hur omfattande behoven är, hur många som är intresserade, hur finansieringen ska ske och hur tjänsten/lösningen ska förvaltas.

Hur processerna ska se ut när bolagets tjänster blir en angelägenhet även för kommunerna, behöver kommunerna själva vara med och utforma.

Vilken nytta kan Inera göra för SKL?

Genom att åstadkomma en bredare verksamhetsbas för Inera AB, är det fler inom SKL än de som jobbar med hälso- och sjukvård som berörs av de fördelar bolaget medför. I det stöd som SKL ger till kommunerna i deras utveckling med hjälp av digitalisering, kan alltså Inera AB komma att spela en roll framöver. Detta ställer dock krav på en ökad kompetens när det gäller digitalisering inom SKL:s olika avdelningar, och även en ökad kompetens hos Ineras personal när det gäller kommunernas ansvarsområden.

Hur blir kommunernas behov tydliga?

Det finns flera olika vägar att ta reda på kommunernas behov. Bland annat finns många olika nätverk, kopplade till SKL, och även webbplatsen Dela Digitalt (www.deladigitalt.se) kan användas. På webbplatsen samlas idéer, genomförda projekt och önskemål om gemensam utveckling. Under 2017 besöker också SKL, Inera och SKL Kommentus flera orter för dialog med kommunföreträdare.

Hur ser styrningen över bolaget ut?

HERRLJUNGA KOMMUN

KOMMUNSTYRELSE-
FÖRVALTNING
Niels Bredberg

Tjänsteskrivelse
2017-06-11
DNR KS
Sid 8 av 36

Vid en extra bolagsstämma i samband med att SKL Företag AB formellt tar över Inera AB den 16 mars 2017, utses den nya styrelsen. Bolagets styrelse består av 15 ledamöter, varav sex som representerar kommuner, sex som representerar landsting/kommuner. Tre ledamöter representerar SKL Företag AB.

Hur får ägarna inflytande?

Kommuner, landsting och regioner kommer att styra bolaget genom aktieägaravtal, ägarråd och bolagsstämma. I ägarrådet kommer samtliga medlemmar att ha varsin plats. Varje landsting, region eller kommun har en röst. Styrelsen för bolaget består av 15 ledamöter – sex utses av landsting och regioner, sex av kommunerna och tre utses av SKL Företag.

Vad gör ägarrådet?

Ägarrådet är Ineras högsta beslutande organ. De kommer att träffas/ha möte en gång per år och tar då beslut kring strategiska, ekonomiska och viktiga övergripande frågor för bolaget. Vid ägarrådet ska alla ägare representeras, dock kan detta ske via ombud.

Vad ska Inera arbeta med när kommunerna också är ägare?

Hittills har Ineras verksamhet varit inriktad på hälso- och sjukvårdsområdet (e-hälsa), men genom förvärvet ska företaget på sikt kunna främja och stödja utvecklingen av digitala tjänster successivt inom fler verksamhetsområden, som idag är kommunernas ansvar. Det handlar om tjänster och lösningar som underlättar för invånare, företag, förtroendevalda och tjänstemän i både kommuner, landsting och regioner.

Hur får Inera sina uppdrag?

Ärenden och uppdragsförslag kommer till Inera från olika håll, dels från ägarna men även från regering, andra organisationer eller myndigheter. Inera har en process för att välja ut och prioritera ny funktionalitet och nya initiativ. Input är förslag och idéer och output är en lista med beslutade och prioriterade funktioner och tjänster som ska ingå i den gemensamma e-hälsoportföljen. Förankring med landsting och regioner sker idag genom Ineras Programråd, där alla ägare finns representerade.

Kommer Ineras nuvarande processer för uppdrag finnas kvar

Nuvarande förankringsprocess för landsting och regioner med programråd och programkontor är fortsatt viktig. Metoder för samarbete, förankring och delaktighet med kommunerna ska utvecklas över tid, och det är viktigt att kommunerna själva får vara med och forma dessa processer.

Kommer privata aktörer inte längre att kunna leverera tjänster inom infrastruktur och e-tjänster till kommuner, landsting och regioner?

Inera AB kommer att fungera precis som tidigare, dvs. använda sig av marknads leverantörer för att ta fram de lösningar som krävs. I aktieägaravtalet står det bland annat att "Bolaget ska så långt möjligt nyttja marknaden och föreliggande konkurrensförhållanden".

Vad innebär det att Inera är ett intressebolag (inte ett dotterbolag)?

Samägda företag där två eller fler företag bildar ett företag i vilket de äger lika stora andelar, så kallade 50/50-företag, räknas inte som dotterföretag utan anses vara intresseföretag. Om alla kommuner blir delägare, kommer SKL Företag ändå att ha strax över 50 procent av aktierna och vara majoritetsägare, men eftersom övriga ägare – totalt 312 om alla kommuner bestämmer sig för att köpa en andel – har ett betydande inflytande blir bolagsformen intressebolag.

SKL Företag har även KPA och SOS Alarm som intresseföretag i koncernen.

Vilka ekonomiska krav ställer SKL Företag på Inera AB?

Syftet med innehavet är inte att bereda vinst åt SKL Företag AB. Någon utdelning kommer inte heller att lämnas från Inera. För att säkra Ineras långsiktiga finansiering har landstingen förbundit sig att under en treårsperiod fortsätta att köpa tjänster från Inera till samma belopp som före förvärvet. I ägardirektivet finns också krav på soliditet och avkastning. Avkastningskravet är 3 procent eftersom Inera behöver bygga upp ett eget kapital och på längre sikt stärka soliditeten. Soliditetskravet är minst 15 procent.

Hur kan det komma sig att Inera får leverera tjänster till kommuner, landsting och regioner utan upphandling?

Detta är möjligt genom ett undantag i den svenska upphandlingslagstiftningen, där tjänsten räknas som ett internt köp, även om enheten formellt sett är fristående från den upphandlande myndigheten, i det här fallet en kommun, ett landsting eller en region. En förutsättning är att organisationen äger den verksamhet som levererar tjänsten. För att undantaget från upphandlingsskyldighet ska gälla, måste följande två förutsättningar vara uppfyllda samtidigt:

1. Kontrollkriteriet: Den upphandlande myndigheten utövar en kontroll över den juridiska personen eller den gemensamma nämnden som motsvarar den kontroll som myndigheten utövar över sin egen förvaltning.
2. Verksamhetskriteriet: Den eventuella verksamhet som den juridiska personen eller den gemensamma nämnden utför tillsammans med någon annan än den upphandlande myndigheten endast är av marginell karaktär.

När både kontrollkriteriet och verksamhetskriteriet är uppfyllt är ett avtal mellan den upphandlande myndigheten och leverantören undantaget från begreppet upphandlingskontrakt i lagen om offentlig upphandling (LOU). Sådana inköp behöver därmed inte upphandlas. (Kontroll- och verksamhetskriterierna brukar även kallas för Teckal-kriterierna, efter namnet på en av parterna i det rättsfall där EU-domstolen för första gången slog fast möjligheten till detta undantag från skyldigheten att upphandla.)

Undantaget finns i 2 kap. 10a §, Lagen om offentlig upphandling.

HERRLJUNGA KOMMUN

KOMMUNSTYRELSE-
FÖRVALTNING
Niels Bredberg

Tjänsteskrivelse
2017-06-11
DNR KS
Sid 11 av 36

Vad händer vid en eventuell framtida konkurs för bolaget?

Till att börja med är det ytterst osannolikt att delägarna skulle låta bolaget gå i konkurs, även om verksamheten börjar gå dåligt av något skäl. En konkurs skulle medföra att bolaget som juridisk person upphör att gälla, men ett sådant scenario skulle inte hindra delägarna från att bilda ett nytt bolag, i syfte att ta över (förvärva) verksamheten och fortsätta där det gamla bolaget slutade. Fordringsägarna skulle i en konkurs bara få betalt så långt de realiserade tillgångarna räcker till.

Rent juridiskt finns inga ekonomiska risker för delägarna – aktieägarna i ett aktiebolag har inga särskilda förpliktelser mot bolaget, mer än vad de skjutit till i form av aktiekapital (för kommunerna 42 500 kronor). I grunden är det SKL Företag AB som tar den ekonomiska risken. Som en del i överlåtelsen åtar sig SKL Företag att ge en förlustgaranti om 35 mnkr, och landsting och regioner har åtagit sig att som en övergång garantera köp för minst den summa de köpt för i genomsnitt under åren 2013-15. I övrigt gör ingen av delägarna några särskilda ekonomiska åtaganden. Projekten inom Inera kommer även i fortsättningen att vara självfinansierade.

HERRLJUNGA KOMMUN

KOMMUNSTYRELSE-
FÖRVALTNING
Niels Bredberg

Tjänsteskrivelse
2017-06-11
DNR KS
Sid 12 av 36

Bilaga 3 AKTIEÖVERLÅTELSEAVTAL mellan SKL Företag AB och [KOMMUN] rörande INERA AB

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

- 1. BAKGRUND**
- 2. ÖVERLÅTELSE OCH TILLTRÄDE**
- 3. KÖPESKILLING**
- 4. VILLKOR FÖR TILLTRÄDET AV AKTIERNA**
- 5. KÖPARENS GARANTIER**
- 6. SÄLJARNAS GARANTIER**
- 7. BEGRÄNSNING AV SÄLJARNAS ANSVAR**
- 8. ÖVRIGT**

Detta aktieöverlåtelseavtal ("Avtalet") har denna dag ("Avtalsdagen") ingåtts av och mellan:

A) SKL Företag AB, organisationsnummer 556117-7535 ("Säljaren");

B) [KOMMUN] ("Köparen").

Envar av Säljarna och Köparen benämns i det följande var för sig som "Part" och gemensamt som "Parterna".

1. BAKGRUND

1.1 Säljaren äger aktier i Inera AB, organisationsnummer 556559-4320 ("Bolaget") i vilket bolag samtliga Landsting och Regioner samt – efter tillkommande köp – ett antal kommuner äger aktier.

1.2 Säljaren är villig att till Köparen överlåta 5 (fem) aktier ("Aktierna") i Bolaget och Köparen önskar förvärva Aktierna från Säljaren. Aktiebrev avseende Aktierna har ej utfärdats.

1.3 Mellan befintliga aktieägare i Bolaget gäller ett aktieägaravtal ("Aktieägaravtalet") vilket Köparen genom särskilt anslutningsavtal ska biträda.

1.4 Mot ovanstående bakgrund har Parterna nu ingått detta Avtal.

2. ÖVERLÅTELSE OCH TILLTRÄDE

2.1 Tillträdet av Aktierna enligt detta Avtal ("Tillträdet") ska ske den dag som Parterna gemensamt bestämmer ("Tillträdesdagen").

2.2 På Tillträdesdagen ska Säljaren överlåta Aktierna till Köparen och Köparen förvärva från Säljaren Aktierna mot att Köparen erlägger Köpeskillingen.

2.3 Aktierna överläts med alla därtill hörande rättigheter och fria från alla belastningar, med undantag för belastningar som framgår av Bolagets bolagsordning respektive Aktieägaravtalet.

3. KÖPESKILLING

3.1 Köpeskilling

3.1 Köpeskillingen för Aktierna ska uppgå till 42 500 kronor ("Köpeskillingen").

4. VILLKOR FÖR TILLTRÄDET AV AKTIERNA

4.1 Tillträdet av Aktierna är villkorat av att Köparen senast vid Tillträdet biträtt Aktieägaravtalet enligt punkt 1.3 ovan.

5. KÖPARENS GARANTIER

Köparen garanterar att Köparen är behörig att ingå och fullfölja sina åtaganden enligt Avtalet och Aktieägaravtalet såväl per Avtalsdagen som per Tillträdesdagen.

6. SÄLJARNAS GARANTIER

6.1 Säljaren lämnar följande garantier till Köparen ("Garantierna") vilka lämnas per Avtalsdagen och per Tillträdesdagen:

(a) Bolaget är ett svenskt aktiebolag som är vederbörligen registrerat i enlighet med gällande svensk lagstiftning;

(b) Aktierna är fullt betalda och Säljaren är ägare till Aktierna.

7. BEGRÄNSNING AV SÄLJARNAS ANSVAR

7.1 Vid brott mot någon av Säljarens Garantier eller vid annat brott av Säljaren mot detta Avtal har Köparen ersättning med ett belopp som motsvarar den Skada (krona för krona) som Köparen lidit på grund av brottet.

7.2 Detta avtal är den fullständiga och enda regleringen av Köparens förvärv av Aktierna och Köparen bekräftar att Köparen avstår från att göra gällande varje slag av anspråk till följd av förvärvet på annan grund än som anges i detta Avtal.

7.3 Vid brott mot någon av Säljarens Garantier eller vid annat brott av Säljaren mot detta Avtal har Köparen ersättning med ett belopp som motsvarar den Skada (krona för krona) som Köparen lidit på grund av brottet.

8. ÖVRIGT

8.1 Överlåtelse

Part får inte överlåta, delegera, vidareavtala eller på annat sätt överföra eller pantsätta eller skapa någon belastning över några av sina rättigheter eller

HERRLJUNGA KOMMUN

KOMMUNSTYRELSE-
FÖRVALTNING
Niels Bredberg

Tjänsteskrivelse
2017-06-11
DNR KS
Sid 15 av 36

skyldigheter hänförliga till detta Avtal, utan att dessförinnan ha erhållit de andra Partens skriftliga medgivande.

8.2 Kostnader

Utöver vad som uttryckligen överenskommits enligt detta Avtal, ska alla kostnader och utgifter som uppkommit i samband med förhandlingen, förberedelsen och ingåendet av detta Avtal betalas av den Part som ådragit sig sådana kostnader och utgifter. Inga kostnader avseende transaktionen ska bäras av Bolaget.

8.3 Fullständig reglering

Detta Avtal utgör Parternas fullständiga reglering av samtliga de frågor som Avtalet berör och detta Avtal ersätter samtliga tidigare skriftliga eller muntliga förhandlingar, avtal och överenskommelser rörande samtliga de frågor som Avtalet berör.

8.4 Ändringar

Ändringar av och tillägg till detta Avtal ska endast betraktas som giltiga om de gjorts skriftligen och vederbörligen undertecknats av Parterna.

Detta Avtal har upprättats och undertecknats i två likalydande exemplar av vilka Säljaren och Köparen tagit var sitt ett exemplar.

DATUM:

[KOMMUN)

SKL Företag AB

Bilaga 4 ANSLUTNINGSAVTAL TILL AKTIEÄGARAVTAL avseende INERA AB

1. BAKGRUND

1.1 SKL Företag AB, nedan benämnt "SKL Företag", äger aktier i Inera AB, org. nr. 556559-4230, nedan kallat "Bolaget", i vilket bolag samtliga Landsting och Regioner samt – efter tillkommande förvärv – ett antal kommuner också äger aktier.

1.2 SKL Företag har genom köp från Landsting och Regioner förvärvat de aktier SKL Företag äger i Bolaget i syfte att bland annat kunna vidareöverlåta aktier i Bolaget till kommuner som ännu inte är aktieägare i Bolaget.

1.3 Mellan SKL Företag, Landstingen och Regionerna samt de kommuner som har förvärvat aktier i Bolaget gäller ett aktieägaravtal, nedan benämnt "Aktieägaravtalet", vilket fogats till denna Förbindelse, Bilaga 3.

1.4 Undertecknad kommun har genom särskilt avtal förvärvat aktier i Bolaget från SKL Företag.

1.5 Denna Förbindelse omfattar samtliga parts vid var tid innehavda aktier.

2. ANSLUTNINGSAVTAGANDE

2.1 Genom undertecknande av detta anslutningsavtal inträder undertecknade kommun som part i Aktieägaravtalet och ikläder sig samtliga rättigheter och skyldigheter i förhållande till övriga parter i Aktieägaravtalet.

2.2 Bestämmelserna i Aktieägaravtalets punkter 15 om meddelanden och 18 om överlåtelse ska tillämpas på motsvarande sätt avseende denna Förbindelse.

HERRLJUNGA KOMMUN

KOMMUNSTYRELSE-
FÖRVALTNING
Niels Bredberg

Tjänsteskrivelse
2017-06-11
DNR KS
Sid 17 av 36

Detta anslutningsavtal har upprättats i två exemplar, varav SKL Företag respektive undertecknade kommun erhållit var sitt.

DATUM: [KOMMUN] SKL FÖRETAG AB

Bilaga 5 AKTIEÄGARAVTAL avseende INERA AB

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Avsnitt Sida

1. PARTER
2. BAKGRUND
3. PARTERNAS MÅLSÄTTNING med bolaget
4. FINANSIERING OCH VINSTUTDELNING
5. PARTERNAS INFLYTANDE ÖVER BOLAGET
6. ÄGARRÅD
7. BOLAGETS STYRELSE
8. STYRELSENS ARBETSFORMER
9. VERKSTÄLLANDE DIREKTÖR
10. REVISOR

HERRLJUNGA KOMMUN

KOMMUNSTYRELSE-
FÖRVALTNING
Niels Bredberg

Tjänsteskrivelse
2017-06-11
DNR KS
Sid 18 av 36

11. VALBEREDNING

12. aktiebrev

13. RÄTT FÖR FÖRVÄRVARE ATT TILLTRÄDA AVTALET

14. FÖRKÖP

15. MEDDELANDEN

16. Handlingsoffentlighet

17. ÄNDRING av BOLAGSORDNING

18. ÖVERLÅTELSE AV AVTALET

19. AVTALSTID

20. ÖVRIGT

---

1. PARTER

1.1 Detta aktieägaravtal ("Avtalet") har ingåtts mellan nedan angivna parter och de parter som enligt vad som anges i Avtalet kan komma att tillträda avtalet;

1.2 SKL Företag AB (556117-7535), (nedan benämnt "SKL Företag")

1.3 Samtliga landsting och regioner, enligt Bilaga 1.1 till Aktieöverlåtelseavtal.

Samtliga ovan nämnda parter, samt eventuellt tillkommande parter, benämns nedan gemensamt "Parterna" och var och en för sig "Part", "Parten" eller, i förekommande fall "Tillträdande Part".

2. BAKGRUND

2.1 SKL Företag och de Parter som anges i punkt 1.2 och 1.3 äger sammantaget samtliga aktier i Inera AB, org. nr. 556559--4230, nedan kallat "Bolaget". SKL Företag har genom köp från ett antal av Parterna enligt förvärvat de aktier SKL Företag äger i Bolaget.

2.2 Genom detta Avtal avser Parterna reglera sina mellanhavanden avseende ägandet av Bolaget och bedrivandet av Bolagets verksamhet. Vid bristande överensstämmelse mellan innehållet i bolagsordning och detta Avtal, ska Avtalets bestämmelser, Parterna emellan, äga företräde. Den bolagsordning som Parterna enats om har den lydelse som framgår av Bolagsordningen.

2.3 Detta Avtal omfattar samtliga Parts vid var tid innehavda aktier.

3. PARTERNAS MÅLSÄTTNING MED BOLAGET

3.1 Bolaget är efter SKL Företags förvärv av majoriteten av aktierna i Bolaget ett dotterbolag till SKL Företag. Syftet med att övriga Parter givits tillfälle att vara (eller i förekommande fall, bli) aktieägare är att, genom detta Avtal, tillförsäkra deltagande Regioner, Landsting och Kommuner ett avgörande inflytande över Bolagets strategiska mål och viktiga beslut.

3.2 I detta Avtal har införts bestämmelser om ett ägarråd ("Ägarråd") som ska utgöra det beslutsorgan i vilket samtliga Parter äger delta och som beslutar om ändring av bolagsordning,

övergripande strategiska frågor och bolagsstyrning. Bolagets verksamhet ska bedrivas på ett sådant sätt att aktieäggande kommuner och landsting kan utöva kontroll över bolaget motsvarande den som myndigheten utövar över sin egen förvaltning. Bolaget ska i huvudsak utföra verksamhet för ägarnas (eller andra enheter som ägarna utövar kontroll över) räkning.

3.3 Bolaget ska bedriva sin verksamhet i enlighet med dess bolagsordning samt i enlighet med från tid till annan antagna ägardirektiv, vilka ska gälla till dess beslut fattats om annat.

3.4 Bolaget ska så långt möjligt nyttja marknaden och föreliggande konkurrensförhållanden.

3.5 Bolaget ska inom ramen för självkostnadsprincipen enligt 8 kap. 3c § kommunallagen agera affärsmässigt. Bolagets olika delverksamheter ska långsiktigt vara självfinansierade.

4. FINANSIERING OCH VINSTUTDELNING

4.1 Bolaget ska finansieras genom i Bolagets verksamhet genererade medel samt, vid behov, genom extern upplåning. Part är inte skyldig att tillskjuta medel till Bolaget, ställa säkerhet eller pant eller på annat sätt bidra till Bolagets finansiering på annat sätt eller i större omfattning än vad som uttryckligen anges i detta Avtal.

4.2 Parterna har enats om verksamhetsföremål och att Bolaget inte ska drivas i syfte att bereda vinst åt aktieägarna på sätt som anges i bolagsordningen, Bilaga 3.

4.3 SKL Företag avser som ett led i förvärvet av aktierna i bolaget att ställa ut en förlustgaranti gentemot Bolaget på ett belopp om maximalt 35 MSEK. Till undvikande av tvivelsmål noteras att SKL

Företag samma sätt som övriga Parter, och enlighet med punkt 4.1 ovan, inte har något åtagande att därutöver tillskjuta medel eller att annars bidra till Bolagets finansiering.

5. PARTERNAS INFLYTANDE ÖVER BOLAGET

5.1 Parterna ska utöva sitt inflytande över Bolaget vid Ägarråd och bolagsstämma på sätt som anges i detta Avtal.

5.2 Parterna förbinder sig att vid bolagsstämma i Bolaget rösta i enlighet med de beslut och val som sker vid Ägarråd enligt detta Avtal.

5.3 Parterna är överens om att Bolagets verksamhet ska ledas av Bolagets styrelse som har att verkställa vad Parterna från tid till annan fastställer i ägardirektiv och genom beslut vid Ägarråd respektive bolagsstämma.

6. ÄGARRÅD

6.1 Parterna ska tidigast åtta och senast fem veckor före årsstämma i Bolaget sammanträffa vid ordinarie Ägarråd. Vid ordinarie Ägarråd ska beslut fattas om

6.1.1 fastställelse av ägardirektiv med strategiska mål för Bolaget avseende nästkommande räkenskapsår;

6.1.2 övriga vid årsstämma i Bolaget förekommande ärenden;

6.1.3 val av ledamöter till valberedningen; samt

6.1.4 annat ärende som Part initierat enligt punkt 6.2.

6.2 Envar Part äger att hos SKL Företag hemställa att ärende rörande bolaget ska behandlas vid Ägarråd. Sådan hemställan ska

ha inkommit i så god tid att SKL Företag kan inta ärendet i kallelse till Ägarråd.

6.3 Annat Ägarråd än inför årsstämma får sammankallas av SKL Företag. SKL Företag är skyldigt att kalla till sådant Ägarråd om minst en tiondel (1/10) av samtliga Parter så begär.

6.4 SKL Företag kallar till Ägarråd och ska, om möjligt, tillse att deltagande vid Ägarråd ska kunna ske på distans.

6.5 För kallelse till Ägarråd ska följande gälla.

6.5.1 Kallelse till Ägarråd ska ske med brev på posten eller e-post till samtliga Parter ej senare än tre veckor före Ägarråd. Sådan kallelse ska innefatta förslag till dagordning. Förslag till beslut ska ange förslagens huvudsakliga innehåll, även förslag till ägardirektiv enligt 6.1.1.

6.6 Vid Ägarråd har Part så många röster som motsvarar antalet av sådan Part ägda aktier i Bolaget, dock att SKL Företag har lika många röster som samtliga övriga Parter tillsammans minskat med ett (1).

6.7 För giltigt beslut vid Ägarråd krävs att minst hälften (1/2) av de vid Ägarrådet företrädade rösterna röstar för beslutet samt att beslutet biträds av mer än en tredjedel (1/3) av de Landsting som är företrädade vid Ägarrådet samt mer än en tredjedel (1/3) av de kommuner som är företrädade vid Ägarrådet.

7. BOLAGETS STYRELSE

7.1 Bolagets styrelse ska bestå av lägst sex (6) och högst femton (15) ledamöter inklusive ordföranden. Suppleanter ska ej utses.

7.2 Minst 2/3 av ledamöterna i styrelsen ska utses bland representanter för aktieäggande regioner, landsting och kommuner. Parterna är överens om att dessa ska representera samtliga deläggande kommuner, landsting och regioner.

8. STYRELSENS ARBETSFORMER

8.1 Styrelsens arbetsformer ska fastställas i arbetsordningen för styrelsen vilken ska beslutas av styrelsen.

9. VERKSTÄLLANDE DIREKTÖR

9.1 Tillsättande och avsättande av Bolagets verkställande direktör beslutas av Bolagets styrelse.

10. REVISOR

10.1 Revisor i Bolaget ska vara samma revisor som i SKL Företag. Därutöver ska två lekmannarevisorer utses. Som lekmannarevisor ska utses revisor som valts för granskning av styrelsens och övriga nämnders verksamhet hos aktieäggande kommuner, landsting eller regioner.

11. VALBEREDNING

11.1 Bolaget ska ha en valberedning bestående av högst sju (7) ledamöter valda vid Ägarråd.

11.2 Valberedningens uppdrag ska vara att till Ägarråd lägga fram förslag till styrelse, styrelseordförande, revisorer och lekmannarevisorer samt arvoden till dessa. Valberedningen ska eftersträva att styrelsen får en med hänsyn till Bolagets verksamhet, utvecklingsskede och förhållanden i övrigt ändamålsenlig sammansättning, präglad av mångsidighet och

bakgrund i övrigt. Valberedningen ska härvid särskilt beakta styrelsens sammansättning med avseende på kön och etnicitet samt representativitet för aktieäggande regioner, landsting och kommuner.

12. AKTIEBREV

12.1 Aktiebrev ska ej utfärdas.

13. RÄTT FÖR FÖRVARVARE ATT TILLTRÄDA AVTALET

13.1 Parterna är överens om att, oaktat vad som i övrigt anges i detta Avtal, samtliga regioner, landsting och kommuner i Sverige som inte redan är aktieägare, ska ges tillfälle att från SKL Företag förvärva aktie i Bolaget samt att sådan Tillträdande Part äger rätt att ansluta sig till detta Avtal utan övriga Parters särskilda medgivande.

13.2 Tillträdande Part ska tillträda detta Avtal genom särskilt anslutningsavtal som ska undertecknas av den Tillträdande Parten och av SKL Företag.

14. FÖRKÖP

14.1 Part (nedan kallad "Erbjudande Part") äger inte, helt eller delvis, överlåta sina aktier i Bolaget till tredje man utan att först skriftligen erbjuda SKL Företag att lösa av Erbjudande Part sålunda erbjudna aktier. Erbjudandet ska innehålla uppgift om antalet aktier som erbjuds till inlösen för en köpeskilling motsvarande akties kvotvärde.

14.2 SKL Företag ska inom sextio (60) dagar ("Acceptfristen") från erbjudandet meddela Erbjudande Part om

förköpserbudandets accepteras eller inte. Erbudandet måste accepteras i sin helhet och inte endast delvis.

14.3 Har inte SKL Företag accepterat förköpserbudandets innan utgången av Acceptfristen ska detta i sin helhet anses förkastat.

14.4 Accepteras förköpserbudandets på sätt som ovan anges ska SKL Företag erlagga köpeskillingen för de erbjudna aktierna kontant senast trettio (30) dagar efter utgången av Acceptfristen. Äganderätten till förköpta aktier övergår den dag då köpeskillingen erlagts, varvid Erbudande Part ska överlämna eventuellt utfärdade aktiebrev avseende de förköpta aktierna, vederbörligen endosserade, till SKL Företag.

14.5 Om förköpserbudandets inte accepteras, eller om köpeskillingen inte erlaggs inom den tid som anges i punkten 14.4 ovan, ska Erbudande Part ha rätt att överlåta förköpserbudna aktier till tredje man under förutsättning att villkoren vid sådan överlåtelse ej är mer förmånliga för köparen än vad som hade gällt vid förköp enligt denna punkt 13. Såsom ytterligare förutsättningar gäller dels att sådan överlåtelse kommer till stånd inom sextio (60) dagar från utgången av Acceptfristen, dels att köparen i samband med sitt förvärv av aktierna skriftligen förklarar sig tillträda detta Avtal som part i Erbudande Parts ställe. Utträddande Parts ansvar enligt detta avtal upphör ej dessförinnan. Inträde i detta Avtal förutsätter godkännande här till av övriga Parter.

15. MEDDELANDEN

15.1 Meddelanden som enligt Avtalet ska lämnas skriftligen ska sändas med rekommenderat brev eller e-post till respektive Parts officiella adress.

15.2 Meddelandet ska anses vara motpart till handa:

15.2.1 tre (3) arbetsdagar efter avsändandet, om avsänt med rekommenderat brev,

15.2.2 den dag mottagaren bevisligen erhållit meddelandet, om detsamma översänts med e-post.

16. HANDLINGSOFFENTLIGHET

16.1 Bolaget ska tillämpa den s. k. offentlighetsprincipen i enlighet med vad som föreskrivs i lag och bolagsordning.

17. ÄNDRING AV BOLAGSORDNING

Punkterna 3-4 , 7-9, 12 och 14 i bolagsordningen får inte ändras utan godkännande av fullmäktige i minst 2/3 av de aktieägande regionerna, landstingen och kommunerna.

18. ÖVERLÅTELSE AV AVTALET

18.1 Part äger inte rätt att annat än då så följer av uttrycklig bestämmelse häri, utan skriftligt medgivande från behörig företrädare för övriga Parter, överlåta Avtalet eller sina rättigheter eller skyldigheter enligt Avtalet till annan.

19. AVTALSTID

19.1 Detta avtal gäller från och med dagen för Parts undertecknande och intill dess sådan Part inte längre är aktieägare i Bolaget.

20. ÖVRIGT

HERRLJUNGA KOMMUN

KOMMUNSTYRELSE-
FÖRVALTNING
Niels Bredberg

Tjänsteskrivelse
2017-06-11
DNR KS
Sid 27 av 36

20.1 Detta Avtal reglerar med uteslutande av lag (1980:1102) om handelsbolag och enkla bolag uttömmande alla frågor som Avtalet berör.

Detta Avtal har upprättats i 2 exemplar, varav Parterna erhållit var sitt.

DATUM: [KOMMUN) SKL Företag AB

Bilaga 6 BOLAGSORDNING (beslutad vid extra bolagsstämma 170316)

1. BOLAGETS FIRMA

Bolagets firma är Inera AB.

2. SÄTE

Styrelsen ska ha sitt säte i Stockholm.

3. FÖREMÅLET FÖR BOLAGETS VERKSAMHET

Bolaget ska samordna, tillhandahålla och utveckla gemensamma tjänster och lösningar till stöd för digitalisering och verksamhetsutveckling i kommuner, landsting, regioner, samt bolag och organisationer som de utövar ett rättsligt bestämmande inflytande över, inom deras verksamhetsområden och ansvar.

Bolaget ska inom ramen för de kommunalrättsliga principerna i 2 kap. 1-2 och 7-8 §§ kommunallagen och självkostnadsprincipen enligt 8 kap. 3c § kommunallagen agera affärsmässigt.

Bolaget får bara när det är förenligt med den kommunala kompetensen och aldrig till större omfattning än tjugo (20) procent av bolagets omsättning tillhandahålla tjänster till andra än direkta eller indirekta aktieägare.

4. BOLAGETS SYFTE

Bolagets syfte är inte att bereda vinst åt aktieägarna utan att bidra till en effektivisering och utveckling av landstingens, regionernas och kommunernas verksamhet genom samordnade lösningar med optimalt resursutnyttjande och hög kvalitet.

I händelse av bolagets likvidation ska vinst och bolagets behållning, efter det att bolagets förpliktelser fullgjorts, fördelas mellan aktieägarna i förhållande till deras andel i aktiekapitalet.

5. AKTIEKAPITALET

Aktiekapitalet ska utgöra lägst 3.000.000 och högst 12.000.000 kronor.

6. ANTAL AKTIER

Antal aktier ska vara lägst 3 000 och högst 12 000 stycken.

7. STYRELSE

Styrelsen ska bestå av lägst sex och högst femton ledamöter.

8. REVISORER

Bolaget ska ha lägst en och högst två revisor(er) med högst två ersättare.

9. LEKMANNAREVISORER

Bolaget ska ha två lekmannarevisor(er) med högst två ersättare.

10. KALLELSE TILL BOLAGSSTÄMMA

Kallelse till bolagsstämma ska ske genom e-post eller brev med posten till aktieägarna tidigast sex veckor och senast två veckor före stämman.

11. ÄRENDEN PÅ ORDINARIE STÄMMA (ÅRSSTÄMMA)

På årsstämman ska följande ärenden förekomma till behandling:
1) val av ordförande vid stämman 2) upprättande och godkännande av röstlängd 3) val av sekreterare och en eller två justeringsmän 4) prövning av om stämman blivit behörigen sammankallad 5) godkännande av förslag till dagordning för stämman 6) framläggande av årsredovisningen och revisionsberättelsen 7) beslut a. om fastställelse av resultaträkningen och balansräkningen, b. om dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust enligt den fastställda balansräkningen, c. om ansvarsfrihet åt styrelseledamöterna och verkställande direktör, 8) bestämmande av antalet styrelseledamöter samt i förekommande fall antalet revisorer, lekmannarevisorer och ersättare, 9) fastställande av arvoden åt styrelsen och i förekommande fall för revisorerna 10) val av styrelseledamöter samt i förekommande fall, revisorer,

lekmannarevisorer och ersättare 11) val av styrelseordförande 12) annat ärende, som ankommer på stämman enligt aktiebolagslagen eller bolagsordningen.

12. BOLAGSSTÄMMANS KOMPETENS

Beslut i följande frågor ska alltid fattas av bolagsstämman.

1) Årligt fastställande av verksamhetsinriktning med strategiska mål för de närmaste tre räkenskapsåren 2) Fastställande av rambudget för verksamheten 3) Ram för upptagande av krediter 4) Köp och försäljning av fast egendom 5) Bildande av bolag 6) Köp eller försäljning av bolag eller andel i sådant 7) Ställande av säkerhet 8) Beslut i annat ärende av principiell betydelse eller annars av större vikt för bolaget

13. BOLAGETS RÄKENSKAPSÅR

Bolagets räkenskapsår ska vara kalenderår.

14. OFFENTLIGHET

Allmänheten ska ha rätt att ta del av handlingar hos bolaget enligt de grunder som gäller för allmänna handlingars offentlighet i 2 kap. tryckfrihetsförordningen och offentlighets- och sekretesslagen.

Om bolaget överlämnar verksamhet till privat utförare ska bolaget genom avtalet med utföraren tillförsäkra sig information som gör det möjligt att ge allmänheten insyn i den verksamhet som lämnas över.

HERRLJUNGA KOMMUN

KOMMUNSTYRELSE-
FÖRVALTNING
Niels Bredberg

Tjänsteskrivelse
2017-06-11
DNR KS
Sid 31 av 36

Bilaga 7 Ägardirektiv för Inera AB – förslag inför ägarråd 170421 och bolagsstämma 170607

Ägare

SKL Företag AB äger 97 procent av aktierna i bolaget. Övriga aktier ägs av landsting och regioner. Samtliga kommuner ska ges tillfälle att köpa aktier i bolaget. Vid full anslutning från kommuner, landsting och regioner kommer det innebära att SKL Företag AB äger 50,8 procent av aktierna. Sveriges Kommuner och Landsting äger samtliga aktier i SKL Företag AB. SKL Företag AB är moderbolag i SKL:s bolagskoncern.

Bolagets verksamhet

Bolaget ska samordna, tillhandahålla och utveckla tjänster och lösningar till stöd för digitalisering och verksamhetsutveckling i kommuner, landsting, regioner, samt bolag och organisationer som de utövar ett rättsligt bestämmande inflytande över, inom deras verksamhetsområden och ansvar.

Föremålet för verksamheten är angivet i bolagsordningen för bolaget. Bolaget får ej bedriva verksamhet som inte är förenlig med bolagsordningen. Bolaget får ej heller bedriva verksamhet som inte är förenlig med den kommunala kompetensen.

Bolaget ska i första hand ta fram gemensamma tjänster och lösningar till stöd för digitalisering och verksamhetsutveckling inom områden där marknaden inte bedöms kunna tillgodose ägarnas behov och intressen. Bolaget ska så långt möjligt nyttja marknaden och föreliggande konkurrensförhållanden.

Bolagets styrning

Bolaget är efter SKL Företags förvärv av majoriteten av aktierna i bolaget ett intressebolag till SKL Företag. Syftet med att övriga parter givits tillfälle att vara (eller i förekommande fall, bli) aktieägare är att tillförsäkra deltagande kommuner, landsting och regioner ett avgörande inflytande över bolagets strategiska mål och viktiga beslut. I aktieägaravtal har införts bestämmelser om ett ägarråd som ska utgöra det beslutsorgan i vilket samtliga parter äger delta och som beslutar om övergripande strategiska frågor och bolagsstyrning.

Bolagets verksamhet ska bedrivas på ett sådant sätt att aktieäggande kommuner, landsting och regioner kan utöva kontroll över bolaget motsvarande den som myndigheten utövar över sin egen förvaltning. Bolaget ska i huvudsak utföra verksamhet för

ägarnas (eller andra enheter som ägarna utövar kontroll över) räkning.

Verksamhetens finansiering

Bolaget ska inom ramen för de kommunalrättsliga principerna i 2 kap. 1-2 och 7-8 §§ kommunallagen och självkostnadsprincipen enligt 8 kap. 3c § kommunallagen agera affärsmässigt. Bolagets olika delverksamheter ska långsiktigt vara självfinansierade.

Bolaget får bara när det är förenligt med den kommunala kompetensen och aldrig till större omfattning än tjugo (20) procent av bolagets omsättning tillhandahålla tjänster till andra än direkta eller indirekta aktieägare.

Bolagets syfte är inte att bereda vinst åt aktieägarna utan bidra till en effektivisering och utveckling av kommunernas, landstingens och regionernas verksamhet genom samordnade lösningar med optimalt resursutnyttjande och hög kvalitet.

Strategier för koncernen

Bolagen inom SKL-företagskoncernen ska skapa värde för SKL och dess medlemmar genom att stödja SKL:s verksamhetsidé: En fråga om demokrati. SKL är en medlemsorganisation för kommuner, landsting och regioner. Som arbetsgivar- och intresseorganisation driver vi deras frågor och erbjuder stöd och service. Vi väcker frågor, agerar kraftfullt och bildar opinion. Vårt uppdrag är att ge kommuner, landsting och regioner bättre förutsättningar för lokalt och regionalt självstyre. Målet är att utveckla välfärden. Det är en fråga om demokrati.

SKL:s verksamhet styrs ytterst av kongressens inriktningsdokument som innehåller ett antal inriktningsmål för respektive kongressperiod. Varje år beslutar styrelsen i SKL om

en verksamhetsplan och budget. Koncernens bolag ska bidra till förbundets inriktning och målsättningar.

Koncerngemensamma riktlinjer

Riktlinjer för Sveriges Kommuner och Landsting ska i möjligaste mån tillämpas i dotterbolagen. Följande riktlinjer ska ingå i ägardirektiv: SKL:s alkoholpolicy SKL:s policy om rökfri arbetstid. Ledande befattningshavare i dotterbolagen ska ha en uppsägningstid om minst 3 månader.

Styrelse- och vd-utvärdering ska genomföras vartannat år och resultatet ska rapporteras till styrelsen i SKL Företag AB. Dotterbolagen ska genomföra medarbetarundersökningar vartannat år. Vid nominering av styrelseledamöter samt ledande befattningshavare i bolagen, bör en jämn könsfördelning eftersträvas så att andelen män respektive kvinnor blir minst 40 procent. Bolagen inom koncernen ska aktivt arbeta med hållbarhetsfrågor. Varje bolag ska ha en hållbarhetsredovisning.

Styrelsen

Styrelsen ska bestå av lägst 6 och högst 15 ledamöter inklusive ordföranden. Styrelseledamöterna föreslås av en valberedning vilken ska bestå av högst 7 ledamöter. Valberedningens uppdrag är att till ägarmöte lägga fram förslag till styrelse, styrelseordförande samt arvoden till dessa. Styrelsen svarar för bolagets organisation och förvaltningen av bolagets angelägenheter. Styrelsen ska fortlöpande bedöma bolagets ekonomiska situation. Styrelsen ska se till att bolagets organisation är utformad så att bokföringen, medelsförvaltningen och bolagets ekonomiska förhållanden i övrigt kontrolleras på ett betryggande sätt. Styrelsen ska se till att SKL Företag AB:s tidplaner för ekonomisk- och verksamhetsmässig rapportering kan följas. Styrelsen ska årligen fastställa en skriftlig arbetsordning för

sitt arbete. I arbetsordningen ska det bl.a. anges hur ofta styrelsen ska sammanträda. Styrelsen ska i skriftlig instruktion ange arbetsfördelningen mellan styrelsen och den verkställande direktören.

Verkställande Direktör

Styrelsen utser, i samråd med SKL Företag AB:s vd, en verkställande direktör för bolaget. Lön och övriga anställningsvillkor fastställs, i samråd med SKL Företag AB:s vd, av styrelsen. Styrelsen ska i en skriftlig vd-instruktion ange ansvar och befogenheter för vd. Om vd ska skiljas från sina uppgifter, ska samråd ske med SKL Företag AB:s vd.

Bolagets utveckling

Styrelsen ska uppmärksamma bolagets långsiktiga utveckling och anpassningsförmåga till nya krav och förutsättningar. Detta ska beskrivas i bolagets affärsplan.

Investeringar

Bolagets behov av investeringar ska framgå av investeringsbudgeten. Beslut om större investeringar ska ske i samråd med SKL Företag AB:s vd.

Ekonomiska krav

Verksamheten i bolaget ska bedrivas på affärsmässiga grunder och bidra till medlemsnytta. Som ekonomiska mål gäller följande:

- Lönsamhetsmål – nettomarginal: Nettomarginalen beräknas som resultatet efter finansiella poster i procent av rörelsens intäkter. Nettomarginalen ska under perioden 2017-2019 uppgå till minst 3 procent.

HERRLJUNGA KOMMUN

KOMMUNSTYRELSE-
FÖRVALTNING
Niels Bredberg

Tjänsteskrivelse
2017-06-11
DNR KS
Sid 36 av 36

- Kapitalstrukturmål – soliditet: Soliditet beräknas som eget kapital, inklusive obeskattade reserver exkl. skatt, dividerat med balansomslutningen. Soliditeten ska långsiktigt uppgå till minst 15 procent.

Utdelning

Bolaget ska inte lämna utdelning. Uppkommen vinst ska återinvesteras i bolaget och långsiktigt förbättra bolagets soliditet.

HERRLJUNGA KOMMUN

KOMMUNSTYRELSENS
FÖRVALTNING
Janna Petersson

Tjänsteskrivelse
2017-08-07
DNR KS 115/2015 312
Sid 1 av 3

Antagande ny översiktsplan Herrljunga kommun

Sammanfattning

Ärendet Översiktsplan Herrljunga kommun har kommit till skedet för Antagande i planprocessen. Samråd och utställning har skett och bland antagandehandlingarna finns Särskilt utlåtande som redovisar inkomna yttranden under utställningen samt kommunens ställningstaganden utifrån dessa. Länsstyrelsens yttrande redovisas i sin helhet. Dessutom ingår Särskild sammanställning som redovisar processen med MKB i översiktsplaneringen. Efter antagande i Kommunstyrelsen ska planen även antas av Kommunfullmäktige. Därefter följer tre veckor innan planen vinner laga kraft och officiellt kan användas som kommunens övergripande styrdokument för den fysiska samhällsplaneringen.

Beslutsunderlag

Översiktsplan Herrljunga Antagandehandling
Särskilt utlåtande
Särskild sammanställning utkast

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslås anta det uppdaterade förslaget till översiktsplan och rekommendera Kommunfullmäktige att göra detsamma.

Janna Petersson
Planeringssekreterare

Expedieras till: Namn namn, titel, organisatoriskt tillhörighet
För kännedom till: Namn namn, titel, organisatoriskt tillhörighet

HERRLJUNGA KOMMUN

KOMMUNSTYRELSENS
FÖRVALTNING
Janna Petersson

Tjänsteskrivelse
2017-08-07
DNR KS 115/2015 312
Sid 2 av 3

Bakgrund

Kommunfullmäktige beslutade 2010-10-05 att gällande översiktsplan antagen 2006-06-13 inte längre är aktuell, att en ny översiktsplan med inriktning mot en hållbar utveckling upprättas samt att lokala miljömål formuleras som grund för en ny översiktsplan. Vidare ska den nya översiktsplanen inriktas på att ge vägledning om användningen av mark- och vattenområden samt om hur den bebyggda miljön ska utvecklas och bevaras.

Arbetet med att ta fram det nya förslaget till översiktsplan har pågått med olika intensitet i olika perioder. Från att uppdraget gavs 2010 fram till 2014 skedde ett lågintensivt förarbete samt färdigställande av påbörjade tillägg till ÖP2006 i form av Vindbruksplan och LIS-plan. Översiktsplanarbetet fortsatte parallellt med framtagande av andra styrdokument relevanta för fysisk planering, viktiga underlag för förslaget till ny översiktsplan. Våren 2015 tog KS ett **inriktningsbeslut** för den mer intensiva fasen av översiktsplanarbetet, vilket ledde till samråd för ny översiktsplan sommaren 2016 och utställning av förslag till översiktsplan våren 2017.

Samrådet pågick formellt mellan den 31 maj och 15 september 2016. Före denna period samråddes innehållet och upplägget av ny översiktsplan internt i kommunorganisationen och med lokala aktörer såsom Fokus Herrljunga och Företagarna i kommunen. Två informationsmöten med möjlighet till dialog med ansvariga tjänstepersoner och politiker hölls kvällstid vid två tillfällen. Samrådshandlingarna ställdes ut i fysisk form på tre ställen i kommunen. På dessa platser fanns även tillgång till en digital version av planen med interaktiv karta i GIS. Dessutom fanns samrådshandlingarna i digital form på kommunens hemsida. **Utställningen** pågick mellan den 3 april och 5 juni 2017. Utställningshandlingar fanns tillgängliga digitalt på kommunens hemsida samt i fysisk form i kommunhusets entré samt på biblioteket i Ljung.

Förslaget till ny översiktsplan förväntas antas av Kommunstyrelsen på sammanträde den 14 augusti och därefter i Kommunfullmäktige den 5 september 2017.

Ekonomisk bedömning

Beslutet om att anta förslaget till översiktsplan innebär inga kostnader. Om beslutet skjuts på framtiden innebär det en försening av de nyttor som översiktsplanen kan innebära för kommunens tillväxt.

Juridisk bedömning

Antagandet är det sista skedet i processen för att ta fram en ny översiktsplan, och det är kommunfullmäktige som ska anta planen. Därefter följer tre veckor innan planen vinner laga kraft och officiellt kan användas som kommunens övergripande styrdokument för den fysiska samhällsplaneringen. Om planförslaget efter utställningen anses ha ändrats väsentligt så behöver kommunen ställa ut planen på nytt minst två månader, enligt Plan- och bygglag (2010:900) 3 kap 18 §. Förvaltningen bedömer att planförslaget inte har ändrats väsentligt.

Miljökonsekvensbeskrivning

En miljökonsekvens för planen är gjord och ingår i planhandlingen.

Sammanfattningsvis bedöms planförslaget ge förutsättningar för en något förbättrad miljö jämfört med nollalternativet (om planen inte antas och genomförs). En viktig utgångspunkt för planförslaget är att tillvarata kommunens goda förutsättningar för hållbart resande genom stationsnära samhällsutveckling. De flera förslagen till omdragning av vägsträckor bedöms också få positiva effekter på livsmiljön där de flesta människor vistas. Samtidigt innebär det andra, negativa effekter på miljön men de positiva effekterna bedöms överväga.

FN:s barnkonvention

I planförslagets konsekvensbeskrivning redogörs för planens påverkan på barn och ungas livsmiljö. Barnperspektivet har varit en utgångspunkt från starten i planarbetet vilket resulterat i att planen generellt sett tillgodoser barn och ungas intressen i den fysiska planeringen. Delaktighet och inflytande har dock varit begränsat i det här ärendet av tidsmässiga skäl, detta gäller dock medborgardeltagandet generellt.

Jämställdhetsbeskrivning

På samma sätt som barnperspektivet har varit en av planens utgångspunkter så har jämställdhetsperspektivet varit närvarande från start. Mycket i den fysiska miljön manifesterar en historia av ojämlikhet mellan könen och fysiska strukturer har en relativt långsam förändringstakt, vilket innebär att översiktsplanens tidshorisont i det här perspektivet är ganska kort. Planförslagets utgångspunkter möjliggör dock för en förändring i en mer jämställd riktning då t ex förtätning och hållbart resande främjar mer jämställda och jämlika villkor. Satsning på väginfrastruktur (undantaget gång- och cykel) brukar generellt sett inte bedömas bidra till jämställdhet, men då dessa satsningar i det här fallet syftar till en bättre livsmiljö i tätortsmiljö kan de i viss mån ändå bidra.

Samverkan

Samverkan när det gäller översiktsplanen sker regelbundet via stående punkt på agendan på Plankommittén.

Motivering av förslag till beslut

Uppdraget om ny översiktsplan gavs år 2010 och kommunen är nu år 2017 i stort behov av en ny aktuell översiktsplan. Ett antagande i kommunfullmäktige före oktober möjliggör för kommunen att söka ett generöst statsbidrag för bostadsbyggande.

Ärende 11

DIARIENUMMER:	KS-2015-115
ANTAGEN:	åååå-mm-dd
LAGA KRAFT:	åååå-mm-dd
VERSION:	Antagande
SENAST REVIDERAD:	2017-08-07
GILTIG TILL:	åååå-mm-dd
DOKUMENTANSVAR:	Kommunstyrelsen

ÖVERSIKTSPLAN för Herrljunga kommun

ANTAGANDEHANDLING - 2017-08-14

Översiktsplanen beslutas av Kommunfullmäktige och gäller för hela kommunen

HERRLJUNGA KOMMUN

Våga Vilja Växa

Samrådshandlingen till översiktsplanen togs fram av planeringssekreterare Janna Petersson vid kommunstyrelsens förvaltning.

Arbetsgrupp för planarbetet inför utställning har varit kommunchef Claes Rydberg, tf Bygg- och miljöchef Elaine Larsson, Nämnd- och utredningssekreterare vid administration- och kommunikationsenheten Anthon Gustavsson, GIS-samordnare Marie Svensson och miljöinspektör Claes Eliasson.

Utställningshandlingen har arbetats fram med hjälp av Rådhuset Arkitekter genom arkitekt Lena Andersson.

Bearbetning av planhandlingar inför antagande har gjorts av planeringssekreterare Janna Petersson vid kommunstyrelsens förvaltning

Fotografier är tagna av Herrljunga kommun.

Som bakgrundskarta har lantmäteriets fastighetskarta använts, © Lantmäteriet, Geodatasamverkan.

För redovisning av allmänna intressen i kartor tillhörande kapitlet Hänsyn har underlag hämtats från Länsstyrelsens Geodatakatalog med undantag för underlag till Jordartskarta har hämtats från SGU, Sveriges geologiska undersökning, blockdata till kartan Areella näringar har hämtats från Jordbruksverket och naturvärden i skog på kartan Naturvärden som hämtats från Skogsstyrelsen.

INNEHÅLL

Förord	1
Inledning	3
Uppdraget	3
Funktion och process	3
Läsanvisning	5
Utvecklingsstrategi	7
Vision Växtkraft	7
Utgångspunkter för utvecklingsstrategin	7
Översiktsplanens mål för hållbarhet	11
Herrljungas strukturbild	13
Utvecklingsstrategi för bebyggelse	15
Utvecklingsstrategi för transporter och teknisk försörjning	17
Utvecklingsstrategi för natur och rekreation	19
Användning	21
Användning av mark- och vattenområden	21
Transportsystem	31
Hänsyn	37
Hänsyn till nationella och regionala mål	37
Hänsyn till de allmänna intressena	39
Riksintressen	39
Naturmiljö	39
Kulturmiljö	44
Friluftsliv	47
Besöksnäring	49
Areella näringar	50
Miljö, hälsa och säkerhet	52
Totalförsvaret	59
Samhällsviktig verksamhet	61
Kommunikationer	64

Tematiska delar	67
Tätorter	67
LIS-områden	76
Mellankommunala frågor	81
Infrastruktur	81
Nossan	82
Vindbruk	82
Naturområden	82
Enskilda avlopp	82
Genomförande	83
Tidshorisonter och genomförande	83
Rullande översiktsplanering	83
Medborgardialog	84
Fortsatt arbete	84
Konsekvenser	85
De samlade konsekvenserna	85
Miljökonsekvensbeskrivning - MKB	85
Miljökonsekvenser	88
Hantering av miljökonsekvenser vid fortsatt planering	95
Avstämning mot miljökvalitetsnormer (MKN)	95
Sociala konsekvenser	98
Ekonomiska konsekvenser	99
Riksintressenas behandling	100

Bilaga: Särskilt utlåtande och Särskild sammanställning

Förord

Vi tar oss an framtiden med entusiasm, kreativitet och målmedvetenhet. Hur vill vi att Herrljunga kommun ska utvecklas från och med nu och fram till år 2035? Vilka är våra drömmar? Hur ska den fysiska planeringen av kommunens yta på 500 kvadratkilometer se ut de närmaste 20 åren?

Översiktsplanen är vår vägledning i den långsiktiga utvecklingen, i vad vi vill uppnå, och den hjälper oss att prioritera i våra beslut, så att vi använder de resurser vi har på bästa möjliga sätt.

Rent konkret svarar planen på frågor som: Hur ska mark- och vattenområden användas? Hur ska vi nå en långsiktigt hållbar utveckling? Hur ska vi planera på ett kostnadseffektivt sätt?

För Herrljungas del väntar en positiv befolkningsutveckling, inte minst med tanke på vår centrala placering i Västra Götaland och de goda kommunikationsmöjligheterna. Tätorterna Herrljunga och Ljung-Annelund kommer att växa. Inpendlingen ökar jämfört med i dag, och området runt Herrljunga Järnvägsstation kommer på ett mera konkret sätt att utvecklas till kommunens kärna. Kanske kan vi till och med få en regional funktion, som kan bidra med att öka antal arbetstillfällen i vår kommun.

På landsbygden finns också stora möjligheter - kanske kan Molla, med närheten till Borås och tågstopp på Älvsborgsbanan, utvecklas till en ny tätort. Det väl utbyggda fibernätet gör det möjligt att bo och verka i hela kommunen. Den som vill bo enskilt på landet har möjlighet till det.

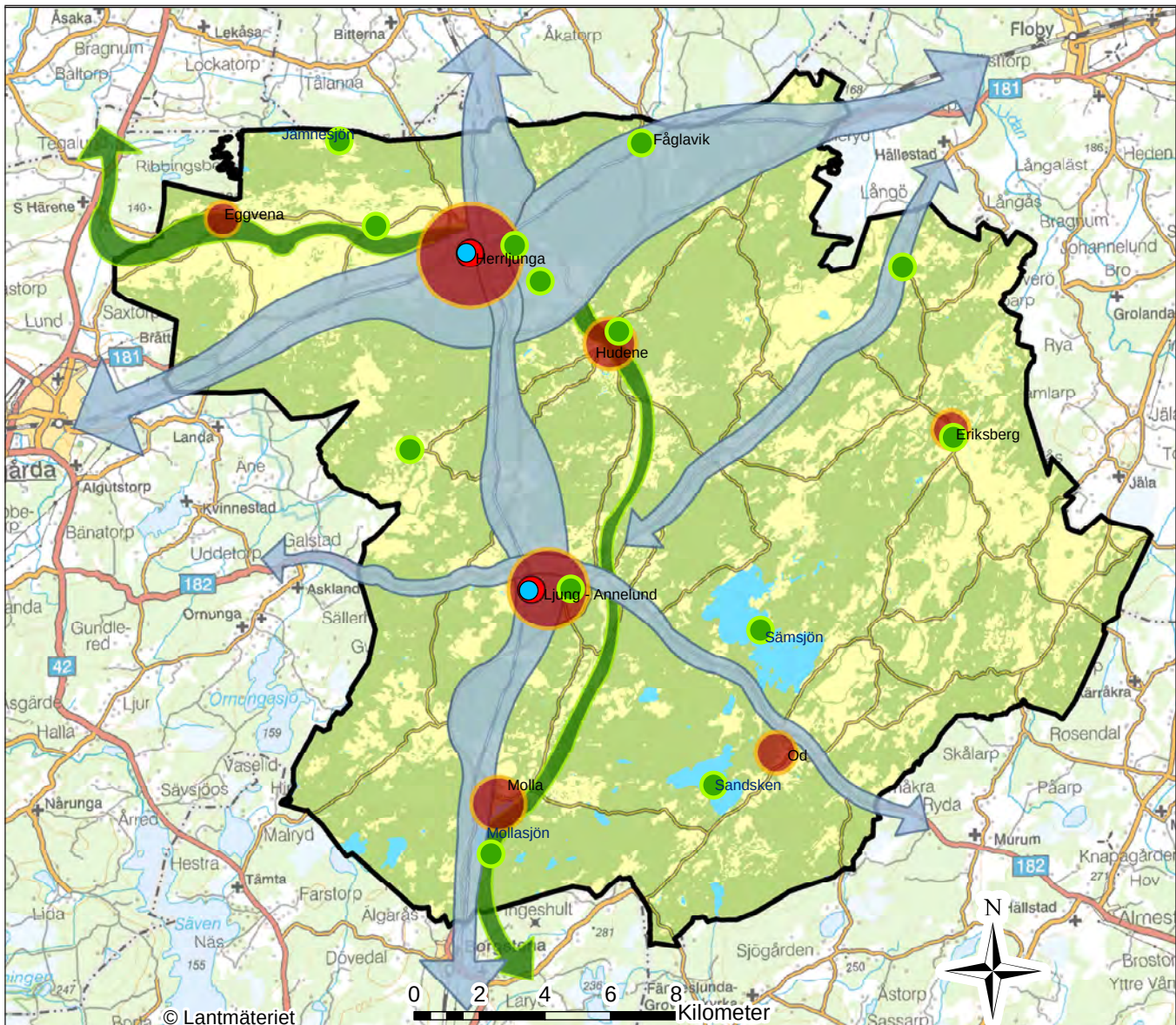
I de små byarna på landsbygden är skolan centrum. Utvecklingsområden skapas kring dessa skolor, och det blir en förutsättning för en dynamisk utveckling både i tätort och på landsbygd. Att varje enskild elev blir sedd och uppmuntrad utifrån sina förutsättningar är den lilla skolans stora fördel, vare sig det handlar om en byskola på landet eller en modern gymnasieskola som Kunskapskällan.

Vi har ett rikt kulturlandskap och en historia att förvalta, och med hjälp av översiktsplanen ska vi göra detta så klokt som möjligt. Naturupplevelsorna – till exempel Fluxfallet och Molla bokskog - ska göras tillgängliga för fler, utan att vi förbrukar dessa resurser. Och det faktum att Fåglavik är födelseplatsen för den helgonförklarade Elisabeth Hesselblad, gör att världens blickar i allt större utsträckning kommer att riktas mot oss.

Hållbarhet, miljömedvetenhet och kostnadseffektivitet är tre ledord inför den framtid som väntar, och som översiktsplanen beskriver. Vi tar oss an framtiden med entusiasm, kreativitet och målmedvetenhet.

Herrljunga 2017-08-14

Johnny Carlsson, Kommunstyrelsens ordförande

Utvecklingsstrategi

● Nod, Transporter och teknisk försörjning	 Utvecklingsområden, Bebyggelse
● Kärna, Bebyggelse	 Transportsamband
● Värdekärna, Natur och rekreation	 Grönt samband

Strukturbilden för Herrljunga kommun visar en långsiktig strategi för kommunens utveckling i grova drag.

Inledning

Översiktsplanering syftar till att ge en samordnad och långsiktig planering av den fysiska miljön. En övergripande strategi för var det ska byggas och hur mark- och vattenområden ska användas är avgörande för att nå en bra helhet och en långsiktigt hållbar utveckling.

I översiktsplanen visar kommunen hur man vill att stad och land ska utvecklas, var det kan och bör byggas, vilka områden som lämpar sig för nya bostäder och verksamheter, var det behövs nya vägar och gång- cykelvägar samt vilka områden som bör sparas för rekreation. I planen beskrivs också vilka hänsyn som bör tas till natur- och kulturvärden samt risk för exempelvis bullerstörningar och översvämningar. Hur kommunen avser tillgodose riksintressen ska redovisas särskilt. Planen täcker hela kommunens yta, men redovisar på en mer detaljerad nivå kommunens vilja gällande mark- och vattenanvändningen i orterna Herrljunga, Ljung-Annelund och Hudene samt vid de föreslagna utvecklingsområdena vid Mollasjön och Sämsjön. Många frågor i översiktsplanen berör fler än oss själva. Dessa frågor ska belysas och samordnas med de berörda och redovisas särskilt.

Att bedöma konsekvenserna av olika alternativ är en viktig del av arbetet. Det ska vara lätt att förstå planens innebörd och såväl miljökonsekvenser som sociala och ekonomiska konsekvenser ska framgå. Konsekvenser av förslaget beskrivs löpande i dokumentet och sammanfattas sist i översiktsplanen.

Uppdraget

Kommunfullmäktige beslutade 2010-10-05 att gällande översiktsplan antagen 2006-06-13 inte längre är aktuell, att en ny översiktsplan med inriktning mot en hållbar utveckling upprättas samt att lokala miljömål formuleras som grund för en ny översiktsplan.

Funktion och process

Översiktsplanen ska bidra till en god miljö och hållbar utveckling. Den vägleder beslut om hur mark- och vattenområden får användas. Den ska hållas aktuell och kan göras mer detaljerad för tätorter och andra delområden. Samråd och miljöbedömningar är viktiga delar i planeringsprocessen.

Samråd med medborgare och myndigheter

När kommunen upprättar eller ändrar en översiktsplan ska man samråda med bland andra länsstyrelsen, regionala organ och grannkommuner. Kommunmedborgarna ska också ges chansen att säga sin mening.

Översiktsplanen har varit ute på samråd mellan 1 juni och 15 september 2016. Under samrådet fanns planförslaget utställt i kommunhuset i Herrljunga och på biblioteken i Herrljunga och Ljung. Efter samrådet har en samrådsredogörelse upprättats där samtliga yttranden sammanfattas och kommenteras. Därefter har översiktsplanen justerats i enlighet med vad som anges i samrådsredogörelsen. Det reviderade förslaget ska nu ställas ut i två månader. Därefter upprättas ett särskilt utlåtande innan det slutliga förslaget antas av kommunfullmäktige.

Ska vara aktuell

Översiktsplanen ska hållas aktuell. Minst vart fjärde år måste kommunen ta ställning till om den kan gälla ett tag till eller måste göras om. Ett sätt att hålla planen aktuell är att fördjupa den för ett delområde där planeringsbehoven är störst, eller göra ett tillägg för en fråga som saknas eller inte är tillräckligt behandlad. På så sätt hålls planen aktuell genom en rullande planeringsprocess, där uppföljningen leder till successiva ändringar.

Kommunens översiktsplan ÖP 2006 är inaktuell och upphör att gälla när kommunfullmäktige har antagit den nya översiktsplanen och denna har vunnit laga kraft.

Gällande tillägg till översiktsplanen

LIS-områden:

Tematisk fördjupning av översiktsplan för landsbygdsutveckling i strandnära läge – Sämsjöområdet, fördjupad del av översiktsplan, antogs 2011-09-06. I planen redovisas hur en landsbygdsutveckling kan ske inom strandskyddade områden runt Sämsjön. Innehållet i planen är till delar genomfört men planen är i övrigt aktuell.

LIS-områden, Tematisk fördjupning av översiktsplan för landsbygdsutveckling i strandnära läge gäller fortsatt tillsammans med översiktsplanen.

Fördjupningar och tillägg som upphör att gälla

Vindkraften i Herrljunga kommun

Tematiskt tillägg till översiktsplanen med inriktningen vindkraft, antogs 2011-09-06. Planen är delvis inaktuell. I planen föreslås en större utbyggnad av vindkraft i fem områden. Inom två av dessa har Försvarsmakten restriktioner som innebär att en utbyggnad inte är möjlig. Även inom övriga områden finns vissa restriktioner. De delar av planen som är aktuella har arbetats in i översiktsplanen. Vindkraftplanen kan fortsatt användas som ett underlag vid vindkraftplanering.

Fördjupningar för tätorter

Följande fördjupningar är inaktuella och upphör att gälla:

- Delen **Sämsjön** antagen 1990
- Delen **Ljung-Annelund** antagen 1997
- Delen **Hudene** antagen 2001

Vägleder detaljplanering och bygglov

Översiktsplanen är vägledande för detaljplanering och beslut i enskilda ärenden om byggande och annan användning av mark och vattenområden. Den används som bedömningsunderlag av såväl kommunens egna tjänstepersoner som handläggare på exempelvis länsstyrelsen och domstolar där sådana ärenden överprövas.

Innehållet i översiktsplanen kan inte överklagas

Översiktsplanen är inte bindande, enbart vägledande. Den ger inga rättigheter eller skyldigheter vare sig till myndigheter eller enskilda. I planen vägs och prioriteras olika allmänna intressen mot varandra. Därmed vägs inte enskilda intressen in. Det görs först i detaljplaneringen eller direkt i bygglovsprövningen. Översiktsplanens innehåll kan därför inte överklagas. Det är endast förfarandet när kommunen upprättar översiktsplanen som går att överklaga, det vill säga om kommunen inte följt plan- och bygglagens procedurregler.

Läsanvisning

Översiktsplanen för Herrljunga kommun är strukturerad efter Boverkets nya förslag till ÖP-modell, det vill säga *en struktur för innehållet i en översiktsplan och de begrepp som beskriver innehållet*. Textdokumentet ska läsas tillsammans med översiktsplanekartorna och kan ses som en utvecklad beskrivning av dessa.

Översiktsplanen är indelad i tre huvudkapitel med tillhörande kartor. De tre huvudkapitlen benämns **Utvecklingsstrategi**, **Användning** och **Hänsyn**. Till dessa kommer utöver **Inledning**, som är detta kapitel, även **Tematiska delar**, **Mellankommunala frågor**, **Genomförande** och **Konsekvenser**. I kapitlet konsekvenser ingår Miljökonsekvensbeskrivning (MKB) som en del. Dessutom bifogas **Särskilt utlåtande och Särskild sammanställning**.

Underlag och bilagor

I kapitlet **Hänsyn** beskrivs kortfattat viktiga planeringsunderlag och allmänna intressen som har betydelse för olika avvägningar i den fysiska planeringen. Övriga kommunala planeringsunderlag som i nuläget är aktuella och relevanta och som arbetats in i Översiktsplanen är *Lokala miljömål 2014*, *Energi- och klimatplan 2014*, *Bostadsförsörjningsprogram 2016* samt *Cykelstrategi och hållbart resande 2016*.

Planeringsunderlagen uppdateras kontinuerligt, för besked om aktuella planeringsförutsättningar ska därför digitala verktyg användas. Efter antagande kommer översiktsplanens kartor läggas i kommunens digitala kartdatabas, där underlagen uppdateras kontinuerligt. Detta angreppssätt är en av de stora fördelarna med en digital översiktsplan, vilket förenklar en så kallad rullande översiktsplanering. Kontinuerlig uppdatering av underlag underlättar såväl den dagliga handläggningen inom samhällsbyggnadsprocessen som aktualitetsprövning och eventuell revidering av själva översiktsplanen. I den rullande planeringen behöver endast de politiska ställningstagandena behandlas varje mandatperiod mot bakgrund av de aktuella underlagen. Nya underlag kan innebära att nya ställningstaganden krävs, vilket ska beaktas i aktualitetsprövningen.

Kapitlen

Översiktsplanens tre huvudkapitel **Utvecklingsstrategi**, **Användning** och **Hänsyn** visar tre olika aspekter av översiktsplanen: en långsiktig strategi som anger kommunens önskade utveckling i grova drag; en indelning av kommunens hela yta i olika mark- och vattenanvändningskategorier; och en redovisning av allmänna intressen enligt PBL. De tre kapitlen har underkategorier eller avsnitt som i sin tur delas upp i undertyper, där mer detaljerade beskrivningar av översiktsplanens inriktningar, förslag och hänsyn beskrivs. Där det är tillämpligt redovisas rekommendationer och konsekvenser. I kapitlet **Hänsyn** redovisas även regler, det vill säga bestämmelser som gäller inom området, tillsammans med rekommendationer. Se format i faktaruta till höger.

Lokala miljömål och Energi- och klimatplan är kommunala underlag som har arbetats in i Översiktsplanen.

Översiktsplanens kapitel

Kapitel: Aspekt

Underkategori
Definition: Avsnittsbeskrivande text

Undertyp
Definition: beskrivande text

REKOMMENDATIONER (REGLER)

- I punktform

KONSEKVENSER

- I punktform

Definitioner

Vissa termer och begrepp som återkommer genomgående eller återfinns i kartformatet förklaras nedan. För definitioner av övriga begrepp enligt Boverkets förslag till ÖP-modell hänvisas till Boverkets hemsida.

Nivå

Nivå anges för att tydliggöra ett objekts eller funktions roll på olika geografiska nivåer: regional, kommunal eller lokal

Tidshorisont

Översiktsplanen ger en utblick mot framtidens Herrljunga och visar ett önskat läge ca 20 år framåt i tiden. För att etappindela planen används följande tidshorisonter:

- **Kort sikt:** Cirka 0-8 år. Inom denna tidshorisont avses sådana projekt och åtgärder som beräknas kunna bli påbörjade eller planerade innan översiktsplanen åter måste tas upp för bedömning av om den fortfarande är aktuell.
- **Medellång sikt:** Cirka 8-16 år. Inom denna tidshorisont avses sådana projekt och åtgärder som bedöms kunna bli påbörjade eller planlagda inom andra eller tredje mandatperioden efter översiktsplanens antagande.
- **Lång sikt:** Mer än cirka 16 år. Detta visar en framtidsbild för ett önskat läge vid översiktsplanens tidshorisont år 2035.

Planeringshorisonten på 20 år innebär att nya områden för bostäder och verksamheter som kan täcka behovet de närmsta 20 åren föreslås i översiktsplanen. Översiktsplanens strategier och målbild har också ett än mer långsiktigt perspektiv, vilket innebär att den bebyggelsestruktur som visas i översiktsplanen ska vara lämpad för fortsatt utbyggnad i kommunen även bortom planeringshorisonten.

Täthet

I de fall en särskild strävan finns efter relativt tät eller gles bebyggelse, såväl för stadsmässig bebyggelse som för bebyggelse på landsbygden, kan täthet (tät/gles) användas. Det är ett relativt begrepp som anpassas efter ortens eller bygdens storlek och karaktär.

Rekommendationer

I översiktsplanen beskrivs kontinuerligt vilka kvaliteter kommunen vill uppnå i ett område, om det finns förhållanden som särskilt ska beaktas, etc. I punktform ges vägledning för detaljplanering och för prövning av bygglov och andra tillståndsärenden som rör mark- och vattenanvändning.

Utvecklingsstrategi

Långsiktig strategi för kommunens utveckling i grova drag

Vision Växtkraft

Översiktsplanens mål och strategier utgår från principerna i kommunens vision *Växtkraft*, från 2009, men blickar betydligt längre fram i tiden än visionen, som snart når sin tidshorisont. Enligt visionen ska Herrljunga kommun år 2020 ha en befolkningssmängd om 10 000 invånare, samt vara ett samhälle:

- där det är ”gott att leva”,
- som tagit flera steg närmare en långsiktigt hållbar kommun
- med en tydlig och välkomnande VI-känsla i kommunen och
- med ett dynamiskt och lokalt förankrat näringsliv

Fysisk planering kan i olika grad påverka framgången för visionens olika delar. Översiktsplanen är i sin helhet ett strategiskt verktyg för visionens förverkligande, men främst genom **Utvecklingsstrategin** som redovisar kommunens långsiktiga intentioner i grova drag. I detta kapitel lyfts områden, platser och stråk fram dit kommunen vill kanalisera utvecklingsinsatser för att nå visionen, liksom särskilt viktiga samband och de områden som i ett översiktligt perspektiv har de största natur-, och rekreationsvärdena.

Våga Vilja Växa

Utgångspunkter för utvecklingsstrategin

Kommunen och landskapet

Herrljunga kommun omfattar ca 500 km². Landskapet i kommunen är relativt flackt med små nivåskillnader. De lägsta höjderna finns i de nordvästra delarna och högsta i de södra delarna. Från norr till söder förändras höjden från ca + 100 meter (RH2000) till ca + 250 meter. Västra stambanan avgränsar den stora västgötslätten i kommunens nordvästra del. Här dominerar den bördiga öppna jordbruksmarken. Landskapet i övriga delar av kommunen har en småbruten karaktär som växlar mellan öppna ängs- och hagmarker och partier bevuxna med löv- och barrskog. I kommunens södra delar mot sydsvenska höglandet förekommer de högsta partierna. Här dominerar skogsmarker, mossar och myrmarker. Det största mossområdet utgörs av mosskomplexet Ramlamossen i nordost mot Falköpings kommun.

I kommunens södra del finns några mindre sjöar varav Sämsjön och Sandsken är de största. Ån Nossan är det största vattendraget som flyter genom kommunen från söder till norr och genom Herrljunga tätort och vidare genom jordbruksmarken mot Dättern via Vårgårda, Essunga och Grästorps kommuner.

Kommunen i regionen

Herrljunga kommun är en del av Västra Götalandsregionen. Regionen har bland annat som uppgift att ansvara för sjukvården, att främja tillväxt och hållbar utveckling inom områden som näringsliv, kultur, miljö, infrastruktur, utbildning och turism samt att ansvara för kollektivtrafiken. Regionen är uppdelad i fyra administrativa delregioner, där Herrljunga ingår i Boråsregionen- Sjuhäradsbygdens kommunalförbund. Övriga är Skaraborgs, Fyrbodals och Göteborgsregionens kommunalförbund.

Älvsborgsbanan och Västra Stambanan är regionala stråk som binder ihop regionen via Herrljunga som ett centralt nav för järnvägsnätet. Från Herrljunga nås regionens alla delar med tågtrafik, vilket innebär tillgång till en stor arbetsmarknad såväl som eftergymnasial utbildning och specialiserad sjukvård. Vägnätet i Herrljunga kommun utgörs av länsvägar och mindre allmänna vägar. Avsaknaden av större väg medför att Herrljunga kommun inte har något större flöde av genomresande vägtrafikante. Väster om kommungränsen passerar väg E20, som via Lv 181 är en viktig förbindelse mot Göteborg och Stockholm.

Befolkning

Nuläge, utveckling och mål

I slutet av år 2016 hade Herrljunga kommun ca 9 400 invånare med en positiv befolkningsutveckling. Herrljunga kommun är med sina goda kommunikationsmöjligheter centralt beläget i Västra Götaland med närhet till flera större städer. I globaliseringens och urbaniseringens spår söker sig allt fler människor mot storstäder, vilket för vår region handlar om Göteborg. Göteborgs dragningskraft har inneburit en ökad befolkningsmängd för kranskommunerna, en utveckling som förväntas fortsätta.

Herrljunga kommun är beläget inom ett rimligt pendlingsavstånd från Göteborg. Detta tillsammans med kommunens rika natur och goda samhällsservice gör kommunen till en attraktiv plats för människors bosättning. De yttre förutsättningarna tillsammans med en god planering av boendemiljöer, både i tätorterna och på landsbygden, bedöms ge förutsättningar för att nå målet om 10 000 invånare år 2020. Med en fortsatt befolkningsökning i samma takt efter år 2020 är det rimligt att anta att invånarantalet kommer uppgå till ca 11 500 inom översiktsplanens tidshorisont år 2035.

Befolkningssammansättning

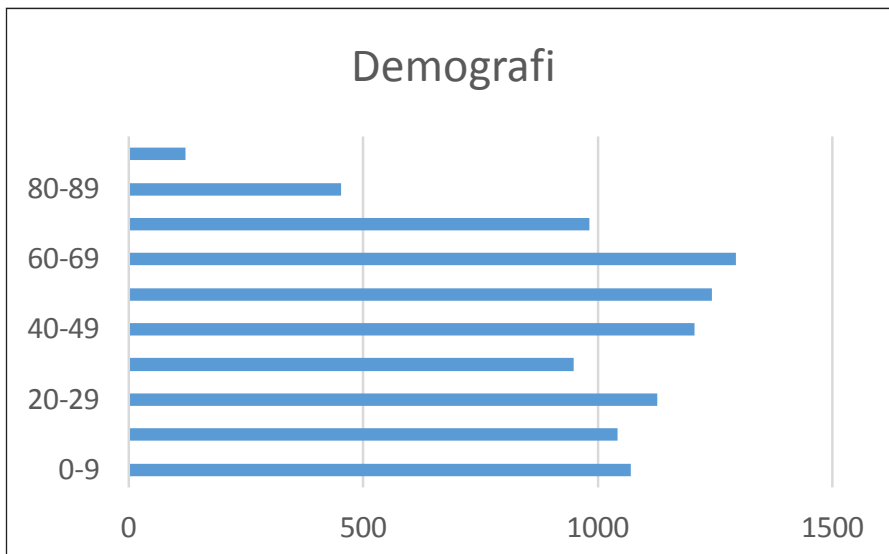
I kommunen finns två större tätorter, Herrljunga och Ljung-Annalund. Drygt hälften av kommunens invånare bor i de båda tätorterna, resterande del bor i mindre orter eller på landsbygden. Antalet invånare har de senaste decennierna varit i stort sett oförändrat, de senaste åren syns dock en viss ökning av invånarantalet.

Bostäder

Idag råder bostadsbrist i Herrljunga kommun, framförallt saknas hyres-

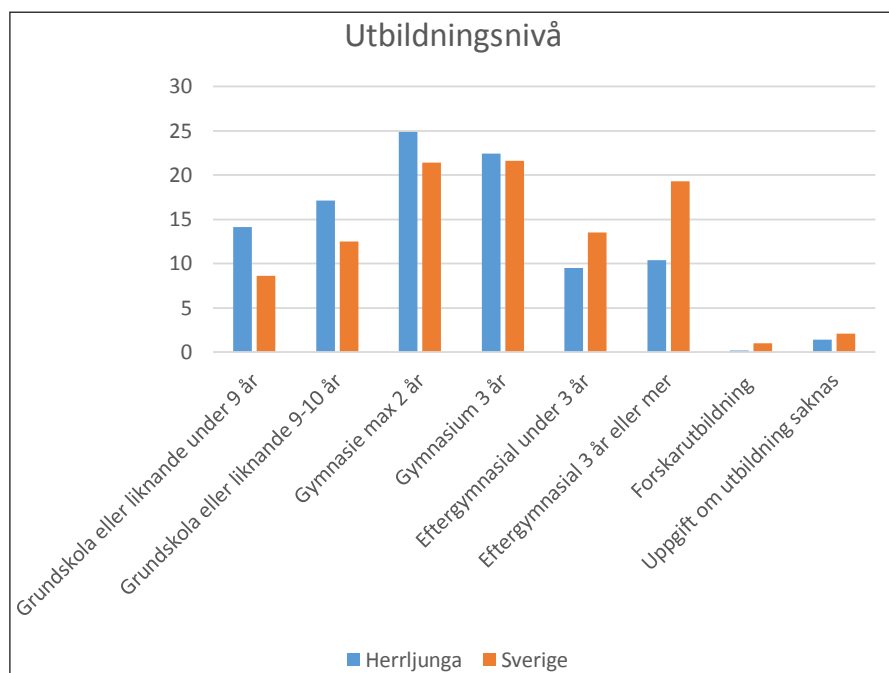
Skolavslutning i Herrljunga

Källa SCB, 2015

Medelåldern för kommunens befolkning är 43,4 år, vilket är högre än riksgenomsnittet på 41,2 år.

Den höga medelåldern hänger främst samman med en stor befolkningsandel i övre medelåldern/pensionsålder 45-70 år samt med att andelen i familjebildande ålder 30-40 år är förhållandevis liten. Vidare är andelen barn och unga 0-20 år relativt stor, om än inte i samma härad som de allra största grupperna.

Källa SCB, 2015

Snittinkomsten år 2014 för arbetsföra invånare och pensionärer var 253 000 kr vilket kan jämföras med riket där snittinkomsten var 283 000 kr.

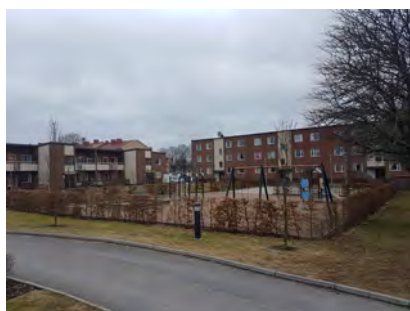
Utbildningsnivån i Herrljunga kommun är generellt lägre jämfört med riket. Exempelvis är andelen invånare med eftergymnasial utbildning betydligt lägre i Herrljunga kommun än jämfört med riket.

rätter i tätorterna.

Med en befolkningsutveckling som kan förväntas uppgå till ca 11500 invånare år 2035 behövs det mellan åren 2020-2035 byggas ca 750 nya bostäder. Detta innebär att det behövs ca 50 nya bostäder per år, vilket är i enlighet med Herrljunga kommuns antagna *Riktlinjer för bostadsförsörjning*.

Bostadsförsörjningsprogram

Kommunens riktlinjer för bostadsförsörjning är ett separat ärende som

Boendemiljöer i Herrljunga tätort

Herrljunga kommun är den största arbetsgivaren i kommunen

arbetats fram samtidigt som översiktsplanen. Riktlinjerna beslutades av Kommunfullmäktige i april 2016. Huvuddragen i riktlinjerna med störst relevans för den fysiska planeringen sammanfattas nedan:

Rekommendationer för bostadsförsörjning

- Bostadsbyggande ska i huvudsak ske i kommunens tätorter och småorter.
- Bostadsbyggande på landsbygden ska i huvudsak ske i närhet av annan bebyggelse, kollektivtrafikhållplatse, skolor.
- Nya bostäder ska planeras inom gång-/cykelavstånd till tågstation.
- Nya bostäder planläggs i lägen där gång- och cykel utgör det effektivaste transportmedlet till lokala målpunkter.
- Lokalgator planeras så att en nätverksstruktur bildas för fotgängare.
- Bostäder bör blandas med icke störande verksamheter.
- Livsstilsboenden och andra typer av nischade boendeanternativ ska främjas.
- Vid planläggning för nya bostäder och vid bygglovsprövning ska hänsyn tas till eventuell påverkan på skyddade områden.
- Skyddade områden och andra grönområden och natur- och kulturmiljöer ska ses som en resurs för invånares rekreation och integreras i relevanta planområden för nya bostäder.
- Bostadsområden ska lokaliseras med närhet till service för att minimera framtida transportkostnader för samhället såsom hemtjänst, skolskjuts och i samband med drift och underhåll. Bostäder för äldre och personer med funktionsnedsättning ska ha hög tillgänglighet och ligga i närheten av kommunikation.
- Markvärdet ska vid planläggning och exploatering tas till vara så att platsens ekonomiska potential används effektivt

Näringsliv och arbete

Näringsliv och företagande i kommunen

Inom Herrljunga kommuns gränser fanns år 2015 totalt 4193 arbetstillfällen med Herrljunga kommun som största arbetsgivare. De största näringarna var tillverkning och utvinning (1473 personer), vård och omsorg (491 personer), utbildning (459 personer), jordbruk och skogsbruk (342 personer) och byggverksamhet (313 personer).

Arbetsmarknad

År 2015 var arbetslösheten (åldrarna 15-74 år) 6,9 % i Herrljunga kommun att jämföra med rikets 7,4%. Sysselsättningen bland befolkningen (åldrarna 15-74 år) var år 2015 67,3% i Herrljunga kommun, att jämföra med rikets 66,6%.

Arbetsrelaterad in- och utpendling

In- och utpendlingen till/från Herrljunga kommun sker genom resor

med tåg, bil eller buss. De viktigaste tågstråken ur in- och utpendlings- synpunkt är Västra stambanan, Älvsborgsbanan och Kinnekullebanan. Särskilt viktiga pendlingstråk för in- och utpendling med bil, buss eller yrkestransporter är vägarna 181, E20, 183 och 2516.

De allra flesta som jobbar i Herrljunga kommun bor i kommunen. Arbetspendlingen ut från Herrljunga kommun är något större än arbetsinpendlingen in till kommunen.

Den enskilt största utpendlingskommunen är Borås. Samtidigt sker en stor pendling i stråket mot Vårgårda, Alingsås och Göteborg som tillsammans står för ca 40% (699 personer) av utpendlingen.

Inpendling till Herrljunga kommun sker främst ifrån Göteborg, Alingsås och Vårgårda, som tillsammans står för ca 33% (426 personer) av all inpendling. Därefter följer inpendling från Vara och Borås med ca 15% (200 personer) vardera.

Översiktsplanens mål för hållbarhet

Hållbar utveckling

Begreppet *Hållbar utveckling*, är centralt i översiktsplanen. För att det ska vara möjligt att nå en hållbar utveckling krävs en robust struktur och en långsiktig planering som tar hänsyn till sociala, miljömässiga och ekonomiska faktorer. Kommunen tolkar begreppet hållbar utveckling som:

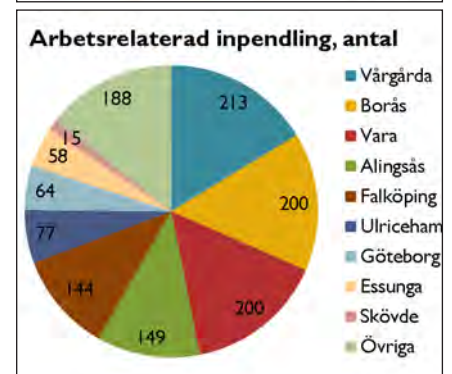
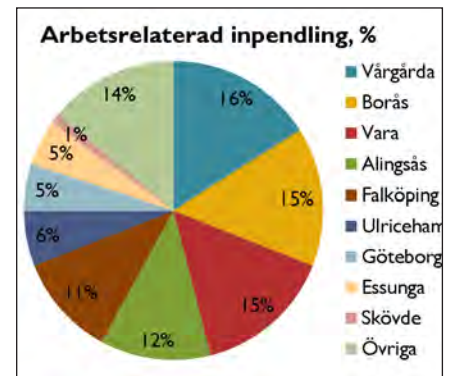
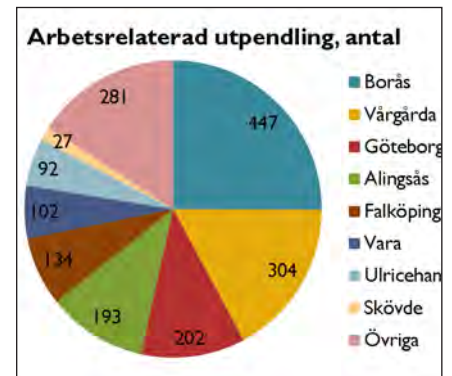
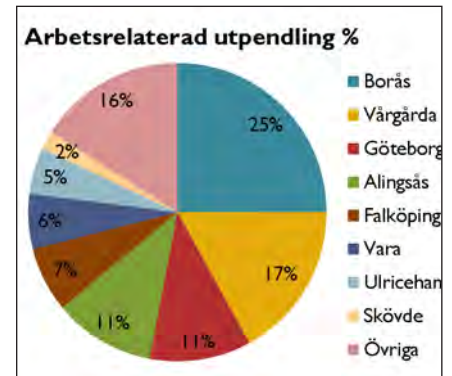
- ett samspel mellan tre dimensioner; den sociala, den ekologiska och den ekonomiska,
- att de tre dimensionerna ska vägas samman,
- att det långsiktiga perspektivet med nästkommande generationer i åtanke ska vara i fokus.

I Herrljunga kommuns lokala miljömål (2014) vägs dimensionerna enligt punkt två samman enligt följande modell:

”den ekologiska/miljömässiga hållbarheten anses överordnad den sociala och ekonomiska därför att den första utgör förutsättning för de två andra”.

I översiktsplanen tillämpas en vidareutvecklad version av definitionen från de lokala miljömålen där ekologin/miljön beskrivs som förutsättning eller *ramen*, ekonomin som *vägen* och den sociala dimensionen som *målet* – vilket stämmer väl överrens med kommunens visionsmål.

På nästa sida beskrivs kommunens mål för fysisk planering utifrån de tre hållbarhetsperspektiven

Källa SCB, 2015

Mål för hållbarhet - miljömässig, ekonomisk och social

Miljömässig hållbarhet

RAMEN

Ur lokala miljömål: *"byar och tätorter planeras och bebyggs på ett sådant sätt att resurser kan användas effektivt, en hållbar livsstil kan gynnas och en god hälsa kan främjas – en bilfri livsstil ska vara möjlig samt gynnas vid planering och byggande"*

- Tätorter förtätas för att behålla och utveckla fördelarna med ett nära samhälle, med tågstationen som nav
- Den mänskliga skalan är utgångspunkt i tätorter
- Parker och grönområden bevaras, tätortsnära natur värderas utifrån dess betydelse för rekreation, människors hälsa och för biologisk mångfald
- Energisnål och klimatanpassad byggnation ökar och kommunens egen produktion är hållbar

Ur lokala miljömål: *"natur- och kulturvärden tas till vara och utvecklas"*

- Naturvärden beaktas och utvecklas i planeringsprocessens alla skeden
- Kulturmiljöer och andra kulturhistoriska värden ses som en resurs i planeringsprocessen

Ekonomisk hållbarhet

VÄGEN

Herrljunga kommuns övergripande visionsmål är att vara 10 000 invånare år 2020, för att det innebär en ökad ekonomisk robusthet genom dels ökade skatteintäkter, dels ökat kundunderlag men också berikande i form av vidgade kunskaper, erfarenheter och kontakter.

- Herrljunga erbjuder så attraktiva boendalternativ att kommunen kan locka inflyttare från övriga regionen och skapa ett positivt flyttningsnett
- Kommunen har en tillräcklig utvecklingsberedskap med resurser för hela samhällsbyggnadsprocessen med aktuella planeringsunderlag och proaktiv strategisk planering

För att ha möjlighet att förverkliga kommunens vision krävs också en välskött kommunal ekonomi.

- Bostäder är lokaliserade med hänsyn till befintligt/planerat serviceutbud så att underlag för detta upprätthålls.
- Markanvändning i tätorter optimeras och exploateringsgrad anpassas efter lägets potential

Social hållbarhet

MÅLET

Med orden *"Lagom, lugnt och lantligt"* beskrivs kommunens första inriktningsmål *"Där det är gött att leva"* – *"människor i kommunen lever inte bara ett längre utan även ett bättre och friskare liv"*. Tredje inriktningsmålet *"Med en tydlig och välkomnande VI-känsla"* betonar vikten av sammanhållning och öppenhet för ett hållbart samhälle.

- Kommunens invånare och besökande har goda möjligheter till rörelse i vardagen
- Boende och besökande i kommunen har många chanser att mötas och interagera med varandra

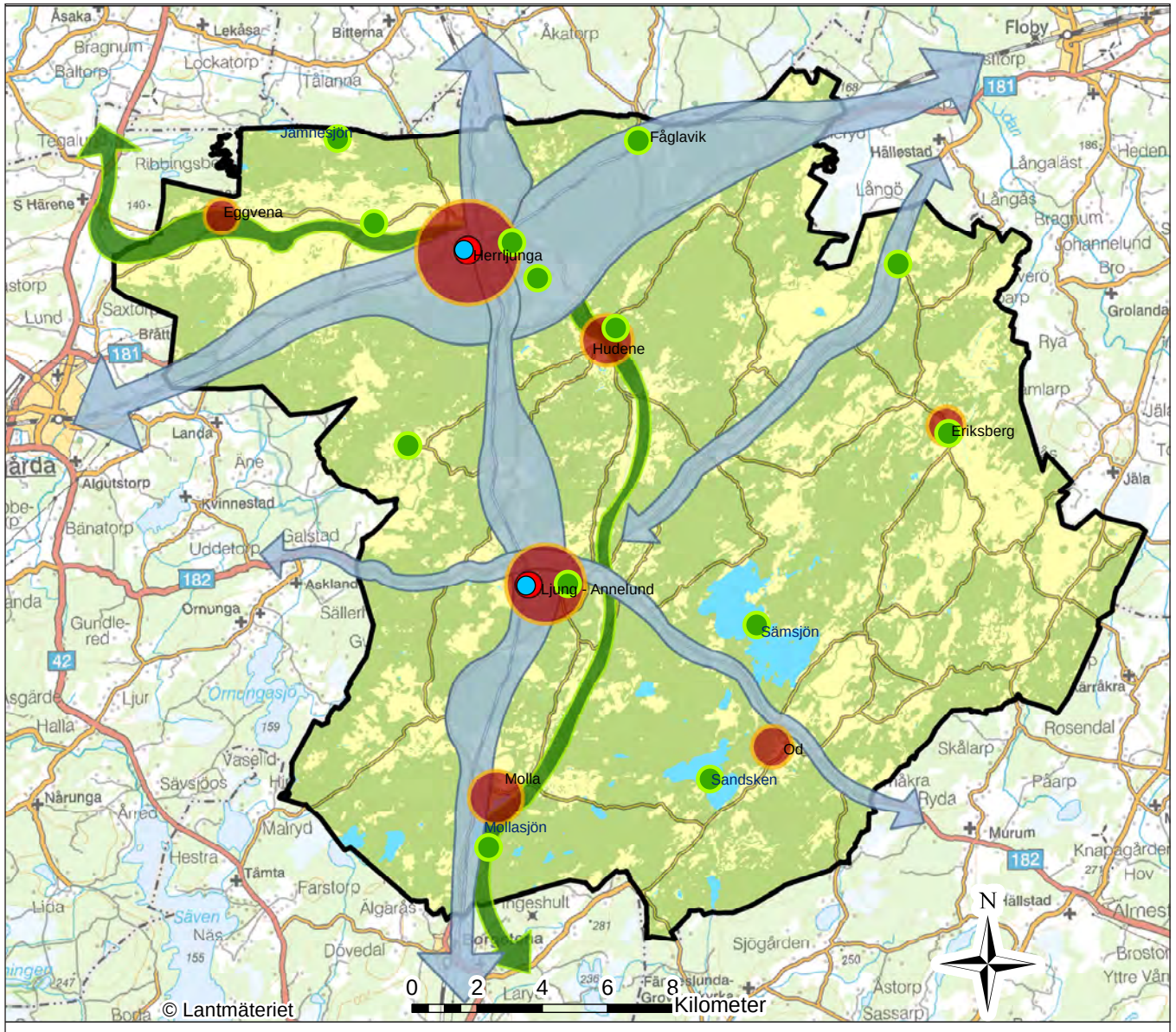
Genom undertecknande av avsiktsförklaring *"För ett Jämförbart Västra Götaland 2014-2017"* samt en samverkansöverenskommelse med polismyndigheten arbetar kommunen för ett jämförbart och tryggt samhälle, detta integreras i den fysiska planeringen med följande målområden för bostadsplaneringen:

- Det offentliga rummet är tydligt definierat och tillgängligt för alla individer och samhällsgrupp
- Den byggda miljön är väl omhändertagen och befolkad och trygg större del av dygnet
- Platser som kan upplevas som otrygga blir färre i takt med förnyelse och nyexploatering

Herrljungas strukturbild

Herrljunga kommuns strukturbild illustrerar övergripande hur visionen Växtkraft kan omsättas i fysisk planering och är ett stöd för prioriteringar och en inriktning mot hållbar utveckling. Utvecklingsstrategin kan sammanfattas som en strävan att bygga vidare på de styrkor som redan finns; att utveckla befintliga orter och byar, förstärka befintliga transportsamband och utveckla viktiga gröna och blå samband. Strategin syftar till att ge förutsättningar för en god hushållning med resurser och en bra grund för att utveckling och tillväxt ska kunna ske på ett kostnadseffektivt sätt

Utvecklingsstrategi

● Nod, Transporter och teknisk försörjning	 Utvecklingsområden, Bebyggelse
● Kärna, Bebyggelse	 Transportsamband
● Värdekärna, Natur och rekreation	 Grönt samband

Övergripande utvecklingsstrategi

Bebyggelse

Enligt strukturbilden ska bebyggelseutveckling koncentreras till tätorterna, till byar med landsbygdsskolor och till platser som pekats ut som områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS-områden). Inom övriga delar av kommunen är inriktningen främst fortsatt brukande av mark och skog, naturvård, friluftsliv och besöksnäring, även om viss bebyggelseutveckling kan ske även här.

Strukturen ger förutsättningar för en tillväxt med ca 2000 nya invånare och ca 750 nya bostäder i kommunen inom översiktsplanens tidshorisont. Bedömningen är att en tredjedel av bostäderna kan tillkomma genom förtätning i Herrljunga tätort, en tredjedel genom utbyggnad i utkanten av tätorten och en tredjedel genom utbyggnad i övriga orter, byar och på landsbygden. Strukturen anger även inriktningen för hur kommunen ska växa i ett längre perspektiv, bortom översiktsplanens horisont.

I strukturbilden pekats de centrala delarna av Herrljunga tätort och Ljung-Annelund ut som kärnor. I de båda kärnorna ligger en stor del av kommunens service och bebyggelsen är tätare än övrigt i orterna. Kärnorna är lättillgängliga och har goda förutsättningar för utveckling av en tät och blandad bebyggelse. Centrala Herrljunga har dessutom en mycket strategiskt placering i regionen och kan betraktas som en kärna även i ett regionalt perspektiv.

Transporter och teknisk försörjning

Viktiga transportsamband att bygga vidare på är Västra Stambanan, Älvsborgsbanan, väg 181, väg 183, väg 2516, väg 182, väg 1927 och väg 1848.

Inom kommunen finns två node, Herrljunga station och Ljungs station. Noderna är viktiga knutpunkter i transportsystemet och har därför stor betydelse för bebyggelseutvecklingen.

Natur och rekreation

Det grön- blå stråket längs Nossan är betydelsefullt både ur ekologisk och rekreativ synvinkel och ska stärkas. Utveckling av grönstrukturer längs Nossan kräver god samverkan över kommungränserna.

I kommunen finns ett stort antal kulturmiljöer och natu- och friluftsområden. Dessa är viktiga att värna och utveckla tillsammans med transportsamband, så att invånare och besökare får tillgång till kommunens rika utbud av rekreationsområden och andra besöksmål.

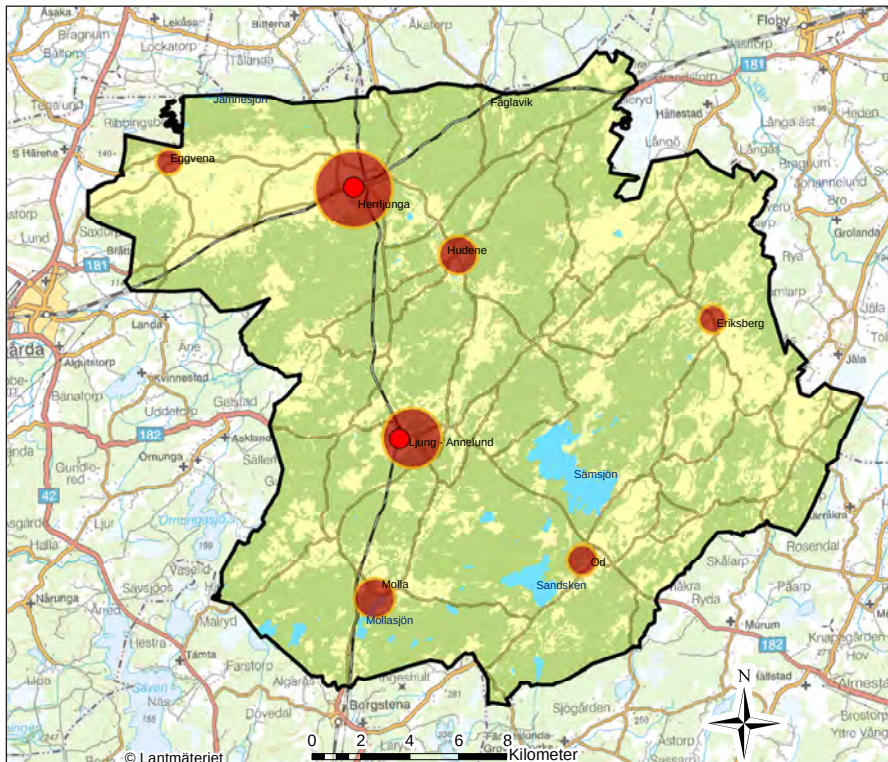
Fördjupning av strukturbilden

Strukturbilden ger stöd vid prioriteringar av resurser och satsningar i den fysiska miljön, men även i verksamheter som påverkas av att den fysiska miljön förändras.

I följande avsnitt fördjupas strukturbilden och utvecklingsstrategier för *Bebyggelse*, *Transporter och teknisk försörjning* samt *Natur och rekreation*. I kapitlet Tematiska delar visas även mer detaljerade kartor med strategier för utveckling av orterna *Herrljunga*, *Ljung-Annelund* och *Hudene*.

Utvecklingsstrategi för bebyggelse

Utvecklingsstrategi - Bebyggelse

- Kärna
- Utvecklingsområden

Kärnor

En kärna är ett område där många funktioner samlas och som har särskilt stor betydelse för kommunens framtida utveckling. I kommunen finns två kärnor, de centrala delarna av Herrljunga tätort runt stationsområdet och de centrala delarna av Ljung-Annalund runt järnvägsstationen.

Kärnan i Herrljunga tätort har stor betydelse för offentlig och kommersiell service, näringsliv, boende, pendling och annat resande på kommunal nivå. Kärnan har även betydelse som en järnvägsknutpunkt och mötesplats på regional nivå.

Kärnan runt järnvägsstationen i Ljung-Annalund har betydelse för service och tillgänglighet ur ett kommunalt perspektiv.

REKOMMENDATIONER FÖR KÄRNOR

- Kärnorna ska utvecklas med brukarperspektivet i fokus. Analyser av rörelser, tillgänglighet, funktioner och behov bör göras i samband med planering i kärnorna.
- Kärnornas potential som motor för en hållbar utveckling bör tas till vara genom planering som gynnar hållbart resande. Exempelvis bör gång- och cykelsamband utvecklas, resamband och byten förknippas och bebyggelse som stöder ökat resande med kollektivtrafik främjas.
- Planprogram och gestalningsprogram bör tas fram för kärnorna och anslutande utvecklingsstråk- och områden.
- Exploateringsgraden i kärnorna ska öka genom förtätning. En blandning av olika funktioner ska eftersträvas i kärnorna.

Viktiga funktioner - service av betydelse för bebyggelseutvecklingen

Bebyggelse som skolor, kommunhus, vårdcentraler, bibliotek och äldreboenden har stor betydelse för kommuninvånarnas tillgång till service. Bostäder bör planeras med närhet till service. Utvecklingsbehovet för enskilda funktioner kan behöva beaktas särskilt vid förnyelse. Huvuddelen av servicen i kommunen ligger i Herrljunga och Ljung-Annelund. Utanför tätorterna finns flera skolor och förskolor som har betydelse för en levande landsbygd.

REKOMMENDATIONER FÖR VIKTIGA FUNKTIONER

- Förnyelse i närheten av bebyggelse som har betydelse för invånarnas tillgång till service ska ske med hänsyn till dess nuvarande användning och framtida utvecklingsbehov.
- Lokalisering eller omlokalisering av servicefunktioner ska föregås av en analys av tillgänglighet och behov i ett långsiktigt perspektiv.

Utvecklingsområden

Utvecklingsområden är dels befintlig bebyggelse där kommunen vill se en utveckling eller förtätning, och dels nya områden där det finns goda förutsättningar för utveckling av en tätort eller by. Viktiga kriterier för avgränsning och placering av utvecklingsområden är närhet till service och noder i transportsystemet. I tätorterna utgår utvecklingsområdena generellt från närhet till tågstation. På landsbygden är utvecklingsområdena knutna till befintliga skolor eller närhet till tågstation. I strukturbilden är Herrljunga, Ljung-Annelund, Hudene, Molla, Od, Eriksberg och Eggvena utpekade som utvecklingsområden.

REKOMMENDATIONER FÖR UTVECKLINGSSOMRÅDEN

- Utvecklingsområden är prioriterade för ny bebyggelse.
- Inom större utvecklingsområden ska en analys göras tidigt i planeringsprocessen där behovet av service, exempelvis skolor och förskolor, utreds.

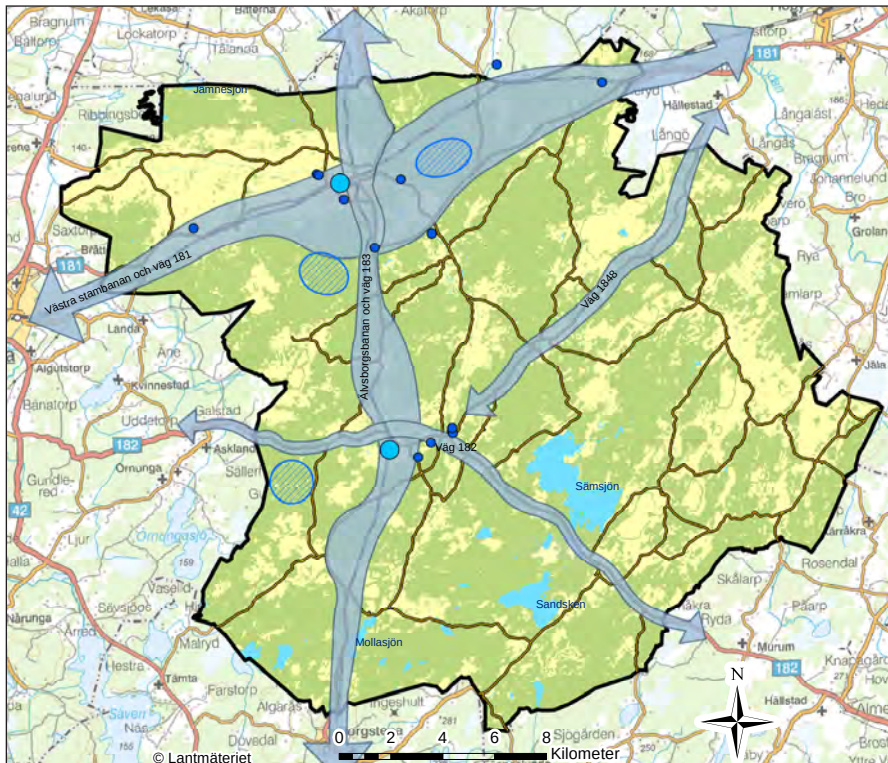
Utvecklingsstråk

I strategikartorna för tätorterna visas utvecklingsstråk där bebyggelseutvecklingen ska prioriteras, exempelvis i syfte att knyta samman orten, utveckla en sammanhängande miljö eller förbättra förutsättningarna för kollektivtrafik. Se vidare kapitlet Tematiska delar.

KONSEKVENSER**Utvecklingsstrategin för bebyggelse bedöms:**

- Stärka sociala värden såsom trygghet och stolthet genom mer folkliv och rörlighet över större del av dygnet samt ökat serviceutbud.
- Stärka stråken för fotgängare och cyklister och stärka kollektivtrafiken i kommunen vilket kan ge förutsättningar för en överflyttning från bilresande till gång, cykel och kollektivtrafikresande. Större andel resor till fots, med cykel och kollektivtrafik kan ge minskade utsläpp från trafik med såväl lokala som globala miljövinster som följd.
- Ge förutsättningar för en resurseffektiv planering, där befintlig service och infrastruktur kan nyttjas. Ge ökat markvärde i tätorternas kärnor.
- Bebyggelseutveckling i utkanten av orterna innebär att obebyggd mark behöver tas i anspråk. Områdena utgörs dels av högklassig jordbruksmark, dels av skog med vissa natur- och kulturvärden samt värden för friluftslivet. Se vidare under Användning.

Utvecklingsstrategi för transporter och teknisk försörjning

Utvecklingsstrategi -

Transport och teknisk försörjning

- Nod
- Viktig funktion
- Utvecklingsområde Vindbruk
- Transportsamband

Långsiktig trafikstrategi

- Utveckla strukturer för hållbart resande lokalt och regionalt:
  - lokalt främjas gång- och cykeltrafik, regionalt främjas tågtrafik
  - vid planering för transport och trafik tillämpas hela-resanperspektiv
- Eftersträva ett tillgängligt transportsystem med social inkludering för långsiktig hållbarhet:
  - alla samhällsgruppers rätt till rörelsefrihet och samhällsdeltagande på lika villkor ska beaktas
  - alla i kommunen ska ha tillgång till ett basutbud av kollektivtrafik, exempelvis Närtrafiken
- Trafikseparering tillämpas olika beroende på sammanhang:
  - i tätortsmiljöer samsas bilster och cyklister, vilka separeras från gående
  - utanför tätort samsas gående och cyklister, vilka separeras från motortrafiken
- Gatunätverket i tätorter ska vara lättorienterat med ett minimum av återvändsgränder:
  - maskvidden (avståndet mellan länkar/korsningar) ska vara lägst för gående, därefter cykelnätet och kollektivtrafiken och högst för bilnätet.

Noder

Noder är viktiga knutpunkter i transportsystemet där byte mellan transportslag eller omlastning sker. Det finns två noder i kommunen, *Herrljunga station* och *Ljung station*.

REKOMMENDATIONER FÖR NODER

- Nodernas funktion som resecentra ska stärkas i samverkan med Trafikverket och regionen genom Västtrafik
- Noderna ska vara eller göras tillgängliga för alla resenärskategorier och erbjuda väderskydd. Noderna ska utvecklas med fokus på tillgänglighet, trygghet, trivsel, orienterbarhet och design.
- Vid noderna ska pendelparkering finnas för cykel och bil, där c - kelparkeringar med tak ska ligga närmast nodens centrum. Bilparkeringar bör placeras längs med spåren för att utnyttja den annars svåransvända marken.

Transportsamband

Transportsamband är förbindelser som är särskilt viktiga för att skapa, förbättra eller upprätthålla en god tillgänglighet, och dit investeringar i transportinfrastruktur och vidareutveckling av kollektivtrafiken bör kanaliseras. Kartan illustrerar schematiskt behovet av att utveckla eller stärka ett samband. Transportsambanden redovisas transportslagsövergripande, d v s olika slags vägar och järnvägar redovisas tillsammans.

Kommunens viktigaste järnvägsförbindelser är Västra Stambanan och Älvsborgsbanan som korsas i Herrljunga tätort. Även Jönköpingsbanan och Kinnekullebanan är betydelsefulla för Herrljunga då de direkt bidrar till resandeunderlaget för noden Herrljunga med dagens trafikupplägg.

De vägar som har störst betydelse för kommunen är väg 181, 183, 2516,

182, 1927 och 1848.

REKOMMENDATIONER FÖR TRANSPORTSAMBAND

- Kommunen ska arbeta aktivt i regionalpolitiska forum för att lyfta fram utpekade transportsamband i den regionala planen.
- Kommunen ska medverka till att utredningar påbörjas för föreslagna ut- och ombyggnader av vägnätet i kommunen. Kommunen ska driva på och medverka i kommande utredningar, exempelvis åtgärdsvalsstudier som berör utpekade transportsamband.
- Utveckling av utpekade transportsamband ska prioriteras enligt följande: Västra Stambanan, Älvsborgsbanan, väg 181, väg 183, väg 1927 och väg 2516. Av utpekade vägar ska väg 181 särskilt prioriteras.

Viktiga funktioner - anläggningar av betydelse för teknisk försörjning

Avloppsreningsverk, vattenreningsverk, vattentorn, återvinningscentraler, fjärrvärmeverk, ställverk och brandstationer är exempel på tekniska anläggningar som är betydelsefulla för den tekniska försörjningen.

REKOMMENDATIONER FÖR VIKTIGA FUNKTIONER

- Förnyelse i närheten av tekniska anläggningar ska ske med hänsyn till dess nuvarande användning och framtida utvecklingsbehov.
- Lokalisering eller omlokalisering av en teknisk anläggning ska föregås av en analys av behov, funktion och tillgänglighet i ett långsiktigt perspektiv.
- Antalet snabbbladdande laddstationer för elbilar har ökat i regionen. Det vore positivt om kommunens noder, Herrljunga och Ljung-Annalund på sikt fick tillgång till sådana laddstationer.

Utvecklingsområden

Inom kommunen finns tre utvecklingsområden för vindkraft.

REKOMMENDATIONER FÖR UTVECKLINGSSOMRÅDEN

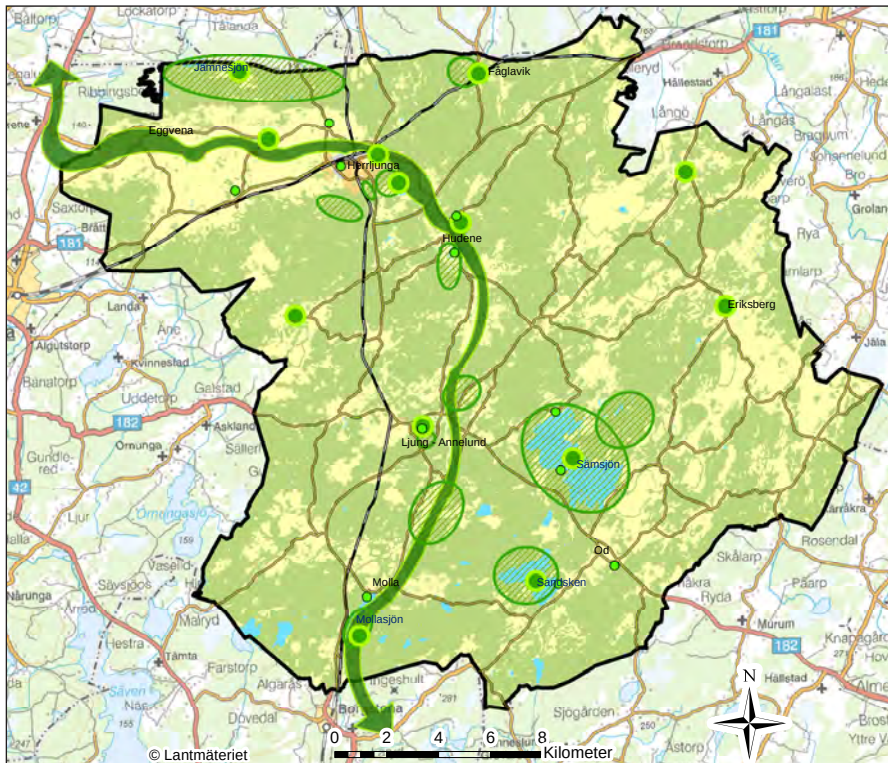
- Inom områdena för vindkraft får inga åtgärder vidtas som kan försvåra utbyggnaden av vindkraftsanläggningar.

KONSEKVENSER

Utvecklingsstrategin för transporter och teknisk försörjning bedöms:

- Ge förutsättningar för effektivare transporter och högre tillgänglighet i transportsystemet vilket kan ge både ekonomiska och miljömässiga vinster.
- Stimulera till ett hållbart resande när noder i kollektivtrafiken utvecklas.
- Öka socialt utbyte när fler reser tillsammans. Ge förutsättningar för stärkt identitet för lokalsamhället när noder stärks och utvecklas.
- Möjliggöra utökad produktion av icke fossilberoende el från vindkraft. Utbyggnad av vindkraft bedöms samtidigt innebära påverkan på landskapsbilden samt intrång i skog och våtmarker.
- Öka möjligheterna till kommersiella och kulturella etableringar runt noder.
- Medföra risk för påverkan på natur- och kulturvärden vid nylokalisering av nya vägar. Samtidigt bedöms bullerstörningar, lokala utsläpp och säkerhetsrisker minska vid omlokalisering av vägarna 181, 183 och 1927. Se vidare under Användning.
- Ge god förutsägbarhet och säkrare investeringar vid etablering av tekniska anläggningar.
- Främja övergången till elbilar, vilket kan ge positiva effekter i form av minskade luftföroreningar och begränsad klimatpåverkan.

Utvecklingsstrategi för natur och rekreation

Utvecklingsstrategi - Natur och rekreation

- Viktig funktion
- Värdekärna
- Utvecklingsområden
- Grönt samband

Värdekärnor

Värdekärnor för natur och rekreation är den del av stora natur- och rekreationsområden där merparten av dess värden är koncentrerade. I kommunen är Mollungens bokskog, Jällbyområdet, Fåglavik, Hudeneområdet, Hackebergsskogen, Föleneområdet, Eriksberg/Mjälldrungaområdet, Sämsjön/Sandskenområdet samt Herrljunga tätort med bland annat Orrhholmens föreningsstugor och Haraberget Hembygdspark och Ljung-Annellund med bland annat Tingshuset och friluftsområde värdekärnor för natur och rekreation. Kyrkorna inom kommunen har stor betydelse för kulturlandskapet och i förlängningen för rekreation och besöksnäring. Kyrkorna märks ut i kartan kulturmiljö i kapitlet Hänsyn.

REKOMMENDATIONER FÖR VÄRDEKÄRNOR

- Utpekade värdekärnor ska värnas och utvecklas, exempelvis genom kommunala och statliga bidrag. Genom att utveckla värdekärnorna stärks områdenas värde för friluftsliv och besöksnäring.
- Tillgängligheten till värdekärnor bör utvecklas, exempelvis genom förbättrade transportsamband med bil och cykel som ökar tillgängligheten till områdena och vandringsleder som binder samman värdekärnor med varandra.
- Värdekärnor ska värderas utifrån deras betydelse som bärare av kommunens tradition och identitet.

Viktiga funktioner - anläggningar av betydelse för rekreation

I kommunen finns flera anläggningar och platser som har betydelse för rekreation, exempelvis idrottsanläggningar som fotbollsplaner och idrottshallar, men även iordningställda badplatser och parker.

REKOMMENDATIONER FÖR VIKTIGA FUNKTIONER

- Anläggningar och platser som har stor betydelse för rekreation ska värnas genom god skötsel och säkerställd tillgänglighet.
- Bebyggelseutveckling nära anläggningar för rekreation ska främjas under förutsättning att ny bebyggelse inte påverkar tillgängligheten eller möjligheten att nyttja anläggningen negativt.

Gröna samband

Gröna samband har stor betydelse både ur rekreativ och ekologisk synvinkel. Sammanhängande gröna samband kan ge förutsättningar för människor att röra sig obehindrat i naturen och de kan ha betydelse som spridningskorridorer för växt- och djurliv.

Nossan har stor betydelse som brå- grönt samband för kommunen. Den ekologiska statusen i vattnet behöver förbättras och de gröna sambanden behöver stärkas kring Nossans stränder som helhet. Dessa åtgärder kräver ett utvecklingsarbete i samverkan med övriga kommuner som ligger längs vattendraget.

REKOMMENDATIONER FÖR GRÖNA SAMBAND

- Kommunen ska verka för ett mellankommunalt utvecklingsarbete av de blå- gröna sambanden längs Nossan.
- Gröna samband bör värnas och stärkas där det finns ett sådant behov. Bebyggelse som riskerar att påverka samband negativt ska så långt som möjligt undvikas.

Natur- och rekreationsområden

Inom kommunen finns flera större land- och vattenområden som har stor betydelse för människors rekreation och naturupplevelser samt för biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Områdena omfattar även vissa värdefulla kulturlandskap.

REKOMMENDATIONER FÖR NATUR- OCH REKREATIONSOMRÅDEN

- Vid utbyggnad inom eller i närheten natur- och rekreationsområden ska en bedömning göras av eventuell påverkan på områdets värden utifrån ett helhetsperspektiv. Bebyggelse som riskerar att påverka områdenas värden negativt ska så långt som möjligt undvikas.
- Kommunen ska verka för att stärka natur- och rekreationsområden genom en aktiv marknadsföring av naturmiljöer och kulturlandskap som besöksmål.

KONSEKVENSER

Utvecklingsstrategin för natur och rekreation bedöms:

- Ge förutsättningar för att utveckla och stärka rekreationsområden och gröna samband i kommunen, vilket kan främja folkhälsa och social gemenskap när fler ges möjlighet att komma ut i naturen.
- Bidra till att utveckla värdekärnor för natur - och rekreation samt förenkla möjligheten att nå dessa, vilket kan ge förutsättningar för en ökad turism.
- Förbättrade gröna samband kan stärka och utveckla spridningskorridorer för flora och fauna, vilket kan bidra till ökad biologisk mångfald och utvecklade ekosystemtjänster.

Användning

Användning av kommunens mark- och vattenområden

Användning av mark- och vattenområden

I kartan *områdesanvändning* redovisas befintlig och föreslagen mark- och vattenanvändning i kommunen. Beskrivningar och rekommendationer nedan ska läsas tillsammans med kartan.

Stadsbygd

Stadsbygd är områden med bebyggelse av stads- eller tätortsmässig karaktär. Inom stadsbygd finns bostäder samt kontor, handel eller andra verksamheter som kan eller bör ligga nära bostäder, exempelvis skolor.

I användningskartan redovisas tätorterna Herrljunga, Ljung-Annalund och Hudene som stadsbygd. Inom stadsbygd föreslås dels förtätning och komplettering inom befintliga bebyggelseområden, dels utbyggnad på hittills obebyggd mark i utkanterna av Herrljunga och Ljung-Annalund. Herrljunga och Ljung-Annalund ska utvecklas som stationssamhällen, med täta och blandade kärnor. Utgångspunkten för planeringen är att bostadsbebyggelse som tillkommer i orterna företrädesvis ska ligga inom gång- och cykelavstånd från stationslägena. Utbyggnadsområdena bör möjliggöra en blandad bebyggelse, för att nå ett mer differentierat bostadsutbud i kommunen.

Bedömningen är att det genom förtätning i Herrljunga tätort kan tillkomma ca 250 nya bostäder. Därefter föreslås utbyggnad i tätortens utkanter. Utbyggnad föreslås dels i obebyggda skogsområden söder om orten, dels på obebyggd jordbruksmark norr om västra Stambanan, på Vreta Gärde mellan Nossan och Vretavägen och på ett område mellan Nossan och Alingsåsvägen. Vilka avvägningar som gjorts i planen för att motivera föreslagen utbyggnad på jordbruksmark beskrivs i rutan i högerspalten. Utbyggnadsområdena i tätortens utkanter bedöms totalt rymma ca 250 bostäder.

I Ljung-Annalund föreslås efter förtätning dels utbyggnad mellan Ljung och Annalund som kan knyta samman ortens delar, dels utbyggnad i anslutning till stationsområdet direkt väster om järnvägen. Utbyggnadsområdena i Ljung-Annalund bedöms totalt rymma ca 100 bostäder.

REKOMMENDATIONER FÖR STADSBYGD

- All ny bebyggelse ska prövas i detaljplan. Inom områden med gällande detaljplan ska utbyggnad och förändringar ske enligt respektive detaljplans bestämmelser så länge detaljplanen inte ändras.
- Inom befintlig stadsbygd ska förtätning ske där det är möjligt, i första hand genom ianspråktagande av hårdgjorda ytor, i andra hand genom ianspråktagande av grönytor som har begränsad betydelse för rekreation.
- Bostäder ska ha tillgång till natur- eller grönområden för rekreation inom 600 meter.
- I centrala lägen bör bostäder blandas med andra icke störande verksamheter, såsom handel, service och kontor.

Motiv för föreslagen utbyggnad på jordbruksmark

Enligt planförslaget tas obebyggd jordbruksmark norr om Herrljunga tätort i anspråk för utbyggnad av stadsbygd och för utbyggnad av verksamhetsområdet Ölltorp.

Avvägningar har gjorts i planarbetet där flera allmänna intressen har beaktats och där möjligheten till närrekreation och bevarande av områden med höga natur- och kulturvärden har vägt tungt. Åt söder begränsas utbyggnadsmöjligheterna av områden med höga natur- och kulturvärden samt av skogs- och rekreationsområden med idrottsanläggningar, elljusspår, stigar etc. Sydost om orten ligger Orraholmen, som är ett välbesökt friluftsområde där bland annat Natura 2000- området Orraholmen ingår. Sydväst om orten ligger Remmene, som är ett värdefullt odlingslandskap med en stor mängd fornlämningar och som också omfattar den störande verksamheten vid Remmene skjutfält.

Andra allmänna intressen som vägts in i föreslagen lokalisering av utbyggnadsområden är närheten till Herrljunga station och den offentliga och kommersiella service som finns i kärnan. Målet är att utbyggnad så långt som möjligt ska ske inom gång- eller cykelavstånd från stationsområdet för att underlätta för hållbara resvanor. Även befintlig och planerad infrastruktur har vägts in, där hänsyn behöver tas till framtida sträckning av väg 181 söder om orten och där de norra delarna har fördelar avseende möjligheten att ansluta till det kommunala VA-systemet.

Utbyggnadsområdena på jordbruksmark har avgränsats i storlek utifrån bedömt utvecklingsbehov och annan tillgänglig mark för utbyggnad, för att begränsa de jordbruksytor som tas i anspråk.

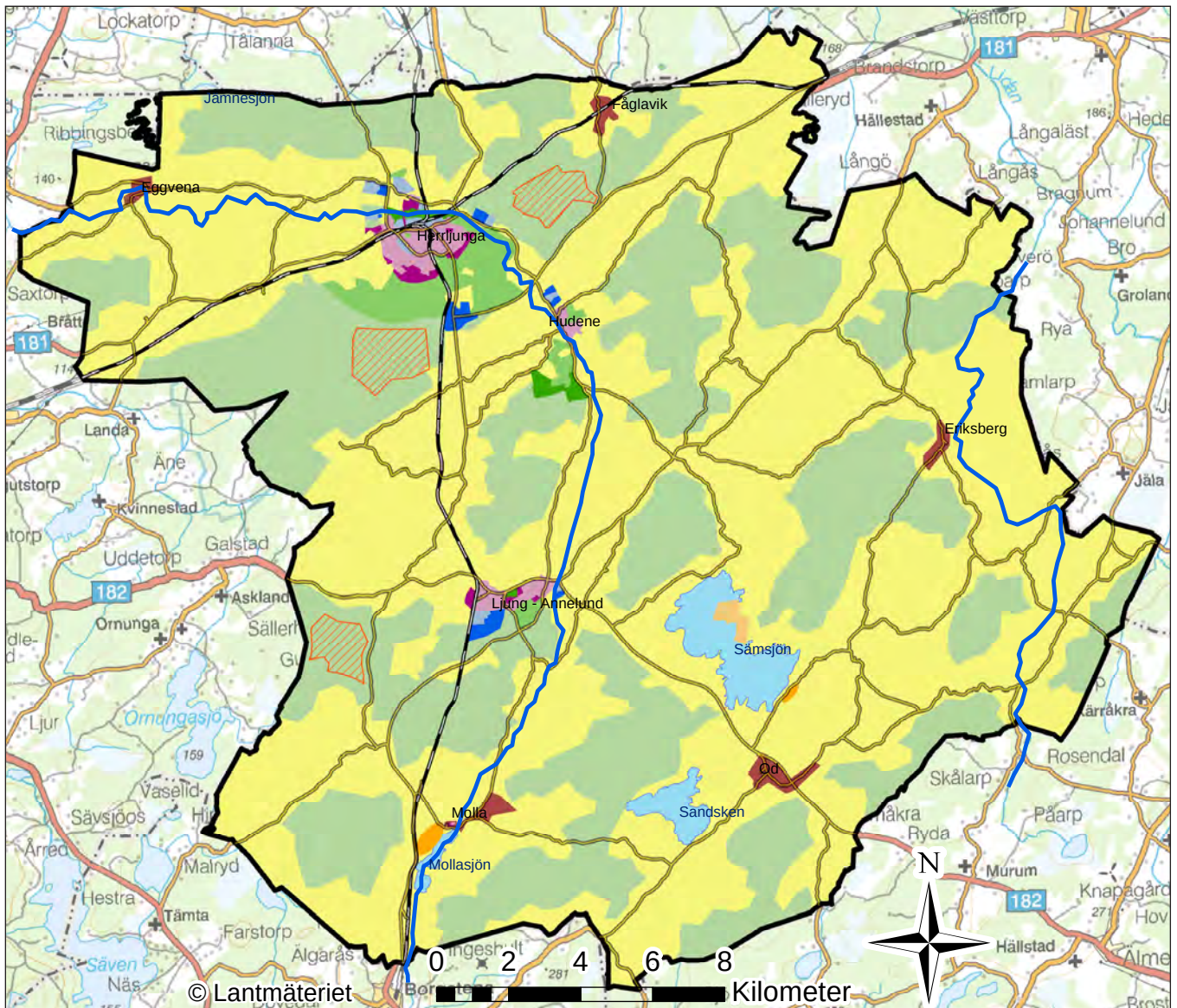

- Kvarter ska utformas med tydliga avgränsningar mellan offentliga och privata ytor.
- En god hushållning av mark ska eftersträvas. Vid planering av nya utbyggnadsområden ska ny bebyggelse placeras i direkt anslutning till befintlig för att undvika att orten blir utspridd och osamma - hållen med onödigt långa avstånd och ytor utan funktion.
- Utformning av allmänna platser ska göras med stor omsorg och en tydlig och tilltalande stadsmiljö ska eftersträvas. Allmänna platser ska utformas med full tillgänglighet. Såväl fysisk som social tillgänglighet ska beaktas. En analys över risk för exkludering bör göras vid förslag till förnyelse.
- Inom utbyggnadsområden ska dagvatten så långt som möjligt fördröjas och omhändertas lokalt. Vid förtätning eller komplettering inom befintlig bebyggelse avgörs lämplig dagvattenhantering från fall till fall utifrån de specifika förutsättningarna på platsen.
- Delar av tätorterna är påverkade av buller från trafik på väg och järnväg. Bullerförhållanden ska beaktas vid all planläggning av ny bostadsbebyggelse inom stadsbygd.

KONSEKVENSER FÖR STADSBYGD

- Förtätning och komplettering inom stadsbygd bedöms främst ge positiva effekter ur ett hållbarhetsperspektiv
  - » Fler bostäder och verksamheter i orterna ger förutsättningar för mer liv och rörelse, vilket såväl kan ge bättre underlag för service som att attraktivitet och trygghet i centrum ökar. I samband med att de centrala delarna av orterna kompletteras ges dessutom incitament till att förnya offentliga miljöer som gator, torg och grönytor i anslutning till den tillkommande bebyggelsen, vilket kan ge positiva följd effekter för stadslivet i och kring centrum.
  - » Komplettering i de centrala delarna av tätorterna bedöms främst ge ett tillskott av flerbostadshus. Eftersom kommunen har en stor andel bostäder i småhus, bidrar byggande av flerbostadshus till ett mer varierat utbud av bostäder med olika upplåtelseformer. En mer varierad bostadsmarknad bidrar till att människor med olika behov och förutsättningar lättare kan hitta en bostad.
  - » Förtätning innebär en god hushållning av mark och är effektivt ur ekonomisk synvinkel. Befintlig infrastruktur och service kan i stor grad nyttjas.
  - » Förtätning på hårdgjorda ytor bedöms inte ge några negativa effekter på naturvärden eller rekreation. Förtätning på grönytor med begränsad betydelse för rekreation kan ge vissa negativa effekter, exempelvis genom att ytornas funktion för infiltration påverkas. Dagvattenhantering och skyfall bör beaktas i den fortsatta planeringen. Ytor som verkar ha begränsade rekreativvärden kan ha stor betydelse för barn och unga. Barn är i hög grad beroende av att ytor för lek och andra aktiviteter ligger nära hemmet eller skolan. Barn och ungas perspektiv bör därför särskilt beaktas i samband med att en mer detaljerad inventering av lämpliga ytor för förtätning genomförs. Översiktsplanens rekommendation om 600 meter mellan bostad och rekreationsområden bör vara vägledande i den fortsatta planeringen.
  - » Delar av de områden där förtätning kan bli aktuellt ligger nära järnväg och väg. Det finns risk att bostäder utsätts för störande trafikbulle. Buller behöver beaktas i den fortsatta planeringen så att en god boendemiljö uppnås.
  - » Förtätning tillsammans med förbättringar i gång- och cykelnätet ger närhet mellan olika funktioner. Tillgängligheten till orternas tågstationer till fots och med cykel förbättras, vilket kan ge förutsättningar för en ökad andel pendling med tåg. En ökad kollektivtrafik på järnväg ger positiva effekter både lokalt, i form av minskade luftutsläpp, men också för klimatet i stort. Närhet tillsammans med trygga och säkra gång- och cykelvägar är särskilt positivt för barn och unga, som ges större möjlighet att röra sig och nå olika målpunkter i orten.
- Föreslagna utbyggnadsområden inom skogsmark söder om Herrljunga tätort berör till viss del närrekreationsområden. För utbyggnad norr ut på Vreta Gärde tas jordsbruksmark i anspråk, se vidare under kapitlet Tematiska delar avsnittet Herrljunga tätort.

Användningskarta - Områdesanvändning

— Grönstråk och Vattenstråk	 Stadsbygd.Ny/ändrad
 Grönområde.Ny/ändrad	 Stadsbygd.Oförändrad
 Grönområde.Oförändrad	 Vattenområde.
 Landsbygd, By.	 Verksamheter.Ny/ändrad
 Landsbygd, LIS.Ny/ändrad	 Verksamheter.Oförändrad
 Landsbygd, LIS.Oförändrad	 Vindbruk.
 Landsbygd.	
 Natur.Oförändrad	

Verksamheter

Inom verksamhetsområden finns industrie, lager och andra verksamheter som är störande, miljöpåverkande, ytkrävande, som genererar tung trafik eller som genererar stora mängder övrig trafi

I kommunen föreslås verksamhetsområden i eller i anslutning till Herrljunga, Ljung-Annelund, Hudene samt kring en framtida fyrvägs korsning mellan väg 181 och 183 vid Bergagärde. Merparten föreslås som utökning av befintliga verksamhetsområden, förutom det föreslagna området vid Bergagärde. Föreslagna områden för verksamheter har valts utifrån närhet till infrastruktur och tätorter, närhet till andra verksamheter samt risk för olika störningar. Utökning av det befintliga verksamhetsområdet Ölltorp, norr om Herrljunga tätort, ligger inom ett område med större sammanhängande jordbruksmark.

REKOMMENDATIONER FÖR VERKSAMHETER

- All ny bebyggelse ska prövas i detaljplan.
- Lokalisering ska ske utifrån den specifika verksamhetens bedömda alstring av tung trafik, övrig trafik, buller och andra störningar samt personaltäthet och möjligheten att nå arbetsplatsen via kollektiva färdmedel eller med cykel.
- I detaljplanen ska krav ställas på gestaltning med utgångspunkt från verksamhetens läge i landskapet och i förhållande till omgivande bebyggelse;
  - » Vid tätortsnära lokalisering ska hänsyn tas till att verksamhetsområdet utgör en del av orten och att många människor rör sig i området. En hög detaljeringsnivå och mänsklig skala ska eftersträvas i gestaltningen.
  - » Vid lokalisering i anslutning till tätorternas infarter ska särskild vikt läggas vid gestaltning då bebyggelsen och dess närområden annonserar samhället och utgör dess entré.
  - » I anslutning till transportstråk kan en mer storskalig utformning vara lämplig för att förbipasserande med högre hastighet ska kunna uppfatta annonseringen.
- Vid prövning av externhandel ska en analys göras av konsekvenser för näringslivet med tillhörande stadsliv och stadsbild. Externhandel som riskerar att på ett betydande sätt negativt påverka handeln i tätorterna ska inte medges.
- Inom utbyggnadsområden för verksamheter ska dagvatten så långt som möjligt fördröjas och omhändertas lokalt. Verksamheterna bör även i någon mån bidra till lokal energiförsörjning.

KONSEKVENSER FÖR VERKSAMHETER

- Verksamhetsområden föreslås till största delen som utveckling av befintliga områden med god tillgänglighet för transporter och på gång- och cykelavstånd från tätorternas stationslägen.
- Föreslagna verksamhetsområden bedöms inte medföra ökade störningar för boende i någon betydande omfattning. Utvecklingen av verksamhetsområdet Ölltorp är

dock beroende av att väg 1927 får en ny sträckning, för att boende runt vägen inte ska utsättas för ytterligare störningar från tung trafik.

- Inga särskilt värdefulla naturområden eller känsliga kulturmiljöer berörs av föreslagen utbyggnad. Viss utbyggnad föreslås på jordbruksmark, se vidare under kapitlet Tematiska delar, avsnittet Herrljunga tätort.

Grönområden

Grönområden som parker, parkliknande miljöer, naturmark i tätortsmiljö, närrekreationsområden samt anlagda områden för fritidsaktiviteter har stor betydelse för livsmiljön i mer tätbebyggda områden. I kommunen finns grönområden inom och i anslutning till orterna Herrljunga, Ljung-Annelund och Hudene.

I Herrljunga tätort består grönområdena av Stadsparken, Haraberget med hembygdspark, Skoghälla med idrottsplats och elljusspår, Or-raholmen friluftsområde med stigar och möjlighet till fågelskådning samt Herrljunga ridklubbs anläggning. I Herrljunga föreslås ett nytt rekreationsområde med promenadstråk och eventuellt en badplats längs Nossan genom tätorten.

I Ljung-Annelund finns Tingshusparken vid järnvägsstationen och Him-melsberget med elljusspår. Ett nytt grönområde föreslås i Mörlanda, som knyter samman tätortens delar.

I Hudene ligger Herrljunga golfklubb och Hyberget med hembygdspark.

I kommunen i övrigt finns inga utpekade grönområden. Boende i mindre byar och på landsbygden har god tillgång till en närrecreation i kommunens många naturområden och rika kulturlandskap.

REKOMMENDATIONER FÖR GRÖNOMRÅDEN

- Utpekade grönområden ska värnas mot andra exploateringsanspråk. Förnyelse i anslutning eller närhet till grönområde bör föregås av konsekvensanalys avseende påverkan på grönområde och anpassas för att minimera påverkan.
- Grönområden ska utvecklas med avseende på fysisk och social tillgänglighet. Trygghetsskapande åtgärder som belysning ska främjas.
- Grönområdenas funktion som infiltrationsytor och för lokala ekosystem ska beaktas.
- Parkmiljöer och andra rekreationsområden med kulturvärden har stor betydelse för den lokala identiteten och ska värnas.

KONSEKVENSER FÖR GRÖNOMRÅDEN

- Föreslagna grönområden ligger med god tillgänglighet i förhållande till befintliga och planerade bostäder. Utvecklingen av såväl befintliga som nya grönområden bedöms ge positiva effekter för invånarna i form av ökad tillgång till natur- och rekreationsområden, förbättrad folkhälsa när möjligheten till fysisk aktivitet ökar och förbättrade möjligheter till möten mellan människor. En varsam utveckling av befintliga parker med kulturhistoriska värden bedöms stärka de historiska värdena och läsbarheten i tätorterna.
- Föreslaget rekreationsområde kring Nossan bedöms stärka och utveckla strandvegetationen. Tillsammans med liknande åtgärder längs andra delar av vattendraget kan utvecklingen av grönområdet bidra till ökad biologisk mångfald och förbättrad vattenkvalitet i vattendraget.
- Utveckling av befintliga och nya grönområden innebär investeringar och kostnader både på kort och lång sikt. Investeringar krävs i samband med att grönområden och parker anläggs eller utvecklas och på sikt tillkommer även kostnader för skötsel. I ett vidare perspektiv bedöms samtidigt attraktiva grönområden inom och i anslutning till tätorterna ge positiva ekonomiska effekter, exempelvis genom att orterna blir mer attraktiva för boende och verksamma, fastighetsvärden ökar och besöksnäringen ges möjlighet att växa.
- Utveckling av grönområden bedöms ge positiva effekter avseende möjligheten att hantera effekterna av ett förändrat klimat, exempelvis avseende infiltration och hantering av skyfall och möjligheten till skugga.

Kor på bete

Landsbygd

I landsbygdsområden ingår jordbruksmark, småbruten mark med bostadsbebyggelse, obrukad mark, mindre fritidshusområden och småbyar samt landsbygdsanknutna verksamheter.

Herrljunga kommun har som helhet en tydlig identitet som landsbygds-kommun. Ungefär hälften av invånarna bor i tätorterna och den andra hälften på landsbygden. En samverkan mellan *Stadsbygd* och *Landsbygd* måste ske för att kommunen ska förbli en bärkraftig och levande landsbygds-kommun. Det är därför nödvändigt med utveckling både inom tätortsdelarna och på landsbygden. Mot bakgrund av detta är inriktningen i översiktsplanen att en utveckling av landsbygden ska ske utifrån väl avvägda bedömningar avseende lokalisering av nya etableringar av bostäder och verksamheter.

Inom kommunens landsbygdsområden finns ett stort antal områden med natur- och kulturvärden. Det småbrutna landskapet är ålderdomligt och småskaligt och har ett värde som kulturlandskap i sin helhet. Det hyser också natur- och kulturvärden på lokal nivå. I odlingslandskapet finns exempelvis småbiotoper, lövskogsområden, äldre träd och fornlämningar. Inom de nordvästra delarna av kommunen utgörs landsbygden av sammanhängande högklassig jordbruksmark. I detta avsnitt ges generella rekommendationer för landsbygd. Byar och LIS-områden behandlas i särskilda avsnitt nedan.

REKOMMENDATIONER FÖR LANDSBYGD

- Nya enstaka bostäder och mindre bebyggelsegrupper kan prövas utan detaljplan. Bebyggelsen bör placeras så att befintligt vä - nät kan nyttjas. Vidare bör bebyggelsen placeras i randen mellan jordbruksmark eller på höjdparter så att jordbruksdriften inte försvåras.
- Utanför kommunalt verksamhetsområde för VA ska avlopp lösas genom enskild eller gemensam anläggning. Normal skyddsnivå gäller i större delen av kommunen, bedömning sker i varje enskilt fall enligt miljöbalken.
- Runt vägar, järnvägar och kraftledningar råder särskilda restriktioner avseende bostäder och annan bebyggelse, se kapitlet Hänsyn.
- Inom landsbygd finns skyddade natu - och kulturmiljöer, riksintresseområden, områden med övriga natur- och kulturvärden samt områden med andra restriktioner som kan påverka möjligheten att bygga inom vissa områden eller som kan behöva beaktas i samband med lokalisering och utformning av bebyggelse, se kapitlet Hänsyn.

Landsbygd - by

Eggvena, Fåglavik, Eriksberg, Od och Molla pekas ut som byar på landsbygden. I Eggvena, Eriksberg, Od och Molla finns skolor, som har betydelse för utvecklingen på landsbygden på en strategisk nivå. Inom och runt dessa tre byar vill kommunen främja en viss bebyggelseutveckling för att bibehålla skolornas funktioner och för att ge förutsättningar för landsbygden att leva vidare.

REKOMMENDATIONER FÖR LANDSBYGD - BY

- Kompletteringar av bebyggelsen med nya enstaka bostadshus eller verksamheter inom byar kan prövas utifrån allmänna lämplighetsprinciper med särskild hänsyn till natur- och kulturmiljövärden.

Landsbygd - LIS

Med LIS avses landsbygdsutveckling i strandnära lägen. Enligt PBL kan kommunerna redovisa lämpliga områden i översiktsplanen, där det kan betraktas som ett särskilt skäl att ta strandskyddsområden i anspråk för byggnader, verksamheter, anläggningar eller andra åtgärder som kan bidra till utveckling av landsbygden. Redovisningen ska vara vägledande när dispenser prövas och när strandskyddet upphävs.

Kommunen tog år 2011 fram en LIS-plan för Sämsjön. I LIS-planen pekas flera LIS-områden vid Sämsjöns nordöstra strand ut. Detaljplaner har upprättats för huvuddelen av utpekade LIS-områden och strandskyddet har upphävts i detaljplanerna. Ett område från LIS-planen, vid Sämsholm, har inte detaljplanelagts och redovisas som LIS-område i användningskartan. Området omfattar både befintliga fritidshus som kan omvandlas till helårshus och ny bebyggelse. Fritidshusbebyggelse får omvandlas för helårsboende först efter anslutning till godkänd gemensam avloppsanläggning.

I översiktsplanen föreslås två nya LIS-områden, ett vid Örum vid Sämsjöns sydöstra strand och ett vid Mollasjöns nordvästra strand. Föreslagna LIS-områden beskrivs mer utförligt i kapitlet Tematiska delar, avsnittet LIS-områden.

REKOMMENDATIONER FÖR LANDSBYGD - LIS

- All ny bebyggelse ska prövas i detaljplan.
- Såväl ny bebyggelse som bebyggelse i befintliga fritidshusområden där det ges möjlighet till åretruntboende ska anslutas till godkänd avloppsanläggning.
- Dagvatten ska så långt möjligt omhändertas lokalt.

KONSEKVENSER FÖR LANDSBYGD

- Inom delar av landsbygden är kollektivtrafiken begränsad och avstånden till hållplatser långa. Utbyggnad på landsbygden riskerar att öka bilberoendet, vilket kan ge negativa effekter både lokalt, i form av ökade luftsläpp, och för klimatet i stort. De negativa effekterna kan på sikt begränsas om fordon drivna av fossila bränslen kan ersättas av alternativ med mindre miljöpåverkan, eller om efterfrågestyrda kollektiva transportsystem kan utvecklas. Bebyggelse i otillgängliga lägen kan även ge ökade kostnader för kommunal service som skolskjuts och hemtjänst.
- Påverkan på natur- och kulturvärden, friluftsliv och jordbruk är i stor grad beroende av hur bebyggelsen placeras och utformas. Olämplig placering av bebyggelse i eller i anslutning till värdefulla naturområden eller kulturmiljöer eller på jordbruksmark kan ge förhål-

landevis stora konsekvenser. Om bebyggelsen i stället placeras med hänsyn till värdena efter att en avvägning gjorts mellan olika intressen kan spridd bebyggelse tillkomma utan att någon negativ påverkan behöver uppstå på landskapet. Rådgivning och bedömningar i samband med bygglov och förhandsbesked kan ytterligare motverka negativa konsekvenser.

- Att landsbygden ges möjlighet att utvecklas har stor betydelse för att upprätthålla goda sociala förhållanden i glest befolkade delar av kommunen. Med utveckling ges förutsättningar för bibehållet underlag i kommunens landsbygdsskolor. Den sociala gemenskap som ett boende på landsbygden kan erbjuda är också beroende av utvecklingsmöjligheter och viss valfrihet. För att näringar som jordbruk och skogsbruk ska kunna drivas vidare kan också ny bebyggelse för exempelvis generationsskifte behöva tillkomma.

Vindbruk

Inom kommunen finns tre utvecklingsområden för vindkraft, Fjäremo - sen, Lommamossen och Kesemossen. Vindbruksområdena är hämtade från kommunens *Vindbruksplan* från 2011. Denna är inte längre aktuell i sin helhet och därför införlivas de delar som fortfarande kan gälla i översiktsplanen. Detta gäller tre av fem områden från Vindbruksplanen, som i övrigt kan användas som ett planeringsunderlag i de avseenden där ställningstaganden i ny översiktsplan inte motsäger uppgifterna.

REKOMMENDATIONER FÖR VINDBRUK

- Inom områden reserverade för utbyggnad av vindbruk får ingen ny bebyggelse eller andra anläggningar tillkomma som kan försvåra utbyggnaden.
- De utpekade vindbruksområdena är i första hand avsedda för storskaliga vindkraftanläggningar. Med en maximal utbyggnad bedöms områdena rymma:
  - » **Fjäremossen**, medelstor anläggning (totalhöjd max 120 meter) med 5-7 verk.
  - » **Lommamossen**, stor anläggning (totalhöjd över 150 meter) med 3-4 verk.
  - » **Kesemossen**, stor anläggning (totalhöjd över 200 meter) med 4-5 verk.
- Utbyggnad av vindkraft kan komma i konflikt med Förvarets intressen. Tidigt samråd ska ske med Försvarsmakten i samband med planering av vindkraftutbyggnad i utpekade vindbruksområden. Samråd ska även ske med andra berörda flygplatser vars MS ytor kan beröras, se kapitlet Hänsyn.
- Småskaligt vindbruk, såsom gårdsverk och medelstora anläggningar med mindre verk uppmuntras i områden utan intressekonflikt, se kapitlet Hänsyn. Rekommendationer om respektavstånd och restriktioner beskrivna i vindbruksplanen ska följas.
- Tidig kontakt ska tas med kommunen och övriga berörda vid planering av vindkraftutbyggnad, oavsett storlek på anläggningen.

KONSEKVENSER FÖR VINDBRUK

- Vindkraft är en förnybar energikälla. En utbyggnad av vindkraft kan bland annat bidra till minskad klimatpåverkan, renare luft och minskade utsläpp av ämnen som är skadliga för såväl människor som för miljö.
- Vid etablering av vindkraftverk finns risk för buller - verkan för närboende. Ett avstånd om 500 meter mellan bostad och område för vindbruk har tillämpats för att undvika störningar.
- Samtliga föreslagna vindbruksområden ligger på mossar. Det finns risk för påverkan på våtmarker och mindre vattendrag med höga naturvärden när vägar och vindkraftverk anläggs. Lämplig placering av dessa behöver utredas vidare i samband med fortsatt planering och prövning.
- Inom Fjäremossen finns risk för påverkan på kulturmi - jön och höga naturvärden kring Remmene. Området är redan påverkat av buller från Remmene skjutfält, vilket måste beaktas när bullerpåverkan bedöms i den fortsatta planeringen.
- Vid etablering av vindkraft inom området Lommamos - sen behöver eventuell påverkan på fågellivet i fågel - skyddsområde vid Ekesjön utredas vidare. Fördjupad analys kan även behövas för att utreda riskerna vid lokalisering av vindkraftverk i närheten av Västra Stambanan.
- Vid etablering av vindkraft inom området Vesene behö - ver en analys av påverkan på landskapsbilden göras.

Natur

Inom områdesanvändningen *Natur* finns skogar, våtmarker och annan naturmiljö utanför tätort med begränsad tillgång till infrastruktur och med ett fåtal bostadshus. Naturmarken ligger till delar inom naturreservat eller riksintresse för naturvård. Inom områdena finns även andra naturvärden, exempelvis våtmarker och sumpskogar, se kapitlet Hänsyn. Inom naturområden gäller restriktivitet mot ny bebyggelse.

REKOMMENDATIONER FÖR NATUR

- Bygglösa ska prövas restriktivt. Inom områden där inga starka allmänna intressen finns kan en viss komplettering medges i närheten av eller i anslutning till befintlig bebyggelse och infrastruktur.
- Alla plan- och lovärenden inom *Områden av betydelse för försvarsmakten* enligt MB 3 kap 9 § - *övriga influensområden* ska remitteras till Försvarsmakten, se kapitlet Hänsyn, avsnittet Totalförsvaret.

KONSEKVENSER FÖR NATUR

- Konsekvenserna för områden utpekade som Natur bedöms bli mycket begränsade. Med en restriktiv hållning till bebyggelse ges förutsättningar för att såväl naturvärden som näringen i form av skogsbruk kan bevaras och utvecklas.
- Områdesanvändningen Natur överlappar de tre områdena med användningen vindbruk, se användning Vindbruk.

Vattenområden

Det tre största sjöarna Sämsjön, Sandsken och Mollasjön pekas ut som vattenområden. Övriga sjöar ingår i mark- och vattenanvändningen Landsbygd. Vid sjöarna gäller utökat strandskydd 200 meter från strandlinjen. Det innebär att land- och vattenområden inom 200 meter från strandlinjen omfattas av strandskydd. Längs Sämsjöns stränder finns två kommunala badplatser och en mindre småbåtshamn. Kommunal badplats finns också vid Sandsken.

Inga nya större anläggningar som t ex nya småbåtshamnar, föreslås i vattenområden. Utbyggnad av mindre bryggor och anläggningar kan bli aktuellt och ska då prövas enligt nedan.

REKOMMENDATIONER FÖR VATTENOMRÅDEN

- Vid eventuell utbyggnad i vattenområden med exempelvis bryggor och andra anläggningar för bad- och båtplatser kan en prövning enligt MB 11 kap - Vattenverksamhet samt strandskyddsdispens enligt MB 7 kap, komma att krävas.

KONSEKVENSER FÖR VATTENOMRÅDEN

- Inga åtgärder föreslås i vattenområden. Utveckling inom föreslagna LIS-områden i anslutning till Sämsjön och Mollasjön kan påverka sjöarna med anslutande vattendrag, se vidare under Tematiska delar, avsnittet LIS-områden.

Vattenstråk

Ån Nossan är Herrljungas mest betydelsefulla vattenstråk. Nossan passerar genom kommunen i nord-sydlig riktning via Herrljunga tätort, där ån viker av västerut mot det bördiga jordbrukslandskapet runt Eggvena. På sträckan norr om Ölanda råder 100 meter strandskydd på ömse sidor om Nossan. Runt Nossan i Herrljunga tätort föreslås ett rekreativsområde med stigar och här kan också en ny badplats tillkomma.

I öster passerar Lidan genom kommunen. På sträckan norr om Eriksberg råder 100 meter strandskydd på ömse sidor Lidan.

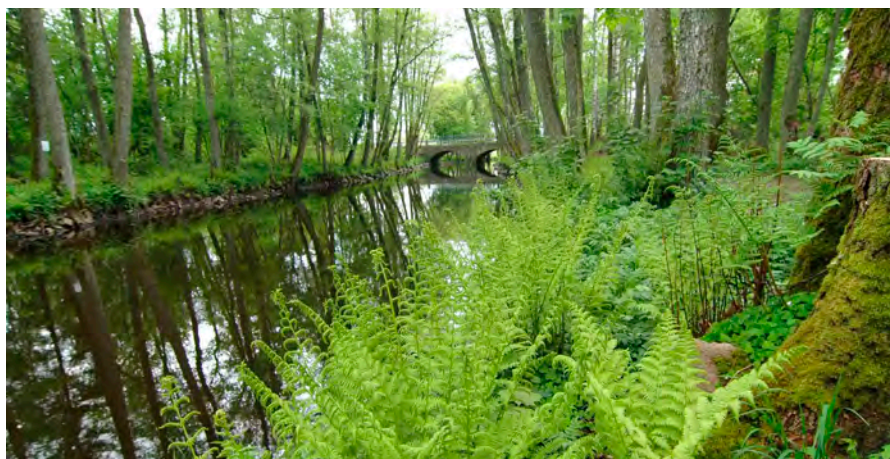
REKOMMENDATIONER FÖR VATTENSTRÅK

- Vid planering runt vattenstråken ska en bedömning göras av översvämningssrisker samt risk för ras och skred. Risker ska särskilt uppmärksammas inom 100 meter från vattendragen.
- Runt Nossan ska åtgärder som återställer strandvegetationen uppmuntras.
- Vid utbyggnad i vattenområdet med exempelvis bryggor kan en prövning enligt MB 11 kap - Vattenverksamhet samt strandskyddsdispens enligt MB 7 kap, komma att krävas.

KONSEKVENSER FÖR VATTENSTRÅK

- Nossan passerar orterna Herrljunga, Ljung-Annellund och Hudene, där en förtätning och komplettering med nya bostäder och verksamheter föreslås. Nossan är en vattenförekomst med MKN. Det finns risk för påverkan på Nossan om fler hårdgjorda ytor tillkommer och mängden dagvatten som rinner orenat och med högre hastighet mot vattendraget ökar. I takt med att fler bebyggelseområden tillkommer runt Nossan, inom kommunen och i andra kommuner längs vattendraget, finns risk för kumulativa effekter som är svåra att bedöma. För att begränsa påverkan behöver lokala lösningar för dagvattenhantering, exempelvis fördröjning, infiltration och rening tillskapas inom samtliga utbyggnadsområden i orterna längs Nossan.

- Påverkan av föreslagen badplats i Nossan är svår att bedöma då det inte finns något förslag till läge, utformning eller omfattning av badplatsen. Påverkan på vattendraget behöver utredas i samband med prövning för vattenverksamhet.
- Åtgärder för att återställa strandvegetation runt vattenstråken bedöms ge positiva effekter för dju- och växtliv i vattendragen med strandzoner. Ökad strandvegetation kan även bidra till att förbättra vattenkvaliteten och ge bättre förutsättningar för friluftsliv och rekreation längs vattendragen. Ökad möjlighet till rekreation kan ge positiva effekter på människors hälsa och välbefinnande.

Nossan är kommunens största vattenstråk.

Transportsystem

I kartan *Transportsystem* redovisas befintliga och föreslagna järnvägar, vägar och gång- cykelvägar. Beskrivningar och rekommendationer nedan ska läsas tillsammans med kartan.

Kollektivtrafi

Järnvägarna Västra Stambanan och Älvsborgsbanan med fyra stationer inom kommunen utgör stommen i kollektivtrafiken. Utvecklingsstrategin för översiktsplanen utgår till stora delar från kommunens goda tillgång till kollektivtrafik med tåg, som ger Herrljunga en bra tillgänglighet i regionen. Den huvudsakliga utbyggnaden av bostäder och arbetsplatser inom kommunen ska ske inom gång- eller cykelavstånd från järnvägsstationer. I översiktsplanen föreslås bebyggelseutveckling vid Molla, delvis i syfte att ge bättre underlag för befintliga stationer med lågt resandeunderlag. Gång- och cykelvägar ska byggas ut för att fler ska få möjlighet att nå stationerna till fots eller med cykel. Inom övriga delar av kommunen är inriktningen att kommunen ska verka för ökad tillgänglighet till Närtrafiken.

Gång- och cykeltrafi

Gång- och cykelvägnät finns i tätorterna Herrljunga och Ljung-Ann - lund, samt i mindre utsträckning även i Hudene och Molla. Gång- och cykelvägnätet behöver byggas ut, i synnerhet på landsbygden. I kartan redovisas föreslagna sträckningar för gång- cykelvägar och i vilket tidsperspektiv dessa bör ges prioritet för utbyggnad.

Utbyggnaden syftar till att knyta samman landsbygd, byar och tätorter med trafiksäkra gång- och cykelförbindelser för att öka tillgängligheten till kommunens noder och kärnor. Utbyggnaden syftar även till att öka tillgängligheten från tätorterna till landsbygd och natur- rekreationsområden. Även inom tätorterna föreslås att gatenätet för gång- och cykeltrafik byggs ut och förbättras.

REKOMMENDATIONER FÖR GÅNG- OCH CYKELTRAFIK

- Längs utpekade sträckningar för utbyggnad för gång- och cykeltrafik får ingen ny bebyggelse eller andra anläggningar som kan försvåra utbyggnaden av gång- cykelvägen tillkomma.
- Kommunen ska dra nytta av de statliga och regionala bidrag som kan sökas för att förbättra och bygga ut gång- och cykelvägnätet. Kommunen bör ta stöd i regionala styrdokument, så som cykelstrategi, vid sidan av egna analyser och förslag.
- Utbyggnad av infrastruktur för gång- och cykeltrafik ska kombineras med så kallade Mobility Management (Hållbart resande) -åtgärder för att maximera nyttan av investeringen.
- Gång- och cykeltrafikantens perspektiv ska vara vägledande vid utformningen av gaturummet och andra offentliga miljöer inom tätort.
  - » Strukturer som jämställer villkoren för fotgängare, cyklister och bilister ska införas successivt.

- » Ett sömlöst nätverk ska eftersträvas för gång- och cykeltrafik, genom kostnadseffektiva åtgärder såsom justeringar på befintliga gator.
- Vid om- och nybyggnad ska en bedömning göras om cykeltrafik kan ges företräde i den nya lösningen.
  - » Tillgänglighet för gång- och cykeltrafik prioriteras vid förnyelse inom och i anslutning till tätorter, speciellt i sammanhang där befolkningsgrupper utan tillgång till bil är direkt berörda, t ex kring skolor och äldreboenden.
- Gång- och cykeltrafikens utvecklingspotential ska undersökas med hjälp av geografisk statistik och kunskaper om olika gruppers behov.

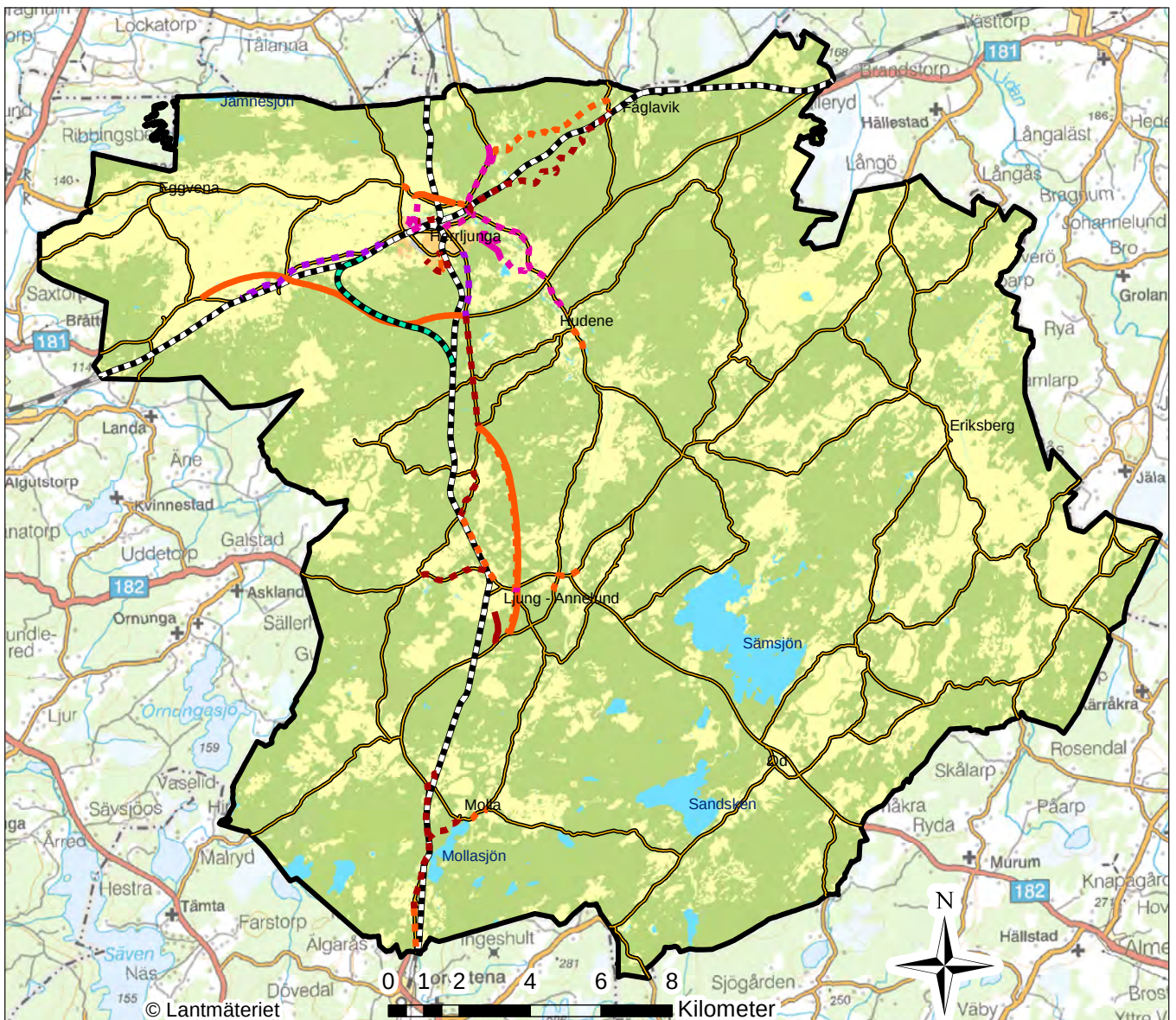
KONSEKVENSER FÖR GÅNG- OCH CYKELTRAFIK

- Utbyggnad av gång- och cykelvägar föreslås i direkt anslutning till befintliga vägar. Påverkan på natur- och kulturvärden bedöms bli begränsad.
- Utbyggnad av gång- och cykelvägar på landsbygden och förbättrad struktur för gång- och cykeltrafik i orterna bedöms medföra förbättrad trafiksäkerhet, i synnerhet för oskyddade trafikant. Förbättrad trafiksäkerhet minskar riskerna för att människor kommer till skada eller förolyckas i trafiken.
- Trafiksäkra gång- och cykelvägar på landsbygden och i tätorterna ger positiva effekter i form av ökad tillgänglighet, bland annat till kollektivtrafiknoder. Den förbättrade tillgängligheten ger i sin tur förutsättningar för en ökad andel pendling med tåg, vilket ger positiva effekter i form av minskade luftutsläpp och minskad eller begränsad klimatpåverkan.
- Förbättrade gång- och cykelsamband ger en ökad rörelsefrihet. Bra gång- och cykelvägar är särskilt betydelsefullt för personer som inte kan ta sig fram på egen hand med bil, exempelvis barn och unga. Utbyggnaden är därför positiv ur ett barnperspektiv, men även ur ett jämställdhets- och ett jämlikhetsperspektiv.

Cykellopp genom Herrljunga

Användningskarta - Transportssystem

- ▬ Järnvägstrafik, Oförändrad,
- ▬ Järnvägstrafik, Ny/ändrad, Kort sikt
- ▬ Järnvägstrafik, Ny/ändrad, Lång sikt
- ▬ Biltrafik, Ny/ändrad, Kort sikt
- ▬ Biltrafik, Ny/ändrad, Medellång sikt
- ▬ Biltrafik, Ny/ändrad, Lång sikt
- ▬ Gång- och cykeltrafik, Ny/ändrad, Beslutad
- ▬ Gång- och cykeltrafik, Ny/ändrad, Kort sikt
- ▬ Gång- och cykeltrafik, Ny/ändrad, Medellång sikt
- ▬ Gång- och cykeltrafik, Ny/ändrad, Lång sikt

Motortrafi

I kommunen finns ett grovmaskigt nät av länsvägar och andra allmänna vägar som ägs av staten, ett mer finmaskigt nät av privatägda enskilda vägar, främst på landsbygden, samt gatunätet inom tätorterna som kommunen är väghållare för. Planförslaget redovisar i karta var ut- och ombyggnad av vägar bör ske och i vilket tidsperspektiv olika sträckningar bör ges prioritet. Motiven till föreslagna ut- och ombyggnader redovisas i kapitlet Hänsyn.

Väg 181 sträcker sig från Göteborg till Tidaholm och går rakt igenom Herrljunga tätort. Ny lokalisering föreslås söder om Herrljunga tätort för förbättrad framkomlighet, trafikmiljö och trafiksäkerhet. Under 2000-talet har en etapp av väg 181 mellan Vårgårda och Bråttensby byggts ut till högre standard. Föreslagen ombyggnation berör etappen förbi samhället Remmenedal och Herrljunga tätort för anslutning vid Bergagärde, för vilken vägutredning med konsekvensbeskrivning finns framtagen. Väg 181 är sekundär transportled för farligt gods och befintlig sträckning korsar två vattentäkter, vilket stärker utbyggnadsalternativet förbifart söder om tätorten. Korsningen mellan väg 181 och väg 183 får efter utbyggnad stor betydelse som entrépunkt till Herrljunga tätort. Korsningen bör ur miljö- och trafiksäkerhetsperspektiv utformas som cirkulationsplats.

Väg 183 är väglänken mellan kommunens två största tätorter och kopplingen mot Borås. Ny sträckning av väg 183 föreslås mellan Södra Björke och Ljung-Annelund för förbättrad standard. I nuläget är den krokiga sträckningen med bland annat två korsningar med järnvägen ett hinder för räddningstjänstens utryckningstider.

Väg 1927 går genom Herrljunga tätorts norra del Vreta. Ny sträckning av vägen föreslås norr om befintlig bostadsbebyggelse för förbättrad framkomlighet och förbättrad boendemiljö. Enligt översiktsplanen föreslås tätortsutbyggnad i Vreta, vilket förstärker skälen till ny vägdragning. Befintlig väg ska efter utbyggnad av ny väg 1927 överta till lokalgata i kommunal drift.

Väg 2516 går norrut från Herrljunga tätorts östra entré mot Vedum i Vara kommun. Företagarna i Herrljunga lyfter fram vägen som mycket viktig för näringslivet. Standarden och trafiksäkerheten är dålig och många tyngre transporter nyttjar vägen. Vid störningar på E20 ökar belastningen ytterligare. Cirka två kilometer från Herrljunga tätort, i höjd med samhället Olofstorp, finns en skarp kurva som bör rätas ut.

Infarten till området **Kartholmen** norr om Herrljunga station är högt belastat med tung trafik som passerar genom ett bostadsområde. Fler tillfartsvägar behöver tillskapas till området för att minska störningar för de närboende och öka trafiksäkerheten.

REKOMMENDATIONER FÖR MOTORTRAFIK

- Herrljunga kommun ska verka för att föreslagna ut- och ombyggnader av allmänna vägar tas upp i den regionala planen och att förändringar i vägnätet prioriteras och utreds enligt följande:
  - » ÅVS (åtgärdsvalsstudie) för väg 181, regionalt stråk 3, inom Herrljunga, sträckan Bråttensby - Bergagärde.

- » ÅVS för väg 183 Herrljunga mot Borås via Ljung.
- » ÅVS för väg 1927 (Vretavägen) mellan Ölltorps industriområde och korsning med väg 2516.
- » Trafiksäkerheten utreds längs väg 2516 från Herrljunga till Vedum vidare mot Vara.
- » Trafiklösningen till och från området Kartholmen i Herrljunga tätort mellan järnvägen och ån Nossan utreds.
- Längs utpekade sträckningar för utbyggnad av vägar får ingen ny bebyggelse eller andra anläggningar som kan försvåra utbyggnaden tillkomma.
- På landsbygden ska minst nuvarande tillgänglighet för trafik med motorfordon bevaras.
- Inom tätort ska vägnätet successivt förändras så att:
  - » Gatumiljöer anpassas till cyklisters och gåendes behov.
  - » I takt med att vägnätet successivt anpassas till cyklisters och gåendes behov ska omotiverade hinder tas bort, såsom vissa enkelriktade gator.
  - » Bilparkering längs gator ska tillämpas i högre utsträckning, för att ge ökad tillgänglighet och för att sänka hastigheter.

KONSEKVENSER FÖR MOTORTRAFIK

- Infrastrukturprojekt som nya vägar har ofta en relativt stor miljöpåverkan. Påverkan kan begränsas genom att olika värden tidigt uppmärksammas i planeringen. I samband med att vägplan tas fram studeras åtgärder för att begränsa miljöpåverkan.
- Samtliga föreslagna omlokaliseringar och ombyggnader av vägar bedöms medföra positiva effekter på trafik - kerhet och boendemiljö längs vägarna och i de tätorter vägarna passerar. Vägarna har generellt dålig standard och passerar med tung trafik genom tätbebyggda omr - den. Väg 181, som är sekundär transportled för farligt gods, passerar dessutom både genom tätort och över två vattenskyddsområden. Föreslagna nya sträckningar och ombyggnader medför därför minskade risker för män - niskors hälsa och säkerhet.
- Föreslagen sträckning av väg 181 passerar ett skogsom - råde med värden för friluftslivet och ett odlingslandskap som pekas ut som regionalt värdefullt i länsstyrelsens inventeringar. Området är även rikt på fornlämningar och det finns vissa naturvärden i skogen. Utbyggnad av vägen kan leda till att områdets värden för friluftslivet minskar, exempelvis genom barriäreffekte . Hänsyn behöver tas till Jällbyleden som passerar föreslagen vägsträckning. Utbyggnaden kan också leda till att landskapet förändras och att fornlämningar och andra kulturvärden försvinner. Områdets historiska koppling kan därmed bli svårare att utläsa i landskapet.
- Föreslagen sträckning för väg 183 går genom ett små - brutet landskap. Längs den norra delen av sträckningen finns flera lövskogar och området är rikt på fornl - ningar. I de södra delarna passerar föreslagen väg mellan Södra Björke och Fröstorp, som båda finns med i det kommunala kulturmiljöprogrammet. Längst i söder passerar vägen även över vattenskyddsområdet Ljung och går mellan tätortsdelarna Ljung och Annelund. Vä - gen kan innebära en påverkan på landskapsbild och på natur- och kulturvärden längs den föreslagna sträckning - en. Vägen riskerar även att skapa barriäreffekter mellan Ljung och Annelund, vilket motverkar kommunens mål att knyta samman orterna. Eventuell påverkan på vat - tentäkt behöver även utredas i det fortsatta arbetet.
- Föreslagen ny sträckning av väg 1927, Vretavägen, tar i anspråk mark som gränsar till ett område med fornläm - ningar. I området finns bland annat lämningar från yngre stenåldern. Enligt kommunens kulturmiljöprogram är området särskilt värdefullt då det ligger nära tätorten och har en pedagogisk funktion. Tillgängligheten till området behöver därför beaktas. En arkeologisk utred - ning kan behöva göras i den fortsatta planeringen.
- Övriga föreslagna trafiksäkerhetshöjande åtgärder bedöms få begränsade konsekvenser. Beroende på var utfarter till Kartholmen lokaliseras kan strandområden runt Nossan påverkas.

X 2000 lämnar Herrljunga

Järnvägstrafi

I Herrljunga kommun finns två järnvägar, Västra Stambanan och Älvsborgsbanan. Järnvägarna korsas i Herrljunga tätort och bildar en stor bytesspunkt för resenärer såväl lokalt, regionalt som nationellt. Järnvägarna med sina fyra stationer har stor betydelse för pendling och annat resande i kommunen. Västra Stambanan är också viktig för godstransporter ur ett nationellt och internationellt perspektiv genom att banan har en matarfunktion till Göteborgs hamn. Älvsborgsbanan fungerar som matarbana till och från Västra Stambanan och även som omledningsbana vid behov.

I kartan visas föreslagna förändringar i järnvägsnätet. Söder om Herrljunga tätort föreslås ett triangelspår, som kopplar samman Västra stambanan och Älvsborgsbanan. Med triangelspåret kan Västra stambanan avlastas västerut mot Göteborg via Borås. Ett triangelspår skulle även bidra till en ökad robusthet i systemet.

REKOMMENDATIONER FÖR JÄRNVÄGSTRAFIK

- Västra Stambanan och Älvsborgsbanan inklusive de fyra stationer som finns i kommunen är av riksintresse för kommunikation enligt MB 3 kap 8 §, se kapitlet Hänsyn.
- Värdet av Herrljunga som järnvägsknut, centralt placerad i regionen, ska lyftas i det strategiska arbetet med utveckling av kommunen. Herrljunga kommun ska medverka till utveckling av Västra Stambanan och Älvsborgsbanan.
- Herrljunga kommun ska arbeta för att Älvsborgsbanans funktion uppgraderas med högre hastigheter och fler mötesspår.
- Behov och möjlighet för en triangelspårslösning sydväst om Herrljunga ska utredas vidare. Längs utpekad sträckning för triangelspår får ingen ny bebyggelse eller andra anläggningar som kan försvåra utbyggnaden av järnvägen tillkomma. Triangelspår kan bli aktuellt först när ny stambana mellan Göteborg och Borås är utbyggd.

KONSEKVENSER FÖR JÄRNVÄGSTRAFIK

- Föreslaget triangelspår går i princip i samma sträckning som föreslagen lokalisering av väg 181, se konsekvenser för Motortrafi.
- Föreslaget triangelspår bedöms stärka järnvägssystemet och ge en bättre robusthet, när trafik kan fördelas norrifrån mot Alingsås eller Borås.
- Förbättrad standard och ökad hastighet på Älvsborgsbanan ger kortare restider till Borås och Uddevalla, vilket kan stärka Herrljungas roll i regionen, ge en utökad arbetsmarknad samt öka andelen resor med tåg. Resor med tåg ger en betydligt lägre klimatpåverkan jämfört med resor med bil.

Hänsyn

Beskrivning av de hänsyn översiktsplanen utgår ifrån

I översiktsplanen ska visas hur kommunen tänker sig grunddragen i användandet av mark- och vattenområden i den egna kommunen. Kommunen ska också i översiktsplanen visa vilka *hänsyn* som man avser att ta till riksintressen, andra allmänna intressen, gällande lagstiftning, övergripande nationella och regionala mål etc. I detta kapitel redovisas i olika avsnitt de hänsyn som planen utgår ifrån. Hänsynen kan t ex handla om övergripande mål, natur- och kulturvärden, hälsa och säkerhet och försvarets intressen.

Hänsyn till nationella och regionala mål

Enligt plan- och bygglagen 3 kap 5 § 4 ska kommunen i översiktsplanen redovisa vilken *hänsyn* som tas i översiktsplanen till relevanta nationella och regionala mål, planer och program som har betydelse för en hållbar utveckling inom kommunen.

Hållbar utveckling

Begreppet ”hållbar utveckling” kan kortfattat definieras som ett samspel mellan tre dimensioner; den ekologiska, den sociala och den ekonomiska. Dessa tre dimensioner ska vägas samman så att vi kan arbeta mot en utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov i ett långsiktigt perspektiv. Detta slogs fast under FN:s konferens om miljö och utveckling (Riokonferensen) redan år 1992.

I Sveriges nationella strategi för hållbar utveckling sägs att ”*människan och naturen är de viktigaste resurserna för en hållbar framtid och att samhället ska formas inom ramen för vad natur, miljö och människors hälsa tål*”. I strategin slås fast att *hållbar utveckling är ett övergripande och långsiktigt mål som ska komma till uttryck i alla politiska beslut*.

Nationella mål av betydelse för översiktsplanen

Miljömål

Sverige har ett system med 16 nationella miljömål som bygger på ett generationsmål samt flera etappmål och miljökvalitetsmål. Det finns även preciseringsmål av miljökvalitetsmålen. Länsstyrelsen i Västra Götaland har tagit fram regionala miljömål med utgångspunkt från de nationella.

Miljö kvalitetsmålen beskriver det tillstånd i den svenska miljön som miljöarbetet ska leda till.

Relevanta miljömål för Herrljunga kommun tas upp och stäms av mot översiktsplanens förslag i kapitlet Konsekvenser.

Boende och byggande

Regeringens övergripande mål för samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet är att ge alla människor i alla delar av landet en från social synpunkt god livsmiljö där en långsiktigt god hushållning med naturresurser och energi främjas samt där bostadsbyggande och ekonomisk utveckling underlättas.

Jämställdhet

Regeringens övergripande mål för jämställdhetspolitiken är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sitt eget liv.

Barn och unga

Regeringens övergripande mål för barnrättspolitikerna är att barn och unga ska respekteras och ges möjlighet till utveckling och trygghet samt delaktighet och inflytande.

Folkhälsa

Regeringens övergripande mål för folkhälsopolitiken är att skapa samhälleliga förutsättningar för en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen.

Funktionshinder

Regeringens övergripande mål för funktionshinderspolitiken är en samhällsgemenskap med mångfald som grund, att samhället utformas så att människor med funktionsnedsättning i alla åldrar blir fullt delaktiga i samhällslivet och jämlikhet i levnadsvillkor för flickor och pojka, kvinnor och män med funktionsnedsättning.

Nyanländas etablering

Regeringens övergripande mål för integrationspolitiken är lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter för alla oavsett etnisk och kulturell bakgrund.

Regionala mål av betydelse för översiktsplanen**VG2020- strategin och Vision Västra Götaland**

”Västra Götaland 2020- Strategi för tillväxt och utveckling i Västra Götaland 2014-2020” är regionens utvecklingsplan, och utgör ramarna för det regionala utvecklings- och tillväxtarbetet.

Utgångspunkt för strategin är ”Vision Västra Götaland – det goda Livet” som Västra Götalandsregionen antog år 2005.

Regionalt trafikförsörjningsprogram

Regionalt trafikförsörjningsprogram för Västra Götaland är antaget 2016 och gäller under programperioden 2017-2020 med långsiktig utblick till 2035. Trafikförsörjningsprogrammet är Västra Götalandsregionens övergripande styrdokument för kollektivtrafikens utveckling. Det övergripande målet är att andelen hållbara resor ska öka i hela Västra Götaland, och kollektivtrafikresandet fördubblas mellan 2005 och 2016. Kollektivtrafikens motoriserade marknadsandel ökar till 30 % år 2020.

Målbild tåg 2035

Målbilden utgår från det regionala trafikförsörjningsprogrammet och innebär att tågresandet i Västsverige ska öka från dagens ca 50 000 tågresor till 130 000 tågresor/dag år 2035.

Regionala miljömål

”Regionala miljömål för Västra Götaland” är regionala tilläggs mål till de nationella miljömålen och ska lyfta fram regionala särdrag och områden som kräver ytterligare insatser. Ansvarig för att ta fram och samordna de regionala miljömålen är Länsstyrelsen.

Hänsyn till de allmänna intressena

Kommunen ska enligt plan- och bygglagens kapitel 2 ta hänsyn till de allmänna intressena i översiktsplanen. Allmänna intressen rör bland annat natur- och kulturvärden, miljö- och klimataspekter, kommunikationsleder samt vissa bestämmelser i miljöbalken.

De allmänna intressena redovisas som planeringsunderlag på digitala kartor som uppdateras kontinuerligt av kommunen och som finns tillgängliga i kommunens databas. I detta kapitel av översiktsplanen visas de allmänna intressena sektorsvis på illustrationskartor till den beskrivande texten.

Riksintressen

De allmänna intressen som är särskilt värdefulla och av betydelse för hela landet kallas riksintressen. Enligt miljöbalken ska områden som är av riksintresse skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada deras värden eller försvåra möjligheten att utnyttja områdena eller anläggningarna för avsett ändamål.

I Herrljunga kommun finns flera områden av riksintresse enligt miljöbalkens kapitel 3 *Grundläggande bestämmelser för hushållning med mark- och vattenområden*. Dessa redovisas under respektive sektor med text och illustrationskartor. Riksintresseområden i kommunen rör naturvård, kulturmiljövård och kommunikationer. Försvarsmakten har inga områden av riksintresse inom kommunen, men har områden av betydelse enligt 3 kap 9 § MB. Kommunen berörs av riksintressen för totalförsvaret utanför kommunen. Totalförsvarets anspråk på mark och vatten redovisas i ett eget avsnitt i detta kapitel *Hänsyn*.

Hur kommunen avser att tillgodose riksintressena i översiktsplanen redovisas i kapitlet Konsekvenser.

Naturmiljö

Riksintresse för naturvården 3 kap 6§ MB

I Herrljunga kommun finns tre områden som är av riksintresse för naturvården:

- **Ramlamossen**, området ingår också i Falköpings kommun
- **Stora Mollungen**
- **Orraholmen-Kärragården-Hulegården**

Natura 2000

Natura 2000 är ett nätverk av skyddade områden i EU, vars syfte är att bevara och skydda den biologiska mångfalden ur ett europeiskt perspektiv. De områden som ingår i nätverket har valts ut för att de innehåller naturtyper som är listade i EU:s fågeldirektiv (fågelarter, SPA) och art- och habitatdirektivet (naturtyper och övriga arter, SCI). Skyddet av Natura 2000-arterna regleras i miljöbalkens 7 kap 27-29 §§ MB, särskilt skyddade områden. Alla Natura 2000-områden är dessutom av riksintresse enligt 4 kap MB.

Allmänna intressen

Allmänna intressen beskrivs i plan- och bygglagens (PBL) andra kapitel. Enligt detta ska planläggning syfta till att mark- och vattenområden används för det eller de ändamål som områdena är mest lämpade för.

I översiktsplanen görs **avvägningar** mellan olika allmänna intressen och företräde ska ges åt sådan mark- och vattenanvändning som från allmän synpunkt medför en **god hushållning**.

Riksintressen Naturmiljö

Ramlamossen är ett stort och representativt komplex av högmossar. Mosseplanen är opåverkade och hyser ett rikt fågelliv.

Stora Mollungen är ett framstående exempel på lövskogs-ekosystem, främst bok.

Orraholmen-Kärragården-Hulegården är ett representativt odlingslandskap med naturbetesmarker i form av ex träd- och buskbärande hagmark, öppen hage, betad skog och ängsmarker.

Natura 2000- områden

Ramlamossen, SE0530213 är ett stort och representativt komplex av högmossar. Mosseplanen är opåverkade och hyser ett rikt fågelliv.

Orraholmen SE0530208 ingår i ett värdefullt odlingslandskap vid Stenunga. Nossan rinner genom området och delar det i två.

Mollungen, SE0530080 är ett stort lövskogsområde med relativt orörda bokskogar, ekskogar, alskogar, blandlövskogar och hagmarker. Delar av området har en rik kärlväxtflora.

Molla bokskog, SE0530093 ligger i sluttningen mot Mol-lasjöns östra strand. Området har en förhållandevis rik flora.

Det krävs tillstånd av länsstyrelsen att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område.

I Herrljunga kommun finns fyra Natura 2000- områden

- **Ramlamossen (södra delen)**
- **Orraholmen (ett litet område)**
- **Mollungen**
- **Molla bokskog**

För samtliga Natura 2000- områden finns bevarandeplaner som upprättats av länsstyrelsen. Vissa av dessa behöver uppdateras. För den som vill veta mer om områdena hänvisas till bevarandeplanerna som finns på Länsstyrelsens hemsida.

Skydd av områden 7 kap MB

Naturreservat

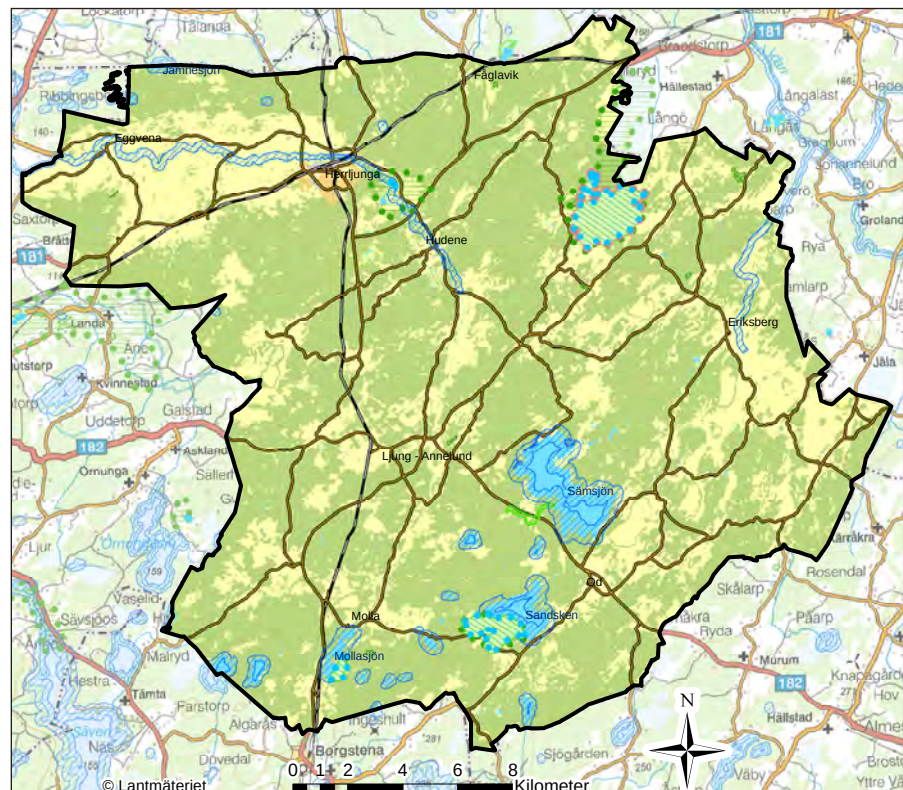
Enligt MB 7 kap 4 § får ett mark- och vattenområde förklaras som naturreservat av länsstyrelsen eller kommunen i syfte att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer eller tillgodose behov av områden för friluftslivet. Varje reservat har ett särskilt syfte och har skyddsföreskrifter som anger vad som gäller inom området. I Herrljunga kommun finns tre naturreservat

- **Mollungen**
- **Molla bokskog**
- **Ollestad**

Hänsynskarta -

Skyddad natur och riksintressen

- Natura 2000 Habitatdirektivet
- Natura 2000 Fågeldirektivet
- Strandskydd
- Naturreservat
- Biotopskydd (Skogsstyrelsen)
- Riksintresse naturmiljö

Mollungen och Molla bokskog är också Natura 2000- områden och finns kortfattat beskrivna under denna rubrik. Ollestad är ett vackert betes-landskap med många grova hagmarksekar.

Strandskydd

Strandskydd gäller vid havet, kring insjöar och vattendrag. (MB 7 kap 13-18 §§). Syftet är att långsiktigt trygga förutsättningarna för allemansrättslig tillgång till strandområden och att bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet på land och i vatten.

Strandskyddet omfattar generellt land- och vattenområdet intill 100 meter från strandlinjen vid normalt medelvattenstånd. För sjöarna **Sämsjön, Sandsken, Mollasjön och Stensjön** är strandskyddet utökat till 200 meter. Vid Nossan och Lidan är strandskyddet 100 meter på ömse sidor vattendragen.

Inom strandskyddsområde råder förbud mot ett antal åtgärder. Bland annat får inte nya byggnader uppföras, byggnader eller byggnaders användning inte ändras eller andra anläggningar utföras om det hindrar allmänheten från att beträda ett område där den annars skulle få färdas fritt. Det är också förbjudet att utföra åtgärder som på ett väsentligt sätt kan förändra livsvillkoren för djur- eller växtarter. Kommunen får ge dispens från bestämmelserna om det finns särskilda skäl.

Djur- och växtskyddsområde

Syftet med djur- och växtskyddsområden är att skydda sällsynta eller störningskänsliga arter. Inom området får länsstyrelsen eller kommunen meddela särskilda föreskrifter som inskränker rätten till jakt eller fiske eller allmänhetens rätt att uppehålla sig i området (MB 7 kap 12§). Inom Herrljunga kommun finns ett fågelskyddsområde, **Ekesjön**, med omgivande myrmark nordöst om Herrljunga.

Naturminne

Ett naturminne är ett särpräglad naturföremål som behöver skyddas eller särskilt vårdas (MB 7 kap 10 §). I kommunen finns naturminnen vid **Skölvene** som utgörs av gamla ekar.

Biotopskydd

Små mark- och vattenområden som på grund av sina särskilda egenskaper är värdefulla livsmiljöer för hotade djur- och växtarter eller som annars är särskilt skyddsvärda ska utgöra biotopskyddsområden. Generellt biotopskydd enligt MB 7 kap 11 § gäller för alléer, källor med omgivande våtmarker, odlingsrösen, pilevallar, småvatten och våtmarker, stenmurar samt åkerholmar i jordbruksmark. Sådana småbiotoper finns i jordbruksmarken på många platser i kommunen.

Biotopskyddsområden i skogsmark beslutas av skogsstyrelsen. I Herrljunga kommun finns sex områden med beslutade biotopskydd i skog - mark.

Inom ett biotopskyddsområde får man inte bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd som kan skada naturmiljön. Om det finns särskilda skäl får dispens från förbudet ges i det enskilda fallet.

Strandskyddsdispens - särskilda skäl

1. Området har redan tagits i anspråk på ett sätt som gör att det saknar betydelse för strandskyddets syften.
2. Området är genom väg, järnväg, bebyggelse, verksamhet eller annan exploatering väl avskilt från området närmast strandlinjen.
3. Området behövs för en anläggning som för sin funktion måste ligga vid vattnet och behovet kan inte tillgodoses utanför området.
4. Området behövs för att utvidga en pågående verksamhet och utvidgningen kan inte genomföras utanför området.
5. Området behöver tas i anspråk för att tillgodose ett angeläget allmänt intresse som inte kan tillgodoses utanför området.
6. Området behöver tas i anspråk för att tillgodose ett annat mycket angeläget intresse.

Inom områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen, så kallade LIS-områden, får man som särskilda skäl också beakta om ett strandnära läge för en byggnad, verksamhet, anläggning eller åtgärd bidrar till utvecklingen av landsbygden. Läs vidare i kapitlet Tematiska delar, avsnittet LIS-områden.

Övriga områden med naturvärden

Nyckelbiotoper

Nyckelbiotoper är skogsområden med mycket höga naturvärden. Områdena anses ha förutsättningar att hysa hotade och rödlistade arter. I kommunen finns många mindre områden i skogsmarken, som efter inventeringar av Skogsstyrelsen klassats nyckelbiotoper.

Skyddsvärda träd

Länsstyrelsen har inventerat skyddsvärda träd i kommunen, dvs grova äldre träd samt hålträd. Träden har stor betydelse för den biologiska mångfalden och har stark koppling till kulturlandskapet. Skyddsvärda träd har inget formellt skydd i miljöbalken, men genom att de uppmärksammas i inventeringen är möjligheten större att hänsyn tas till träden vid utbyggnad och andra fysiska förändringar i kommunen. Skyddsvärda träd visas i kommunens digitala karta.

Skyddsvärda träd förekommer i hela kommunen och är huvudsakligen koncentrerade till de sedan tidigare inventerade sammanhängande lövskogsområdena.

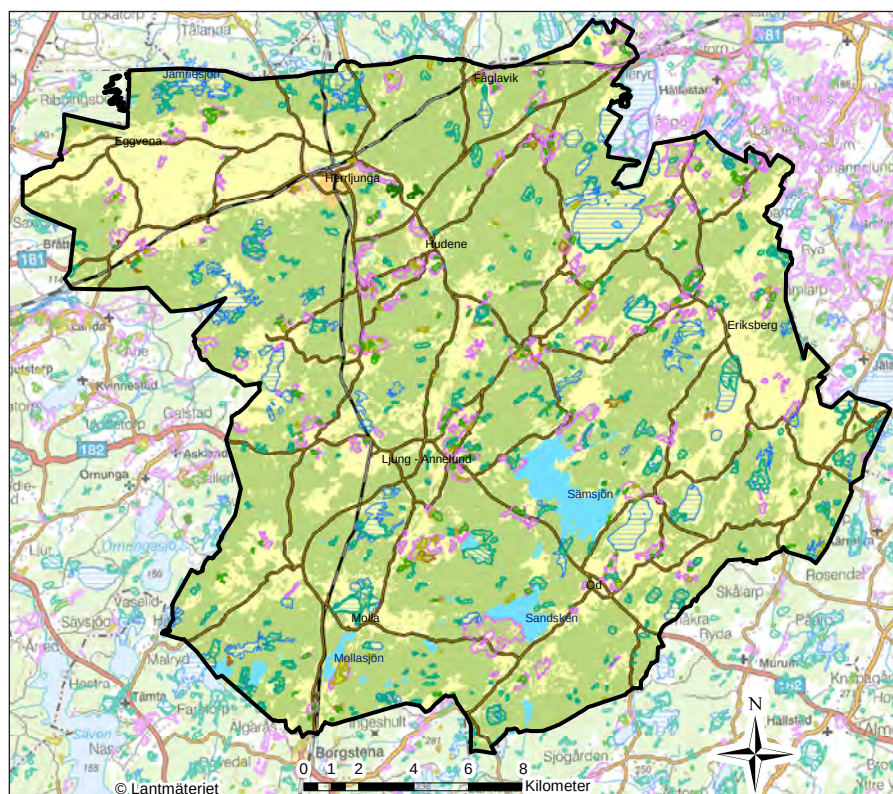
Ängs- och betesmarker

Ängar och naturbetesmarker förknippas med en rik flora av kärlväxter och har ofta betydelse för den biologiska mångfalden för upplevelsen av kulturlandskapet. Den senaste inventeringen av ängs- och betesmarker som gjordes av Jordbruksverket tillsammans med Länsstyrelsen 2002-2004 visar att det i kommunen finns många områden med värdefulla ängs- och betesmarker. Nossans dalgång och runt de större sjöarna är exempel på sådana områden. Remmene skjutfält hyser det största sammanhängande området av ängs- och betesmark.

Hänsynskarta -

Naturvärden

- Ängs- och betesmarker (Länsstyrelsen)
- Naturvärden (Skogsstyrelsen)
- Sumpskog (Skogsstyrelsen)
- Nyckelbiotoper (Skogsstyrelsen)
- Naturvårdsavtal (Skogsstyrelsen)
- Våtmarker (Länsstyrelsen)
- Lövskogsinventering (Länsstyrelsen)

Våtmarksinventering

Våtmarker har stor betydelse för många djur- och växtarter. I kommunen finns många områden med mossar, varav Ramlamossen är den största. Länsstyrelsens inventering från 1980-talet visar att våtmarkerna till övervägande delen sammanfaller med mossarna.

REGLER OCH REKOMMENDATIONER FÖR OMRÅDEN MED NATURVÄRDEN

- Riksintresseområdena Mollungen och Ramlamossen samt del av Orraholmen har formellt skydd enligt 7 kap MB genom naturreservat och/eller Natura 2000-område. Särskilda föreskrifter för varje reservats- och Natura 2000-område gäller.
- Inom område med strandskydd utanför föreslagna LIS-områden ska ny bebyggelse i första hand undvikas. Vid prövning av ny bebyggelse och anläggningar och andra åtgärder inom strandskyddsområden ska de särskilda skäl som anges i miljöbalkens 7 kap 13-18 §§ användas. Inom områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS-områden) ska detta utgöra ett sådant särskilt skäl.
- Vid prövning av förhandsbesked och bygglov för ny bebyggelse inom eller i närheten av värdefulla naturområden som saknar formellt skydd ska göras en bedömning om den sökta åtgärden kan påverka eller skada naturmiljön. Om så är fallet ska åtgärden undvikas eller anpassas så att skada inte uppstår eller så att påverkan minimeras.
- Vid detaljplanläggning inom områden med dokumenterade naturvärden ska en naturvärdesinventering utföras som underlag för planeringen. Om det finns risk för skador eller betydande miljöpåverkan på naturmiljön ska en miljökonsekvensbeskrivning genomföras.

Molla bokskog

Riksintressen Kulturmiljövård

Området runt **Hov** utgörs av ett småskaligt jordbrukslandskap på gränsen till det sydsvenska höglandet. Här finns varierande fornlämningsmiljöer från brons- och järnåldern som visar på att området använts under lång tid. Här finns fyra gravfält från järnåldern, rösen, stensättningar och domarringar. Kyrkbyn runt Hovs kyrka har en delvis outskiftad bebyggelse.

Fölene är en fornlämningsmiljö med ett av Västergötlands största gravfält som ligger väl exponerat i landskapet, och som visar att området haft stor betydelse under förhistorisk tid. Gravfältet från järnåldern har nästan 200 gravar som består av högar, resta stenar, treuddar och stensättningar. Två runstenar finns vid Fölene medeltida kyrka.

Jällby är en kyrkby med en av Västergötlands få bevarade timmerkyrkor i ett odlingslandskap med lång kontinuerlig hävd sedan stenåldern. Jällby kyrkby har en väl sammanhållen huvudsakligen outskiftad bebyggelse. Timmerkyrkan är från tidigt 1600-tal. Fornlämningsmiljön innehåller stensättningar och fyra gravfält från järnåldern.

Kulturmiljö

Herrljunga kommun är en gammal kulturbygd med en rik historia från förhistorisk tid genom medeltid till våra dagar. De många lämningarna från sten-, brons- och järnålder vittnar om detta.

Riksintresse för kulturmiljövård

I Herrljunga kommun finns tre områden som är av riksintresse för kulturmiljövård:

- **Hov**
- **Fölene**
- **Jällby**

Kulturarhistoriskt värdefulla miljöer

Herrljunga kommun antog år 1996 ett kulturmiljöprogram, där kulturarhistoriskt värdefulla miljöer lyftes fram. De miljöer som valts ut ska spegla kommunens historia på ett representativt sätt.

Miljöerna är följande:

- **Kulturlandskap med lång tradition i Jällby**
- **Stenåldersmiljö i Herrljunga**
- **Stensträngar, stenrösen, stenmurar och stensättningar i Stenunga**
- **Hov- centralbygd från förhistorisk till historisk tid**
- **Brons- och järnåldersmiljö i Fröstorp**
- **Från hedendom till kristendom, Ods kyrka**
- **Järnåldersmiljö i Fölene**
- **Järnåldersmiljö i Molla, Flaberg och Hägdene (två skilda områden)**
- **Remmene - kulturlandskap med lång agrarhistorisk kontinuitet**
- **Medeltida kolonisation Svalered**
- **Bybildning i Mosslanda**
- **Skifteslandskap i Ölanda**
- **Kippe lycka, en torpmiljö**
- **Bondgårdar i Källunga**
- **Miljö runt Eriksbergs kyrkor**
- **Bebyggelsemiljö i Södra Björke**
- **Hallanda säteri**
- **Stora Mollungens säteri**
- **Ljung tings- och handelsplats**
- **Herrljunga tätort**
- **Stationssamhälle i Mollaryd**

Skydd av kulturmiljö

I kulturmiljölagen (KML) finns grundläggande bestämmelser till skydd för delar av kulturarvet. Lagen innehåller bestämmelser om skydd för bl a fornlämningar, fornfynd, värdefulla byggnader (byggnadsminnen) och kyrkliga kulturminnen.

Fornlämningar

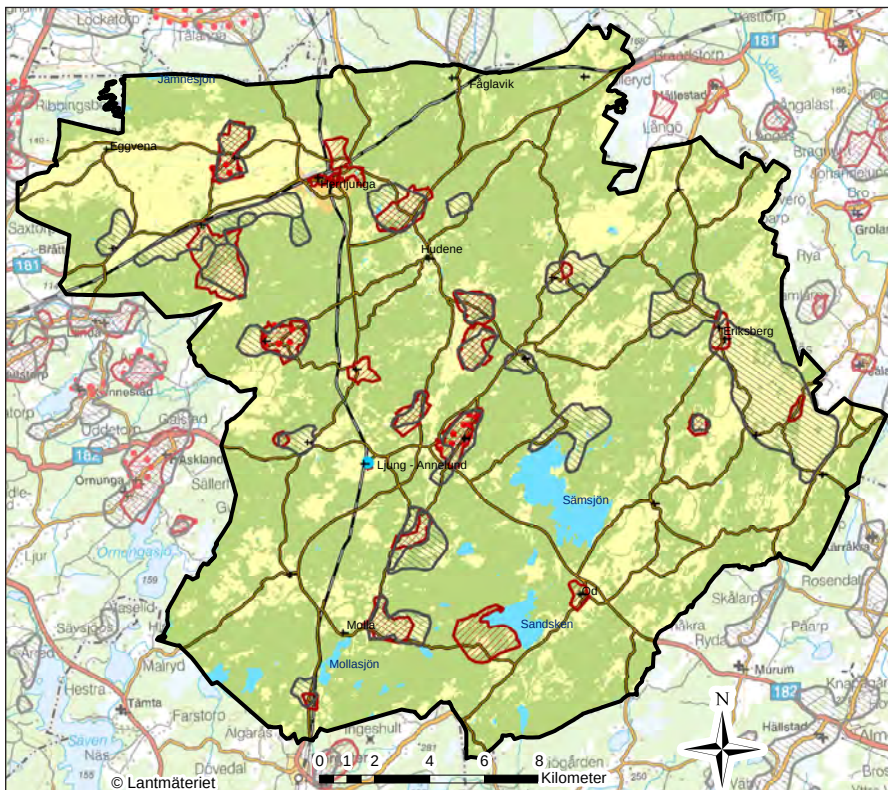
Fornlämningar är skyddade enligt KML 2 kap och får inte skadas. Den som vill ändra eller ta bort en fornlämning måste ha länsstyrelsens tillstånd till detta. I lagen anges vad en fornlämning är, vilken utbredning den har och hur tillståndsprövningen går till. Länsstyrelsen är den myndighet som beslutar om fornlämningar.

Herrljunga kommun liksom övrig kulturbygd i Västergötland är rik på fornlämningar från framför allt förhistorisk tid. Fornlämningarna utgörs såväl av stenåldersboplatser som rösen (gravar) från bronsåldern och gravfält och stensättningar från järnåldern. Många av de registrerade fornlämningarna är fossil åkermark. Fornlämningar visas i kommunens digitala karta.

Byggnadsminnen

En byggnad som har ett synnerligen högt kulturhistoriskt värde eller som ingår i ett bebyggelseområde av högt kulturhistoriskt värde får av länsstyrelsen förklaras som byggnadsminne enligt KML 3 kap. När en byggnad förklaras som byggnadsminne ska länsstyrelsen genom skyddsbestämmelser ange på vilket sätt byggnaden ska vårdas och underhållas samt i vilka avseenden den inte får ändras.

I kommunen finns ett byggnadsminne, **Gäsene tingshus i Ljung**, som förklarades som byggnadsminne år 1976.

Hänsynskarta -

Kulturmiljö och riksintressen

- + Kyrkor
- Byggnadsminne
- ▨ Värdefulla odlingslandskap
- ▨ Kommunalt kulturmiljöprogram
- Riksintresse kulturmiljövård

Kyrkliga kulturminnen

Kyrkobyggnader, kyrkotomter, kyrkliga inventarier och begravningsplatser är skyddade enligt KML 4 kap och ska vårdas och underhållas så att dess kulturhistoriska värden inte minskas.

I Herrljunga kommun finns ett flertal kyrkor från medeltiden och framå

REGLER OCH REKOMMENDATIONER - OMRÅDEN MED KULTURMILJÖVÄRDEN

- Inom område av riksintresse för kulturmiljövården får inga åtgärder vidtas som kan innebära skada på kulturmiljön.
- Fornlämningar har enligt lagstiftningen ett absolut skydd. Om ett byggnadsföretag eller en annan åtgärd ska utföras som riskerar att skada eller påverka en fornlämning, ska tillstånd inhämtas från länsstyrelsen.
- Sannolikheten är stor att finna fornlämningar i stora delar av kommunen. Arkeologiska undersökningar kan komma att krävas vid till- och ombyggnad och för andra åtgärder där markarbeten behöver utföras.
- Vid prövning av förhandsbesked och bygglov inom eller i anslutning till områden av riksintresse för kulturmiljövården eller inom andra områden med utpekade kulturvärden ska nya byggnader lokaliseras och utformas med stor hänsyn till omgivande miljö. Om- och tillbyggnader ska utformas varsamt och anpassas till omgivande bebyggelse.

Nycklabacken gravfält

Friluftsliv

Friluftslivet i kommunen

I Herrljunga kommun finns rik tillgång på områden lämpliga för friluftsliv såväl tätortsnära som på landsbygden. Det största och mest betydelsefulla tätortsnära området för rekreation ligger söder om och i direkt anslutning till Herrljunga tätort.

Också i anslutning till Ljung-Annalund och Hudene finns välbelägna områden för närrekreation.

I kommunens södra delar finns flera badsjöar och kommunala badplatser.

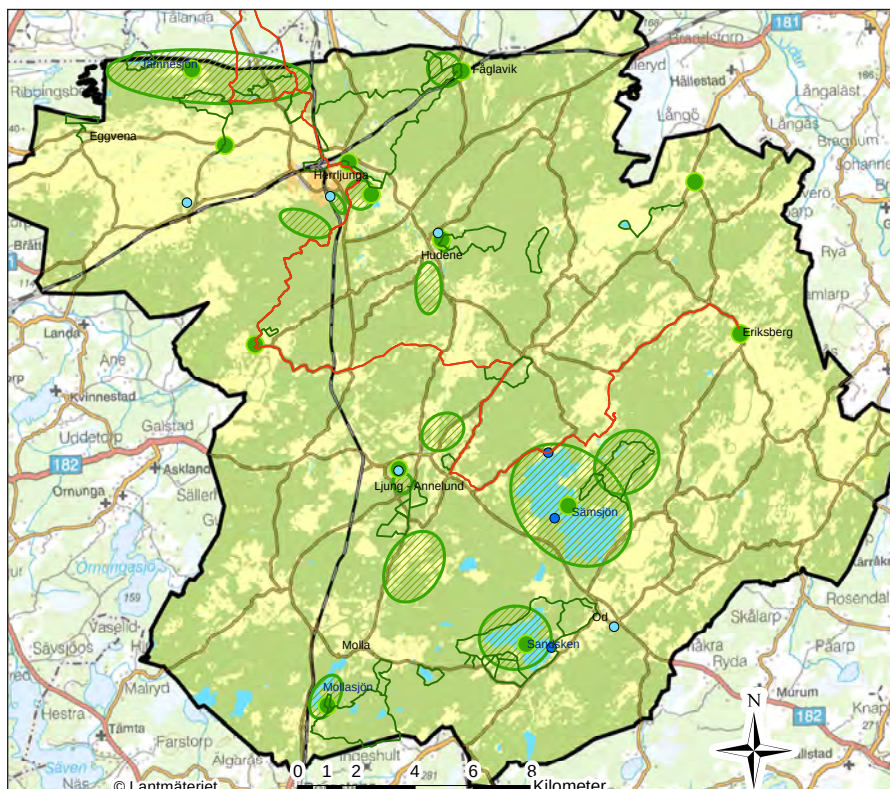
Anläggningar för friluftsliv

Orraholmens friluftsområde

Sydöst om Herrljunga tätort ligger Orraholmens friluftsområde där också Orraholmens gård är belägen. Den används av olika föreningar med anknytning till friluftsliv. Här finns motionsspår. Området är också utgångspunkt för anlagda vandringsleder.

Badplatser

Kommunala badplatser med anordningar för bad är Sämbadet vid norra delen av Sämsjön och Sandskens badplats vid sjön Sandsken, samt Ollestadsbadet som är ett friluftsbad vid Sämsjöns västra strand.

Hänsynskarta -

Friluftsliv

- Pilgrimsleden
- Vandringsled
- Idrottsplats
- Badplats
- Värdekärna, Natur och rekreation
- ▨ Natur och rekreation

Idrottsplatser

Söder om Herrljunga tätort mellan Älvsborgsbanan och väg 183, ligger Skoghälla idrottsplats med anläggningar för friidrott och fotboll. Härifrån utgår elljusspår.

Vid Remmene, ca 3 km väster om Herrljunga tätort ligger Katebovallen med flera fotbollsplaner.

Söder om Annelund ligger Mörlanda idrottsplats med idrottshall, fotbollsplaner och isbana. Härifrån startar elljusspår och motionsspår av olika längd.

Vandringsleder

Det finns gott om markerade vandringsleder av olika längd och svårighetsgrad genom kommunen. Exempel är **Nossastigen** 1,5 km som börjar i Herrljunga tätort och ansluter till Orraholmens gård. Från Herrljunga tätort löper **Jällbyleden**, 10 km med början i Hembygdsparken, via Orraholmens friluftsområde till Jällby medeltida kyrka. Ett nytillskott är Elisabeth Hesselbladsleden till minne av helgonet från Fåglavik.

Fölene vandringsled, 13 km återfinns norr om Herrljunga och har utgångspunkten i Fölene Bygdegård.

Sandsken runt är en 13 km lång vandrings- och cykelled med start i Od förbi naturreservatet Mollungen.

Fjällastigen är en 10 km lång rundslinga med start och mål vid Mollaryds hållplats.

Urstensleden i Fåglavik, 5 km, vandringsled med ovanligt stora flytblock från istiden.

Golfbana

Trollabo golfbana i Hudene ligger ca 5 km söder om Herrljunga tätort. Det är en 18 hålsbana med klubbhus som drivs av Herrljunga Golfklubb.

Ridsport

Det finns tre anläggningar med ridhus: Hjerttorp Öra, Sämsholm och Vreta Herrljunga.

REKOMMENDATIONER FÖR OMRÅDEN SOM ÄR AV VÄRDE FÖR FRILUFTSLIV

- Särskild hänsyn ska tas till de tätortsnära friluftsområdena vid planering och byggande. Vid planering i anslutning till områdena får tillgängligheten till dessa inte försämrats. Ny bebyggelse som inte har koppling till anläggningar för friluftslivet ska undvikas.
- De sammanhängande stråkens funktion som länkar mellan bebyggelsen och omgivande natur- och friluftsområden ska särskilt beaktas. Om tätortsnära natur behöver tas i anspråk för orternas utbyggnadsbehov bör detta kompenseras så att stråken inte bryts och så att såväl den nya som den befintliga bebyggelsen även fortsättningsvis har kontakt med friluftsområdena direkt eller via de sammanhängande stråken.

Besöksnäring

Besöksnäringen är en snabbt växande näring i Sverige och den har en stor utvecklingspotential i Herrljungabygden. Mål för besöksnäringen i Herrljunga bygger på kommunens lokala förutsättningar vad gäller natur- och kulturvärden och på de mål som formulerats på nationell och regional nivå.

Värdekärnor för besöksnäringen

Ett antal ”värdekärnor” med utvecklingspotential för besöksnäringen har identifierats i Herrljunga kommun. Dessa sammanfaller ofta med friluftslivets områden för rekreation och/eller särskilt värdefulla natur- och kulturmiljöer.

Herrljunga tätort: Här finns Harabe get Hembygdspark och Orraholmens friluftsområde med vandringsleder. Här finns anläggningar för kultur, boende och service. Orten har goda kommunikationer med tåg och bil.

Ljung-Annelund: Här finns ett tingshus, som är byggnadsminne och andra kulturhistoriskt värdefulla platser. Här finns ett friluftsområde och aktivitetsområden. Gårdsbutik, hembygdsgård och Mörlanda marknad är andra attraktioner för besöksnäringen. Ljungs station med tågstopp från Herrljunga ger god tillgänglighet till orten.

Fåglavik: Orten är en före detta bruksort där det funnits glasbruk. Här finns helgonförklarade Elisabeth Hesselblads födelsehem, en bebyggelsemiljö med kulturvärde och Folkets Park.

Hudeneområdet: Här finns golfbana och restauranger samt boende och eventanläggningar. Här finns fornlämningsområde och vandringsleder.

Hackebergsskogen är ett natur- och friluftsområde med kulturella inslag. Här finns en vandringsled

Fölene är ett fornlämningsområde med Nycklabacken järnåldersgravfält. Här finns ett natur- och friluftsområde med ekskog, sjöar och badplats.

Jällby: Fornlämningsområde och fornlämningsled. Kulturlandskapet är väl sammanhållet och här finns timmerkyrka, hembygdstuga, mm

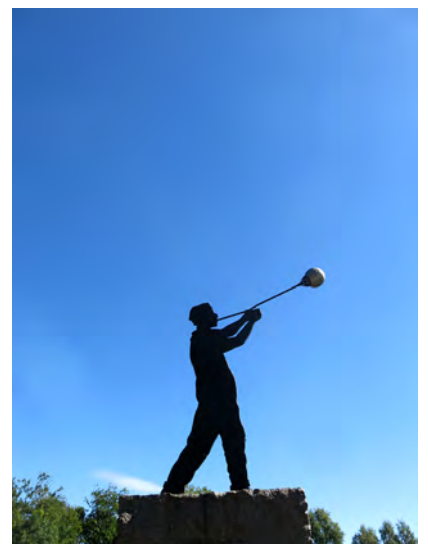
Mollungens bokskog är ett naturreservat med servicefunktioner, vandringsled, parkeringsplats, informationstavla etc.

Sämsjön-Sandskenområdet: Här finns boendeanläggningar som stuguthyrning och campingplats. Här finns vandringsleder och badplatser. Fluxfallet, Hult och Ollestad naturreservat har stora naturvärden. Här finns gårdsbutiker med mattema

Eriksberg-Mjälldrunga: Här finns rikskänd kulturhistoria, friluftsviteter och boendeanläggningar. Området är en pilgrimsledsnod.

Pilgrimsleden är en vandringsled som binder ihop Karla, Herrljunga, Haraberget, Jällby, Södra Björke, Hov, Säm, Skogsbo och Eriksberg.

Nossan: vattendraget som rinner genom kommunen är ett stråk för utveckling.

I Fåglavik finns den helgonförklarade Elisabeth Hesselblads födelseplats. Fåglavik är en före detta bruksort där det funnits glasbruk.

Areella näringar

Jordbruk

Jordbruket är inte den dominerande näringsgrenen i kommunen på samma sätt som för andra grannkommuner på Västgötslätten. Att jordbruksmarken också fortsättningsvis brukas och att åkrar och betesmarker hävdas är dock av stor betydelse såväl för framtida livsmedelsförsörjning i ett större perspektiv som för bibehållande av ett öppet kulturlandskap.

Total areal jordbruksmark i kommunen var enligt Jordbruksverkets statistik för år 2015 ca 11 400 ha, varav 9 160 utgörs av åker och resten av betesmarker. Antalet jordbruksföretag var 317 år 2013. Av dessa var 90 större än 30 ha och 16 var 100 ha och mer. Antalet små företag upp till 10 ha var drygt 100.

De största sammanhängande områdena för jordbruk ligger i kommunens nordvästra del, där en flik av de bördiga lerjordarna i slättlandet skjuter in som en kil norr om Västra Stambanan. Övervägande del jordbruksmark på slätten utgörs av åker, och endast en liten del av betesmark.

I övriga delar av kommunen är jordbrukslandskapet av annan karaktär. Jordbruksmarken som huvudsakligen utgörs av isälvsavlagringar och utdikad mossetorv är koncentrerad till dalgångarna mellan låga höjdrygar av morän och berg. Här har jorden brukats sedan lång tid, vilket de många lämningarna från förhistorisk tid vittnar om. Större sammanhängande jordbruksområden återfinns i området mellan Eriksbe g och Öra, utefter Nossan mellan Hudene och Annelund, väster om Ljung, runt Od och Molla samt i Jällby. Enligt Jordbruksverket utgörs jordbruksmarken förutom av åker till stora delar också av betesmark. Det är också i dessa områden som de av länsstyrelsen inventerade värdefulla odlingslandskapen förekommer.

Enligt MB (miljöbalken) 3 kap 4 § är jord- och skogsbruk av nationell betydelse. Brukningsvärd jordbruksmark får tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar endast om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk.

Åkermark i Herrljunga kommun

Skogsbruk

Enligt 3 kap 4 § MB ska skogsmark som har betydelse för skogsnäringen så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra ett rationellt skogsbruk.

Stora delar av kommunens yta är bevuxen med skog. Skogsbruket har av tradition stor betydelse i kommunen, både som näring och för den industri som har skogen som råvara.

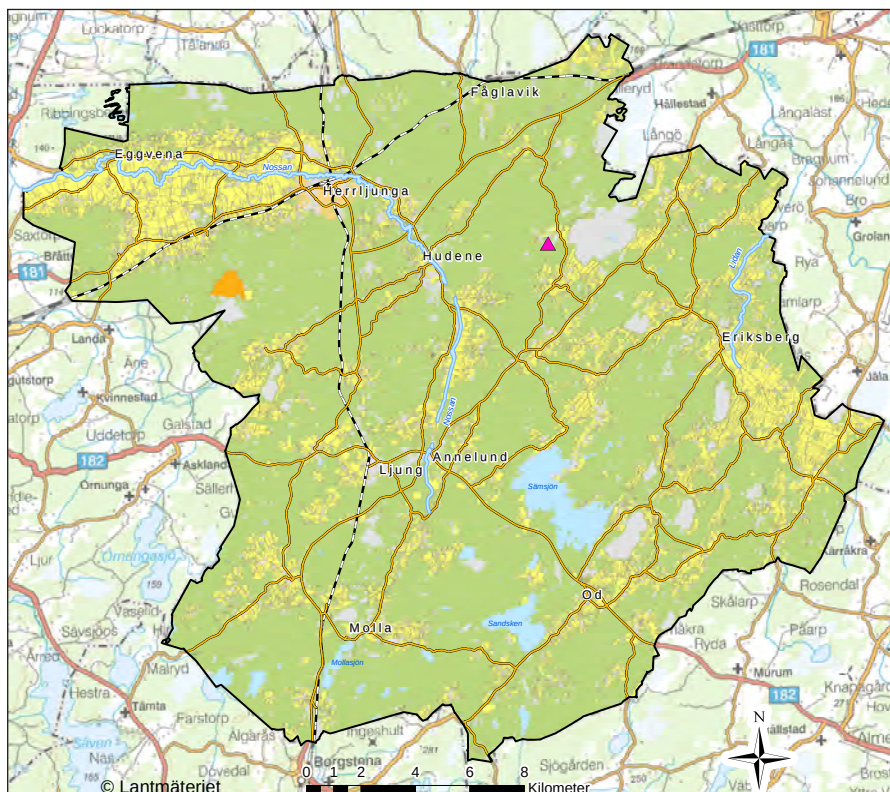
REKOMMENDATIONER FÖR OMRÅDEN MED JORDBRUKSMARK

Sammanhängande jordbruksområde norr om Västra Stambanan:

- Ny bebyggelse som försvårar jordbruksverksamheten ska undvikas så långt möjligt. Nya enstaka bostäder kan prövas efter allmänna lämplighetsprinciper. Generationsväxling i jordbruket är ett särskilt skäl.
- Produktiv jordbruksmark får tas i anspråk där det vid tätortsutbyggnad finns konkurrerande starka allmänna intressen om det därigenom främjar en ändamålsenlig bebyggelsestruktur med sammanhållna tätorter.

Övriga jordbruksområden: Områdena har stora landskapliga, biologiska och kulturella värden. Markerna kan också ha betydelse för småskalig livsmedelsproduktion.

- Särskild hänsyn ska tas till naturvärdena och till de landskapliga och kulturella värdena. Ny bebyggelse bör placeras i randen mellan jordbruksmark och annan mark och så att jordbruksdrift inte försvåras.

Hänsynskarta -

Areella näringar

- Åkermark
- Skogsmark
- Bete
- Täkttillstånd
- Övrig öppen mark

Miljö, hälsa och säkerhet

Luft

Miljökvalitetsnormer för luft

Miljökvalitetsnormer för utomhusluft finns för kvävedioxid, kväveoxider, svaveldioxid och bly, partiklar (PM10 och PM2,5), bensen, kolmonoxid, ozon, arsenik, kadmium, nickel och bens(a)pyren.

Ingenstans i kommunen överskrider miljökvalitetsnormen för luft. Se vidare under kapitlet Konsekvenser.

Luktproblem

Det kan uppkomma problem med lukt runt avloppsreningsverk. Rekommenderade skyddsavstånd för ny bebyggelse är därför 300 meter runt reningsverken i Herrljunga tätort och i Ljung-Annelund. Runt övriga verk rekommenderas en skyddszon på 100 meter.

Markavvattning

Med markavvattning menas dikning, bortledning av vatten eller invallning som utförs för att varaktigt dränera mark eller skydda mot översvämning. Inom Västra Götalands län gäller generellt förbud mot markavvattning (MB 11 kap 14 §). Länsstyrelsen kan besluta om dispens om det finns särskilda skäl.

Vattenkvalitet

Miljökvalitetsnormer för vatten

Till följd av EU:s vattendirektiv har fem vattendistrikt bildats i Sverige vars indelning bygger på landets avrinningsområden. Herrljunga kommun tillhör Västerhavets vattendistrikt.

Vattenmyndigheten beslutade 2016 om nya miljökvalitetsnormer. Uppgifterna om miljökvalitetsnormerna och statusen i vattenförekomsterna finns att hämta i VISS, (Vatteninformationssystem Sverige).

Vattenförekomster med miljökvalitetsnormer finns för vattendragen Nossan, Vimleån, Nolån, Lidan, Änskån och Sällershögsån samt för sjöarna Sämsjön och Sandsken. Stora delar av kommunens yta avrinner via Nossan med biflöden till Dättern och Vänern.

Den ekologiska statusen för de klassade sjöarna och vattendragen är måttlig och kvalitetskravet som ska vara uppfyllt till år 2021 är god ekologisk status för sjöarna och för de flesta vattendragen. För några, däribland Lidan är tidsfristen för god ekologisk status framflyttad till 2027. Dättern, som är en del av Vänern har höga naturvärden och har idag otillfredsställande ekologisk status. Nossan rinner på sin väg till Vänern genom stora jordbruksområden väster om Herrljunga tätort, och påverkas dels av utsläpp från jordbruket, dels av utsläpp från enskilda avlopp av bristande kvalitet.

Den kemiska statusen för sjöar och vattendrag uppnår ej god status. Detta beror inte på särskilda förhållanden i Herrljunga kommun utan är densamma som för övriga Sverige, där rester av kvicksilver och bromerade flamskyddsmedel finns i så gott som alla sjöar och vattendrag

Kommunen är beroende av befintliga grundvattentäkter för sin vattenförsörjning. Grundvattentäkterna vid Ljung-Annelund, Hudene och Borgstena bedöms ha god kvantitativ status år 2016 och ska fortsatt ha detta. Se vidare under kapitlet Konsekvenser.

Enskilda vatten- och avloppsanläggningar

Områden med VA- problem

I Herrljunga kommun finns ungefär 2 500 enskilda avlopp. Enligt miljöbalken 9 kap är utsläpp av avloppsvatten att räkna som miljöfarlig verksamhet. Många av de enskilda avloppsanläggningarna i kommunen är gamla och av skiftande kvalitet. För att skydda enskilda dricksvattentäkter och motverka övergödning av sjöar och vattendrag har kommunens bygg- och miljönämnd år 2009 beslutat om en 10- årsplan för att inspektera samtliga enskilda avlopp i kommunen. Syftet är att de allteftersom ska förnyas för att uppfylla tillräckligt höga reningskrav. Det är kommunens miljöenhet som utför inspektionerna. Planen har hittills följts och lett till att ett stort antal enskilda bostadsfastigheter har nya godkända avloppsanläggningar.

Sjöarna Sämsjön, Sandsken, Stensjön, och Mollasjön samt vattendraget Nossan, sträckan genom Hudene, är särskilt känsliga för påverkan av föroreningar. Bebyggelsen i Hudeneområdet runt Nossan är ansluten till det kommunala VA-nätet. Utefter Sämsjöns norra och östra strandområden ligger grupper av tät fritidshusbebyggelse med enskilda avloppsanläggningar. Gemensamma VA- anläggningar krävs om ytterligare bostäder ska tillkomma så som anvisas i LIS- planen. Kommunen har påbörjat arbete med en VA- plan för att komma fram till vilka områden och i vilken ordning som kommunalt vatten- och avlopp ska byggas ut i kommunen.

REKOMMENDATIONER FÖR OMRÅDEN MED VA- PROBLEM

- Utanför kommunalt verksamhetsområde för VA ska avlopp lösas med godkända enskilda eller gemensamma anläggningar.
- I de fall där miljön är extra känslig för utsläpp av bakterier och/ eller fosfor kan bygg- och miljöförvaltningen besluta om att hög skyddsnivå för rening ska gälla. Bedömningen görs i det enskilda fallet.

Översvämningar

Konsekvenser av ett förändrat klimat

Ett förändrat klimat påverkar de flesta områden i samhället och är en stor utmaning för samhällsplaneringen. Klimatförändringar leder till ökad nederbörd, stigande havsnivåer och grundvattenhöjning, högre temperatur och ändrad relativ fuktighet.

Det handlar också om en ökad frekvens av extrema väderhändelser som stormar, skyfall och värmeböljor med torka och risk för skogsbränder. Som en följd av klimatförändringar riskerar problemen med översvämningar, ras, skred och erosion att öka.

Detta får konsekvenser för såväl bebyggelse och infrastruktur som för de areella näringarna, människors hälsa och säkerhet och för flora och fauna i vår natur.

Klimatprognoser visar att Västra Götalands län är ett av de områden i landet som blir mest påverkat av ökade nederbördsmängder i framtiden.

Förhållandena i Herrljunga kommun

i Herrljunga kommun är det främst områden i närheten och runt Nossan och andra vattendrag där det finns risk för översvämning vid höga vattenstånd. Det ligger dock relativt få bostäder och samhällsviktiga funktioner i närheten av Nossan. I området runt Hudene och i Annelund ligger några industrianläggningar direkt vid Nossan.

Dimensionerande nivåer enligt rekommendationer i "Stigande vatten"

För att ge råd och vägledning till kommunerna i länet vid planering av ny bebyggelse i vattennära områden har länsstyrelserna i Västra Götalands och Värmlands län tagit fram ett planeringsunderlag - "Stigande vatten - en handbok för fysisk planering i översvämningshotade områden", 2012. I rapporten finns en planeringsmodell för hur kommunerna ska handskas med problematiken i den fysiska planeringen. I rapporten finns också faktablad för vilka dimensionerande höjder som bör användas i planeringen i olika planeringssituationer.

Planeringsmodellen går ut på att dela in områdena där översvämningsrisk föreligger i översvämningszoner. Översvämningszonerna för ett vattendrag är indelade i fyra zoner. Zonindelningen är kopplad till återkomsttider och olika riskgrad. I zon 4 (röd) är sannolikheten för att en översvämning inträffar högst och i zon 1 (grön) är den lägst

Till varje zon finns rekommendationer om vilka funktioner som kan placeras i respektive zon. Läs vidare i handboken "Stigande vatten".

Dimensionerande nivå i Herrljunga kommun

Länsstyrelsen genomförde år 2010 en översiktlig beräkning av översvämningsriskerna runt Vänern och av länets större vattendrag utifrån kartans 5-meterskurvor. Områden med översvämningsrisk utefter Nossan som identifieras utifrån denna uppskattning visas på hänsynskartan. Karteringen är inte detaljerad utan ska främst användas som en indikation på var riskerna för översvämning är störst.

Stenbro över Nossan i Fölene

Det finns inte någon lågpunktskartering för hela kommunen som hjälp för bedömningen om vilka problemområden som kan finnas vid häftiga skyfall.

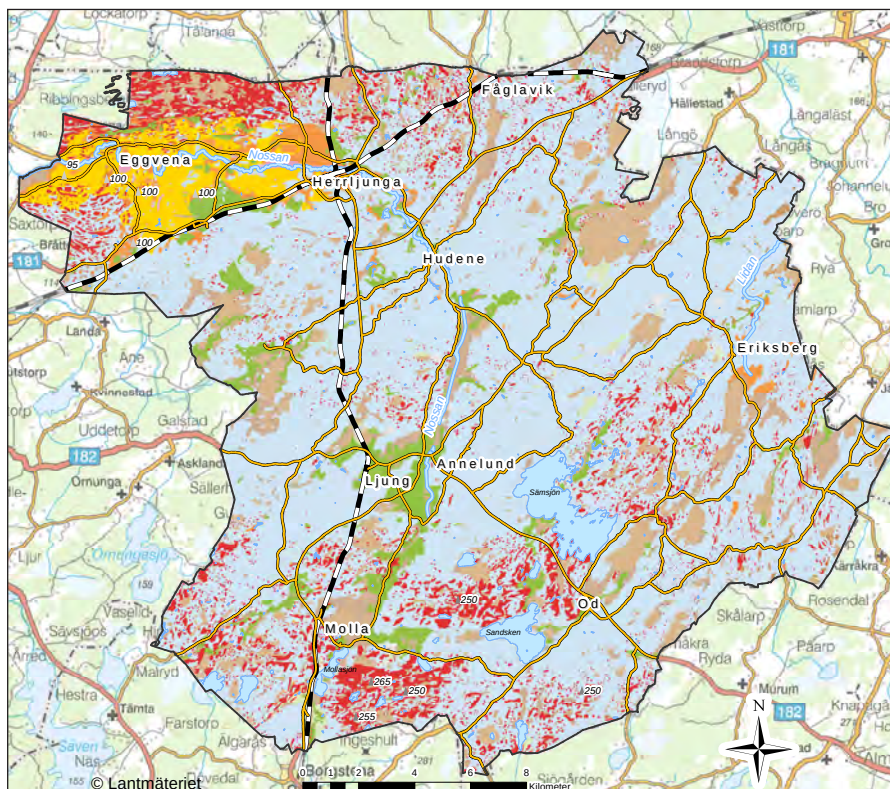
REKOMMENDATIONER VID PLANERING I OMRÅDEN MED ÖVERSVÄMNINGSRISK

- Vid planering för bebyggelse och anläggningar i områden nära Nossan måste noggranna riskbedömningar göras.
- Vid planering i låglänta områden ska särskild utredning göras gällande riskerna för översvämning i dagvattenssystemen vid skyfall och häftiga regn.

Risker för skred och ras och erosion

Skred och ras är när jordmassor eller massor av sten, grus och sand kommer i snabb rörelse. Skred och ras kan medföra skador på människor, byggnader och mark i det drabbade området. Skred sker vanligen i sluttningar och slänter, i synnerhet i lermark som sluttar mot ett vattendrag. Ras sker i branta bergsslänter och i grus- och sandbranter, huvudsakligen längs vattendrag.

Skred och ras kan uppstå av naturliga orsaker eller genom mänsklig påverkan. Exempelvis kan ökad belastning vid byggande eller minskad motvikt vid förändrad vattennivå vara utlösande faktorer. Klimatförändringarna förväntas bidra till ökade nederbörds mängder och fler intensiva regn. Ökad nederbörd medför att erosionen tilltar, grundvattennivån höjs och att omfattning och frekvens av översvämningar längs sjöar och vattendrag tilltar. Dessa faktorer bidrar, var för sig och i samverkan, till att stabilitetsförhållanden försämras och att risken för bland annat skred och ras ökar.

Hänsynskarta -

Jordarter

- Morän
- Isälavlagring
- Torv
- Berg
- Lera
- Sand/Silt

Geotekniska förhållanden i Herrljunga kommun

Jordarterna i Herrljunga kommun utgörs enligt SGU:s jordartskarta i kommunens norra del på ömse sidor om Nossan av lera uppblandad med sand och silt. I övriga kommunen söder om Västra Stambanan utgörs jordarterna av morän, isälvsavlagringar, mossetorv och torv mellan områden med berg i dagen.

SGI har inte utfört någon översiktlig stabilitetskartering i Herrljunga kommun. Det är på lerjordarna och i närområdet kring Nossan som de största riskerna för ras och skred föreligger. I övriga områden i kommunen är de geotekniska förhållandena relativt goda och riskerna för skred och ras därför mindre. Lokalt kan dock de geotekniska förhållandena variera inom ett område som översiktligt verkar stabilt och de måste därför alltid utredas och beskrivas i samband med att detaljplaner upprättas.

Ingen ny bebyggelse planeras i omedelbar anslutning till Nossan enligt planförslaget. Oavsett om ny bebyggelse eller anläggningar tillkommer i Nossans närområde bör stabilitetsförhållandena vid Nossans stränder klarläggas och eventuella riskområden identifieras

REKOMMENDATIONER VID PLANERING OCH NYBYGGNAD - GEOTEKNIK

- I samband med detaljplanering ska alltid en bedömning göras om riskerna för ras, skred och erosion. Geotekniska utredningar kan komma att erfordras.

Radon

Radon är en osynlig och luktfri gas som bildas när vissa radioaktiva grundämnen sönderfaller. Radon finns naturligt i luften, marken och vattnet. Höga halter av radon i byggnader där människor vistas, exempelvis i bostäder och på arbetsplatser kan vara skadligt för hälsan.

Radon från marken är den vanligaste källan till radon i byggnader. Även vissa byggmaterial (exempelvis blå lättbetong) i byggnaden eller radon i dricksvattnet kan vara orsaker till förhöjda radonhalter inomhus. Radonhalten i inomhusluft bör inte överstiga 200 Bq/m³ (Folkhälsomyndighetens riktvärde).

Det finns ingen markradonöversikt gjord för kommunen. Enligt kommunens miljöenhet, som utförde en undersökning 1991, utgörs kommunens markyta huvudsakligen av låg- och normalriskområden för radon.

Oavsett marktyp bör risken för förekomst av radon i mark beaktas. Det finns alltid risk för att det lokalt kan finnas så höga halter radon i marken att gräns- och riktvärdena för radon överskrids i en byggnad om konstruktionen är otät (SGU). Det är byggherrens ansvar att de krav som gäller enligt plan- och bygglagen eller de föreskrifter och beslut som meddelats med stöd av den lagen följs.

REKOMMENDATIONER VID PLANERING OCH NYBYGGNAD - RADON

- När nya byggnader uppförs där människor ska vistas stadigvarande ska radonhalterna ligga under gränsvärdet på 200 Bq/m³. För nya byggnader inom kommunen innebär det i allmänhet att grunden ska utföras radonskyddande.

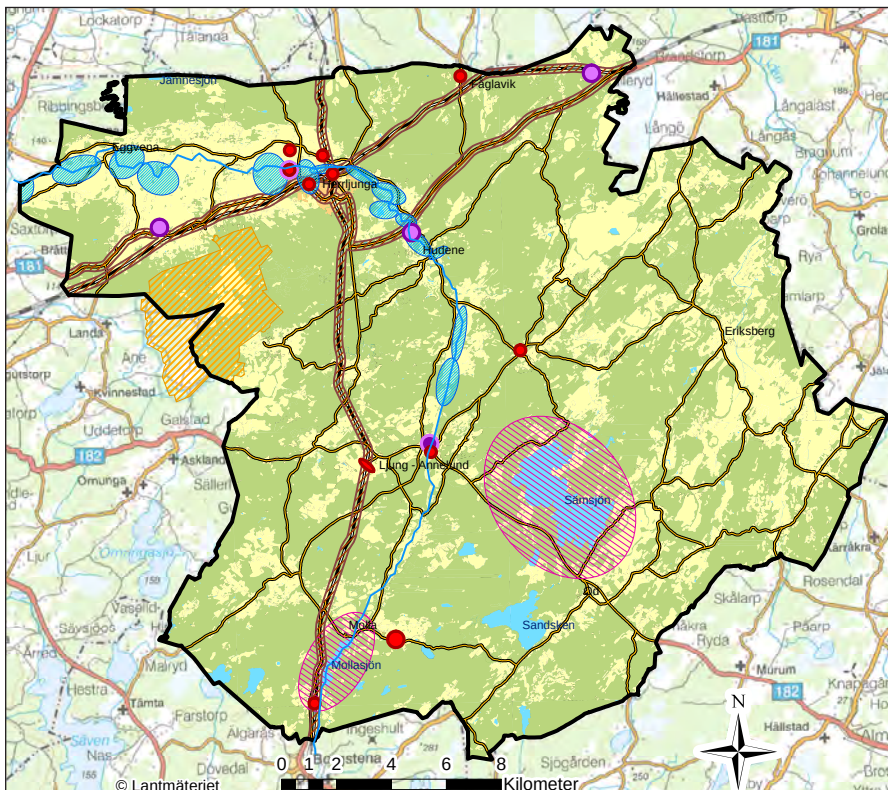
Farligt gods

Farligt gods är varor som till exempel är explosiva, brandfarliga, giftiga eller frätande och som kan orsaka skador på människor, djur och omgivande miljö om de inte hanteras rätt under en transport. Farligt gods innebär en risk för omgivningen och kräver hänsyn och att riskaspekter uppmärksammas i den fysiska planeringen.

Det rekommenderade vägnätet för farligt gods i Herrljunga kommun utgörs av väg 181, som är en sekundär transportväg för farligt gods. Väg 181 har förbindelse med de primära transportvägarna för farligt gods väg E20 och Rv 47, som båda ligger utanför kommunen. De sekundära transportvägarna är avsedda för lokala transporter till och från de primära transportvägarna. De sekundära transportvägarna bör inte användas för genomfartstrafik. Nuvarande sträckning av väg 181 används som genomfartsled, del av Ringleden i Herrljunga tätorts sydvästra del.

Järnvägen Västra Stambanan är en primär led för farligt gods. Bangården i Herrljunga är också uppställningsplats för farligt gods. Älvsborgsbanan trafikeras främst av regionala persontåg men används även för omledningstrafik. Enligt Trafikverkets yttrande är också Älvsbo gsbanan en utpekad trafikled för farligt gods

Vid planering i närheten av farligt godsled ska riskerna särskilt beaktas. Länsstyrelserna i Västra Götaland, Stockholm och Skåne har utarbetat en riskpolicy för markanvändningen intill transportleder för farligt gods - "Riskhantering i detaljplaneprocessen". Länsstyrelsen rekommenderar kommunerna att använda denna.

Hänsynskarta -

Miljö, hälsa och säkerhet

- Buller
- Förorenad mark;
- Hänsynsområden - avloppsreningsverk skyddsavstånd 100 meter
- Hänsynsområden - avloppsreningsverk och ÅVC skyddsavstånd 300 meter
- Olycksrisk, Farligt gods;
- VA-problem
- Översvämningsrisk;

REKOMMENDATIONER VID PLANERING OCH NYBYGGNAD - FARLIGT GODS

- Kommunen tillämpar rekommendationerna i Länsstyrelsens handledning, vilket innebär att ett riskhanteringsavstånd på 150 meter från farligt godsleden ska beaktas när detaljplaner upprättas.

Buller

Buller är ett utbrett miljö- och folkhälsoproblem där exempelvis trafi - buller är den miljöstörning som berör flest människor i Sverige. Bullerfrågorna hanteras av flera svenska myndigheter. Naturvårdsverket har ansvar för att ”särskilt samordna myndigheternas arbete avseende omgivningsbuller”. Vidare lämnar verket allmänna råd och riktlinjer för hur bullerfrågorna ska hanteras i planeringen. Sådana råd och riktlinjer finns förutom för trafikbuller också för t ex buller från flygtrafik, -stri, motorbanor, skjutbanor och vindkraftverk.

Västra Stambanan och Älvsborgsbanan passerar flera tätbebyggda områden i kommunen, däribland tätorterna Herrljunga där järnvägarna korsas och Ljung-Annelund där Älvsborgsbanan passerar väster om orten. Genom tätorterna passerar även flera allmänna vägar med tung trafik. Påverkan av buller från trafik på järnväg och väg på framför allt boend - miljöer är viktiga frågor för kommunen.

Miljökvalitetsnormer för buller

Miljökvalitetsnormen omfattar bland annat omgivningsbuller från större vägar, järnvägar och civila flygplatser i hela landet. Trafikverket ska göra bullerkartläggningar och fastställa åtgärdsprogram för att minska bullerstörningar från dessa vart femte år. Västra Stambanan mellan Göteborg och Stockholm, som passerar Herrljunga kommun, räknas som en större järnväg då antalet tåg på banan överstiger 30 000/år.

Buller från Remmene skjutfält

Totalförsvarets verksamhet på Remmene skjutfält innebär bullerstörningar under den tid som skjutövningar pågår. Forsvarsmaktens riksintresseområde runt skjutfältet inkluderar influensområdet för buller. Se under avsnittet Totalförsvaret.

REKOMMENDATIONER VID PLANERING OCH NYBYGGNAD - BULLER

- Kommunen tillämpar riktvärden för buller utomhus för spårtrafik, vägar och flygplatser enligt förordningen om trafikbuller (2015:216) vid bostadsbyggande.
- Vid misstanke om bullerproblem vid nybyggnad ska en bullerutredning utföras när detaljplaner upprättas.

Förorenad mark

Ett förorenat område är mark, grundvatten, ytvatten, sediment eller byggnader där halten av något ämne är så hög att den kan orsaka en risk för människors hälsa eller för miljön.

Som en del i arbetet med att uppnå miljömålet giftfri miljö genomförs inventering av potentiellt förorenade områden enligt MIFO (Metod för Inventering av Förorenade Områden), där Länsstyrelsen har samordningsansvaret. Områden som misstänks vara förorenade av nedlagda

eller pågående industriella verksamheter kartläggs och en klassning sker utifrån en bedömning av vilken risk som finns för människors hälsa och för miljön.

Identifierade områden delas in i en skala från 1-4 där riskklass 1 innebär en mycket stor risk och har högst prioritet vid en eventuell efterbehandling.

Enligt Länsstyrelsens inventering i Herrljunga kommun finns ett objekt med risknivå 1, Molla sågverk, en träindustri med impregnering. Objekt med risknivå 2 finns på flera platser i och i anslutning till tätorterna Herrljunga och Ljung-Annelund och på mindre orter som Fåglavik, Mollaryd och Skölvene. Områdena utgörs t ex av återvinningsanläggningen i Herrljunga tätort, industrieponier, drivmedelsanläggningar och träimpregneringsindustri.

REKOMMENDATIONER VID PLANERING OCH NYBYGGNAD - FÖRORENAD MARK

- Vid misstanke om förorenad mark, ska inför planering av ny bebyggelse en markundersökning utföras. Om marken är förorenad ska åtgärder vidtas.

Elektromagnetiska fält

Boverket har tillsammans med Arbetsmiljöverket, Socialstyrelsen, Elsäkerhetsverket och Strålsäkerhetsmyndigheten givit ut en skrift om magnetfält och hälsorisker. Ett av råden är att placering av nya bostäder, skolor och förskolor nära elanläggningar som ger förhöjda magnetfält ska undvikas. Det finns dock inga fastlagda rekommendationer om minsta tillåtna avstånd till högspänningsledningar. En 400 kV- kraftledning som ingår i riksnätet passerar kommunen i nordöstlig-sydvästlig riktning väster om Herrljunga tätort.

Kraftledningen berör inga områden avsedda för utbyggnad av tätorten.

REKOMMENDATIONER VID PLANERING OCH NYBYGGNAD - ELEKTROMAGNETISKA FÄLT

- Kommunen tillämpar Svenska Kraftnäts rekommendation om att högsta magnetfältsnivå vid bostäder eller där människor vistas stadigvarande inte ska överstiga 0,4 mikrot Tesla. Enligt Svenska Kraftnäts generella beräkningar ska ny bebyggelse inte placeras närmare än 130 meter från en 400 kV- ledning.

Totalförsvaret

Områden av betydelse för totalförsvaret enligt 3 kap 9 § MB

Mark- och vattenområden som har betydelse för totalförsvaret ska enligt MB 3 kap 9 § så långt som möjligt skyddas mot åtgärder som påtagligt kan motverka totalförsvarets intressen.

Remmene skjutfält

Herrljunga kommun berörs av område av betydelse för totalförsvaret Remmene skjutfält, som har en utbredning också i Vårgårda kommun. Avgränsningen omfattar också influensområdet för buller runt skjutfältet.

Övriga influensområden

I kommunen finns tre avgränsade icke namngivna influensområden av betydelse för totalförsvaret. De har vardera en utbredning lika stor som skjutfältet, betecknas ”övriga”, och har hemligt innehåll.

Riksintresseområden för totalförsvaret enligt 3 kap 9 § MB som berör kommunen

Vara väderradarstation

Influensområde för Vara radarstation tangerar kommungränsen i norr.

Influensområde för lufterum

Försvarmaktens influensområde för lufterum berör kommunen.

Stoppområde för höga objekt

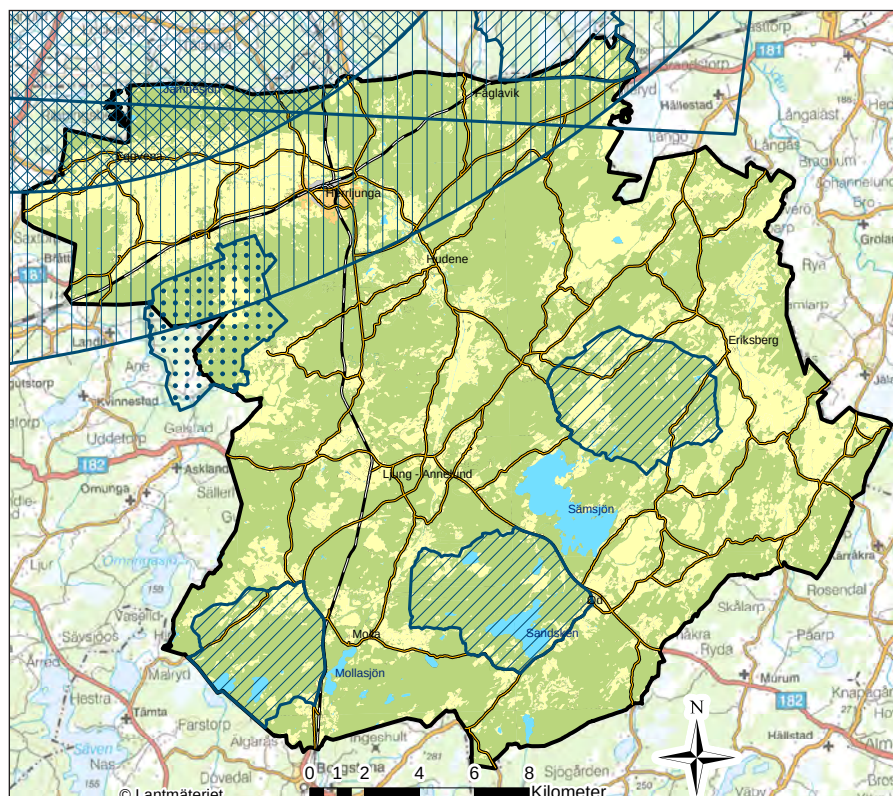
Stoppområde för höga objekt i område påverkat av Såtenäs flottiljfl - plats berör kommunens norra delar.

REKOMMENDATIONER VID PLANERING OCH BYGGANDE - TOTALFÖRSVARET

- Alla plan- och lovärenden inom samtliga *Områden av betydelse för totalförsvaret* ska remitteras till Försvarmakten.
- Samråd ska ske med Försvarmakten vid utbyggnad av vindkraftsanläggningar inom område som berörs av Influensområde för Vara radarstation och/eller inom influensområde för lufterum
- Inom stoppområde för höga objekt gäller att höga objekt såsom master och vindkraftverk över 20 meter inte får uppföras utanför sammanhållen bebyggelse. Inom sammanhållen bebyggelse får höga objekt som överstiger 45 meter inte uppföras.
- Alla ärenden inom hela kommunen som rör höga objekt, enligt samma definition som ovan, ska remitteras till Försvarmakten

Hänsynskarta -**Försvarets intressen**

- Försvar.Influensområde för lufterum
- Försvar.Influensområde för väderradar
- Försvar.Riksintresse Försvarmakten stoppområde för höga objekt
- Försvar.Riksintresse Försvarmakten övrigt influensområde
- Försvar.Riksintesse totalförsvaret, Skjutfältet Remmene

Samhällsviktig verksamhet

Räddningstjänsten

För räddningstjänsten i Herrljunga kommun finns i enlighet med lagen om skydd och olyckor (LSO) ett handlingsprogram för skydd mot olyckor.

Räddningstjänsten är organiserad med en räddningsstation i Herrljunga och en i Annelund.

I Herrljunga centralort och Annelund är insatstiden 5 minuter under normala omständigheter, och förväntade insatstider mindre än 10 minuter i områdena närmast räddningsstationerna, 10 - 20 minuter i övriga kommunen utom i områdena längst i öster, Eriksberg-Öra där insatstiderna är mer än 20 minuter.

Vattenförsörjning och avlopp

Herrljunga Vatten AB äger och sköter de VA-nät samt tillhörande anläggningar som finns inom Herrljunga kommuns gränser och en bit in i Vara kommun. VA-verksamheten bedrivs i Annelund, Fåglavik, Herrljunga, Hudene, Källeryd, Ljung och Remmenedal. I respektive verksamhetsområde sker verksamhet via vatten- och avloppsreningsverk, grundvattentäkter, pumpstationer, ledningsnät m m.

Arbete med en VA-plan har påbörjats under 2016. I VA-planen ska behov och förutsättningar för vatten- och avloppsverksamheten i kommunen redas ut. I arbetet utreds bland annat möjligheterna att förse områden med VA-problem runt Sämsjön och Mollasjön med kommunalt vatten- och avlopp.

Dricksvatten

Herrljunga Vatten AB använder sig endast av grundvattentäkter för dricksvattenproduktionen. Dessa är: Annelund, Fåglavik, Altorp, Källeryd och Remmene och Ölanda.

Reservvatten

I arbetet med den kommunala VA-planen kommer behovet av reservvattentäkt att utredas. Om det skulle bli ett VA-område i Molla kan en i närheten liggande vattentäkt sammanlänkas med Annelunds vattentäkt. Denna täkt skulle kunna bli reservvattentäkt till Annelund, Hudene och Herrljunga tätort och vice versa. Vidare ska förutsättningar för att ta ytvatten från Nossan, Vimleån eller Sämsjön redas ut.

Vattenskyddsområden

Grundvattentäkterna är skyddade genom vattenskyddsområden. Länsstyrelsen beslutar om skyddsområdena och vilka bestämmelser som ska gälla i skyddszonerna runt vattentäkterna. Flera av områdena bygger på gamla beslut och behöver därför omprövas.

Grundvattentäkterna med datum för beslut är följande:

- **Herrljunga 1972**
- **Herrljunga Trollabo 1:5 1988**
- **Ölanda 1974**

- **Ljung 1972**
- **Annelund 1977**
- **Källeryd 2011**
- **Remmenedals vattentäkt 2010**

Avlopp

Avloppsvatten kan delas upp i olika begrepp, spillvatten, dagvatten och dränvatten. Spillvatten består av hushållsspillvatten och industrispillvatten. Dagvattnet kommer från gator och stuprännor från regn och snösmältning. Dränvatten är vatten från husgrundsdränering och grundvattenreglering.

Spillvatten

Herrljunga Vatten AB driver sex avloppsreningsverk som har olika processer. Dessa är Herrljunga, Remmenedal, Annelund, Hudene, Fåglavik och Källeryd. Av dessa har samtliga utom två Nossan som recipient. Fåglavik och Källeryd har Lidan som recipient.

Samtliga områden med bebyggelse som är ansluten till kommunalt VA ingår i de kommunala verksamhetsområdena. Inom sådana ska all bebyggelse vara ansluten till det kommunala VA- nätet.

Dagvatten

Verksamhetsområdena för dagvatten sammanfaller med de för vatten och spillvatten. Alla dagvattenledningar är separata. Det separerade dagvattnet släpps till Nossan.

REKOMMENDATIONER VID PLANERING OCH NYBYGGNAD - AVLOPP

- Vid utbyggnad i nya områden eftersträvas lokala dagvattenlösningar, så kallade LOD (lokalt omhändertagande av dagvatten).

Avfallshantering

Enligt miljöbalken ska varje kommun ha en renhållningsordning med särskilda föreskrifter om hantering av avfall. Herrljunga kommun antog nya renhållningsföreskrifter 2016-11-08.

I föreskrifterna beskrivs kommunens ansvar för hantering av avfall från enskilda hushåll och företag som bedriver verksamhet.

Hushållens avfall transporteras till förbränningsanläggning utanför kommunen. Hushållen erbjuds att sortera matavfall separat för rötning till biogas eller biogödsel i särskild anläggning. Deponerat avfall lämnas till avfallsanläggning utanför kommunen.

Förpackningar av glas, metall, plast etc sorteras och lämnas till återvinningsstationer placerade på olika platser i kommunen. Återvinningscentraler finns i Herrljunga och Annelund.

Energi och uppvärmning

Elnät

Svenska Kraftnät har en 400 kV (kilovolt) ledning i *riksnätet* som passerar norra delen av kommunen.

Vattenfall äger *regionnätet* som utgörs av högspänningsledningar med

40 kV. Via dessa levereras el till mottagningsstationer, varifrån det lokala elnätet utgår.

Herrljunga Elektriska AB ansvarar för det *lokala elnätet* (10 kV) i större delen av Herrljunga kommun samt delar av Vårgårda och Vara kommuner.

Fjärrvärme

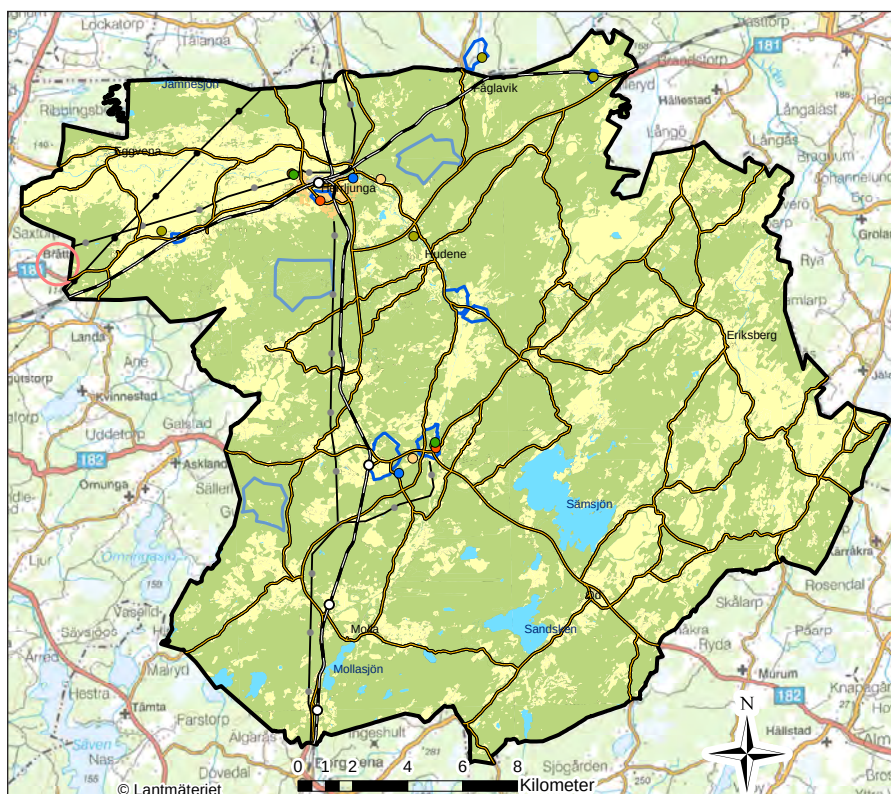
Herrljunga Elektriska AB äger och driver fjärrvärmenäten i kommunens tätorter Herrljunga, Ljung och Annelund. Anslutna kunder varierar i storlek från industrier till villor. Anläggningar för fjärrvärme finns i Herrljunga och Mörlanda. Värmen är lokalproducerad i huvudsak med biobränsle från skogar i kommunen med omnejd.

Solel

Motiven för installation av solel är främjandet av ett hållbart samhälle. Kommunen är positiv till att småskalig elproduktion uppmuntras och byggs ut. Det kommunala bolaget Herrljunga Elektriska AB har (år 2016) installerat drygt 20 anläggningar för solel som är mellan 2 och 45 kWp och har en egen demoanläggning på 5 kWp med normal årsproduktion på ca 4 500 kWh/året. Herrljunga Elektriska AB har också utrett det lokala elnätets kapacitet för att ta emot solkraft.

Laddningsstolpar för elbilar

Intresset för elbilar ökar och elbilar tillhör framtiden. Kommunen är positiv till att ett nät av laddningsstationer byggs ut och Herrljunga Elektriska AB har möjlighet att utreda frågan.

Hänsynskarta -

Samhällsviktiga verksamheter

- Avloppsreningsverk
- Avloppsreningsverk, avfallsanläggning
- Brandstation
- Fjärrvärmeverk
- Avloppsreningsverk
- Vattentorn
- ÅVC återvinningscentral
- Riksintresse järnväg - station
- Riksintresse kommunikation - järnväg
- Allmän väg
- Kraftledning regionnät
- Kraftledning stamnät
- Avfallshantering
- Energiproduktion
- Vattenförsörjning

Kommunikationer

Herrljunga kommun har ett bra kommunikationsläge i regionen. Dels är Herrljunga tätort en betydelsefull knutpunkt för järnvägstrafiken, dels finns goda förbindelser med Europaväg E20 mellan Göteborg och Stockholm via väg 181. Västra Stambanan mellan Göteborg och Stockholm och Älvsborgsbanan mellan Uddevalla och Borås genomkorsar orten.

Infrastrukturen ger god grund för tillväxt av befolkning och arbetstillfällen. Bristerna i både väg- och järnvägsnätet samt bullerproblem i tätorterna hämmar dock önskad utveckling, varför kommunen önskar om- och nybyggnadsåtgärder för att förbättra trafiksäkerheten och framkomligheten. Se vidare i kapitlet Utvecklingsstrategi och Användning.

Järnvägar

Riksintresse för kommunikation MB 3 kap 8 §

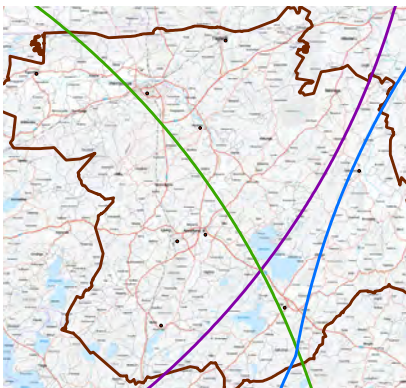
Västra Stambanan och Älvsborgsbanan inklusive de fyra stationer som finns i kommunen är av riksintresse för kommunikation. Sådana anläggningar ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av anläggningarna.

Västra Stambanan

Västra stambanan är en av Sveriges viktigaste järnvägar. Banan är dubbelspårig och dess maximala kapacitet är nådd. Samtidigt finns önskemål om att köra fler tåg än vad som är möjligt. Både kapacitet och kvalitet på banan behöver ökas.

Älvsborgsbanan

Älvsborgsbanan förbinder Uddevalla-Vänersborg med Borås via Herrljunga. Älvsborgsbanan är enkelspårig och trafikerats med regional trafik samt X 2000. Kinnekullebanan som ansluter till Älvsborgsbanan i Vara är enkelspårig och förbinder västra Skaraborg med Göteborg.

Berörda flygplatser

- Jönköping
- Landvetter
- Trollhättan
- Kommungräns

Flygtrafi

Kommunen berörs av influensområden för tre flygplatser med riksintresse, se kartbild.

Vägar

Allmänt vägnät

Väg E20 passerar norr om kommunen och är via väg 181 en viktig förbindelseled med Göteborg och Stockholm för kommunen. E20 ska byggas om etappvis genom Västergötland och sträckan förbi Vårgårda utreds av Trafikverket. Byggstart för denna etapp är beräknad till år 2020. En av tre korridorer i utredningsområdet går nära Herrljungas kommungräns. Lv 181 ska anslutas till ny väg E20 med ny trafikplats.

Lv 181 via Herrljunga förbinder väg E20 vid Vårgårda med Rv 47 vid Falköping. Vägen går genom den västra bebyggda delen av Herrljunga tätort och kallas där Ringleden. Vägen är sekundär trafikled för farligt gods. Vägens framkomlighet, trafikmiljö och trafiksäkerhet genom området är otillfredsställande och beskrivs av regionen som en brist.

Lv 182 går från Vårgårda genom Ljung-Annalund till Ulricehamn.

Lv 183 går mellan Herrljunga tätort och Borås via Ljung-Annelund. Vägen är till stora delar av låg standard med låg tillgänglighet och har bl a två plankorsningar med Älvsborgsbanan.

Väg 1927 Vretavägen går genom Vreta som ligger norr om Västra stambanan i Herrljunga tätort. Vägen är smal och kantas av bostadsbebyggelse på ömse sidor. Vägen är också tillfart för tung lastbilstrafik till industrin på Ölltorps industriområde. Det finns stora problem med trafikmiljö och framkomlighet på vägen, som inte kan breddas utan stora ingrepp i den befintliga bebyggelsen

Väg 2516 förbinder den östra delen av Herrljunga tätort med Vedum i Vara kommun. Vägen har låg standard och låg tillgänglighet. Industrin i Herrljunga nyttjar vägen för tunga transporter, vilket medför trafikfaror och dålig trafikmiljö.

Väg 1848 mellan Annelund och Snipebro är hårt belastad av tung trafik. Underhållet av vägen behöver förbättras.

Nationell och regional plan för transportinfrastrukturen

De medel för ny- och ombyggnad av transportsystemet som Trafikverket förfogar över och hur de ska användas anges i nationella och regionala planer. Trafikverket upprättar förslag till nationell plan för transportinfrastrukturen utifrån direktiv och förutsättningar från regeringen. Västra Götalandsregionen upprättar länsplan för regional transportinfrastruktur, som tas fram efter att kommunerna i förhandlingar och samråd lyft vilka åtgärder som ska prioriteras i förhållande till tillgängliga medel.

Nuvarande regionala plan för transportinfrastrukturen gäller för åren 2014 till 2025. Inriktningen för den regionala infrastrukturplanen är att stödja utvecklingen i Västra Götalandsregionen på olika sätt.

Planerade åtgärder på vägnätet

I den regionala planen för åren 2014 till 2025 finns inga åtgärder planerade för det allmänna vägnätet i Herrljunga kommun.

Länsvägarna 181, 182 och 183 är dock av Trafikverket utpekade att ingå i vad man kallar *Funktionellt prioriterat vägnät*. Sådana vägar är viktiga för den nationella och regionala tillgängligheten och har identifierats i samband med att regionplanen upprättades. Utpekandet av vägnätet har gjorts bland annat som förberedelse inför kommande åtgärdsplaneringar. Trafikverket har tagit fram en handledning som beskriver förhållningssättet till hur man ska arbeta för att värna de prioriterade vägarna och förbättra tillgängligheten på dessa.

Planerade åtgärder på Västra Stambanan

Under planeringsperioden planeras punktinsatser på stambanan på sträckan Göteborg-Skövde. Syftet med åtgärderna är att utöka kapaciteten för att möta efterfrågan av utökad och förbättrad person- och godstrafik. Åtgärderna handlar om bangårdsombyggnad, förbigångsspår, sidotågsspår, vändspår och plattformar och ska utföras i Stenstorp, Falköping, Remmenedal (nya spår för godstågsmöten), Herrljunga (ny plattform), Vårgårda, Algutsgården, Alingsås, Stenkullen, Floda och Sävenäs.

Åtgärderna är inte tillräckliga för en långsiktig lösning på kapacitetsproblemet.

Åtgärder på Älvsborgsbanan

I nuvarande beslutade plan finns inga åtgärder upptagna som indikerar någon större förändring av Älvsborgsbanan.

Det finns dock beslut på att genomföra en åtgärdsvalsstudie för Älv - borgsbanan.

Kollektivtrafi

Herrljungas kollektivtrafik bygger på tågtrafik längs två axl , med noden Herrljunga station i skärningspunkten, kompletterat med så kallad Närtrafik, som är Västtrafiks koncept för anropsstyrd trafik på landsb - den i regionen. Utefter Älvsborgsbanan finns förutom i Herrljunga tätort också tågstopp i Ljung, Torpåkra och Mollaryd. Från Herrljunga station nås Vårgårda på 10 minuter och Falköping på ca 20 minuter med tåg på Västra stambanan. Enstaka busslinjer finns med lågt turutbud, enbart i pendlings- och skoltidsintervall vardagar.

Hälften av kommunens befolkning bor i orterna Herrljunga och Ljung- Annelund som har god kollektivtrafikförsörjning med tåg. Resande från byar och landsbygd utefter Älvsborgsbanan kan med relativt korta avstånd nå ett stationsläge utefter banan. De östra och sydöstra delarna av kommunen är sämst försörjda med kollektivtrafik, eftersom de li - ger långt från någon tågstation. Från Eriksberg är det t ex ca 17 km till Ljungs station och drygt 20 km till Herrljunga station.

Gång- och cykeltrafi

Gång- och cykelvägnät finns i tätorterna Herrljunga och Ljung-Ann - lund, samt i liten utsträckning även i Hudene och Molla. Gång- och cykelvägnätet behöver byggas ut och förbättras mellan tätorterna.

REGLER OCH REKOMMENDATIONER VID PLANERING OCH BYGGANDE UTEFTER ALLMÄN VÄG OCH JÄRNVÄG SAMT I INFLUENSOMRÅDE FÖR FLYGPLATS

- Enligt 47 § väglagen råder ett allmänt förbud inom ett område av 12 meter från vägområdet för allmän väg uppföra byggnader, göra tillbyggnader eller utföra andra anläggningar som kan inverka menligt på trafiksäkerheten. Utefter vägarna 181, 182 och 183 är förbudet utökat till 30 meter.
- Vibrationer från järnvägstrafik ska beaktas. Riktvärdet för vibr - tioner i bostad innebär att vibrationsnivån inomhus i rum för sömn och vila ej ska överstiga 0,4 mm/s vägd RMS.
- Trafikverket rekommenderar ett minsta avstånd om 30 meter mellan bebyggelse och spårmitt på yttersta spåret vid provning av bebyggelse nära järnväg, såväl inom som utanför detaljplan.
- Restriktivitet råder för nya utfarter på vägarna 181, 182 och 183, som ingår i Funktionellt prioriterat vägnät. Funktionaliteten i vä - gen ska inte försämrast.
- Vid uppförande av byggnadsverk högre än 20 meter ska samråd ske med berörd flygplat

Tematiska delar

Fördjupning avseende tätorter och LIS-områden

Tätorter

Enligt SCB:s tätortsstatistik från 2015 har Herrljunga tre tätorter: Herrljunga, Ljung och Annelund. De två senare hanterar kommunen som en tätort under benämningen Ljung-Annelund. Orten Hudene sydost om Herrljunga räknas inte som en tätort i statistiken men har ändå många typiska tätortsdrag och behandlas därför som en sådan i detta avsnitt.

Herrljunga tätort

Karaktäristiskt för Herrljunga tätort är småskaligheten med många välbevarade byggnader och offentliga rum. I Herrljunga är det nära mellan bostäder, service, arbetsplatser och rekreationsområden. Järnvägsknutpunkten ger goda pendlingsmöjligheter och stationen är en viktig mötesplats. I de centrala delarna finns en levande blandstad med bostäder och arbetsplatser. Trädgårdsstaden längre bort från centrum är lugnare men ligger ändå nära knutpunkt och service.

Småstadens värden ska stärkas genom kommunens arbete med planläggning för bebyggelse, nya trafiklösningar, och en omsorgsfull gestaltning av gator, torg och rekreationsmiljöer. Närhet till stationen och till den service som finns i kärnan är viktiga utgångspunkter för planeringen. I första hand bör därför förtätning och komplettering ske inom tätorten. Därefter kan utbyggnad av tätorten ske i områden som ligger på gång- eller cykelavstånd till stationen.

Stationshuset i Herrljunga

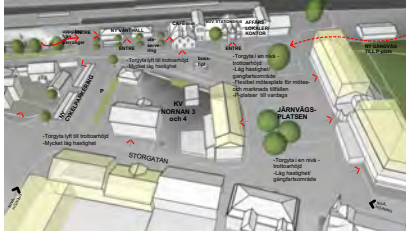
Utvecklingsstrategi - Herrljunga tätort

- Nod, Transporter och teknisk försörjning
- Viktig funktion, Bebyggelse
- Viktig funktion, Natur och rekreation
- Viktig funktion, Transporter och teknisk försörjning
- Värdekärna, Natur och rekreation
- 1000 meter runt tågstation
- Bebyggelse kärna
- Bebyggelse industri
- Bebyggelse bostad
- Natur och rekreation
- Grönt samband
- Transportsamband
- Utvecklingsstråk
- Tätortsgräns

REKOMMENDATIONER FÖR HERRLJUNGA TÄTORT

För generella rekommendationer, se kapitlet Användning.

Torgen, tätortens viktigaste offentliga rum ska förnyas.

Skissillustrationer över stationsområdet (övre bilden) och över Stadsparken och ny torgplats (nedre bilden), från Planprogram för framtida bebyggelse i centrala Herrljunga tätort, samråds-handling

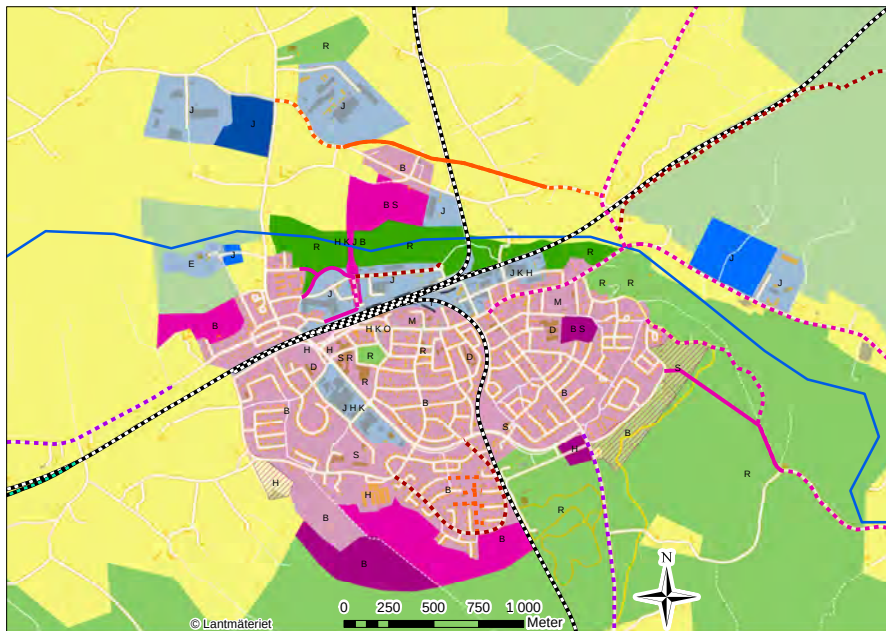
- **Torget vid stationshuset** är ett strategiskt betydelsefullt utvecklingsområde. Södra uppgången från järnvägsstationens perronger utgör en entré till Herrljunga som får allt större betydelse i takt med att resandet ökar. Ombyggnad av stationshuset och torget pågår. Bland annat har en ny vänthall med nya entréer i direkt anslutning till uppgången tillkommit. Bättre tillgänglighet för cykel med nya ytor för cykelparkering planeras.
- **Torget vid kommunhuset** är ett centralt och viktigt offentligt rum för Herrljunga. Det är via Storgatan sammankopplat med torget vid stationshuset. Storgatan är ett av tätortens viktigaste stråk. Torget behöver utvecklas mot en mer flexibel och tillgänglig plats, genom att ytan öppnas upp och omotiverade nivåskillnader avlägsnas. Också här är det viktigt att trafiklösningarna ses över så att hastigheten dämpas på ett naturligt sätt genom centrum.
- **Nytt torg öster om Stadsparken** kan förlänga centrumområdet söderut från stationen. Förslaget är att ett litet torg bildas mellan två punkthus, "Hus i park", intill stadsparken, där öppenheten medger den typen av husvolym.

Trafiklösningar ska utvecklas mot en högre tillgänglighet för gång- och cykeltrafikanter och en mer attraktiv gatumiljö.

- Tätorten bör successivt utvecklas till att bli mer **fotgängaranpassad**, där gatumiljön så långt som möjligt utformas så att biltrafiken håller låg fart (cirka 30 km/tim) och så att gaturummet blir både tilltalande och säkert för gående och cyklande att röra sig i. TRAST, Trafik för en attraktiv stad, bör användas som stöd vid planeringen. I Herrljunga finns goda möjligheter och utrymme i gaturummen att anpassa gatumiljöer till fotgängare och cyklister behov och att ordna längsgående parkering i syfte att öka tillgängligheten, dämpa hastigheten och skapa mer väldefinierade gat - rum.

Närrekreationsmiljöer inom och i anslutning till tätorten ska värnas och utvecklas.

- **Stadsparken** är hjärtat i tätortens grönstruktur och den har gamla anor. När parken förnyas bör hänsyn tas till flera viktiga aspekter: det kulturhistoriska värdet, betydelsen för intilliggande skolverksamhet, funktionen som infiltrationsyta, samt rollen som offentligt rum. Parkens rumslighet, estetik och användbarheten liksom trygghetsaspekten kan utvecklas vidare.
- **Ån Nossan** som rinner genom tätorten erbjuder många rekreationsmöjligheter som kan utvecklas. I samband med föreslagen tätortsutveckling åt norr mot Vreta föreslås att en drygt kilometerlång sträcka längs Nossan utvecklas till ett promenadstråk. Strandskyddet säkerställer att området prioriteras för närrekreation framför exploatering. Enstaka ingrepp invid strandlinjen kan bli aktuella för att exempelvis möjliggöra en ny badplats.

Användningskarta - Områdesanvändning
Herrljunga tätort

- Grönstråk och Vattenstråk
- Grönområde.Ny/ändrad.Medellång sikt
- Grönområde.Oförändrad.
- ▨ Stadsbygd.Ny/ändrad.Lång sikt
- Stadsbygd.Ny/ändrad.Medellång sikt
- Stadsbygd.Ny/ändrad.Kort sikt
- Stadsbygd.Oförändrad.
- Verksamheter.Ny/ändrad.Medellång sikt
- Verksamheter.Ny/ändrad.Kort sikt
- Verksamheter.Oförändrad.
- Natur.Oförändrad.
- Landsbygd..
- Järnvägstrafik, Oförändrad,
- Järnvägstrafik, Ny/ändrad, Lång sikt
- Biltrafik, Ny/ändrad, Kort sikt
- Biltrafik, Ny/ändrad, Medellång sikt
- Gång- och cykeltrafik, Ny/ändrad, Beslutad
- Gång- och cykeltrafik, Ny/ändrad, Kort sikt
- Gång- och cykeltrafik, Ny/ändrad, Medellång sikt
- Gång- och cykeltrafik, Ny/ändrad, Lång sikt

Förklaring, preciserad användning

B	Bostäder
H	Handel
K	Kontor
J	Industri
E	Teknisk anläggning
D	Vård
S	Skola
R	Besöksanläggning (kultur, idrott, fritid)
M	Begravning

- **Orraholmens friluftsområde** och **Skoghälla idrottsplats** söder om tätorten har stor betydelse som närrekreationsområden för ortsinvånarna. Området bör bevaras. Alla åtgärder som inkräktar eller påverkar områdena negativt bör undvikas. Åtgärder som knyter samman områdenas olika delar eller som ökar tillgängligheten till dessa bör utföras.

Föreslagna utbyggnadsområden för Stadsbygd ska utformas enligt rekommendationer i kapitlet Användning och med hänsyn till befintliga värden.

- I översiktsplanen föreslås en tätortsutbyggnad på **Vreta gårde** norr om tätorten på kort sikt. Med inriktningen att öka andelen hållbart resande, det vill säga till fots, med cykel och tåg framför bilkörning är det angeläget att utveckla tätorten i närheten av tågstationen och centrum. Hela Vreta gårde ligger med gångavstånd till tågstationen. Tätortsutveckling här ger även positiva effekter på kringliggande områden som Vreta och Ölltorps industriområden, som vävs ihop med tätorten med ny bebyggelse och infrastruktur.
- **Södra Horsby** ligger vid tätortsgränsen i söder. En första etapp för bostäder är under utbyggnad i den västra delen av området. Tätortsutveckling föreslås vidare på kort och medellång sikt på skogsmark längs tätortsgränsen österut. Området ligger på cykelavstånd till tågstationen och mycket nära Horsbyskolan.
- **Skogsvägen** är en matargata till bostadsområden längst österut i tätorten. Utbyggnad av bostäder och skola förreslås på lång sikt mot Orraholmen på vägens obebyggda östra sida.

Föreslagna utbyggnadsområden för Verksamheter ska utformas enligt rekommendationer i kapitlet Användning och med hänsyn till platsens befintliga värden.

- I **Prästeskogen** strax öster om tätorten föreslås en utökning av befintligt verksamhetsområde. Området lämpar sig för utveckling av störande verksamheter på kort sikt då det ligger relativt avskilt men ändå med nära cykelavstånd från tätorten.
- I **Ölltorp**, norr om tätorten, föreslås en utökning av befintligt verksamhetsområde på medellång sikt. Marken används idag för jordbruk. En nybyggd gång- och cykelväg kopplar ihop centrum med verksamhetsområdena kring korsningen mellan väg 1921 och 1927.
- Vid **Bergagärde**, ca två kilometer söder om tätorten, föreslås ett nytt verksamhetsområde i korsningen mellan väg 181 och 183. Området lämpar sig väl för etableringar med större ytanspråk och krav på god tillgång till transportinfrastruktur. Läget är särskilt gynnsamt när väg 181 är utbyggd med ny sträckning söder om Herrljunga tätort och en fyrvägs-korsning alternativt rondell tillskapats i Bergagärde. Området reserveras för utbyggnad på lång sikt.

KONSEKVENSER FÖR HERRLJUNGA TÄTORT

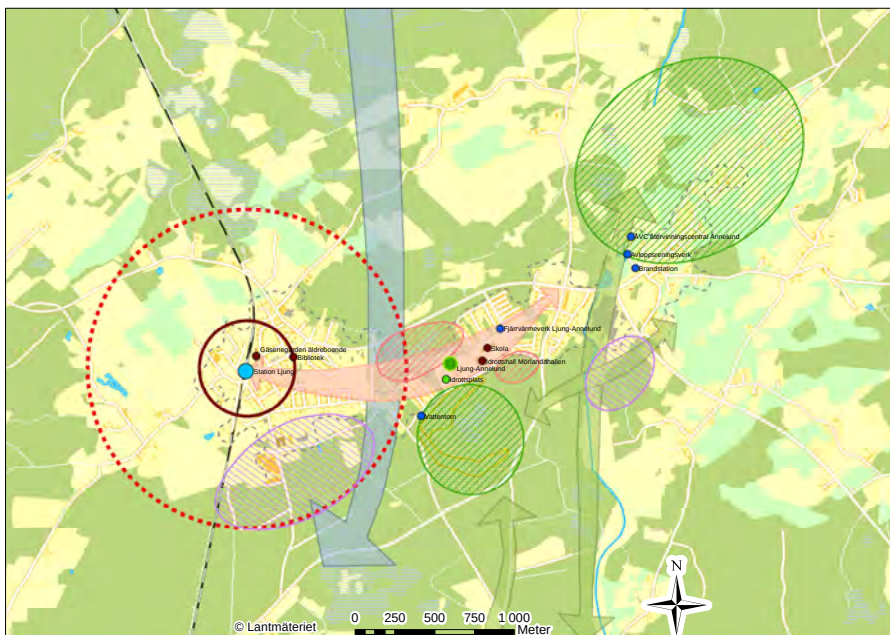
- Förtätning och komplettering i tätorten bedöms främst ge positiva effekter ur ett hållbarhetsperspektiv, se vidare under kapitlet Användning, avsnittet Stadsbygd.
- Obebyggd jordbruksmark föreslås tas i anspråk norr om tätorten för tätortsutbyggnad på Vreta Gärde och för utökning av Ölltorps industriområde. Inanspråktagande av brukningsvärd jordbruksmark ger kumulativa effekter i ett större perspektiv. Tillgången på brukningsvärd jordbruksmark minskar successivt både på regional och nationell nivå. På sikt leder minskad jordbruksareal till ett allt större beroende av importerade livsmedel och en större känslighet för olika omvärldsförändringar, exempelvis klimatförändringar.
- Utbyggnad av bostäder föreslås i skogsområden söder om tätorten, vid Södra Horsby i sydväst och mot Orraholmen i sydost. Skogsområdena söder om tätorten används för närrekreation och korsas av flera stigar. Här finns även natu- och kulturvärden i form av sumpskogar och fornlämningar. Inga värdekärnor för friluftsliv berörs, men utbyggnaden kan ändå påverka rekreationsvärden genom att områdena krymper och avstånd till befintliga bostäder öka. Utbyggnad mot Orraholmen medför även att Jällbyleden behöver dras om i ny sträckning förbi det föreslagna bostadsområdet. Om tillgången till rekreationsområden nära bostaden begränsas kan möjligheten till rörelse i vardagen minska, vilket i sin tur kan påverka människors hälsa negativt. Utbyggnaden kan även påverka naturvärden och fornlämningar. Påverkan behöver utredas vidare i det fortsatta planarbetet, exempelvis genom arkeologiska utredningar, naturinventeringar och utredningar av värden för friluftslivet.

Ljung-Annelund tätort

Ljung och Annelund är två i princip sammanvuxna orter med olika bakgrund och karaktär. Orterna bildar tillsammans en långsmal tätort som sträcker sig tre kilometer från Ljung i väst till Annelund i öst. Mellan orterna finns ett rekreationsområde med idrottsplats. Gemensamt för de båda orterna är den genomgående låga bebyggelsen med en- och tvåvåningshus.

Ljung har en historia som gammal tingsplats från 1600- talet. Ting hölls i orten fram till år 1947. Det moderna Annelund uppstod i en fyrvägs-korsning med ungefär fyra mil till städerna Alingsås, Borås, Falköping och Ulricehamn. Namnet var från början Mörlanda. Föregångare till företaget IMI Hydronic Engineering har betytt mycket för utvecklingen av Ljung-Annelund.

Inriktningen är att orterna ska växa ihop. Målsättningen är att bygga på och förstärka sådant som orterna har gemensamt och samtidigt behålla de bådas särprägel. Närhet till järnvägsstationen är också en viktig utgångspunkt för planeringen.

Utvecklingsstrategi - Ljung-Annelund tätort

- Nod, Transporter och teknisk försörjning
- Viktig funktion, Bebyggelse
- Viktig funktion, Natur och rekreation
- Viktig funktion, Transporter och teknisk försörjning
- Värdekärna, Natur och rekreation
- ⬢ 1000 meter runt tågstation
- ⬢ Bebyggelse kärna
- ⬢ Bebyggelse industri
- ⬢ Bebyggelse bostad
- ⬢ Natur och rekreation
- ⬢ Grönt samband
- ⬢ Transportsamband
- ⬢ Utvecklingsstråk
- ⬢ Tätortsgräns

REKOMMENDATIONER FÖR LJUNG-ANNELUND TÄTORT

För generella rekommendationer, se kapitlet [Användning](#).

Stråken, tätortens viktigaste offentliga rum ska förnyas.

- Ljung-Annelund bildar tillsammans en långsmal tätortsstruktur, där de öst-västliga stråken är sammanlänkande och också mötesplats för invånarna. Inom orten finns två parallella stråk. Det norra stråket är ett gång- och cykelstråk som sträcker sig från Radhusvägen i Ljung till Mörlandavägen i Annelund. Det södra stråket består av ett antal sammankopplade bilvägar, Boråsvägen, Byvägen, Hjaltes väg och Skolvägen, som förbinder orterna med varandra. **Stråken** ska förnyas med gemensamma gestaltungsprinciper och hög tillgänglighet.

I den befintliga bebyggelsestrukturen finns möjligheter till förtätning. Bebyggelse och gatunät ska utformas för en större blandning och en högre tillgänglighet.

- Den befintliga bebyggelsestrukturen möjliggör komplettering inom befintliga bebyggelseområden. Stora delar av Annelund planlades och byggdes ut när trafikseparering var norm. Gatusytemet utformades för att det i första hand skulle bli trafiksäkert och effektivt med gång- och cykelvägnät separerat från biltrafiken so gick på egna matar- och entrégator. Det finns viss möjlighet till **komplettering** av den befintliga bebyggelsen inom den befintlig strukturen. I Ljung finns möjlighet att komplettera med bostäder med närhet till tågstation. Vid förtätning bör en blandning av olika boendeformer eftersträvas och flerbostadshus möjliggöras. Vid förtätning bör gatunätets utformning samtidigt ses över.

Närrekreationsmiljöer inom och i anslutning till tätorten ska värnas.

- Det befintliga rekreationsområdet **Himmelsberget** söder om Skolvägen ska fredas från bebyggelse och hållas tillgängligt.
- **Tingshusparken** ligger i Ljung vid Tingshuset som har gamla anor och är skyddat som byggnadsminne. Området är utpekad i Herrljungas kulturmiljöprogram och också redovisat som en kulturhistoriskt värdefull miljö på karta Hänsyn.
- Naturområdet **Mörlanda park** mellan Ljung och Annelund bör på sikt tillgängliggöras som ett närrekreationsområde för intilliggande bostadsområden.

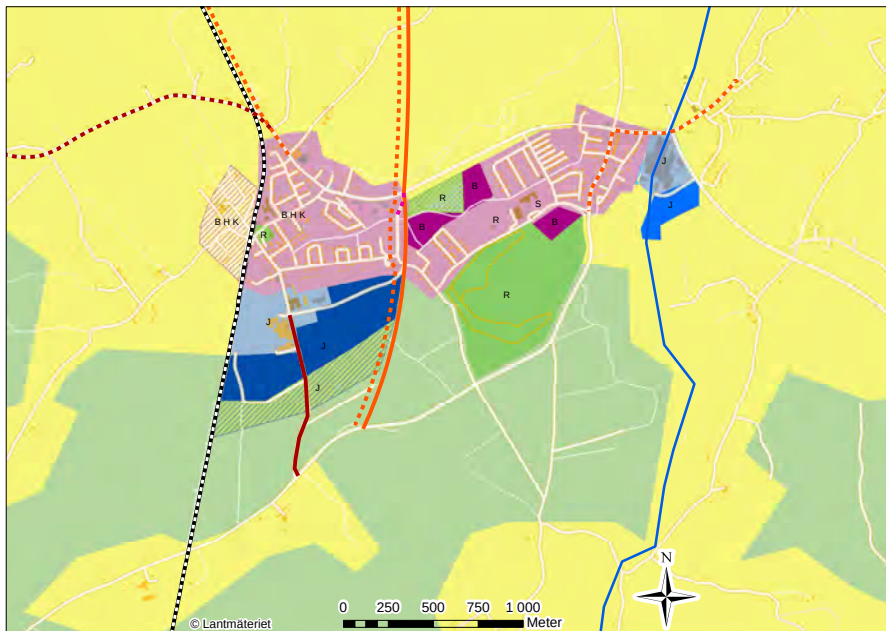
Föreslagna utbyggnadsområden för Stadsbygd ska utformas enligt rekommendationer i kapitlet Användning och med hänsyn till befintliga värden.

- I **Mörlanda park** mellan Ljung och Annelund föreslås en utbyggnad av bostäder på medellång sikt, i syfte att knyta de båda tätortsdelarna närmre varandra. Sankmark inom området föreslås bevaras som närrekreationsområde, se ovan.
- Söder om Annelund föreslås en utbyggnad av bostäder inom området **Parkvägen Södra**, i Parkvägens förlängning. Utbyggnad inom skogsområdet föreslås på medellång sikt. Området ligger i direkt anslutning till skola och rekreationsområden.
- På västra sidan om Älvsborgsbanan föreslås komplettering inom den relativt glesa bebyggelsen runt **Ljung stationsområde** på lång sikt.

Föreslagna utbyggnadsområden för Verksamheter ska utformas enligt rekommendationer i kapitlet Användning och med hänsyn till platsens befintliga värden.

- **Annelund verksamhetsområde** föreslås utvidgas söderut längs Ulricehamnsvägen, väg182.
- **Ljung verksamhetsområde** föreslås växa etappvis söderut på skogsfastighet längs Älvsborgsbanan.

Användningskarta - Områdesanvändning

Ljung-Annelund tätort

- Grönstråk och Vattenstråk
- ▨ Grönområde.Ny/ändrad.Lång sikt
- ▨ Grönområde.Oförändrad.
- ▨ Stadsbygd.Ny/ändrad.Lång sikt
- ▨ Stadsbygd.Ny/ändrad.Medellång sikt
- ▨ Stadsbygd.Oförändrad.
- ▨ Verksamheter.Ny/ändrad.Lång sikt
- ▨ Verksamheter.Ny/ändrad.Medellång sikt
- ▨ Verksamheter.Ny/ändrad.Kort sikt
- ▨ Verksamheter.Oförändrad.
- ▨ Natur.Oförändrad.
- ▨ Landsbygd.
- ▨ Järnvägstrafik, Oförändrad,
- ▨ Biltrafik, Ny/ändrad, Medellång sikt
- ▨ Biltrafik, Ny/ändrad, Lång sikt
- ▨ Gång- och cykeltrafik, Ny/ändrad, Kort sikt
- ▨ Gång- och cykeltrafik, Ny/ändrad, Medellång sikt
- ▨ Gång- och cykeltrafik, Ny/ändrad, Lång sikt

Förklaring, preciserad användning

B	Bostäder
H	Handel
K	Kontor
J	Industri
S	Skola
R	Besöksanläggning (kultur, idrott, fritid)

KONSEKVENSER FÖR LJUNG-ANNELUND TÄTORT

- Förtätning och komplettering i tätorten bedöms främst ge positiva effekter ur ett hållbarhetsperspektiv, se vidare under Användning, avsnittet Stadsbygd.
- Föreslagna utbyggnadsområden för bostäder och föreslagna utökning av verksamhetsområdet i Ljung berör inga utpekade natur- eller kulturvärden.
- Utökning av befintligt verksamhetsområde i Annelund föreslås i direkt anslutning till Nossan. Nossan är ett vattendrag med MKN. Avrinning av förorenat dagvatten från hårdgjorda ytor inom verksamhetsområdet kan påverka vattenkvaliteten i Nossan negativt. Hur dagvatten kan omhändertas och renas för att minimera påverkan på Nossan behöver belysas i den fortsatta

planeringen. Även geotekniska förutsättningar, risk för ras och skred samt risk för översvämning behöver klargöras. Längs berörd sträckning av Nossans stränder finns sumpskog. Sumpskogen ligger främst på åns västra sida, som inte berörs av exploatering. Strandremsan närmast Nossan med dess vegetation bör sparas även på den östra sidan. Inom området finns enligt länsstyrelsens inventeringar även ett skyddsvärt träd, en ek, som bör sparas. I områdets norra del finns enligt Riksantikvarieämbetets en övrig kulturhistorisk lämning av lämningstypen fossil åker. Lämningen kommer sannolikt beröras av utbyggnaden. Arkeologisk utredning kan komma att krävas.

Hudene

Hudene är en småort som sträcker sig utmed Nossan och väg 1933 i nord-sydlig riktning. Kännetecknande för orten är främst det rika kulturmiljölandskapet och golfbanan. Hudene har en skola, två restauranger, flera industrier och ett rekreationsområde med hembygdspark och skidbacke.

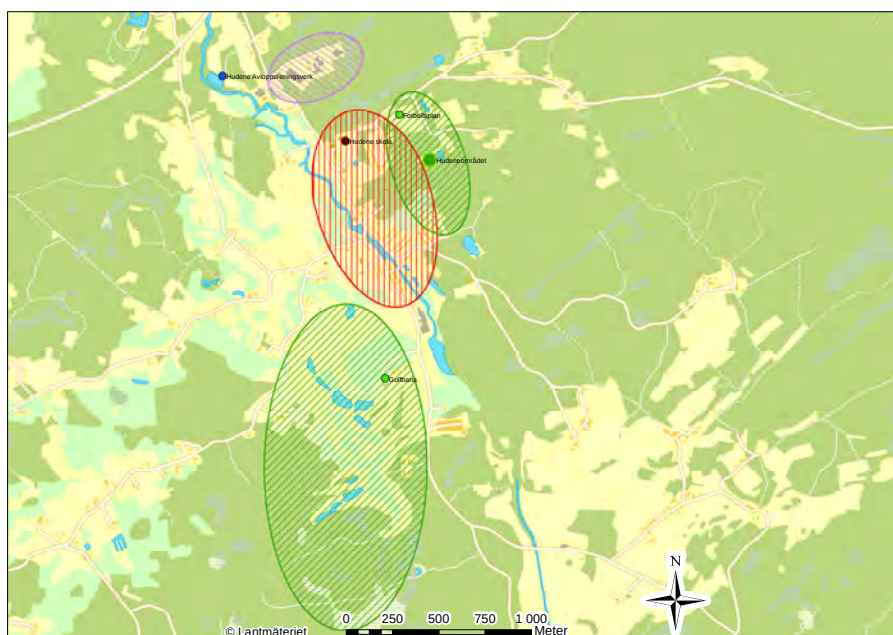
REKOMMENDATIONER FÖR HUDENE

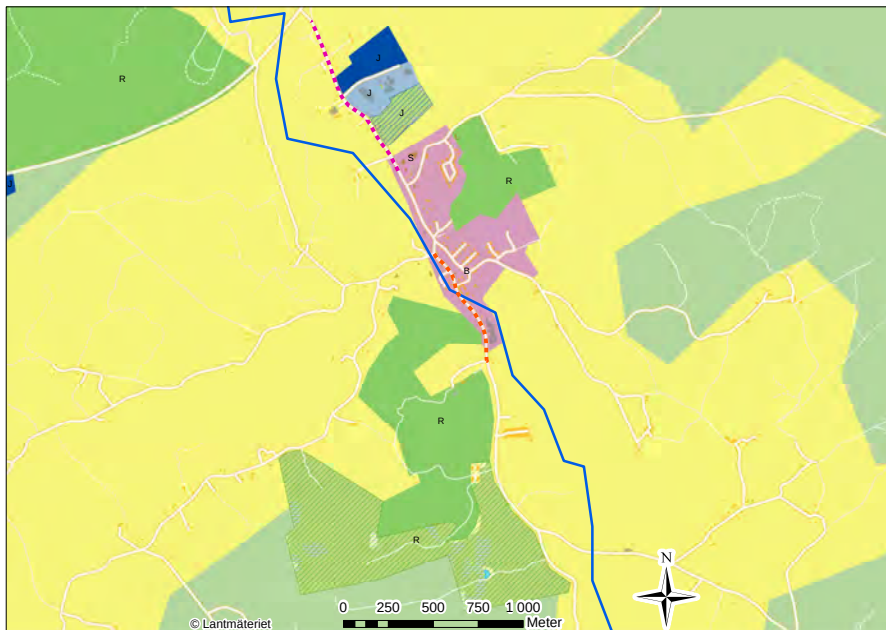
För generella rekommendationer, se kapitlet Användning.

- I Hudene föreslås en **förtätning** inom befintlig Stadsbygd. Förtätningen syftar till att stärka befolkningsunderlaget och långsiktigt värna ortens kvaliteter. Natur- och kulturmiljöer i och kring Hudene samt ortens lantliga karaktär ska värnas vid förnyelse.
- En utbyggnad av gång- och cykelväg mellan Hudene och Herrljunga tätort föreslås, med syftet att öka tillgängligheten till tätortens service och kommunikationer samt Hudenes rekreationsområden.
- Hudenes närrekreationsmiljöer **Hyberget** med dess hembygdspark, skidbacke och vandringsled samt **golfbanan** ska värnas och stärkas, både för lokalbefolkning och besökande. En utvidgning av golfbanan föreslås åt söder på lång sikt.
- Delar av Hudene ligger inom strandskyddat område kring Nossan. Strandskyddet kan eventuellt beröras vid förnyelse i orten. Öster om väg 1933 bör strandskyddet kunna upphävas inom detaljplan om ny bebyggelse placeras bakom befintlig bebyggelse.
- Befintligt **verksamhetsområde** i Hudenes norra del föreslås utvidgas åt norr och åt söder på medellång och lång sikt. Befintlig tillfartsväg kan nyttjas. Utbyggnadsområden för Verksamheter ska utformas enligt rekommendationer i kapitlet Användning och med hänsyn till platsens befintliga värden

Utvecklingsstrategi - Hudene

- Viktig funktion, Bebyggelse
- Viktig funktion, Natur och rekreation
- Viktig funktion, Transporter och teknisk försörjning
- Värdekärna, Natur och rekreation
- ▨ Bebyggelse industri
- ▨ Bebyggelse bostad
- ▨ Natur och rekreation

Användningskarta - Områdesanvändning Hudene

- Grönstråk och Vattenstråk
- ▨ Grönområde.Ny/ändrad.Lång sikt
- Grönområde.Oförändrad.
- Stadsbygd.Oförändrad.
- ▨ Verksamheter.Ny/ändrad.Lång sikt
- Verksamheter.Ny/ändrad.Medellång sikt
- Verksamheter.Oförändrad.
- Natur.Oförändrad.
- Landsbygd.
- Gång- och cykeltrafik, Ny/ändrad, Kort sikt
- Gång- och cykeltrafik, Ny/ändrad, Medellång sikt

Förklaring, preciserad användning

B	Bostäder
J	Industri
S	Skola
R	Besöksanläggning (kultur, idrott, fritid)

KONSEKVENSER FÖR HUDENE

- Förtätning och komplettering i tätorten bedöms främst ge positiva effekter ur ett hållbarhetsperspektiv, se vidare under kapitlet Användning, avsnittet Stadsbygd.
- Bebyggelseutveckling i Hudene bedöms bli begränsad. Komplettering av den befintliga bebyggelsen enligt översiktsplanens rekommendationer bedöms inte medföra någon betydande påverkan på områdets natur- och kulturvärden.
- Utveckling av rekreationsområden runt Hudene kan bidra till att områdets värden för besöksnäring stärks, vilken kan ge positiva effekter för det lokala näringslivet.
- Föreslagen utökning av befintligt verksamhetsområde söderut berör två övriga kulturhistoriska lämningar av lämningstypen fossil åker. Arkeologisk utredning kan komma att krävas.

Skola och golfbana i Hudene

LIS-områden

LIS är en förkortning av begreppet *Landsbygdsutveckling I Strandnära lägen*. LIS syftar till att långsiktigt stimulera den lokala och regionala utvecklingen på landsbygden. Översiktsplanen ska vara rådgivande vid prövning av dispensärenden eller upphävande av strandskydd inom utpekade LIS-områden.

För att få dispens för utbyggnad eller åtgärder inom LIS-område gäller de sex särskilda skälen enligt miljöbalkens 7 kap 18 c § med tillägget att det vid prövningen även får beaktas som ett särskilt skäl om ett strandnära läge för byggnaden eller åtgärden bidrar till utvecklingen av landsbygden.

År 2011 togs en LIS-plan fram för området runt Sämsjön. Denna har arbetats in i översiktsplanen och fortsätter gälla. I översiktsplanen föreslås ytterligare två LIS-områden, ett vid Mollasjön och vid Örum i anslutning till Sämsjön.

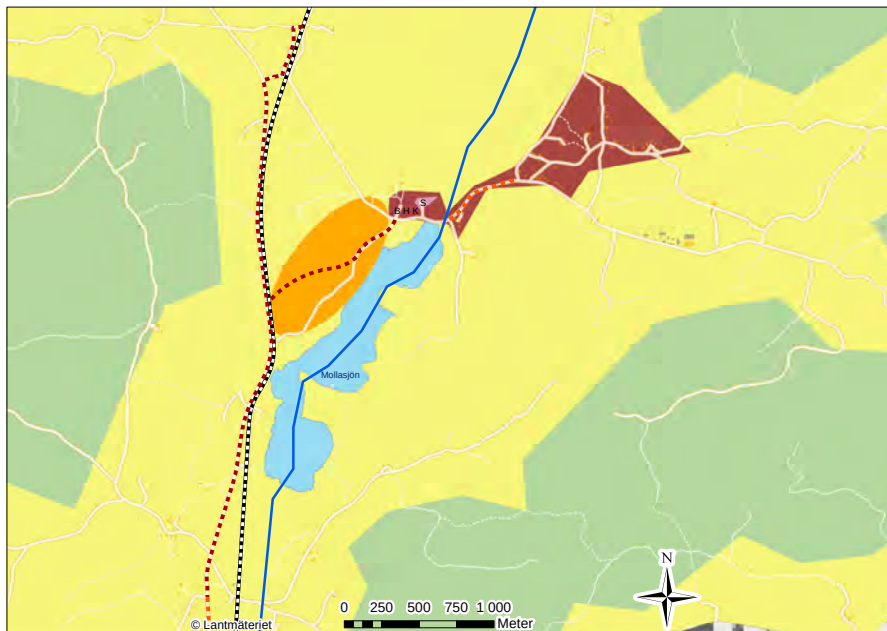
Mollasjön

Mollasjön ligger i kommunens sydvästra del. Sjön ligger direkt öster om järnvägen Älvsborgsbanan mellan Herrljunga och Borås. Norr om sjön ligger det lilla samhället Molla, med en kommunal F-6 skola. I Mollasjöns närhet finns två tåghållplatser, Torpåkra strax norr om sjön respektive Mollaryd söder om sjön. Hållplatserna ligger i en kommunal del med gles befolkningstäthet och har lågt resandeunderlag. Runt Mollasjön är strandskyddet utökat till 200 meter.

Ett LIS-område för utbyggnad av bostäder föreslås inom skogsfastigheten Kyrke 1:1 vid Mollasjöns nordvästra strand. Området är beläget på en höjd mellan Molla och järnvägen. Området avgränsas mot sjön med en grusväg och en brant sluttning. Den föreslagna utbyggnaden av bostäder bedöms stödja en utveckling av landsbygden. Ett ökat befolkningsunderlag bedöms positivt både för tåghållplatserna och för skolan. Pendlingsmöjligheterna är goda, bland annat till Borås, som är Västra Götalandsregionens näst största stad. Närheten till Mollasjön med badplats, närhet till närrekreationsområden i Natura 2000- området Molla bokskog vid Mollasjöns sydöstra strand samt det omgivande kulturlandskapet kan bidra till goda boendekvaliteter och är värden att ta fasta på i planeringen.

Vid planering bör en god tillgänglighet säkerställas för gående och cyklister till tåghållplats och skola. Närmsta tåghållplats är Torpåkra norr om Molla. En sammanslagning av de båda hållplatserna i ett nytt läge direkt väster om Mollasjön har diskuterats som ett alternativ vid ett eventuellt hot om nedläggning av befintliga hållplatser.

Viktiga frågor vid detaljplanläggning och utbyggnad av området är hantering av avlopp och dagvatten. På sikt utreds om Molla kan bli ett verksamhetsområde för kommunalt VA. Mollasjön omfattas inte av miljö kvalitetsnormer (MKN) för ytvatten, men Nossan som passerar sjön omfattas av MKN. Söder om Mollasjön ligger grundvattentäkten Borgstena, som omfattas av MKN.

Användningskarta - Områdesanvändning

Mollasjön

- Grönstråk och Vattenstråk
- ▨ Stadsbygd.Ny/ändrad.Lång sikt
- ▨ Stadsbygd.Oförändrad.
- ▨ Natur.Oförändrad.
- ▨ Vattenområde.
- ▨ Landsbygd, LIS.Ny/ändrad.
- ▨ Landsbygd, By.
- ▨ Landsbygd.
- Järnvägstrafik, Oförändrad,
- ▨ Gång- och cykeltrafik, Ny/ändrad, Medellång sikt
- ▨ Gång- och cykeltrafik, Ny/ändrad, Lång sikt

REKOMMENDATIONER FÖR LIS-OMRÅDE MOLLASJÖN

För generella rekommendationer för LIS-områden, se kapitlet

Användning.

- All ny bebyggelse ska prövas i detaljplan.
- Området ska utformas så att befintlig slänt mot Mollasjön och befintlig grusväg ligger mellan den nya bebyggelsen och strandlinjen.
- Utbyggnad bör ske etappvis, där bebyggelse i ett första skede lokaliseras i områdets nordöstra del mot Molla. Utbyggnad kan därefter ske i sydvästlig riktning längs Mollasjöns strand.
- Bebyggelsen bör knytas samman med ett stråk som löper parallellt med Mollasjöns strand genom området. Stråket bör ges en sammanhållen utformning. God tillgänglighet för gående och cyklister bör beaktas särskilt.
- Bebyggelse ska anslutas till godkänd avloppsanläggning.
- Dagvattenhantering ska utredas i samband med att detaljplan tas fram. Dagvatten ska så långt möjligt fördröjas och omhändertas lokalt. Eventuell påverkan på vattenkvalitet i vattenförekomsten Nossan och förändrade flöden till Mollasjön ska belysas särskilt.

KONSEKVENSER FÖR LIS-OMRÅDE MOLLASJÖN

- Utbyggnaden bedöms inte medföra påverkan på naturvärden eller på människors tillgänglighet till stränderna runt sjön.
- LIS-området ligger nära två befintliga tåghållplatser och har god kollektivtrafikförsörjning. Förutsättningar finns därför för en relativt hög andel kollektiva resor för pendling och andra resor, vilket ger en begränsad klimatpåverkan.
- Ökad andel hårdgjorda ytor kan påverka avrinning av dagvatten mot Mollasjön, vilket dels kan ge förändrade vattennivåer i sjön och dels kan påverka vattenkvaliteten på vattenförekomsten Nossan, som passerar Mollasjön. Fördröjning och eventuellt behov av rening av dagvatten behöver utredas vidare i samband med att detaljplan tas fram för området.

Örum, vid Sämsjön

Örum ligger sydost Sämsjön längs väg 1842. Området ligger ca två kilometer från samhället Od. I Od finns bland kommunal F-6 skola och en lokal turistbyrå. Närmaste tätort är Ljung-Annelund som ligger 9 km åt nordväst.

Sämsjön är Herrljunga kommuns största sjö. Runt sjön är strandskyddet utökat till 200 meter. Inom kommunen finns få sjöar. Sämsjön har därför stor betydelse som rekreativt område för kommuninvånarna. Sjön med närområden har även stor betydelse för kommunens möjlighet att utveckla attraktiva boendeanternativ på landsbygden, som kan öka befolkningsunderlaget och ge förutsättningar för att bibehålla den lokala servicen.

Vid Örum föreslås en utbyggnad av 15-20 villor inom fastigheten Örum 3:2. Bebyggelsen föreslås sydost om väg 1842, drygt 100 meter från strandlinjen. Området används idag som betesmark. I sydväst ansluter befintlig bebyggelse.

Landskapet vid Alboga och Örum präglas av Örums mosse, kulturmarker och kullar med lövskog. Ekskogen bryts av betesgångar och små insprängda ängspartier. Tidigare har vid den här delen av Sämsjön noterats de rödlistade arterna storspov och smålom. I sjön finns noteringar om storlom. Storlomen finns med i Fågeldirektivets bilaga 1, vilket innebär att den pekas ut som särskilt skyddsvärd.

Sämsjön omfattas av miljö kvalitetsnormer (MKN) för vatten. Enligt den senaste klassningen är den ekologiska statusen måttlig och den kemiska statusen uppnår ej god status.

I LIS-planen för Sämsjön har kommunen tagit ställning till att:

”... Den varierade naturen och vegetationen omkring sjön är en tillgång som speciellt kommer att beaktas i planarbetet. Speciellt för området är våtmarkerna och den största av dessa är Örums mosse som har ett tillflöde i sjöns södra del. ...Det är också viktigt att den mångfald av olika biotoper som finns vid sjön bevaras. Växlingen mellan skogsmark och kulturlandskap är karakteristisk.

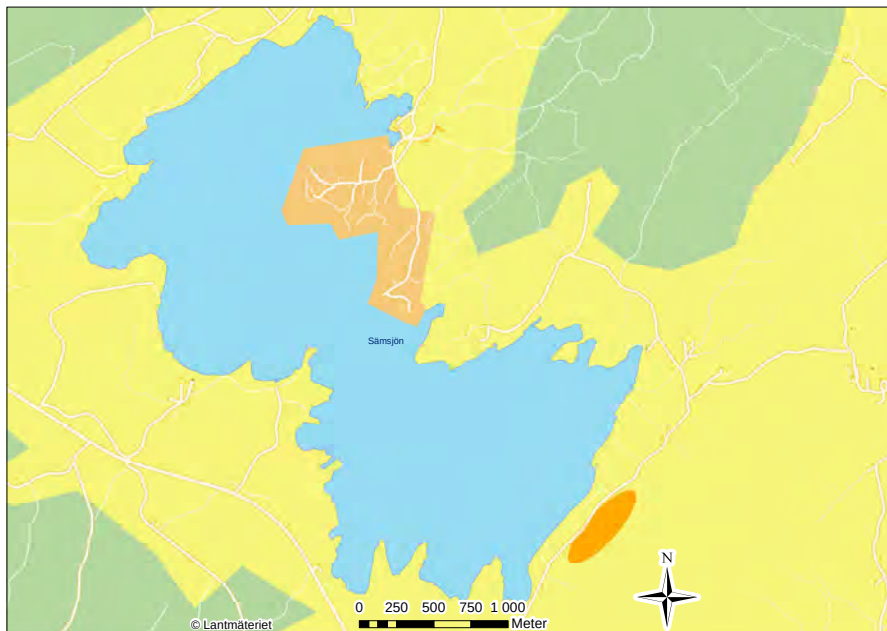
Det öppna odlingslandskapet är värdefullt och ses som en stor tillgång. Det är också av allmänt intresse att jord- och skogsbruk runt sjön kan fortgå och utvecklas parallellt med en utbyggnad av fritids- och helårsboende...”

REKOMMENDATIONER FÖR LIS-OMRÅDE ÖRUM

För generella rekommendationer för LIS-områden, se kapitlet Användning.

- All ny bebyggelse ska prövas i detaljplan. Området ska utformas så att väg 1842 ligger mellan bebyggelsen och sjön.
- Inom och i anslutning till området finns natu- och kulturvärden. I planarbetet behöver dessa belysas och utredas så att eventuella åtgärder för att begränsa eller eliminera påverkan kan arbetas in i detaljplanen:
  - » En naturvärdesinventering behöver tas fram med tyngdpunkt på fågelinventering. Hur fåglar rör sig mellan Sämsjön och Örums mossen ska ingå i inventeringen.

Användningskarta - Områdesanvändning
Örum, vid Sämsjön

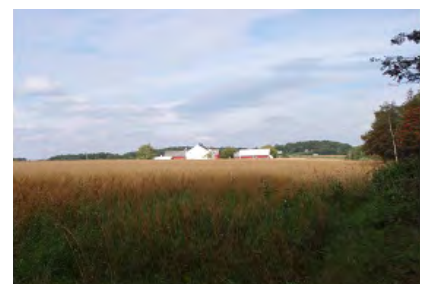
- Grönstråk och Vattenstråk
- Natur.Oförändrad.
- Vattenområde.
- Landsbygd, LIS.Ny/ändrad.
- Landsbygd, LIS.Oförändrad.
- Landsbygd.

- » Örumsmossens avrinningssystem behöver undersökas i syfte att säkerställa att Örumsmossens hydrologi inte påverkas negativt.
- » Inom området finns skyddsvärda träd som bör bevaras
- » Krav kan komma att ställas på arkeologisk utredning.
- » Dagvattenhantering behöver utredas. Dagvatten ska så långt möjligt omhändertas lokalt. Eventuell ökad avrinning till sjön och konsekvenser som ändrade vattennivåer behöver belysas särskilt. Eventuell påverkan på vattenkvalitet i vattenförekomsten Sämsjön ska också belysas.
- Bebyggelse ska anslutas till godkänd avloppsanläggning.
- Säkra vägar till skola bör studeras i planarbetet.

I flygbilden visas befintlig bebyggelse som prickar och föreslagen bebyggelse som en röd yta.

Föreslagen utbyggnad vid Örum

Åkermark och utsikt mot Sämsjön

KONSEKVENSER FÖR LIS-OMRÅDE ÖRUM

- Utbyggnad inom LIS-området Örum kan medföra påverkan på områdets natur- och kulturvärden. I samband med att detaljplanearbete påbörjas behöver inventeringar enligt översiktsplanens rekommendationer utföras som underlag för en mer utförlig bedömning av miljöpåverkan. När ett större kunskapsunderlag finns framme kan även anpassningar för att minimera påverkan arbetas in i detaljplanen.
- Ökad andel hårdgjorda ytor kan påverka avrinning av dagvatten mot Sämsjön, vilket dels kan ge förändrade vattennivåer i sjön och dels kan påverka vattenkvaliteten. Sämsjön är en vattenförekomst med MKN. Fördröjning och eventuellt behov av rening av dagvatten behöver utredas vidare i samband med att detaljplan tas fram för området.
- Utbyggnaden bedöms inte påverka människors tillgänglighet till strandområdet närmast sjön.
- Tillgängligheten till kollektivtrafik är begränsad i Örum. Närmsta busshållplats ligger ca 1,5 kilometer från området och hållplatsen är lågt trafikerad. Ubyggnad riskerar att öka bilberoendet, vilket bidrar till klimatpåverkan. De negativa effekterna kan på sikt begränsas om fordon drivna av fossila bränslen kan ersättas av alternativ med mindre miljöpåverkan, eller om efterfrågestyrda kollektiva transportsystem kan utvecklas. Bebyggelse i otillgängliga lägen kan även ge ökade kostnader för kommunal service som skolskjuts och hemtjänst.

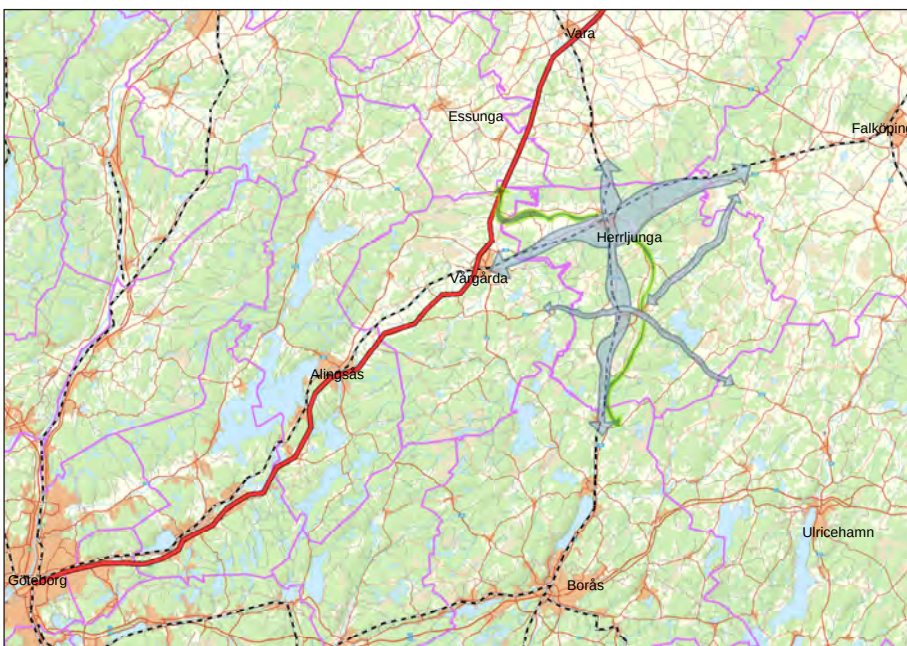
Ungefär hälften av kommunens invånare bor på landsbygden.

Mellankommunala frågor

Herrljunga kommun gränsar till Vårgårda, Essunga, Vara, Falköpings, Ulricehamns och Borås kommuner. Det mellankommunala samarbetet sker bl a i Boråsregionen- Sjuhäradsbygdens kommunalförbund, där de angränsande kommunerna Vårgårda, Ulricehamn och Borås ingår. Övriga angränsande kommuner ingår i Skaraborgs kommunalförbund. Samarbetet sker också regionalt i Västra Götalandsregionen, där bl a frågor som rör infrastrukturen tas om hand och beslutas.

De mellankommunala frågorna rör framför allt de viktiga infrastrukturella stråken men också frågor som rör t ex markanvändning i kommungränserna och vattendraget Nossan, som passerar flera kommuner på väg mot Vänern.

Teckenförklaring

- Transportsamband
- Grönt samband
- E20
- Järnväg
- Kommungränser

Herrljunga kommun gränsar till Vårgårda, Essunga, Vara, Falköpings, Ulricehamns och Borås kommuner.

Infrastruktur

Västra Stambanan, Älvsborgsbanan och Herrljunga station

Herrljunga station är en regional knutpunkt, en bytespunkt som är av stor betydelse för grannkommunernas invånare. Att kapaciteten och kvaliteten på Västra Stambanan och Älvsborgsbanan upprätthålls har betydelse för tillgängligheten till arbetsmarknaden och kompetensförsörjning inom regionen och mellan kommunerna.

Kommunen föreslår i översiktsplanen att ett triangelspår ska koppla ihop Västra Stambanan och Älvsborgsbanan mot Borås i framtiden. Ett sådant skulle kunna avlasta Västra Stambanan som har begränsad kapacitet, och bl a förbättra möjligheterna till pendling.

Väg E20

Vägen går inte genom Herrljunga kommun, men förbinder kommunen med Stockholm och Göteborg via väg 181 som ansluter till väg E20 på ca 13 km avstånd från Herrljunga centrum. Trafikverket planerar bygga om väg E20 förbi Vårgårda, och i utredningen för E20 finns en vägkorridor som tangerar kommungränsen i väster. Vilken korridor som väg E20 ska dras i berör främst Vårgårda kommun, men kan också bli en angelägenhet för Herrljunga kommun om vägen byggs nära kommungränsen.

Vägarna 181, 182, 183

Väg 181 från Vårgårda genom Herrljunga till Rv 47 vid Falköping har betydelse för pendlare och andra resande mellan Vårgårda och Falköping via Herrljunga. Kommunen har sedan lång tid önskat att vägen byggs om till en förbifart på sträckan Bråttensby-Bergagärde, så att framkomligheten, trafiksäkerheten och trafikmiljön i övrigt förbättras. I översiktsplanen markeras ett reservat för ny förbifart söder om Herrljunga tätort.

Väg 182 är en förbindelse mellan Vårgårda och Ulricehamn via Ljung-Annalund. Vägen utgör ett viktigt transportsamband för Herrljunga kommun, som kan utvecklas med bättre kollektivtrafikförbindelse.

Väg 183 går mellan Herrljunga tätort och Borås via Ljung-Annalund. Vägen är viktig för pendling och transporter till Borås. Den är emellertid av låg standard, vilket försvårar pendlingsmöjligheterna med bil och kollektivtrafik. I översiktsplanen påpekas att vägen behöver byggas om.

Vägarna 181, 182 och 183 är utpekade av Trafikverket som "Funktionellt prioriterat vägnät" och ett samarbete med Trafikverket om åtgärder i vägnätet bör påbörjas gemensamt med övriga kommuner som är berörda av åtgärderna.

Nossan

Nossan är ett blå-grönt stråk som rinner upp i Borgstena strax söder om kommungränsen mot Borås kommun och som rinner genom hela Herrljunga kommun från söder mot norr genom Herrljunga tätort, genom norra delen av Vårgårda kommun och vidare genom Essunga och Grästorps kommuner för att därefter rinna ut i Dättern, som är en grund vik av Vänern. Nossan förorenas på vägen av bland annat utsläpp från jordbruksmarker och från enskilda avlopp. Den ekologiska statusen för Nossan är måttlig och kvalitetskravet är att god ekologisk status ska ha uppnåtts år 2021. Det är en gemensam angelägenhet för kommunerna som också vill utveckla Nossan för friluftslivet, att tillsammans arbeta för att uppnå målet förbättrad vattenkvalitet för Nossan.

Vindbruk

I översiktsplanen redovisas ett vindkraftområde (Kesemossen) i närheten av kommungränsen till Vårgårda kommun. I samband med att det utpekade området byggs ut för vindkraft kommer samråd att ske med den berörda kommunen Vårgårda.

Naturområden

Ramlamossen- som delvis är ett Natura 2000- område ligger i gränsen mot Falköpings kommun. Ingen utbyggnad eller andra åtgärder som kan påverka naturvärdena i området Ramlamossen föreslås i översiktsplanen.

Enskilda avlopp

Vid den gemensamma kommungränsen mellan Herrljunga och Falköpings kommuner finns inom Herrljunga kommun områden med okänd avlopp - status. Kommunen genomför för närvarande inspektioner av samtliga enskilda avlopp enligt en 10- årsplan.

Genomförande

Kortfattad beskrivning av hur översiktsplanen avses genomföras

Tidshorisonter och genomförande

Översiktsplanen ger en utblick mot framtidens Herrljunga och visar ett önskat läge 20 år framåt i tiden. För att utvecklingen ska kunna ske så hållbart som möjligt redovisas tidshorisonter för viss föreslagen markanvändning, enligt nedan:

- **Kort sikt:** Cirka 0-8 år. Sådana projekt och åtgärder som beräknas kunna bli påbörjade eller åtminstone börja planeras innan översiktsplanen måste tas upp för bedömning av om den fortfarande är aktuell.
- **Medellång sikt:** Cirka 8-16 år. Sådana projekt och åtgärder som bedöms kunna påbörjas eller planläggas inom andra eller tredje mandatperioden efter översiktsplanens antagande.
- **Lång sikt:** Mer än cirka 16 år. Kan läsas som en framtidsbild som visar ett önskat läge vid planens tidshorisont år 2035.

Genomförande och utförare

Eftersom översiktsplanen inte innebär en ekonomisk planering utan uttrycker en vilja och ambition som ska vara vägledande vid beslut om investeringar och drift så är inte heller tidshorisonterna bindande. Planförslaget är därför utformat som en sammanställning av möjligheter där kommunen bland annat vill kommunicera till utomstående aktörer vilka åtgärder som kommunen förespråkar utan att nödvändigtvis planera att själva driva dem mot dess genomförande. För många åtgärder utgör marknaden den främsta drivkraften, som t ex industrietableringar. Många åtgärder kan kommunen också driva gemensamt med flera aktörer, såsom anläggande av nya cykelvägar tillsammans med Trafikverket, kvalitetshöjande åtgärder tillsammans med lokala intressenter som vill investera i närmiljön och nyproduktion av bostäder genom det kommunala bostadsaktiebolaget.

Rullande översiktsplanering

Planeringscykel

Förutsättningar för den översiktliga planeringsprocessen är följande:

- Översiktsplanen ska aktualitetsprövas en gång varje mandatperiod.
- För att prövningen ska kunna göras inom rimliga tidsramar, ca ett år, behöver underlag hållas aktuellt emellan prövningarna och nya underlag måste successivt arbetas fram.
- En översiktsplan bör ha en hållbarhet över åtminstone två mandatperioder, gärna längre.
- Vanligtvis tar det upp till fyra år, alltså som en hel mandatperiod, att ta fram en ny översiktsplan.

Medborgardialog

Kommunens nya riktlinjer för medborgardialog ska appliceras på den rullande översiktsplaneringen efter denna plans antagande. Medborgardialoger ska bidra till att skapa bättre underlag för översiktsplaneringen och politikens bedömning av dess aktualitet.

- En dialogprocess tar ofta lång tid i förhållande till PBL:s krav på aktualitetsprövning av översiktsplanen varje mandatperiod, vart fjärde år. Det kan därför vara rimligt att starta en medborgardialog om innehållet i översiktsplanen relativt snart efter antagande. På så vis hinner ett underlag tas fram inför aktualitetsprövningen i början på nästa mandatperiod.
- Under de närmast kommande åren ska även kommunens vision förnyas. I det arbetet bör översiktsplanen vara ett underlag och verktyg i dialogprocessen. Medborgardialog för visionen respektive översiktsplanen kan och bör samordnas för att effektivisera för både arrangörer och deltagare samt nå ett samordnat resultat.

Fortsatt arbete

Efter antagande av översiktsplanen kommer kommunen arbeta vidare med och fördjupa vissa frågor som lyfts i översiktsplanen. Prioriterade frågor är:

- Utveckling av de centrala delarna av tätorterna Herrljunga och Ljung-Annelund. Program bör tas fram där frågor som gestaltning, offentliga miljö , förtättningsmöjligheter, buller och andra störningar etc behandlas samlat. Arbeta med *Planprogram för framtida bebyggelse i centrala Herrljunga tätort* pågår.
- Förtätning av tätorterna har endast studerats övergripande i samband med att översiktsplanen tagits fram. En fördjupad inventering bör genomföras där kompletteringsmöjligheter i orternas olika delar studeras mer ingående.
- Arbeta med att ta fram VA-plan har påbörjats under 2016.
- Vidare utredning av översvämningsrisker i kommunen. Risker i samband med skyfall bör belysas särskilt och en lågpunktkartering kan exempelvis behövas tas fram.

Konsekvenser

Beskrivning av översiktsplanens miljömässiga, sociala och ekonomiska konsekvenser

De samlade konsekvenserna

I översiktsplanen beskrivs **miljökonsekvenserna** löpande tillsammans med de **sociala** och **ekonomiska konsekvenserna**. I följande kapitel redovisas en sammanfattning av konsekvenserna av planförslaget. I kapitlet redovisas även avstämning mot relevanta mål för hållbar utveckling och hur översiktsplanen tillgodoser de riksintressen som berör kommunen.

Miljökonsekvensbeskrivning - MKB

Om miljöbedömning och MKB

Enligt bestämmelser i plan- och bygglagen ska en miljöbedömningsprocess med tillhörande miljökonsekvensbeskrivning (MKB) i allmänhet följa arbetet med en översiktsplan, eftersom alla planer och program som kan leda till betydande miljöpåverkan ska miljöbedömas. De flesta översiktsplaner innehåller förslag som kan medföra betydande miljöpåverkan.

Syftet med miljöbedömning är att integrera miljöaspekter i planarbetet så att planeringen kan bidra till en hållbar utveckling.

Avgränsning av miljökonsekvensbeskrivningen

En miljökonsekvensbeskrivning ska avgränsas till nivå och innehåll. Kommunen och länsstyrelsen har haft ett samråd om avgränsning av miljökonsekvensbeskrivningen till översiktsplanen den 10 juni 2015. Vid samrådet gjordes en avgränsning av det geografiska området, nivån på MKB:n samt relevanta alternativ till planförslaget.

Det geografiska område

Det geografiska området för miljöbedömningen är i huvudsak hela Herrljunga kommun. Vissa frågor berör ett vidare område. Det gäller utbyggnad av infrastruktur som berör flera kommuner samt påverkan på vattenförekomster, främst ån Nossan, som rinner genom ett flertal kommuner och har sitt utlopp i Dättern i Grästorps kommun.

Nivå

Konsekvenserna beskrivs på en översiktlig och strukturell nivå, utan att detaljer i enskilda projekt behandlas, eftersom planen är översiktlig.

Alternativ - nollalternativ

Nollalternativ ÖP 2006

Planförslaget ska jämföras med minst ett nollalternativ och andra relevanta alternativ om sådana är studerade i planarbetet. Nollalternativet ska spegla en trolig utveckling om en ny översiktsplan inte tas fram, antas eller genomförs. Det innebär att rekommendationerna för bebyggelseutvecklingen i kommunens översiktsplan från 2006 fortsätter att gälla.

Det finns inga andra relevanta jämförelsealternativ för översiktsplanen än nollalternativet. Ett särskilt nollalternativ för transportinfrastruktur beskrivs dock separat.

Jämförelse med nollalternativ översiktsplan 2006

Översiktsplanen från 2006 omfattar mer än vad plan- och bygglagen kräver. Bland annat finns rekommendationer för kommunal verksamhet som barnomsorg, utbildning, social omsorg, hemsjukvård, kulturliv och fritidsverksamhet. Intentionen var att kommunens översiktsplan skulle fungera som ett samordnat styrdokument för samtliga kommunala program och planer. Översiktsplanens bredd och omfattning har samtidigt medfört svårigheter att greppa och få vägledning i de frågor som rör mark- och vattenanvändningen.

I översiktsplanen från 2006 finns allmänna rekommendationer om bebyggelseutvecklingen i tätorterna och på landsbygden. En mer detaljerad beskrivning av utvecklingen i orterna skulle redovisas i fördjupade översiktsplaner. Några nya fördjupningar över tätorterna har inte tagits fram efter 2006, varför det är svårt att jämföra föreslagen utveckling i och runt tätorterna med nollalternativet. Föreslaget LIS-område vid Örum fanns med i LIS-planen för Sämsjöområdet, men endast som ett område för fortsatt utredning. Påverkan på naturmiljö och kulturvärden runt Sämsjön kan därför bli större i planförslaget jämfört med nollalternativet, se vidare under avsnittet Miljökonsekvenser – Natur.

I förslaget till ny översiktsplan finns en tydligare prioritering av ett resurseffektivt byggande i eller i direkt anslutning till tätorterna. God tillgång till kollektivtrafik och bättre miljöer och stråk för fotgängare och cyklister i och mellan tätorterna och kommunens mindre orter är prioriterade frågor. I planförslaget finns därför bättre förutsättningar för en begränsad eller minskad klimatpåverkan och en god hushållning av mark jämfört med nollalternativet.

Nollalternativ transportinfrastruktur

Nollalternativet för transportinfrastruktur innebär att ingen av de föreslagna om- och utbyggnationer av gång- och cykelvägar, vägar och järnvägar genomförs under översiktsplanens tidshorisont. Jämförelse med nollalternativet för transportinfrastruktur görs under rubriken *Transportinfrastruktur*.

Planförslaget i korthet

Utgångspunkten för planförslaget är att bebyggelseutvecklingen i kommunen ska ske på ett sätt som tar tillvara styrkor i kommunen. Den mer omfattande utvecklingen ska ske vid de två befintliga noderna, tätorterna Herrljunga och Ljung-Annelund och vid befintliga tåghållplatser alternativt en ny sammanslagen hållplats vid Molla. En hållbar livsstil ska främjas genom att kommunens goda läge i förhållande till järnvägsstationerna nyttjas på ett effektivt sätt. Samtidigt ska även landsbygden ges förutsättningar att leva genom en positiv inställning till ny bebyggelse i anslutning till befintlig. Hänsyn ska tas till områden med höga natur- och kulturvärden samt till produktiv jordbruksmark och skog.

I översiktsplanen föreslås och prioriteras flera större infrastrukturprojekt. Syftet med föreslagna vägombyggnader är att förbättra standarden och framkomligheten på vägarna, att öka trafiksäkerheten samt att förbättra boendemiljön i kommunens orter.

Upplägg av MKB

Som en del av arbetet med översiktsplanen har kommunen tagit fram lokala miljömål. Miljömålen har använts som en sätt att integrera kommunens miljöarbete i planeringen på en strukturell nivå och i ett tidigt skede. Miljöbedömningen av översiktsplanen tar därför utgångspunkt i arbetet med miljömålen. Konsekvenser av planförslaget beskrivs under de fem rubriker som formulerats i arbetet med de lokala miljömålen. Avsikten är att kopplingen mellan planens förslag och kommunens mål tydligt ska framgå. Följande rubriker hämtas från de lokala miljömålen:

- God livsmiljö
- Natur
- Vatten
- Klimat
- Avfall

Utöver kommunens lokala miljömål läggs särskilt fokus vid den betydande miljöpåverkan som förekommer i kommunen idag samt den risk för betydande miljöpåverkan som ett genomförande av översiktsplanen kan medföra.

Miljömål

Nationella och regionala miljömål

Det svenska miljömålssystemet är uppbyggt av ett generationsmål, sexton miljökvalitetsmål och ett etappmål. Generationsmålet anger inriktningen för den samhällsomställning som behöver ske inom en generation för att miljökvalitetsmålen ska nås. Miljökvalitetsmålen beskriver det tillstånd i den svenska miljön som miljöarbetet ska leda till och etappmålen är steg på vägen för att nå generationsmålet och ett eller flera miljökvalitetsmål. Riksdagen fastställer preciseringar av respektive miljömål.

I Västra Götalands län har länsstyrelsen fastställt regionala miljömål med utgångspunkt från de övergripande nationella miljökvalitetsmålen.

Kommunens lokala miljömål

Kommuner kan bidra till det nationella och regionala miljömålsarbetet genom att sätta upp egna lokala miljömål. Herrljunga kommun har formulerat sådana mål i samband med arbetet med ny översiktsplan. Miljömålen är formulerade på en strategisk nivå så att de kan komma in i tidiga skeden av planeringen.

De lokala miljömålen består av fem rubriker som samlar 13 av de nationella och regionala miljömålen. Övriga miljömål har inte bedömts vara relevanta för kommunen. Nedan följer en sammanfattning av de lokala miljömålen, med utgångspunkt från de frågor som är relevanta för översiktsplanen. I den högra kolumnen visas kopplingen till nationella och regionala miljömål.

Sammanfattning av kommunens lokala miljömål

Lokala miljömål (Herrljunga kommun ska aktivt arbeta för att...)	Nationella/regionala miljömål
God livsmiljö - byar och tätorter planeras på ett sådant sätt att resurser kan användas effektivt, en hållbar livsstil kan gynnas och god hälsa främjas – en bilfri livsstil ska vara möjlig. - ta till vara och utveckla natur- och kulturvärden.	God bebyggd miljö Säker strålmiljö
Vatten - säkra dricksvattenförsörjningen – grundvattnet ska vara av god kvalitet. - bevara våtmarkens vattenhushållande funktion i landskapet. - bevara den biologiska mångfalden i sjöar och vattendrag. - begränsa påverkan av gödande ämnen i mark och vatten.	Grundvatten av god kvalitet Levande sjöar och vattendrag Bara naturlig försurning Ingen övergödning Myllrande våtmarker
Natur - bevara den biologiska mångfalden i kommunen. - skydda, bevara och stärka jordbruksmarkens värde för biologisk produktion. - skydda, bevara och stärka skogens och skogsmarkens värde för biologisk produktion.	Ett rikt växt- och djurliv Ett rikt odlingslandskap Levande skogar
Klimat - minska utsläpp av växthusgaser. - använda energi och bränslen effektivt	Begränsad miljöpåverkan Frisk luft
Avfall miljön ska vara fri från ämnen och metaller som kan hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden.	Giftfri miljö

Miljökonsekvenser

God livsmiljö

Bebyggelsestruktur

Målet om en god livsmiljö har varit styrande i arbetet med att ta fram planförslaget. I tätorterna bidrar förtätning, utbyggnad i stationsnära lägen, förbättrat gång- och cykelvägnät samt utveckling av rekreationsområden till att målet kan uppfyllas. När förtätning sker finns samtidigt risk för störningar i form av buller från väg- och järnvägstrafik samt vibrationer från järnvägstrafik. Buller och vibrationer kan påverka människors hälsa negativt och motverkar målet. Kring vägar och järnvägar där det går farligt gods finns även risk för konsekvenser i samband med en eventuell olycka. Hur stora konsekvenserna blir beror till stor del på hur många människor som befinner sig nära vägen eller järnvägen, men även på vägens eller järnvägens utformning. För att minska risken för

negativa effekter på människors hälsa och säkerhet ges rekommendationer i planen för hur buller och risk för olyckor med farligt gods ska hanteras vid planering av ny bebyggelse.

De verksamhetsområden som föreslås i anslutning till tätorterna ligger skilda från stadsbygd och risken att närboende störs av buller, lukt eller dylikt bedöms vara begränsad.

I planen föreslås en positiv hållning till komplettering med ny bebyggelse på landsbygden. Möjligheten att bygga nytt är en förutsättning för att landsbygden ska förbli levande. Konsekvenserna av föreslagen komplettering beror till stor del på hur bebyggelsen placeras i förhållande till infrastruktur, kulturmiljöer, naturområden, jordbruksmark, kollektivtrafik etc. Spridd bebyggelse med en okänslig placering i kulturlandskapet, olämplig placering på jordbruksmark eller i ett känsligt naturområde kan ge en relativt stor miljöpåverkan. Rekommendationer om lämplig lokalisering av ny bebyggelse och hänsyn till känsliga områden är föreslagna i planen för att motverka negativ påverkan på odlingslandskap och natur- och kulturvärden.

Transportinfrastruktur

I planen föreslås delvis nya sträckningar för flera av de statliga vägar som passerar genom kommunen. Ett nytt triangelspår är även föreslaget. Omlokalisering av vägarna bidrar till en bättre boendemiljö i de mer tätbebyggda områdena eftersom trafiken leds runt tätorterna. Samtidigt finns risk för att natur- och kulturvärden påverkas av föreslagna sträckningar. Förändringarna i väg- och järnvägsnätet bedöms till huvudsak bidra till att målet om en God livsmiljö kan uppnås.

Ny sträckning av väg 181 söder om Herrljunga tätort bedöms minska bullerpåverkan för boende i tätorten. Väg 181 är en sekundär transportled för farligt gods och föreslagen lokalisering bedöms minska risken för allvarliga konsekvenser, både för människor och för de vattentäkter som finns i anslutning till befintlig väg vid en eventuell olycka med farligt godstransport. Längs föreslagen sträckning finns ett stort antal fornlämningar. Vägsträckningen berör även ett regionalt värdefullt odlingslandskap och ett skogsområde som enligt Skogsstyrelsen har vissa naturvärden i form av sumpskogar. Skogsområdet har betydelse som närrekreationsområde och Jällbyleden korsar föreslagen vägsträckning. Fornlämningar, byggnadsminnen och kyrkliga kulturlämningar har ett starkt skydd i kulturmiljölagen (KML). Vid fortsatt planering kan arkeologiska utredningar komma att krävas, liksom bedömningar av påverkan på kulturlandskapet, naturvärden och friluftsliv.

Ny sträckning av väg 183 mellan Herrljunga tätort och Ljung-Annelund kan komma att beröra ett lövskogsområde vid Södra Björke, som finns med i länsstyrelsens lövskogsinventering. Vägbyggnationen kan medföra att träd behöver tas ned och delar av lövskogen med dess ekosystem försvinner. Föreslagen sträckning passerar mellan Södra Björke och Fröstorp, båda upptagna i kommunens kulturmiljöprogram. Södra Björke är en kulturhistoriskt värdefull kyrkomiljö och Fröstorp är ett fornlämningsrikt område med bland annat flera gravfält. Vägsträckningen kommer troligtvis inte medföra någon direkt påverkan på bebyggelse

eller fornlämningar, men upplevelsen av kulturmiljöerna kan påverkas. Vid fortsatt planering bör påverkan på natur- och kulturvärden samt påverkan på kulturlandskapet utredas vidare. Eventuell påverkan på vattenskyddsområdet vid Ljung behöver även belysas.

Ny sträckning av väg 1927, Vretavägen, bedöms bidra till att boendemiljön förbättras väsentligt i Vreta. Samtidigt tas ny mark i anspråk som angränsar till ett område med fornlämningar. En arkeologisk utredning kan behöva genomföras i den fortsatta planeringen.

Föreslaget triangelspår sydväst om Herrljunga tätort går i princip i samma sträckning som föreslagen väg 181, se ovan.

Jämförelse med nollalternativ för Transportinfrastruktur

Nollalternativet innebär ingen utbyggnad av gång- cykelvägar, vägar och järnvägar, och därmed ingen påverkan på natur- och kulturvärden, friluftsliv och landskapsbild jämfört med nuläget. Om inga åtgärder utförs på vägarna kommer förhållandena avseende hälsa- och säkerhet, exempelvis buller i tätorterna och problem med framkomlighet och trafiksäkerhet på vägarna på sikt förvärras i takt med att trafiken öka. Påverkan kan bli stor om de verksamhetsområden som föreslås i översiktsplanen helt byggs ut och den tunga trafiken ökar samtidigt som inga åtgärder görs på befintliga vägar.

Vindbruk

I planen föreslås etablering av större vindkraftverk inom tre områden, Fjäremossen, Lommamossen och Kesemossen. Områdena har avgränsats i den vindbruksplan som togs fram år 2011. Avgränsningen har bland annat gjorts med hänsyn till naturvärden, kulturmiljövärden, påverkan på landskapsbilden samt risk för att boende utsätts för buller. En fördjupad miljökonsekvensbeskrivning finns bilagd till vindbruksplanen.

För att undvika att människor påverkas av buller från vindkraftverken har ett avstånd på 500 meter mellan bostad och område för vindbruksområde tillämpats. Vid fortsatt planering av vindkraftutbyggnad tillämpas riktvärden för buller. Hur vi påverkas av buller kan variera mellan individer, tidpunkter och platser. Människors livsmiljö kan därför i viss mån påverkas av en vindkraftutbyggnad.

Samtliga föreslagna vindbruksområden ligger på mossar. Det finns risk för påverkan på våtmarker och mindre vattendrag med höga naturvärden när vägar och vindkraftverk anläggs. I föreslagna områden kan det vara svårt att hitta bra lägen för vägar och vindkraftverk, där påverkan blir begränsad. Frågan behöver utredas vidare i samband med planering och prövning inom respektive vindbruksområde.

Vid etablering av vindkraftverk inom området Fjäremossen finns risk för påverkan på kulturmiljön och höga naturvärden kring Remmene. Området är redan påverkat av buller från Remmene skjutfält, vilket måste beaktas när bullerpåverkan bedöms i den fortsatta planeringen.

Vid etablering av vindkraftverk inom området Lommamossen behöver eventuell påverkan på fågellivet i fågelskyddsområde vid Ekesjön utredas vidare. Fördjupad analys kan även behövas för att utreda riskerna vid lokalisering av vindkraftverk i närheten av Västra Stambanan.

Enligt vindbruksplanen kan den visuella upplevelsen från Vesene påverkas av en etablering av vindkraftverk inom området Kesemossen. I den fortsatta planeringen bör en fördjupad utredning med fotomontage eller motsvarande samt en analys av påverkan på landskapet utföras.

Vatten

Utveckling av grönstruktur och rekreationsområde runt Nossan inom Herrljunga tätort samt åtgärder för att förbättra enskilda avlopp på landsbygden kan bidra till att bevara den biologiska mångfalden i sjöar och vattendrag samt till att begränsa påverkan av gödande ämnen i mark och vatten. Hantering av dagvatten vid utbyggnad, framförallt i orterna, men även nära vattendrag och sjöar är viktigt att belysa i den fortsatta planeringen för att målet ska kunna nås. Se vidare under avsnittet Avstämning mot miljö kvalitetsnormer (MKN).

Natur

LIS-områden

Två så kallade LIS-områden (Landsbygdsutveckling I Strandnära lägen) med större utbyggnad av bostäder föreslås i planen, ett vid Mollasjön och ett i Örum vid Sämsjön.

Det föreslagna området vid Mollasjön bedöms inte medföra negativ påverkan på höga naturvärden eller på människors tillgänglighet till stränderna runt sjön. Tillgängligheten till sjön ska beaktas i samband med detaljplanläggning.

Det föreslagna LIS-området i Örum ligger i randen mellan ett öppet kulturlandskap och skog, väl avskilt från strandzonen genom väg 1842. Området omfattar en betad äng och ett skogsbyn. Inom området finns två ekar som står fritt i betesmarken och som båda är upptagna i länsstyrelsens inventering avskyddsvärda träd. En av ekarna står i vägkanten och utgör ett landmärke i det öppna landskapet. I området kring Örum har observationer gjorts av de rödlistade arterna storspov och smålom och i sjön finns noteringar om storlom. Inom området finns kulturhistoriska lämningar i form av ett röjningsröseområde som anges som lämningstypen Fossil åker i Riksantikvarieämbetets karttjänst Fornsök.

Det finns risk för påverkan på naturvärden, men även på kulturlandskapet och på kulturhistoriska lämningar vid byggande av bostäder inom området i Örum. I samband med att ett detaljplanearbete påbörjas för området behöver en inventering av flora och fauna, inkl ornitologiska värden, samt bedömning av påverkan på kulturmiljön genomföras. Örumsmossens avrinningssystem behöver även undersökas i syfte att säkerställa att Örumsmossens hydrologi inte påverkas negativt.

Skog och rekreationsområden

Flera utbyggnadsområden föreslås på skogsmark i Herrljunga tätorts utkant. De tätortsnära skogarna används som närrekreationsområden och har vissa naturvärden. Inom delar av områdena finns även fornlämnningar och andra kulturhistoriska lämningar. Utbyggnaden påverkar inte rekreationsområdenas värdekärnor och den utbyggnad som föreslås i översiktsplanen bedöms inte ge upphov till någon betydande påverkan

på värden för friluftslivet. Om orten även efter översiktsplanens tidshorisont fortsätter växa söderut utan hänsyn till friluftslivet finns däremot risk för att närrekreationsområden inskränks på ett sådant sätt att påverkan blir betydande. För att undvika betydande negativa konsekvenser på lång sikt behöver planeringen av alla utbyggnadsområden som föreslås i översiktsplanen ske med en god hushållning av mark som utgångspunkt.

Jordbruksmark

Delar av ett område med större sammanhängande jordbruksmark påverkas av föreslagen utbyggnad av stadsbygd och verksamheter norr om Herrljunga tätort. Den berörda jordbruksmarken är delvis redan fragmenterad av bostadshus och verksamhetsområden.

Sammanhängande jordbruksmark har stor betydelse för livsmedelsproduktionen idag, men även för att säkra matförsörjningen på lokal och regional nivå på lång sikt. Andelen jordbruksmark minskar stadigt i hela landet. Den minskande jordbruksarealen innebär en ökad känslighet för omvärldsförändringar som kan påverka möjligheten att importera mat. En global befolkningsökning tillsammans med klimatförändringar kan exempelvis ge ett underskott av livsmedel vilket kan leda till svält i olika delar av världen. I förhållande till många andra länder har Sverige en relativt gynnsam situation avseende klimatförändringar. Klimatet kommer bli varmare och blötare, men till skillnad från många andra platser i världen kommer norra Europa fortfarande vara en relativt behaglig plats att leva på. Möjligheterna att odla kommer påverkas både positivt och negativt. Odlingssäsongen kommer troligen förlängas samtidigt som nederbördsmonster ändras.

Även om den nationella matförsörjningen påverkas i liten grad av att produktiv jordbruksmark tas i anspråk vid Herrljunga tätort, behöver utbyggnad på jordbruksmark ses i ett större perspektiv. Om jordbruksmark successivt tas i anspråk över hela landet uppstår kumulativa effekter som kan leda till att vi får allt mindre möjlighet att försörja befolkningen med mat på lång sikt. Utbyggnad på jordbruksmark bör därför ske i så liten grad som möjligt och vägas mot samhällsnyttan och möjligheten att ta annan mark i anspråk. Utbyggnaden norrut har i arbetet med översiktsplanen vägts mot värdet av de sammanhängande rekreationsområden som finns söder om orten, samt andra faktorer som infrastruktur och buller från skjutfält som påverkar ortens möjlighet att växa i övriga riktningar. Utbyggnad av tätorten är föreslagen med utgångspunkt från det stationsnära samhället, där det ska vara enkelt att resa kollektivt, där transportbehoven ska minska och där utbyggnad ska ske på ett energieffektivt sätt med så liten klimatpåverkan som möjligt. Arealen jordbruksmark som föreslås tas i anspråk har minskats under arbetet med översiktsplanen. Området för stadsbygd på Vreta Gärde har halverats efter samråd och vid Ölltorp har två områden runt korsningen mellan väg 1921 och 1927 tagits bort, så att utbyggnadsområdet för verksamheter helt ligger sydväst om korsningen. Kommunens mål att jordbruksmarken ska stärkas motverkas i viss mån av föreslagen utbyggnad på den tätortsnära jordbruksmarken, samtidigt bidrar utbyggnaden till att målen om God livsmiljö och Klimat kan uppnås.

Naturvärden på landsbygden

För att uppnå målet att bevara den biologiska mångfalden krävs att naturvärden uppmärksammas i all planering och lovgivning, för såväl större som mindre projekt. Även enskilda byggnader på landsbygden kan få en betydande påverkan vid en ovarsam placering.

Klimat

Bebyggelsestruktur i tätorterna

I översiktsplanen tas fasta på järnvägen som en av de viktigaste förutsättningarna för kommunens långsiktiga utveckling. Den tätastationsorten är förebild. Det ska vara nära och tryggt att ta sig fram till fots eller med cykel inom kommunens orter. Regionen med möjlighet till en större arbetsmarknad, studier etc finns lätt tillgänglig med tåg. Översiktsplanens struktur och den större utbyggnad av stadsbygd och verksamheter som föreslås i Herrljunga och Ljung-Annalund bidrar till att uppnå målen om minskade utsläpp av växthusgaser samt att använda energi och bränslen effektivt.

Bebyggelsestruktur på landsbygden

Det finns en risk att spridd bebyggelse på landsbygden tillkommer i lägen med dålig eller obefintlig tillgång till kollektivtrafik, vilket motverkar målet om minskade utsläpp av växthusgaser. Samtidigt kan bebyggelse på landsbygden ge ett ökat underlag till befintlig kollektivtrafik om den tillkommer i lägen där det finns förutsättningar för en sådan utveckling. Komplettering i de mindre byarna kan exempelvis ge ett ökat underlag för såväl kollektivtrafik som till de lokala skolorna.

De två större utbyggnadsområdena på landsbygden vid Mollasjön och i Örum vid Sämsjön har olika förutsättningar för ett hållbart resande. Vid Mollasjön finns goda pendlingsmöjligheter med tåg. Området vid Örum ligger däremot mer perifert med begränsad tillgång till kollektivtrafik. De boende kommer i högre grad bli beroende av att ta sig fram med bil vilket motverkar miljömålet.

Energiproduktion

I planen föreslås tre vindbruksområden. Utbyggnad av vindkraft inom kommunen kan bidra till att minska utsläppen av växthusgaser och bidrar därför till att målet kan uppfyllas. Även en utbyggnad av småskalig solkraft kan bidra till att målet kan uppfyllas.

Avfall

Målet påverkas i liten utsträckning av planförslaget. Vid eventuell planering inom förorenade områden ska en markmiljöundersökning och eventuell sanering genomföras för att förhindra påverkan på människors hälsa.

Risk för betydande miljöpåverkan

Eftersom effekterna av en kommuntäckande översiktsplan i allmänhet är svåra att överblicka är det på en översiktlig nivå svårt att utesluta risk för betydande miljöpåverkan. Om det i några avseenden eller till följd av särskilda förslag i översiktsplanen finns risk för betydande miljöpåverkan (BMP), ska detta redovisas. På den översiktliga nivån handlar det ofta om komplexa sammanhang, till exempel när det gäller infrastruktur.

Betydande miljöpåverkan idag

- Genom kommunen passerar två järnvägar och ett antal större regionala vägar. Den samlade påverkan av transportinfrastrukturen, exempelvis gällande buller och risker, medför en betydande miljöpåverkan i nuläget. Exempelvis är Västra stambanan tungt trafikerad med såväl persontåg som godstransporte, vilket orsakar problem med buller och vibrationer för de boende och för störningskänsliga verksamheter som ligger längs med järnvägen.
- Totalförsvarets verksamhet på skjutfältet Remmene innebär bullerstörningar under de tider skjutövningar pågår. Forsvarsmaktens riksintresseområde kring Remmene skjutfält inkluderar influensområde för buller. Forsvarsmakten tillämpar stor restriktivitet till störningskänslig bebyggelse inom influensområdet, vilket begränsar risken för negativa konsekvenser till följd av bullerpåverkan. Under övning råder även tillträdesförbud till området. Fältet har höga naturvärden som enligt Forsvarsmakten till stora delar uppkommit som en följd av den pågående övningsverksamheten. Fortsatt övning med bandfordon är enligt Forsvarsmakten en viktig förutsättning för att bevara de unika naturvärden som tillkommit inom området.
- På landsbygden finns en stor andel enskilda avlopp. Bristfälliga avlopp innebär en risk för övergödning i recipienten. Den ekologiska statusen bedöms som måttlig i de flesta av kommunens sjöar och vattendrag, se avsnittet Avstämning mot miljö kvalitetsnormer. Nossan avrinner mot Dättern, som har en översvämningsproblematik. Kommunen arbetar med en inventering av samtliga enskilda avlopp. I takt med att de bristfälliga enskilda avloppen åtgärdas kan utsläppen minska. Läckage av gödande ämnen från jordbruket är en annan faktor som på ett betydande sätt bidrar till påverkan.

Risk för betydande miljöpåverkan med planförslaget

- Föreslagna nya sträckningar av väg 181, väg 183, väg 1927 samt förslaget triangelspår söder om Herrljunga tätort kan medföra påverkan på natur- och kulturvärden, landskapsbild och friluftsliv. Samtidigt bedöms de nya vägsträckningarna bidra till förbättrad boendemiljö i tätorterna, ökad trafiksäkerhet och minskad sårbarhet för olyckor och störningar på väg och järnväg. Beslut om betydande miljöpåverkan tas av länsstyrelsen under samrådsskedet när Vägplan alternativt Järnvägsplan tas fram. Förutsatt att stor miljöhänsyn tas i planeringen kan infrastrukturprojekten bidra till att den betydande miljöpåverkan sammantaget minskar i kommunen. Exempelvis kan boendemiljön förbättras för människor och faunapassager bidra till minskade barriärer för djur.
- LIS-området i Örum kan innebära en påverkan på naturvärden, på kulturhistoriska lämningar inom området och på kulturlandskapet längs väg 1842. Inventeringar av flora och fauna inklusive ornitologiska värden samt bedömning av påverkan på kulturmiljövärden behöver göras i samband med att planarbete påbörjas för att klargöra om det finns risk för betydande miljöpåverkan

- Vindkraftutbyggnad kan innebära en betydande miljöpåverkan, se under rubriken Hantering av miljökonsekvenser vid fortsatt planering.

Hantering av miljökonsekvenser vid fortsatt planering

När det blir aktuellt att genomföra föreslagna infrastrukturprojekt kommer Trafikverket ta fram en vägplan eller järnvägsplan. En miljökonsekvensbeskrivning ska tas fram om projektet kan antas medföra betydande miljöpåverkan. I annat fall ska miljöpåverkan beskrivas i den planbeskrivning som tas fram för vägplanen eller järnvägsplanen.

I samband med fortsatt detaljplanering ska en bedömning av risken för betydande miljöpåverkan göras i ett tidigt skede. Om planens genomförande riskerar att medföra betydande miljöpåverkan ska en miljöbedömningsprocess genomföras och en särskild MKB tas fram för planen. MKB:n ska då redovisas tillsammans med förslag på åtgärder för att minimera eller helt undvika negativa konsekvenser för miljön.

Vid etablering av större vindkraftanläggningar (två eller fler verk som är högre än 150 meter alternativt sju eller fler verk som är högre än 120 meter) krävs tillstånd enligt miljöbalken med tillhörande krav på miljökonsekvensbeskrivning. Tillståndsprövningen görs av länsstyrelsen. För mindre anläggningar räcker det med en anmälan och bygglov hos kommunen. I allmänhet krävs ingen MKB, men påverkan på miljön ska beskrivas i anmälan.

Trafikverket kartlägger buller och upprättar åtgärdsprogram för järnvägar enligt förordningen om omgivningsbuller, se vidare under avsnittet Avstämning mot miljö kvalitetsnormer.

Kommunen genomför en systematisk avloppskontroll, där ungefär halva kommunens yta har täckts in fram till 2017. Kommunen har en 10-årsstrategi för att kontrollera att alla enskilda avlopp uppfyller tillräckligt höga reningskrav.

Avstämning mot miljö kvalitetsnormer (MKN)

Allmänt

Miljö kvalitetsnormer är rättsligt bindande bestämmelser i miljöbalken, vilka ska tillämpas vid prövning av tillåtlighet, tillstånd osv. Miljö kvalitetsnormer finns för buller, luft och vattenkvalitet. Generella beskrivningar av miljö kvalitetsnormer finns i kapitlet Hänsyn.

Miljö kvalitetsnormer för buller

Västra Stambanan mellan Göteborg och Stockholm, som passerar Herrljunga kommun, omfattas av miljö kvalitetsnormer för buller.

Trafikverkets åtgärder för att minska buller omfattar alla skeden från samhällsplanering, planering av infrastruktur, skyddsåtgärder och åtgärder vid bullerkällan. Trafikverket arbetar bland annat med att ge stöd till kommuner vid planering av bebyggelse, minska buller från fordon och beakta buller vid underhåll av järnvägen. Vid bullerutsatta bostäder, skolor etc kan det bli aktuellt med skyddsåtgärder, exempelvis fasadåtgärder, bullerskärmar eller bullervallar.

Längs med Västra Stambanan ligger tätorten Herrljunga, de mindre orterna Fåglavik och Remmenedal samt en del spridd bostadsbebyggelse. En viktig utgångspunkt för översiktsplanen är att bygga i stationsnära lägen för att underlätta ett hållbart resande. Byggande i stationsnära lägen kan innebära bullerproblematik eftersom en relativ närhet till järnvägen är en förutsättning för närhet till kollektivtrafik. Bullerpåverkan från järnvägstrafik, men även från trafik på väg, behöver belysas i den fortsatta planeringen. Det kan även finnas befintlig bebyggelse inom kommunen som är utsatt för buller över gällande riktvärden.

Miljökvalitetsnormer för luft

Miljökvalitetsnormerna för utomhusluft gäller i hela landet.

Kommunerna ansvarar för att kontrollera luftkvaliteten för de flesta miljökvalitetsnormerna, antingen i samverkan med andra kommuner eller på egen hand. Om en miljökvalitetsnorm överskrids eller riskerar att överskridas kan ett åtgärdsprogram behöva upprättas av den berörda kommunen eller länsstyrelsen.

Risk för överskridande av miljökvalitetsnormerna uppstår främst utefter starkt trafikerade vägar, och överskridanden sker främst i större städer och tätorter. Mätningar av kväveoxider (år 2002-03, 2010 och 2014), lättflyktiga organiska ämnen (VOC) (år 2003-04) och partiklar (PM10) (år 2011) i tätorten Herrljunga visar inga överskridanden av miljökvalitetsnormerna. Dygnsmedelvärdena av partiklar varierar mycket efter väderlek. Vid enstaka tillfällen låg det uppmätta värdet nära eller tangerade miljökvalitetsnormen i centrala Herrljunga. Årsmedelvärdet låg under miljökvalitetsnormen.

Sammantaget är bedömningen att miljökvalitetsnormerna för luft inte överskrids i kommunen idag. Planförslaget bedöms inte heller medföra risk för överskridande av miljökvalitetsnormerna för luft. Luftkvaliteten i Herrljunga tätort kan förbättras ytterligare om planens förslag till ny lokalisering av väg 181 genomförs.

Miljökvalitetsnormer för vatten

I kommunen finns två sjöar, tolv vattendrag och fyra grundvattenförekomster med fastställda miljökvalitetsnormer.

I den senaste klassningen av kommunens sjöar Sämsjön och Sandsken bedöms den ekologiska statusen som måttlig. Övergödning och fysiska hinder (vandringshinder) är faktorer som påverkat klassningen. Bland annat finns vandringshinder i form av en kraftverksdamm mellan de båda sjöarna. Den ekologiska statusen har i den senaste klassningen bedömts som måttlig för kommunens samtliga vattendrag. Motiveringen för bedömningen av vattendragen är vandringshinder, påverkade strandzoner och i vissa fall en övergödningsproblematik som kan härledas till jordbruk och enskilda avlopp. Kvalitetskravet som ska vara uppfyllt till år 2021 är god ekologisk status för sjöarna och för de flesta vattendragen.

Kommunens sjöar och vattendrag uppnår inte god kemisk status avseende kvicksilver och polybromerade difenyletrar. Påverkan kan till stor del härledas till långväga luftburna föroreningar.

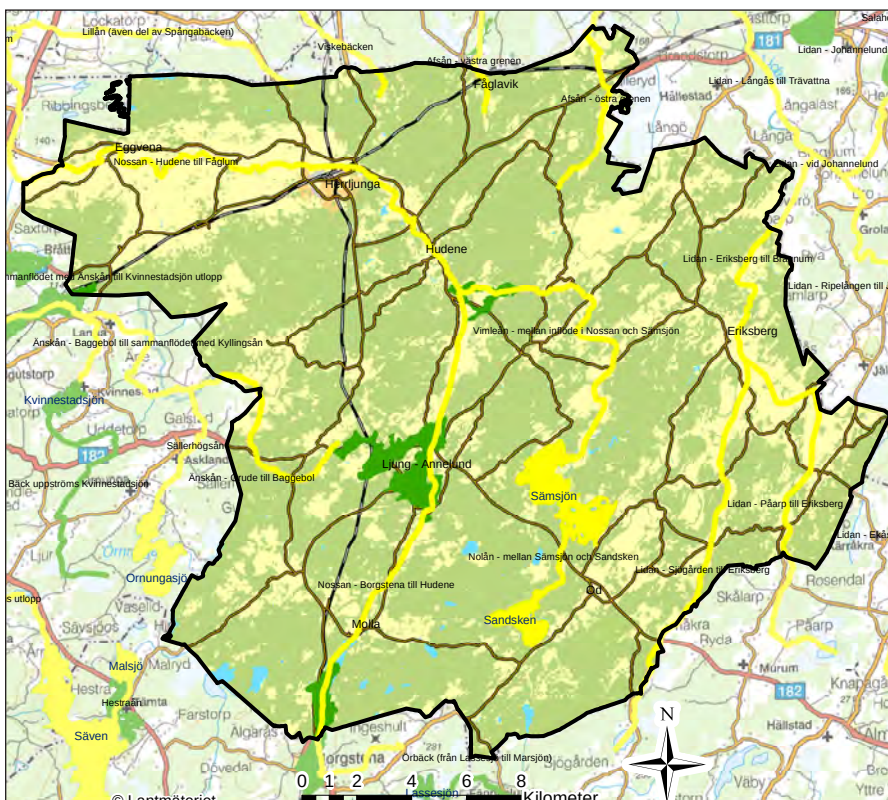

För grundvattenförekomsterna Ljung-Annelund, Hudene, Borgstena och Algutstorp-Horla har såväl den kvantitativa som den kvalitativa statusen bedömts som god i den senaste klassningen.

Dagvattenhantering är en viktig fråga i den fortsatta planeringen för att undvika negativ påverkan på vattenförekomsterna. Utbyggnad föreslås i anslutning till Sämsjön och Mollasjön. Utbyggnad föreslås även inom och i anslutning till kommunens tätorter, där Nossan är recipient för dagvatten. Det finns risk att vattenförekomsterna påverkas om fle hårdgjorda ytor tillkommer och mängden dagvatten som rinner orenat och med högre hastighet till sjöarna och till Nossan ökar. Påverkan kan minimeras om dagvatten fördröjs och renas lokalt innan det släpps ut i sjön eller vattendraget. Dagvattenhantering behöver belysas samband med detaljplanering.

Markanvändningen i strandzonerna kring sjöar och vattendrag föreslås i stort sett bli oförändrad. Vid utbyggnad av tätorten Herrljunga föreslås att ett relativt stort område runt Nossan sparas och utvecklas som ett rekreationsområde. Utvecklingen av ett rekreationsområde runt Nossan kan ge incitament att återställa växtlighet längs strandzonerna vilket lokalt kan ge positiva effekter på växt- och djurlivet. Åtgärden kan tillsammans med liknande åtgärder på andra platser längs Nossan bidra till en förbättrad vattenkvalitet.

I kommunen finns bristfälliga avlopp på landsbygden som tillsammans med jordbruket bidrar till en övergödningsproblematik i sjöar och vattendrag. En fortsatt tillsyn och förbättring av enskilda avlopp bedöms medföra en förbättring av den ekologiska statusen i berörda vattenförekomster.

Vattenförekomster - statusklassningar 2016

Vattendrag ekologisk status - naturliga vatten

- God ekologisk status (endast utanför Herrljunga kommun)
- Måttlig ekologisk status

Sjöar ekologisk status - naturliga vatten

- God ekologisk status (endast utanför Herrljunga kommun)
- Måttlig ekologisk status (Sämsjön och Sandsken)

Grundvatten kvantitativ status

- God kvantitativ grundvattenstatus

Sociala konsekvenser

De ekologiska, sociala och ekonomiska dimensionerna av hållbar utveckling stöttas av PBL:s grundläggande bestämmelser. För att miljöer och platser ska fungera för alla människor som besöker eller använder dem, oavsett kön, ålder, religion, socioekonomisk bakgrund, etnicitet, sexuell läggning eller funktionsnedsättning, behöver den sociala dimensionen lyftas. Ett sätt att lyfta den sociala dimensionen i planeringen är att konsekvensbeskriva hur planen inverkar på människor och deras livsmiljö.

Närhet och trygghet är viktiga frågor för att översiktsplanens ska bli så bra som möjligt ur **barn och ungas** perspektiv. Trygga boendemiljöer, närhet till grön- och rekreationsområden och säkra gång- och cykelbanor ger barn möjlighet att röra sig självständigt ute. Fysisk aktivitet i unga år kan främja fysisk och mental hälsa under uppväxtåren, och kan möjligen även påverka den framtida hälsan. Att barn och unga får möjlighet till fysisk aktivitet har därför betydelse ur ett *folkhälsoperspektiv*. Att kunna ta sig mellan platser på egen hand bidrar även till en känsla av självständighet.

Översiktsplanen möjliggör närhet och utbyggnad av ett förbättrat gång- och cykelvägnät, vilket är positivt ur barn och ungas perspektiv. Utvecklingsområden för skolor föreslås i närheten av bostadsområden. Utgångspunkten är att nya skolor och förskolor byggs i takt med att orten växer, snarare än att befintliga på längre avstånd byggs ut. Närhet mellan bostaden och skolan tillsammans med trygga gång- och cykelvägar bedöms ge bra förutsättningar för att barn och unga själva ska kunna ta sig till skolan. Om fler går eller cyklar begränsas även biltrafiken skolans närmiljö, vilket är positivt ur ett trygghetsperspektiv. Närhet till skolor och förskolor för barn som växer upp på landsbygden är också en viktig fråga för kommunen. Landsbygdsskolor lyfts därför till en strategisk nivå och kopplas till bebyggelseutveckling i översiktsplanen.

Förtätning i tätorten har många fördelar ur ett hållbarhetsperspektiv. Samtidigt finns risk att barns behov av närhet glöms bort och att de grönytor som finns tillgängliga för barns lek och aktiviteter successivt försvinner. Barn och ungas behov av ytor för lek och andra aktiviteter nära hemmet och skolan behöver uppmärksammas i den fortsatta planeringen. Förutsatt att barns behov av grönytor tillgodoses i den fortsatta planeringen bedöms översiktsplanens förslag medverka till att de övergripande nationella målen för *Barnets rättigheter* och *Folkhälsa* kan uppnås.

Jämlikhet innebär att alla människor har samma värde och ska behandlas likvärdigt. Därför är det viktigt med olika upplåtelseformer, bostäder som socialt utsatta grupper, unga, äldre och nyanlända har råd med, samt boenden där stöd och hjälp kan erbjudas.

Översiktsplanens inriktning på förtätning ger förutsättningar för en utbyggnad av flerbostadshus och andra boenden. Ett mer differentierat bostadsutbud kan bidra till en mer blandad befolkning, både åldersmäs-

sigt, socioekonomiskt och etniskt och medverka till att de övergripande nationella målen för *Boende och byggande*, *Nyanländas etablering* och *Funktionshinder* kan uppnås.

En framtida utveckling av näringsverksamhet, handel och service kan bidra till att arbetsmarknaden växer i kommunen, vilket kan skapa fler arbetstillfällen. Detta kan bidra till att skapa flexibilitet och möjligheter för människor med olika förutsättningar att få tillgång till utbildning och arbete, vilket bland annat är positivt ur ett **jämställdhetsperspektiv**.

Upprustning av kommunens parker och grönområden, med förbättrad belysning och åtgärder för att förbättra trygghet och tillgänglighet så som föreslås i översiktsplanen kan vara positivt ur såväl ett **jämlikhets-** som ett **jämställdhetsperspektiv**. Åtgärderna kan bidra till att de övergripande målen för *Jämställdhet* och *Funktionshinder* kan uppnås.

Ekonomiska konsekvenser

Förtätning i befintliga tätorter bedöms medföra begränsade ekonomiska konsekvenser. Befintlig infrastruktur kan nyttjas för den tillkommande bebyggelsen och service finns till stora delar tillgänglig. Ett ökat befolkningssunderlag bedöms ge positiva effekter i form av ökade skatteintäkter, ökat kundunderlag för handel och kollektivtrafik, större möjligheter att anställa lokal arbetskraft samt fler som kan starta och driva nya företag. Samtidigt kan samhällsservice som skolor, förskolor, socialtjänst och äldreomsorg behöva byggas ut i takt med att befolkningen ökar, vilket innebär ökade kostnader för kommunen.

Utbyggnad i tätorternas utkanter kan initialt innebära kostnader för inköp av mark, planläggning och infrastruktur för kommunen eller för ett kommunalt bolag. I samband med att tomter säljs eller projekt färdigställs och hyrs ut får kommunen intäkter. Kostnader och intäkter för planering och utbyggnad kan även ligga på en exploatör.

Utbyggnad av bebyggelse på landsbygden kan innebära vissa investeringar, exempelvis i förbättrat gång- och cykelnät och utbyggnad av kommunalt vatten- och avlopp. Kommunen får ta ut anläggningsavgifter och bruksavgifter för att täcka kostnader för att ordna och driva VA-anläggning.

Spridd bebyggelse på landsbygden kan på sikt innebära ökade kostnader för kommunal service som hemtjänst och skolskjuts. Samtidigt kan utbyggnaden ge ökat underlag för landsbygdsskolor. Om landsbygdsskolorna ges förutsättningar att finnas kvar begränsas behovet av skolskjuts från landsbygden i stort.

Utbyggnad av den infrastruktur som föreslås i översiktsplanen innebär stora kostnader. Kommunen kommer bedriva ett aktivt arbete för att få med prioriterade utbyggnader av vägar i den regionala planen. För utbyggnad av gång- och cykelvägar kan kommunen överväga samfinansiering.

Rikshintressenas behandling

De allmänna intressen som är särskilt värdefulla och av betydelse för hela landet kallas rikshintressen. Enligt miljöbalken ska områden som är av riksintresse skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada deras värden eller försvåra möjligheten att utnyttja områdena eller anläggningarna för avsett ändamål.

I översiktsplanen ska enligt 3 kap 5 § PBL framgå hur kommunen avser att tillgodose de redovisade rikshintressena.

Rikshintressen enligt 3 kap MB, -grundläggande bestämmelser för hushållning med mark och vatten

I Herrljunga kommun finns rikshintressen enligt 3 kap MB för naturvård och kulturmiljövård enligt 3 kap 6 § och kommunikationer enligt 3 kap 8 §. Det finns inga rikshintressen för totalförsvaret inom kommunen, men kommunen berörs av sådana i grannkommunerna. Det finns dock *områden av betydelse* för totalförsvaret i kommunen och sådana ska ges företräde annan markanvändning.

Riksstress för naturvård 3 kap 6 § MB

I Herrljunga kommun finns tre områden som är av riksstress för natu - vården:

- **Ramlamossen**, området ingår också i Falköpings kommun
- **Stora Mollungen**
- **Orraholmen-Kärrgården-Hulegården**

Riksstresseområdena Mollungen och Ramlamossen samt del av Orraholmen har formellt skydd enligt 7 kap MB genom naturreservat och/ eller Natura 2000- område. Särskilda föreskrifter för varje reservats- och Natura 2000- område gäller. För övriga riksstresseområden, (del av Orraholmen samt Kärrgården-Hulegården) gäller enligt översiktsplanen särskilda rekommendationer vid prövning av ny bebyggelse, som går ut på att en bedömning ska göras om den sökta åtgärden riskerar att påverka eller skada naturmiljön. Om det finns en risk för detta ska åtgärden undvikas eller anpassas så att skada inte uppstår eller så att påverkan minimeras.

Riksstress för kulturmiljövård 3 kap 6 § MB

I Herrljunga kommun finns tre områden som är av riksstress för ku - turmiljövård:

- **Hov**
- **Fölene**
- **Jällby**

I översiktsplanens rekommendationer föreslås ett förhållningssätt som kommunen ska anta vid prövning av lov inom eller i anslutning till område av riksstress för kulturmiljövården. Förhållningssättet går ut på att inga åtgärder får vidtas som kan innebära skada på kulturmiljön.

Det innebär att arkeologiska undersökningar kan komma att krävas vid nybyggnad samt till- och ombyggnad och för andra åtgärder där markarbeten behöver utföras och att tillstånd inhämtas från länsstyrelsen om en åtgärd ska utföras som riskerar att skada eller påverka en fornlämning.

Vidare innebär förhållningssättet att vid prövning av förhandsbesked och bygglov inom eller i anslutning till områden av riksintresse för kulturmiljövården ska nya byggnader lokaliseras och utformas med stor hänsyn till omgivande miljö och om- och tillbyggnader utformas varsamt och anpassas till omgivande bebyggelse.

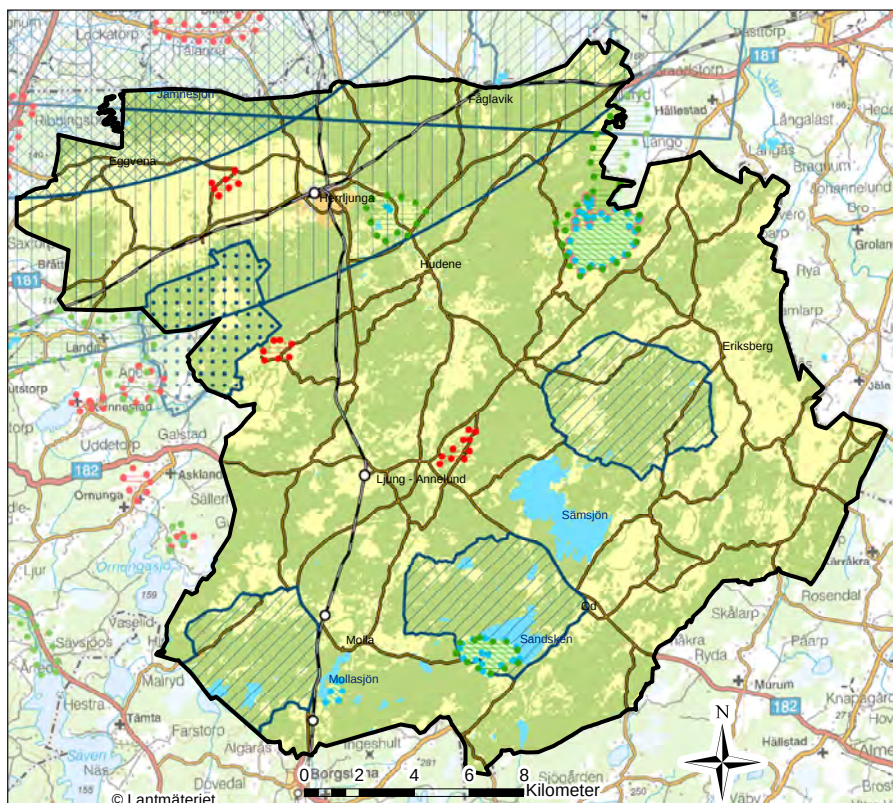
Riksintresse för kommunikationer 3 kap 8 § MB

Västra Stambanan och Älvsborgsbanan är järnvägar av riksintresse för kommunikation. De fyra stationer som finns längs järnvägarna inom kommunen ingår i riksintresset. Sådana anläggningar ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av anläggningarna.

Västra stambanan är en av Sveriges viktigaste järnvägar. Banan är dubbelspårig och dess maximala kapacitet är nådd, och det finns önskemål om att köra fler tåg än vad som är möjligt.

I översiktsplanen föreslås att åtgärder får utföras på Västra Stambanan som innebär att ett triangelspår som förbinder Västra Stambanan med Älvsborgsbanan byggs på lång sikt. Frågan om triangelspår ägs inte av Herrljunga kommun. En utbyggnad kan komma att bli aktuell först på lång sikt, och då föregås av utredningar och noggranna bedömningar bl a om genomförbarhet, ekonomi, funktion etc samt konsekvenserna för banan som helhet som skulle kunna uppstå.

I översiktsplanen föreslås det att två tågstopp på Älvsborgsbanan kan tas bort och ersättas av ett nytt i Molla. En sådan åtgärd skulle förbättra framkomligheten på banan och bedöms inte medföra någon påtaglig skada på riksintresset.

Riksintressen

- Riksintesse kommunikation - järnväg
- Riksintesse järnväg - station
- Riksintesse naturmiljö
- Riksintesse kulturmiljövård
- Natura 2000 Habitatdirektivet
- Natura 2000 Fågeldirektivet
- Forsvar.Influensområde för lufttrum
- Forsvar.Influensområde för väderradar
- Forsvar.Riksintesse Forsvarsmakten stoppområde för höga objekt
- Forsvar.Riksintesse Forsvarsmakten övrigt influensområde
- Forsvar.Riksintesse totalförsvaret, Skjutfältet Remmene

Flygplatserna Landvetter, Trollhättan-Vänersborg, Jönköping är av riksintresse. Runt flygplatserna finns MSA-yltor som kan påverka möjligheten att uppföra höga objekt. I översiktsplanen föreslås inga åtgärder som kommer i konflikt med flygplatsernas MSA-yltor.

Områden av betydelse och område av riksintresse för totalförsvaret 3 kap 9 § MB

Mark- och vattenområden som *har betydelse* för totalförsvaret ska enligt MB 3 kap 9 § så långt som möjligt skyddas mot åtgärder som påtagligt kan motverka totalförsvarets intressen.

Områden som är av *riksintresse* på grund av att de behövs för totalförsvarets anläggningar skall skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av anläggningarna.

Remmene skjutfält är ett område av betydelse för totalförsvaret. Avgränsningen omfattar också influensområdet för buller runt skjutfältet.

Övriga influensområden

I kommunen finns tre avgränsade icke namngivna influensområden av betydelse för totalförsvaret. De har var och en en utbredning lika stor som skjutfältet, betecknas ”övriga”, och har hemligt innehåll.

I översiktsplanen finns en rekommendation om att alla plan- och lovrenden inom områdena ska remitteras till Försvarsmakten.

Områden av riksintresse för totalförsvaret i annan kommun 3 kap 9 § MB

Influensområde för **Vara radarstation** tangerar kommungränsen i norr. I översiktsplanen finns rekommendationen att samråd ska ske med Försvarsmakten vid utbyggnad av vindkraftanläggningar inom område som berörs av influensområde för Vara radarstation.

Försvarsmaktens influensområde för luftrum berör kommunen. I översiktsplanen finns rekommendationen att samråd ska ske med Försvarsmakten inom influensområde för luftrum vid utbyggnad av vindkraftanläggningar.

Stoppområde för höga objekt i område påverkat av Såtenäs flottilflygplats berör kommunens norra delar. I översiktsplanen finns rekommendationerna att det i områden utanför sammanhållen bebyggelse inte får uppföras höga objekt såsom master och vindkraftverk över 20 meter samt att det inom sammanhållen bebyggelse inte får uppföras höga objekt som överstiger 45 meter.

Riksintressen enligt 4 kap MB - särskilda bestämmelser för hushållning med mark och vatten för vissa områden

I kommunen finns områden som enligt 4 kap 8 § MB är av riksintresse, sk Natura 2000 - områden. I Herrljunga kommun finns fyra Natura 2000 - områden:

- **Ramlamossen (södra delen)**
- **Orraholmen (ett litet område)**
- **Mollungen**
- **Molla bokskog**

Inga åtgärder föreslås i översiktsplanen som på ett påtagligt sätt riskerar att påverka eller skada de utpekade natura 2000 - områdena.

DIARIENUMMER:	KS-2015-115
FASTSTÄLLD:	åååå-mm-dd
VERSION:	xxxx
SENAS T REVIDERAD:	2017-08-07
GILTIG TILL:	åååå-mm-dd
DOKUMENTANSVAR:	Planerings- sekreterare

Särskilt utlåtande

*Bilaga till Herrljunga kommuns Översiktsplan,
Antagandehandling*

HERRLJUNGA KOMMUN

Våga vilja växa!

Innehåll

Bakgrund.....	2
Vad är ett särskilt utlåtande till översiktsplan?.....	2
Ärendet översiktsplan i korthet.....	2
Ändringar i Översiktsplanen efter utställningen.....	3
Redaktionella ändringar.....	3
Tillägg och förtydliganden	3
Borttaget	3
Ändringar av principiell karaktär	4
Väsentlig ändring av planförslaget.....	4
Sammanställning av inkomna synpunkter.....	5
Statliga och regionala myndigheter och organ	5
Grannkommuner.....	6
Kommunala nämnder, styrelser, och bolag	7
Politiska partier.....	7
Föreningar och organisationer	8
Företag och enskilda.....	9
Länsstyrelsens granskningsyttrande.....	9

Ordlista

ÖP - Översiktsplan
PBL – Plan- och bygglagen
LIS – Landsbygdsutveckling i strandnära läge
GIS – Geografiskt informationssystem (digitalt kartprogram)
MSA – Minimum Sector Altitude (största hinderytan runt flygplatser)

Utlåtandet har tagits fram av planeringssekreterare Janna Petersson vid Kommunstyrelsens förvaltning.

Bakgrund

Vad är ett särskilt utlåtande till översiktsplan?

Det särskilda utlåtandet redovisar inkomna synpunkter under utställningen av förslaget till Översiktsplan från allmänhet, myndigheter och kommunala nämnder, samt kommunens kommentarer till synpunkterna. Särskilda utlåtandet redovisar också vilka huvudsakliga ändringar som gjorts i planen sedan utställningen.

Ärendet översiktsplan i korthet

Uppdraget

Kommunfullmäktige beslutade 2010-10-05 att gällande översiktsplan antagen 2006-06-13 inte längre är aktuell, att en ny översiktsplan med inriktning mot en hållbar utveckling upprättas samt att lokala miljömål formuleras som grund för en ny översiktsplan. Vidare ska den nya översiktsplanen inriktas på att ge vägledning om användningen av mark- och vattenområden samt om hur den bebyggda miljön ska utvecklas och bevaras.

Arbetsprocess

Arbetet med att ta fram det nya förslaget till översiktsplan har pågått med olika intensitet i olika perioder. Från att uppdraget gavs 2010 fram till 2014 skedde ett lågintensivt förarbete samt färdigställande av påbörjade tillägg till ÖP2006 i form av Vindbruksplan och LIS-plan. Översiktsplanarbetet fortsatte parallellt med framtagande av andra styrdokument relevanta för fysisk planering. Dels Lokala miljömål i enlighet med uppdraget om ny översiktsplan, dels nya riktlinjer för bostadsförsörjningen samt plan för utbyggnad av gång- och cykelinfrastruktur och strategi för hållbart resande, vilka alla har varit viktiga underlag för förslaget till ny översiktsplan. Våren 2015 togs ett inriktningsbeslut för den mer intensiva fasen av översiktsplanarbetet, vilket ledde till samråd för ny översiktsplan sommaren 2016 och utställning av förslag till översiktsplan våren 2017.

Samrådet

Samrådet pågick formellt mellan den 31 maj och 15 september 2016 (svar fram till 30 sept. beaktades), då synpunkter kunde lämnas på de samrådshandlingar som tagits fram och godkännts för samråd av Kommunstyrelsen. Före denna period samråddes innehållet och upplägget av ny översiktsplan internt i kommunorganisationen och med lokala aktörer såsom Fokus Herrljunga och Företagarna i kommunen.

Två informationsmöten med möjlighet till dialog med ansvariga tjänstepersoner och politiker hölls kvällstid vid två tillfällen, den 20e och 21e juni 2016 i Herrljunga respektive Ljung. Samrådshandlingarna ställdes ut i fysisk form på tre ställen i kommunen: kommunhusets entré och biblioteken i Herrljunga och Ljung. På dessa platser fanns även tillgång till en digital version av planen med interaktiv karta i GIS. Dessutom fanns samrådshandlingarna i digital form på kommunens hemsida.

Utställningen

Utställningen pågick mellan den 3 april och 5 juni 2017. Utställningshandlingar fanns tillgängliga digitalt på kommunens hemsida samt i fysisk form i kommunhusets entré samt på biblioteket i Ljung.

Antagandet

Förslaget till ny översiktsplan förväntas antas av Kommunstyrelsen på sammanträde den 14 augusti och därefter i Kommunfullmäktige den 5 september 2017.

Ändringar i Översiktsplanen efter utställningen

Sammantaget är det få ändringar som har gjorts i förslaget till översiktsplan mellan utställningsskedet och antagandeskedet. Det beror i huvudsak på att få synpunkter har kommit in, men också på en medveten hållning där strävan är att de ändringar som görs ska vara så allmängiltiga att de inte leder till ytterligare synpunkter då planen nu ska gå till beslut utan fler tillfällen till påverkan. Detta angreppssätt beslutades av styrgruppen för ÖP-arbetet på Plankommittén den 19 juni 2017.

I enlighet med inriktningen om att ändra så lite som möjligt i planen inför antagande så beaktas inte synpunkter som rör större tillägg till planinnehållet, även om det kan vara goda idéer. Dessa förslag kan istället bearbetas vid aktualiseringsprocessen som bör påbörjas tidigt i kommande mandatperiod.

Redaktionella ändringar

Ett antal ändringar har gjorts för att rätta till stavfel och meningsbyggnadsfel, samt vissa ändringar i kartorna som ökar dess läsbarhet. Vidare har viss text bytt plats och en del illustrativa bilder bytts ut eller lagts till. En del underlag har uppdaterats under arbetets gång och vissa faktauppgifter har justerats därefter.

Redaktionella ändringar har gjorts på följande sidor:

Kartor och diagram sidorna 2, 11, 13, 15, 19, 23, (33), 47, 69, (75), 77.

Korrektur och uppdateringar på sidorna 3-5, 7-8, 10, 14, 16-19, 21-22, 24, 26-28, 32, 35, 37-41, 44, 46, 48, 51-56, 58-59, 61, 68-69, 72, 76, 78, 82, 84, 86, 89, 92, 95, 98-99, 101.

Tillägg och förtydliganden

Som beskrivet under huvudrubriken så har inriktningen varit att ändra så lite som möjligt inför antagande av planen. De flesta ändringar som faller under denna kategori har valts ut med omsorg för att de förtydligar kommunens hållning i strategiskt viktiga frågor respektive i känsliga hänsynsfrågor. Övriga ändringar har gjorts för att göra texten mer korrekt eller minska risken för missförstånd. Ungefär hälften av ändringarna i den här kategorin har gjorts utifrån synpunkter från remissinstanser, medan andra hälften är gjorda efter handläggarens egen analys.

Ändringar har gjorts på följande sidor: 7, 8, 11, 13, 17, 28, 34, 47-49, 60, 64, 66, 74, 81-82.

Det ändringarna gäller är, kapitelvis:

- **Utvecklingsstrategi** – visionen, järnvägsknuten, strukturbilden, transportsamband.
- **Användning** – vindbruk, väg 2516.
- **Hänsyn** – friluftsliv, totalförsvaret, kommunikationer.
- **Tematiska delar** – Herrljunga tätort (kartan), Hudene.
- **Mellankommunala frågor** – infrastruktur, Nossan.

Borttaget

Inget är borttaget från planhandlingen utöver ändringar som gjorts av redaktionell karaktär.

Ändringar av principiell karaktär

Stickspår Älvsborgsbanan

I samrådsförslaget föreslogs ett antal stickspår från järnvägen till industriområden. Trafikverket och Länsstyrelsen yttrade då att Västra stambanan inte kan tillföras funktioner på grund av kapacitetsbristen. Rörande Älvsborgsbanan kommenterades enbart att nuvarande planering inte omfattar t ex stickspår. Till följd av detta togs kartredovisningen och rekommendationen om stickspår bort ur planförslaget inför utställningen. Avsikten var dock att behålla stickspåren som utgår från Älvsborgsbanan, då i övrigt enbart positiva remissvar lämnats angående dessa.

Med anledning av den påbörjade åtgärdsvalsstudien (ÅVS) för Älvsborgsbanan är det viktigt att kommunen har en målbild för banan att kommunicera i arbetet med ÅVS. Genom att föreslå framtida stickspår till industri inom kommunen påvisas banans möjliga utvecklingspotential och samhällsnytta.

Därför har rekommendationen om de stickspår som i samrådsförslaget kopplade till Älvsborgsbanan nu återinförts i antagandehandlingen. Denna ändring har principiell karaktär, men kan samtidigt betraktas som en redaktionell ändring, då den korrigerar ett tidigare misstag och går i linje med det ursprungliga planförslaget.

Väsentlig ändring av planförslaget

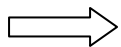
Kommunen bedömer att inga av de gjorda ändringarna, varken enskilt eller tillsammans, innebär att planförslaget har ändrats väsentligt.

Sammanställning av inkomna synpunkter

Statliga och regionala myndigheter och organ

Försvarmakten

Försvarmakten är positiva till att ett par utpekade vindbruksområden i planen tagits bort av hänsyn till totalförsvarets intressen, samt att risk för påverkan på riksintressena väderradarn i Vara och Såtenäs flottiljflygplats beskrivs i planen. I övrigt önskar de förtydliganden angående hur plan- och lovärenden ska hanteras i förhållande till Försvarmakten. Se även Länsstyrelsens granskningsyttrande.

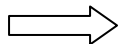

Kommentar:

Se kommentar under Länsstyrelsen.

Luftfartsverket (LFV)

LFV har som sakägare av CNS-utrustning inget att erinra mot översiktsplanen. Däremot påtalar de att eventuell påverkan på flygplatserns utrustning samt MSA-tytor inte ingår i deras bedömning och att berörda flygplatser därför ska tillfrågas vid uppförande av byggnadsverk högre än 20 meter inom MSA-ytan (Minimum Sector Altitude, utgörs av en radie om 60 km från flygplatsen). Se även Trafikverkets yttrande.

Kommentar:

Se kommentar under Trafikverket.

Länsstyrelsen

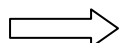
Yttrandet från Länsstyrelsen biläggs i sin helhet i slutet av detta dokument.

Länsstyrelsen ska enligt Plan- och bygglagen (PBL 3 kap. 16 §) lämna ett granskningsyttrande som utgör statens samlade uppfattning om planen vad gäller Länsstyrelsens ingripandegrunder enligt 11 kap. PBL i ett senare planeringsskede. Dessa är fem stycken och rör riksintressen, miljökvalitetsnormer, LIS, mellankommunal samordning samt risk för olyckor/påverkan på hälsa och säkerhet. Länsstyrelsen begär förtydligande i ett stycke enligt följande:

Vad gäller rekommendationer vid planering och byggande behöver det i översiktsplanen förtydligas att alla plan- och lovärenden inom "övriga influensområden" ska remitteras till Försvarmakten.

Det behöver också förtydligas att alla ärenden som rör höga objekt ska remitteras till Försvarmakten.

I övrigt lämnar Länsstyrelsen ett antal rådgivande synpunkter.

Kommentar:

Kommunen delar inte Länsstyrelsens uppfattning gällande det första förtydligandet som Länsstyrelsen anser behövs göras. Försvarmaktens yttrande skriver att förtydligande *kan* (inte *behöver*) göras. Kommunen anser att nuvarande formulering under rubriken

Totalförsvaret i kapitlet Hänsyn är tillräckligt tydlig (den lyder ”Alla plan- och lovärenden inom *Områden av betydelse för totalförsvaret* ska remitteras till Försvarsmakten.”). För att tillmötesgå infogas dock ordet ”samtliga” framför *Områden av betydelse*...

Gällande det andra förtydligandet som behövs enligt Länsstyrelsen så beaktas detta och en omformulering av rekommendationen görs på sida 60.

Herrljunga kommun tackar för Länsstyrelsens rådgivande synpunkter, som dock inte kommer att föranleda några ändringar i förslaget till översiktsplan.

Svenska kraftnät

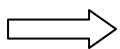
Svenska kraftnät svarar att de inte har något att tillägga sedan förtydligande har gjorts, gällande deras ledningsnät, i utställningshandlingen efter samrådet.

Trafikverket

Trafikverket ser positivt på planens utvecklingsstrategi som främjar en transportsnål samhällsutveckling, men ser samtidigt behov av en alternativ scenarioplanering där föreslagen nybyggnation av infrastruktur inte kommer till stånd. Dessutom uttrycks skepsis gentemot kommunens LIS-planering som inte anses hållbar ur transportsynpunkt. I övrigt kommenteras flera infrastrukturobjekt som hanteras i översiktsplanen: triangelspår Älvsborgsbanan/Västra stambanan, väg 181 och 1927.

Ett förtydligande behöver göras i rekommendationen för byggande nära järnväg (s. 66), där avståndet 30 meter gäller såväl inom som utanför detaljplanelagt område.

En beskrivning och rekommendation gällande flygplatserna Landvetter, Trollhättan-Vänersborg och Jönköping (samtliga riksintressen) behöver införas gällande villkor inom dess MSA-yltor. Se även Luftfartsverkets yttrande.

Kommentar:

Förtydligande görs på sida 66 angående byggande nära järnväg.

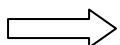
Tillägg görs på sida 64 och 66 som beskriver villkoren för flygplatsernas MSA-yltor.

Grannkommuner

(Vara, Falköping och Borås har inte lämnat några yttranden under utställningstiden.)

Essunga

Essunga kommun är positiva till förslaget till översiktsplan men önskar en korrigering rörande vad som orsakar förorening av den gemensamma ån Nossan.

Kommentar:

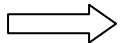
Önsknigen beaktas och ett förtydligande görs i texten på sida 82.

Ulricehamn

Ulricehamns kommun är positiva till utpekandet av väg 182 i förslaget till översiktsplan samt hur de mellankommunala frågorna har hanterats.

Vårgårda

Vårgårda kommun är nöjda med att deras yttrande i samrådsskedet i stort har beaktats i utställningshandlingen, dock med undantag för gång- och cykelinfrastruktur i ett mellankommunalt perspektiv. De framhåller att dessa transportslag bör beskrivas jämsides motortrafik och järnvägstrafik över kommungränserna där potentialen för arbetspendling med gång- och cykel finns.

Kommentar:

Det uttrycks inte specifikt i planen att gång- och cykelinfrastruktur ska främjas i mellankommunala stråk, men dessa trafikslag ingår i transportsambanden i planens utvecklingsstrategi, se sida 17 (*”Transportsambanden redovisas transportslagsövergripande”*). Ett litet förtydligande görs så att det framgår att det rör sig om olika slags vägar. På samma sida beskrivs kommunens långsiktiga trafikstrategi, där gång och cykel ska främjas lokalt medan tågtrafik främjas regionalt. Gränsen mellan vad som är lokalt respektive regionalt är inte statisk så strategin stödjer en framtida cykelförbindelse mellan våra kommuner. Det är på denna nivå som Herrljunga vill hantera frågan i nuläget, varför ingen sådan ändring görs i planen.

Kommunala nämnder, styrelser, och bolag

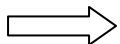
Socialnämnden

Socialnämnden har inga synpunkter på utställningshandlingen.

Politiska partier

Miljöpartiet

Miljöpartiet är överlag positiva till planen men lämnar ett antal detaljerade synpunkter på innehållet, vilka bemöts under kommentarer, nedan.

Kommentar:

Handläggare tackar för ett tydligt, genomarbetat och engagerat remissvar, även om endast ett fåtal synpunkter lett till smärre ändringar i antagandehandlingen.

- Motivera avsteg: Enligt PBL (4 kap. 33 § 5p.) ska avsteg från Översiktsplanens intentioner motiveras vid detaljplanering. Det behövs alltså inget ställningstagande gällande detta i översiktsplanen.

- Torpåkra och Mollaryd: Detaljeringsgraden i Utvecklingsstrategin är sådan att de små tåghållplatserna inte tas med, liksom övriga kollektivtrafikhållplatser inom kommunen som inte räknas som större noder (Herrljunga och Ljung stationer). Däremot återfinns Torpåkra och Mollaryd tåghållplatser i kapitlet Hänsyn, Samhällsviktiga verksamheter,

där de är markerade som riksintresse för kommunikation. Utvecklingsplanerna för Molla är direkt kopplade till möjligheten till kollektivt resande, i nuläget de befintliga tåghållplatserna men i framtiden eventuellt ett nytt hållplatsläge.

- Rekommendationer för stadsbygd: Vissa rekommendationer i planen är direkta uttryck för kommunens vilja att följa lagen, vilket kan tyckas överflödigt. Dock kan tydligheten uppskattas av många varför rekommendationen om att följa detaljplaners bestämmelser i det här fallet lämnas kvar (i enlighet med inriktningen att ändra så lite som möjligt i planen inför antagande). Översiktsplanen styr inte över avsteg som kan göras med hjälp av lagstöd då ÖP inte är juridiskt bindande så avsteg är möjliga trots rekommendationen. Detaljplan är kommunens verktyg för att styra den fysiska samhällsutvecklingen i hållbar riktning varför detaljplaneläggning rekommenderas för all ny bebyggelse inom Stadsbygd och även Verksamheter.

- Molla i kartan: Molla är markerad som by i kartan men det är svårt att se. Åtgärdas.

- Mindre bebyggelsegrupper: En specificering av antal byggnader i en grupp görs inte i översiktsplanen utan lämnas för tolkning åt bygg- och miljönämnden i varje enskilt fall.

- Vindbruk: den maximala utbyggnad som anges är i sig en rekommendation. Ordet maximal är i sammanhanget det mest korrekta utifrån det utredningsarbete som finns. De tre föreslagna områdena för vindbruk är de som är aktuella vid antagandet av denna plan, vid en revidering kan detta självklart ändras om nyare underlag då finns. Skuggbildning hanteras i vindbruksplanen från 2011.

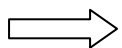
- Cykelvägar i Molla: Rekommenderad utbyggnad av gång- och cykelinfrastruktur kring Molla baseras på ett framtidsscenario med en för området kraftig bebyggelseutveckling, samt en eventuell omlokalisering av Torpåkra tåghållplats. Utan denna utveckling bedöms inte ekonomi finnas att bygga ut infrastrukturen alls.

- Skola/bostad Hagen: Det är rimligt att det obebyggda naturpartiet öster om Hagen har en mer flexibel rekommendation. Därför görs ett tillägg, som specificerar användningen till bostad utöver som nu enbart skola, i Användningskartan för Herrljunga tätort, sida 69.

Föreningar och organisationer

Fokus Herrljunga

Fokus Herrljunga belyser företagarnas betydelse för kommunens utveckling och har flera önsksningar om kompletteringar av innehållet i planen, främst rörande infrastruktur. (Remissinstansen bad om tre dagars förlängd svarstid för att kunna besluta sitt yttrande i sin styrelse, vilket beviljades av handläggaren.)

Kommentar:

Handläggare tackar för ett tydligt, genomarbetat och engagerat remissvar, även om endast ett fåtal synpunkter lett till ändringar i antagandehandlingen.

- Beskrivning av framtida industriområden, samt stickspår: Lokalisering samt rekommendationer för framtida industriområden beskrivs på sida 23-24 i kapitlet Användning. Angående planering för stickspår från järnvägen till industriområden se Ändringar av principiell karaktär i kapitlet Ändringar av Översiktsplanen efter utställningen, ovan. Denna synpunkt har beaktats.

- Kartornas tydlighet: Det är viktigt att kartorna i översiktsplanen går att förstå och inte leder till missförstånd. Små justeringar, som kan betraktas som redaktionella ändringar,

görs i kartmaterialet inför antagande. Även efter antagande kan kartorna utvecklas rent layoutmässigt. Kartorna är dock uppbyggda för att i huvudsak läsas digitalt där möjligheten att zooma och tända/släcka olika lager underlättar läsbarheten avsevärt.

- Vägarnas årsmedeldygnstrafik (ÅDT): Detta är ett underlag som kan tas fram inför kommande aktualisering av översiktsplanen.

- Herrljunga som järnvägsknut: Formuleringarna om Herrljunga som järnvägsknut vässas i planhandlingen, se sida 8.

- Pendlingsparkeringar: Under rekommendationer för Noder, sida 17 anges principer för pendelparkering.

- Väg 2516: Ett tillägg görs om att störningar på E20 ökar belastningen på vägen, se sida 34.

- Landvetterbanan/Älvsborgsbanan: arbetet med översiktsplanen har visat att konceptet "Landvetterbanan" inte är förenligt med de allmänna intressena inom kommunens gränser. Däremot har konceptet gjort avtryck i planeringen och lyft visionen om Älvsborgsbanan där förslag om triangelspårslösning samt stickspår till industriområden nu finns i planen.

- Friluftsliv: förtydligande och tillägg görs gällande badanordningar respektive vandringsleder, se sida 47-48.

- Fotgälganpassning: Noteras att företagarna tycker befintliga trafiklösningar fungerar. Observera att de mer visionära skrivningarna i planen om anpassning till mjuka trafikslag (gång/cykel) i centrumkärnan är borttagna inför utställningen. Formuleringarna inför antagande främjar alla trafikslag.

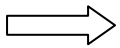
Kommunala pensionärs- och funktionshinderrådet

Rådet har inga synpunkter på planförslaget men tackar för möjligheten att yttra sig.

Företag och enskilda

Privatperson C. A.

Synpunkten handlar om att en byggnad bör rivas för att bättre nyttja platsen vid Torget i Herrljunga för förslagsvis uteservering.

Kommentar:

Frågan är för detaljerad för översiktsplanen. Intentionen går dock att utläsa i fördjupning över Herrljunga tätort där just Torget lyfts fram som strategiskt viktigt att utveckla.

Länsstyrelsens granskningsyttrande

Nedan finns infogat Länsstyrelsens granskningsyttrande i sin helhet.

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Samhällsavdelningen
Torbjörn Sahl
Kulturgeograf
010-224 51 85

torbjorn.sahl@lansstyrelsen.se

GRANSKNINGS-
YTTRANDE
2017-06-01

Ärende 11

Diarienummer
10979-2017

Sida
1(5)

Herrljunga kommun

herrljunga.kommun@admin.herrljunga.se

Översiktsplan för Herrljunga kommun, Västra Götalands län

Utställningshandlingar daterade 2017-03-20

Inledning

Detta granskningsyttrande lämnas med stöd av 3 kap. 16 § plan- och bygglagen (PBL). Granskningsyttrandet utgör statens samlade uppfattning om planen vad gäller Länsstyrelsens ingripandegrunder enligt 11 kap. PBL i ett senare planeringsskede.

Enligt 3 kap. 16 § PBL ska det av förslaget framgå om:

1. förslaget inte tillgodoser ett riksintresse enligt 3 eller 4 kap. miljöbalken (MB),
2. förslaget kan medverka till att en miljökvalitetsnorm (MKN) enligt 5 kap. MB inte följs,
3. redovisningen av områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen inte är förenlig med 7 kap. 18 e § första stycket MB,
4. sådana frågor rörande användningen av mark- och vattenområden som angår två eller flera kommuner inte samordnas på ett lämpligt sätt, och
5. en bebyggelse eller ett byggnadsverk blir olämpligt med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion.

Yttrandet är en del av översiktsplanen och ska därför läggas till planen då den antagits.

Sammanfattning

Länsstyrelsen välkomnar att kommunen tagit fram ett förslag till en ny översiktsplan. Planen ger god vägledning för beslut om hur mark- och vattenområden ska användas och hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras. Kommunens förslag utgår från de kvaliteter som man ser att kommunen har och som man vill utveckla med hjälp av översiktsplanen. Det handlar till exempel om att utveckla befintliga orter och byar, förstärka befintliga transportsamband och utveckla gröna samband. Länsstyrelsen bedömer att strategin med bebyggelseutveckling längs befintliga stråk, inte minst järnvägsspåren, är en god ambition för en hållbar utveckling.

Länsstyrelsen bedömer att berörda riksintressen enligt miljöbalken i stort tillgodoses. Vindkraftsetableringar inom influensområdet för Såtenäs flygflottilj och Vara Väderradar kan komma att påverka riksintresset för totalförsvaret.

Länsstyrelsen bedömer att det som föreslås medverkar till att MKN enligt 5 kap. MB följs.

Redovisningen av områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen är förenlig med 7 kap. 18 e § första stycket MB.

Länsstyrelsen bedömer att frågor som berör mark- och vattenområden och som angår angränsande kommuner kan samordnas på ett lämpligt sätt.

Bebyggelse enligt planen bedöms inte bli olämplig med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning och erosion. Det förutsätter dock att översiktsplanens rekommendationer kring exempelvis hanteringen av farligt gods, riktvärden för trafikbuller och geoteknik följs i kommande planering.

Länsstyrelsens synpunkter gällande ingripandegrunder enligt 11 kap. 10 § PBL

Riksintressen

Totalförsvaret (3 kap. 9 § miljöbalken)¹

Alla utpekade vindkraftsområden ligger på ett sådant avstånd från riksintresse för totalförsvarets militära del Väderradarn i Vara att det finns risk att väderradarns funktion påverkas. Fortsatt gäller även att vindkraftsetableringar inom influensområde för lufttrum kring riksintresset Såtenäs flygflottilj kan medföra påtaglig skada på riksintresset. Detta beskrivs dock i översiktsplanen.

Vad gäller rekommendationer vid planering och byggande behöver det i översiktsplanen förtydligas att alla plan- och lovärenden inom ”övriga influensområden” ska remitteras till Försvarsmakten.² Det behöver också förtydligas att alla ärenden som rör höga objekt³ ska remitteras till Försvarsmakten.

---

¹ Se också Försvarsmaktens yttrande, daterat 2016-09-07.

² ”Övriga influensområden” omfattar riksintressen som omfattas av sekretess och som inte kan redovisas öppet.

³ Dvs. objekt som är högre än 20 meter utanför sammanhållen bebyggelse respektive högre än 45 meter inom sammanhållen bebyggelse. Observera att Herrljunga kommun också ligger inom den MSA-påverkande ytan för flygplatserna Landvetter, Trollhättan-Vänersborg och Jönköping. Det bör också framgå av översiktsplanen.

Miljö kvalitetsnormer

Länsstyrelsen bedömer att kommunen på ett tillräckligt sätt beskrivit de vattenförekomster som finns och status, både på karta och i text. Resonemanget kring påverkan på MKN för vatten är tillräckligt och har kopplats till identifierade påverkanskällor. Dagvattenhantering och vattenverksamheter som kan bli en följd av planen, som exempelvis bryggor, anläggande av vägar och kabeldragningar har uppmärksamats och kommunen avser hantera det på ett sätt som gör att man inte inverkar negativt på MKN.

Strandskydd och landsbygdsutveckling i strandnära lägen

Länsstyrelsen bedömer att redovisningen av områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen är förenlig med 7 kap. 18 e § första stycket MB. I detaljplanering av områdena behöver kommunen visa på att exploateringen kan göras utan att det uppstår skada på vattenmiljöer och naturvärdena.⁴

Mellankommunala frågor

Länsstyrelsen bedömer att den i planen föreslagna mark- och vattenanvändning som även berör andra kommuner kan samordnas på lämpligt sätt.

Hälsa och säkerhet eller risken för olyckor, översvämning eller erosion

Planen bedöms inte medföra några sådana problem avseende människors hälsa eller säkerhet eller risken för olyckor, översvämning och erosion att det i ett senare planeringsskede ska ge Länsstyrelsen anledning att ingripa enligt 11 kap. PBL. Det förutsätter dock att översiktsplanens rekommendationer kring bland annat hanteringen av farligt gods, riktvärden för trafikbuller och geoteknik följs i kommande planering.

Länsstyrelsens rådgivande synpunkter - övriga allmänna intressen

Infrastruktur

Kommunen redovisar i översiktsplanen en vilja till och förslag på ny- och ombyggnation av väg- och järnvägsnätet. Det är bra att kommunen visar detta i översiktsplanen, men det kommer krävas dialog med Västra Götalandsregionen som är regional länsplanupprättare för det statliga vägnätet samt Trafikverket för järnvägsnätet.

Trafikverket arbetar just nu med en järnvägsplan för förbigångsspår i Herrljunga (vid Remmenedal). Inom ramen för järnvägsutbyggnaden är det inte möjligt att ta en eventuell framtida utbyggnad av väg 181 mellan Bråttensby och Bergagärde i beaktande, eftersom det saknas beslut om hur och när en sådan utbyggnad kan bli aktuell.

---

⁴ Se Länsstyrelsens samrådsyttrande, daterat 2016-10-05, för vägledning kring vilka utredningar som kan vara aktuella.

Vad gäller järnvägsreservat för triangelspår Älvsborgsbanan är det inget som Trafikverket rekommenderat, utan Trafikverket ser det som ett inspel till åtgärdsvalsstudien för Älvsborgsbanan, där Herrljunga medverkar tillsammans med bland annat Västra Götalandsregionen och berörda kommuner.⁵

Kulturmiljö

Länsstyrelsen bedömer att kommunen hanterat kulturmiljöfrågorna för ett på översiktsplanenivå tillräckligt sätt. Enstaka lämningar kan dock komma att påverkas negativt i vissa delar vilket gör att Länsstyrelsen kan komma att agera utifrån 2 kap. kulturmiljölagen, vilket även framgår av översiktsplanen.

Naturmiljö

Strandskydd

Översiktsplanen föreslår mindre exploateringar inom Nossans strandskyddsområde i Herrljunga och Hudene tätorter. Länsstyrelsen påminner om att kommunen i ett tidigt skede bör utreda om särskilda skäl för dispens eller upphävande föreligger. För att särskilt skäl enligt 7 kap. 18 c § p. 5 ska vara tillämplbart måste det tydligt framgå att det angelägna allmänna intresset som åberopas inte kan tillgodoses utanför strandskydd.

Artskydd

Av översiktsplanen framgår det inte att kommunen behöver förhålla sig till artskyddsförordningen (2007:845). Det finns fördelar med att ta grepp om artskyddsfrågan redan i översiktsplanen. På översiktsplanenivå kan det handla om att identifiera skogliga värdestrakter, där man kan förvänta sig att hitta rödlistade arter, signalarter och andra skyddsvärda arter. Sökningar kan också göras i artportalen. Tillsammans kan det ge en bild av områden olämpliga för exploatering eller områden där särskilda naturinventeringar behöver föregå kommande detaljplanering. Det vore önskvärt om översiktsplanen kompletterades med detta, gärna i form av en karta.

Kraftledning

För ny bebyggelse i närheten av kraftledningar gäller särskild hänsyn, se yttrande från Svenska Kraftnät.⁶

---

⁵ Se också Trafikverkets yttrande, daterat 2017-05-19.

⁶ Daterat 2017-05-08.

Beredning

Yttranden över planen har till Länsstyrelsen inkommit från Försvarmakten, Luftfartsverket, Statens Geotekniska Institut, Svenska Kraftnät och Trafikverket. Kopior av yttrandena överlämnas till kommunen för kännedom.

Detta beslut har fattats av länsöverdirektören Lisbeth Schultze efter föredragning av kulturgeografen Torbjörn Sahl. I den slutliga handläggningen har även funktionschefen Andreas Lidholm deltagit.

Lisbeth Schultze

Torbjörn Sahl

Detta beslut har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Yttranden för kännedom från:

Försvarmakten daterat 2017-05-03, Luftfartsverket daterat 2017-04-07, Statens Geotekniska Institut daterat 2017-05-03, Svenska Kraftnät 2017-05-08 och Trafikverket daterat 2017-05-19.

Kopia till:

Försvarmakten, Julia Eriksson
Luftfartsverket, Gert Carlsson
Statens Geotekniska Institut, Karin Bergdahl
Svenska Kraftnät, Jenny Stern
Trafikverket, Annika Carlsson

Länsstyrelsen/

Enheten för samhällsskydd och beredskap, Bodil Samuelsson
Kulturmiljöenheten, Eivind Claesson
Landsbygdsenheten, Stefan Gustafsson
Miljöskyddsavdelningen, Lotta Sahlin-Skoog
Naturavdelningen, Anders Henriksson
Samhällsbyggnadsenheten, Johanna Stenberg
Vattenavdelningen, Anders Lundin

DIARIENUMMER: KS-2015-115
FASTSTÄLLD: åååå-mm-dd
VERSION: xxxx
SENAS T REVIDERAD: åååå-mm-dd
GILTIG TILL: åååå-mm-dd
DOKUMENTANSVAR: Planerings-
sekreterare

Särskild sammanställning

*Bilaga till Herrljunga kommuns Översiktsplan,
Antagandehandling*

HERRLJUNGA KOMMUN

Våga vilja växa!

Innehåll

Detta är en särskild sammanställning	2
Planprocess	2
Hantering av alternativ	2
Integrering av miljöaspekter	3
Hur synpunkter från samråd har beaktats	4
Skäl till att planen har antagits	4
Uppföljning och övervakning	4

Detta är en särskild sammanställning

Enligt miljöbalkens 6 kap 16 § ska en särskild sammanställning tas fram när en plan, i detta fall en översiktsplan, har antagits.

En särskild sammanställning är en sammanfattning och en analys av hur miljöbedömningsprocessen av planen har gått till. Av sammanställningen ska det framgå hur miljöaspekterna har integrerats i planen, hur synpunkter på miljökonsekvensbeskrivningen från samrådet har beaktats, skälen till valt alternativ (i förhållande till de alternativ som varit under övervägande) samt hur uppföljning och övervakning av den betydande miljöpåverkan ska ske.

När planen har antagits ska Herrljunga kommun informera berörda kommuner, myndigheter och allmänhet om att planen har antagits samt göra den särskilda sammanställningen gällande miljöbedömningsprocessen av planen tillgänglig.

Planprocess

Arbetet med miljöbedömningen och miljökonsekvensbeskrivningen har pågått parallellt med arbetet att ta fram förslaget till ny översiktsplan. I ett tidigt samråd med Länsstyrelsen gjordes en avgränsning av MKB:n gällande tidsram, detaljeringsnivå, geografisk avgränsning och lämpliga jämförelsealternativ. Miljöpåverkan och konsekvenser beskrivs i översiktsplanen på en strukturell och övergripande nivå och utgår från kommunens lokala miljömål som tagits fram som en grund inför arbetet med översiktsplanen.

Samråd gällande översiktsplanen pågick under sommaren 2016 med bland annat två medborgardialogmöten. Utställning och granskning av förslag till översiktsplan för Herrljunga kommun har genomförts i enlighet med 3 kap. 9 § Plan- och bygglagen (2010:900). Planhandlingarna har ställts ut under tiden 2017-04-03 till 2017-06-05.

Hantering av alternativ

Nollalternativet

Ett nollalternativ i det här sammanhanget är den utveckling som väntas ske om huvudalternativet, i detta fall planförslaget, inte tas fram, antas eller genomförs. Då skulle översiktsplanen från 2006 fortsätta att gälla, trots dess inaktualitet.

Nollalternativet används i miljökonsekvensbeskrivningen som enda (fullständiga) jämförelsealternativ till huvudalternativet, då det inte finns några andra rimliga alternativ att jämföra med. I praktiken är det svårt att jämföra även dessa två alternativ då angreppssätten och innehållsstrukturerarna är så olika. Den största skillnaden är att den nya översiktsplanen är mer konkret och fokuserar på fysisk planering medan den förra översiktsplanen fokuserar på mål och är mer abstrakt. Fördjupningar för tätorterna finns med i den nya planen medan den förra skulle tillföras detta i efterhand, vilket dock inte skett. Det innebär att jämförelsealternativet för planen på tätortsnivå utgörs av ännu äldre planer (alternativt är obefintligt).

I förslaget till ny översiktsplan finns en tydligare prioritering av ett resurseffektivt byggande i eller i direkt anslutning till tätorterna. God tillgång till kollektivtrafik och bättre miljöer och stråk för fotgängare och cyklister i och mellan tätorterna och kommunens mindre orter är prioriterade frågor. I planförslaget

finns därför bättre förutsättningar för en begränsad eller minskad klimatpåverkan och en god hushållning av mark jämfört med nollalternativet.

Utöver nollalternativet har ett särskilt nollalternativ för transportinfrastruktur beskrivits, där inga av de föreslagna utbyggnaderna för transportinfrastrukturen genomförs. Detta alternativ skulle innebära att huvudalternativets påverkan på natur- och kulturvärden, friluftsliv och landskapsbild uteblir men att påverkan istället blir desto större på tätortsmiljöerna och hälsa och säkerhet.

Integrering av miljöaspekter

I uppdraget om att ta fram en ny översiktsplan som gavs av Kommunfullmäktige 2010 ingick att lokala miljömål först skulle formuleras som grund för den nya planen, som uttryckligen skulle ha en inriktning mot en hållbar utveckling.

I de lokala miljömålen diskuteras och konkretiseras begreppet hållbar utveckling, vilket sedan har vidareutvecklats i arbetet med översiktsplanen. De lokala miljömålen, med dess gruppering av de nationella målen under fem rubriker, har också varit utgångspunkt i upplägget av miljökonsekvensbeskrivningen, i planens sista kapitel Konsekvenser. Där sammanfattas de sammantagna konsekvenserna av planens rekommendationer och vilka frågor som bör uppmärksammas i den fortsatta planeringen. Vidare redovisas betydande miljöpåverkan i kommunen idag och de förslag som bedöms innebära risk för betydande miljöpåverkan om de genomförs. Miljökonsekvenserna är bedömda på samma översiktliga nivå som planen håller i övrigt.

Hållbar utveckling, med dess tre perspektiv (miljömässigt/ekologiskt, ekonomiskt och socialt) har i översiktsplanens utvecklingsstrategi kopplats till några av kommunens övergripande mål och utifrån dessa har mer konkreta hållbarhetsmål för fysisk planering formulerats. De tre hållbarhetsperspektiven är även utgångspunkt i konsekvensbeskrivningarna som görs löpande genom översiktsplanen, för att innebörden och konsekvenserna av planens genomförande ska framgå tydligt.

Några av översiktsplanens mål för hållbar fysisk planering

Miljömässig hållbarhet - RAMEN

- Tätorter förtätas för att behålla och utveckla fördelarna med ett nära samhälle, med tågstationen som nav
- Parker och grönområden bevaras, tätortsnära natur värderas utifrån dess betydelse för rekreation, människors hälsa och för biologisk mångfald
- Naturvärden beaktas och utvecklas i planeringsprocessens alla skeden
- Kulturmiljöer och andra kulturhistoriska värden ses som en resurs i planeringsprocessen

Ekonomisk hållbarhet - VÄGEN

- Bostäder är lokaliserade med hänsyn till befintligt/planerat serviceutbud så att underlag för detta upprätthålls.
- Markanvändning i tätorter optimeras och exploateringsgrad anpassas efter lägets potential

Social hållbarhet - MÅLET

- Kommunens invånare och besökande har goda möjligheter till rörelse i vardagen
- Det offentliga rummet är tydligt definierat och tillgängligt för alla individer och samhällsgrupper
- Platser som kan upplevas som otrygga blir färre i takt med förnyelse och nyexploatering

Hur synpunkter från samråd har beaktats

Under samrådet kom många synpunkter som ledde till komplettering av planförslaget, vilket beskrivs utförligt i Samrådsredogörelsen som är en del av utställningshandlingen. De synpunkter som rörde specifikt konsekvensbeskrivning och miljöfrågor redogörs för kort här.

Länsstyrelsen ansåg att miljökonsekvensbeskrivningen hade för beskrivande karaktär och behövde utvecklas mer konkret. Särskilt vad gäller miljökvalitetsnormer för vatten enligt 5 kap. MB behövde beskrivningar av hur planförslaget påverkar status och MKN för vattenförekomster utvecklas. Detta beaktades genom att MKB utvecklades enligt synpunkten.

Trafikverket önskade i det fortsatta arbetet se ett alternativt scenario med den befintliga infrastrukturen som utgångspunkt, alltså vad händer om inte nybyggnad av vägar och järnväg enligt översiktsplanens förslag blir verklighet? Ett sådant alternativ tillfördes konsekvensbeskrivningen jämte nollalternativet.

Andra ändringar och tillägg till konsekvensbeskrivningen baserade på synpunkter under samrådet är konflikter mellan föreslagen markanvändning och kulturmiljö och eventuella krav på arkeologiska utredningar.

Skäl till att planen har antagits

Syftet med planen har från början varit att främja en hållbar utveckling med miljöhänsyn som bas. I uppdraget gällande ny översiktsplan ingick att föregå planarbetet med att besluta om lokala miljömål som grund för översiktsplanen. Syftet har också varit att göra en praktiskt användbar plan där kommunens ställningstaganden gällande mark- och vattenområden tydligt framgår, till hjälp för efterföljande beslut med påverkan på den byggda- och obebyggda miljön i (och utanför) kommunen.

Jämfört med nollalternativet är huvudalternativet (planförslaget) baserat på aktuella underlag och en aktuell kontext när det kommer till omvärldsfrågor som trender/tendenser rörande politik, ekonomi, demografi, livsstil etc.

Av alla ovanstående skäl bedöms planförslaget bättre bidra till en hållbar utveckling jämfört med nollalternativet.

Uppföljning och övervakning

Där planförslagets genomförande befaras innebära risker för betydande miljöpåverkan eller där betydande miljöpåverkan redan förekommer sker följande uppföljning och övervakning:

Risk för betydande miljöpåverkan med planförslaget

Föreslagna nya sträckningar av väg 181, väg 183, väg 1927 samt föreslaget triangelspår söder om Herrljunga tätort kan medföra påverkan på natur- och kulturvärden, landskapsbild och friluftsliv. Samtidigt bedöms de nya vägsträckningarna bidra till förbättrad boendemiljö i tätorterna, ökad trafiksäkerhet och minskad sårbarhet för olyckor och störningar på väg och järnväg. Beslut om betydande miljöpåverkan tas av länsstyrelsen under samrådsskedet när Vägplan alternativt Järnvägsplan tas fram. Förutsatt att stor miljöhänsyn tas i planeringen kan infrastrukturprojekten bidra till att den betydande

miljöpåverkan sammantaget minskar i kommunen. Exempelvis kan boendemiljön förbättras för människor och faunapassager bidra till minskade barriärer för djur.

LIS-området i Örum kan innebära en påverkan på naturvärden, på kulturhistoriska lämningar inom området och på kulturlandskapet längs väg 1842. Inventeringar av flora och fauna inklusive ornitologiska värden samt bedömning av påverkan på kulturmiljövärden behöver göras i samband med att planarbete påbörjas för att klargöra om det finns risk för betydande miljöpåverkan.

Vindkraftutbyggnad kan innebära en betydande miljöpåverkan, se under rubriken Hantering av miljökonsekvenser vid fortsatt planering.

Hantering av miljökonsekvenser vid fortsatt planering

När det blir aktuellt att genomföra föreslagna infrastrukturprojekt kommer Trafikverket ta fram en vägplan eller järnvägsplan. En miljökonsekvensbeskrivning ska tas fram om projektet kan antas medföra betydande miljöpåverkan. I annat fall ska miljöpåverkan beskrivas i den planbeskrivning som tas fram för vägplanen eller järnvägsplanen.

I samband med fortsatt detaljplanering ska en bedömning av risken för betydande miljöpåverkan göras i ett tidigt skede. Om planens genomförande riskerar att medföra betydande miljöpåverkan ska en miljöbedömningsprocess genomföras och en särskild MKB tas fram för planen. MKB:n ska då redovisas tillsammans med förslag på åtgärder för att minimera eller helt undvika negativa konsekvenser för miljön.

Vid etablering av större vindkraftanläggningar (två eller fler verk som är högre än 150 meter alternativt sju eller fler verk som är högre än 120 meter) krävs tillstånd enligt miljöbalken med tillhörande krav på miljökonsekvensbeskrivning. Tillståndsprövningen görs av länsstyrelsen. För mindre anläggningar räcker det med en anmälan och bygglov hos kommunen. I allmänhet krävs ingen MKB, men påverkan på miljön ska beskrivas i anmälan.

Trafikverket kartlägger buller och upprättar åtgärdsprogram för järnvägar enligt förordningen om omgivningsbuller, se vidare under avsnittet Avstämning mot miljökvalitetsnormer i kapitlet Konsekvenser i översiktsplanen.

Kommunen genomför en systematisk avloppskontroll, där ungefär halva kommunens yta har täckts in fram till 2017. Kommunen har en 10- årsstrategi för att kontrollera att alla enskilda avlopp uppfyller tillräcklig höga reningskrav.

Översiktsplanens genomslag i efterföljande planering

För att översiktsplanen på bästa sätt ska kunna bidra till en hållbar utveckling är det av vikt att den används vid efterföljande planering och om så inte sker är det viktigt att veta vad det beror på för att kunna göra översiktsplanen mer användbar. Därför bör en uppföljning även göras av översiktsplanens genomslag i efterföljande planering överlag. Denna uppföljning kan då utgöra ett bra underlag vid kommande aktualitetsprövningar. Frågor som bör besvaras i uppföljningen är t ex vilka hänvisningar görs till översiktsplanen i detaljplaner och bygglov och andra kommunala beslut, vilka undantag från översiktsplanen görs och hur motiveras dessa. För att underlätta uppföljningen bör en checklista över rekommendationerna i översiktsplanen sammanställas till stöd för handläggningen inom kommunen.

HERRLJUNGA KOMMUN

KOMMUNSTYRELSENS
FÖRVALTNING
Viveca Lundahl

Tjänsteskrivelse
2017-07-03
DNR KS 125/2017 900
Sid 1 av 2

Revidering av Alkohol- och drogpolitiskt program

Sammanfattning

Policyn innehåller Herrljunga kommuns politiska mål och viljeinriktning i det alkohol- och drogförebyggande arbetet. Den ska vara vägledande för nämnder och förvaltningar i verksamhetsplanering och utvecklingsarbete. Utgångspunkten är de nationella målen för området samt alkohollagen.

Folkhälsoutvecklaren har efter samråd med alkoholhandläggaren arbetat fram ett reviderat förslag till en Alkohol- och drogpolicy för Herrljunga kommun. Det nuvarande dokumentet är från 2011 och behöver uppdateras.

Beslutsunderlag

Alkohol- och drogpolitiskt program för Herrljunga kommun daterad 2011-12-13

Alkohol- och drogpolicy för Herrljunga kommun daterad 2017-07-03

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen antar alkohol- och drogpolicy för Herrljunga kommun och föreslår Kommunfullmäktige att göra detsamma

Viveca Lundahl
Folkhälsoutvecklare

Expedieras till: Viveca Lundahl, folkhälsoutvecklare, kommunstyrelsens förvaltning
För kännedom Lennart Ottosson, ordförande i socialnämnden
till:

HERRLJUNGA KOMMUN

KOMMUNSTYRELSENS
FÖRVALTNING
Viveca Lundahl

Tjänsteskrivelse
20xx-xx-xx
DNR KS 125/2017 900
Sid 2 av 2

Bakgrund

Herrljunga kommun antog 1998 ett alkohol- och drogpolitiskt program. Revidering av programmet har gjorts 2005 och 2011.

Syftet med Herrljunga kommuns Alkohol- och drogpolicy är:

- att fastställa målen för det alkohol- och drogförebyggande arbetet i kommunen samt visa var ansvaret för genomförandet ligger.
- att förstärka och utveckla de alkohol- och andra drogförebyggande insatser som bedrivs i kommunen.

De ändringar/tillägg som gjorts i policyn är:

- benämningen på dokumentet; från Alkohol- och drogprogram till Alkohol- och drogpolicy. Programmets Aktivitetsplan har tagits bort då planens insatser nu är integrerad i förvaltningarnas uppdrag. Därmed har aktivitesplanens syfte **hur** målen ska uppnås, tagits bort.
- att arbetsgruppen KomLoss har upphört. ANDT-förebyggande arbetet fortgår däremot, då det nu ingår i det trygghetsskapande och brottsförebyggande samarbete med bl a polisen.
- öl klass II till folköl.
- starköl, vin, sprit till starköl, vin, sprit och andra jästa alkoholdrycker.
- att samtliga krögare erbjuds utbildningen Ansvarsfull Alkoholservering 2 ggr/år.
- att Hjälp och vägledning i Alkohol- och drogfrågor har uppdaterats.

Ekonomisk bedömning

Konsekvenserna av revideringen av det Alkohol- och drogpolitiska programmet medför inga extra kostnader.

Samverkan

Organiserad samverkan sker i Folkhälsopolitiska rådet samt i Trygghetsrådet.

DIARIENUMMER: KS-2017-125
FASTSTÄLLD: åååå-mm-dd
VERSION: 4
SENAS T REVIDERAD: 2011-12-13
GILTIG TILL:
DOKUMENTANSVAR: Folkhälsoutvecklare

Policy

Alkohol- och drogpolicyn innehåller Herrljunga kommuns politiska mål och viljeinriktning.

HERRLJUNGA KOMMUN

Våga vilja växa!

ALKOHOL - och DROGPOLITISK POLICY

Innehåll	sid
Bakgrund	2
Syfte	2
Grundläggande värderingar	2
Definition	3
Vad säger lagen?	3
Långsiktiga mål	4
Genomförande	5
Hjälp och vägledning	5

INLEDNING

Denna policy innehåller Herrljunga kommuns politiska mål och viljeinriktning i det alkohol- och drogförebyggande arbetet. Den skall vara vägledande för nämnder och förvaltningar i verksamhetsplanering och utvecklingsarbete.

Bakgrund

Herrljunga kommun antog 1998 ett alkohol- och drogpolitiskt program. Revidering av programmet har gjorts 2005, 2011 och 2017.

Utgångspunkten har varit de nationella målen för området.

Syfte:

- Att fastställa målen för det alkohol- och drogförebyggande arbetet i kommunen samt visa var ansvaret för genomförandet ligger.
- Att förstärka och utveckla de alkohol- och andra drogförebyggande insatser som bedrivs i kommunen.

Grundläggande värderingar

- FN:s konvention om barnets rättigheter, ratificerad (antagna) av Sveriges Riksdag 900902 skall vara en av grundpelarna för det alkohol- och drogpolitiska programmet.
- Alla människor har rätt till ett liv – i hemmet, på arbetsplatsen, i samhället i övrigt – som är skyddat från alkohol och drogrelaterade olyckor och alkoholrelaterat våld.
- Alla barn och ungdomar har rätt till en uppväxtmiljö, som är fri från alkoholens negativa konsekvenser, fri från öppen eller förtäckt alkoholreklam och andra drogromantiserade budskap.
- Alla människor som inte vill eller kan dricka alkohol har rätt till stöd och skydd mot påverkan att dricka alkohol.
- Lättdrycker (se definitionen nedan) ska gälla vid representation för kommunens politiker och anställda.

Definitioner:

- Med begreppet ”drog” avses alkohol och andra substanser som är sinnesförändrande och/eller beroendeframkallande. Det innefattar t ex alkohol, narkotikaklassade preparat, all icke medicinsk användning av läkemedel som har dessa effekter, tobak samt sniffning av lösningsmedel eller andra jämförbara ämnen.
- Med alkohol avses alla drycker som inte klassas som alkoholfria. En alkoholfri [dryck](#) får innehålla max 0,5 % [alkohol](#). Drycker som innehåller mellan 0,5 och 2,25 % alkohol kallas [lättdrycker](#).

Vad säger lagen om alkohol?

I alkohollagen (2010:1622, 3 kap) finns bestämmelserna om till vem alkoholförsäljning får ske.

- Åldersgränsen som gäller för servering på restaurang, samt vid köp av folköl är 18 år. För att själv få köpa ut starköl, vin, sprit eller andra jästa alkoholdrycker måste man vara 20 år fyllda.
- Som vuxen får man inte köpa ut starköl, vin, sprit eller andra jästa alkoholdrycker eller ge som gåva till den som inte fyllt 20 år. För folköl är gränsen 18 år.
- Att köpa ut alkohol till minderåriga är ett brott.
- Langning till minderårig rubriceras i lagen som ”olovlig anskaffning av alkoholdrycker”.
- Straffet är böter eller högst två års fängelse eller om brottet är grovt till fängelse i högst fyra år.

(Alkohollagen 11 kap)

Långsiktiga mål:

Alkohol

- Barn och ungdomar under 18 år skall inte nyttja alkohol
- Stoppa langning och all annan illegal alkoholhantering
- Det ska finnas fler alkoholfria miljöer - totalkonsumtionen i alla åldrar ska minska
- Berusningsdrickandet ska minska
- Total avhållsamhet ska råda:
  - i trafiken
  - under graviditet och amning
  - på arbetsplatsen

Narkotika

- En narkotikafri kommun

Dopning

- Ingen ska använda preparat i dopingsyfte

Tobak

- Barn och ungdomar under 18 år ska inte använda tobak
- Minska totalkonsumtionen av tobak.
- Ingen ska behöva utsättas för passiv rökning
- Att få gravida och ammande att vara helt tobaksfria

Genomförande

Samtliga nämnder och förvaltningar har ett gemensamt ansvar för det alkohol- och drogförebyggande arbetet.

Arbetet ska genomsyras av samverkan och samordning i tid och innehåll. Basen ska ligga i det förebyggande arbetet och ske:

- i familjecentralen
- i förskolan
- i skolan
- i fritidsanläggningar
- på arbetsplatsen
- hos socialtjänsten

HJÄLP OCH VÄGLEDNING I ALKOHOL - OCH DROGFRÅGOR

Socialkontoret, receptionen 0513 – 171 42

Social beredskap genom polisen 114 14

Folkhälsoutvecklaren 0513 – 171 30

Herrljunga vårdcentral 0513 – 172 20

AA - Anonyma Alkoholister, Alingsås 0708 – 56 25 81

www.aa.se

www.drugnews.nu

En folkbaserad nyhetstjänst inom alkohol- och drogområdet.

ÖPPENVÅRD OCH RÅDGIVNING FÖR UNGDOMAR

Ungdomsmottagningen 0513 – 173 26

Skolsköterska, Altorp 0513 – 174 13

Skolkurator, Altorp och Kunskapskällan 0513 – 173 15

Skolsköterska Kunskapskällan 0513 – 173 14

www.drugsmart.com

Drugsmart riktar sig till ungdomar på högstadiet. Sidan innehåller en faktabas och interaktiva övningar: tävlingar, spel, aktiva värderingsövningar, frågor & svar med mera.

HERRLJUNGA KOMMUN

ALKOHOL OCH DROGPOLITISKT PROGRAM

**Mål och riktlinjer för det alkohol- och drogförebyggande arbetet i
Herrljunga kommun**

Antagen av KF 2011-12-13

ALKOHOL och DROGPOLITISKT PROGRAM

Reviderat av KomLoss

Innehåll

Bakgrund	3
Syfte	3
Grundläggande värderingar	3
Definition	4
Vad säger lagen?	4
Långsiktiga mål	4-5
Genomförande	6
Aktivitetsplan	6
Aktivitetsplan målgrupp 0-12 år	7
målgrupp 13-20 år	8
målgrupp vuxna	9
Uppföljning	9
Hjälp och vägledning	9

INLEDNING

Detta program innehåller Herrljunga kommuns politiska mål och strategier i alkohol- och drogförebyggande arbete. Det skall vara vägledande för nämnder och förvaltningar i verksamhetsplanering och utvecklingsarbete.

Bakgrund

Herrljunga kommun antog 1998 ett alkohol- och drogpolitiskt program. Revidering av programmet har gjorts 2005 och 2011.

Utgångspunkten har varit de nationella målen för området. Utifrån detta har vi i en bred upplagd samrådsprocess tagit fram lokala mål och strategier som utgår från Herrljunga kommuns speciella behov och förutsättningar.

För att leda och samordna arbetet tillsattes KomLoss. KomLoss representeras av nämnderna och förvaltningarna: fritid/kultur, social och utbildning samt primärvården och polisen.

Syfte:

- Att fastställa målen för det alkohol- och drogförebyggande arbetet i kommunen och klargöra hur målen ska uppnås samt var ansvaret för genomförandet ligger.
- Att förstärka och utveckla de alkohol- och andra drogförebyggande insatser som bedrivs i kommunen.

Grundläggande värderingar

- FN:s konvention om barnets rättigheter, ratificerad (antagna) av Sveriges Riksdag 900902 skall vara en av grundpelarna för det alkohol- och drogpolitiska programmet.
- Alla människor har rätt till ett liv – i hemmet, på arbetsplatsen, i samhället i övrigt – som är skyddat från alkohol och drogrelaterade olyckor och alkoholrelaterat våld.
- Alla barn och ungdomar har rätt till en uppväxtmiljö, som är fri från alkoholens negativa konsekvenser, fri från öppen eller förtäckt alkoholreklam och andra drogromantiserade budskap.
- Alla människor som inte vill eller kan dricka alkohol har rätt till stöd och skydd mot påverkan att dricka alkohol.
- Lättdrycker (se definitionen nedan) ska gälla vid representation för kommunens politiker och anställda.

Definitioner:

- Med begreppet ”drog” avses alkohol och andra substanser som är sinnesförändrande och/eller beroendeframkallande. Det innefattar t ex alkohol, narkotikaklassade preparat, all icke medicinsk användning av läkemedel som har dessa effekter, tobak samt sniffning av lösningsmedel eller andra jämförbara ämnen.
- Med alkohol avses alla drycker som inte klassas som alkoholfria. En alkoholfri [dryck](#) får innehålla max 0,5 % [alkohol](#). Drycker som innehåller mellan 0,5 och 2,25 % alkohol kallas [lättdrycker](#).

Vad säger lagen om alkohol?

I alkohollagen (1994:1738, 3 kap) finns bestämmelserna om till vem alkoholförsäljning får ske.

- Åldersgränsen som gäller för servering på restaurang, samt vid köp av klass II är 18 år. För att själv få köpa ut starköl, vin eller sprit måste man vara 20 år fyllda.
- Som vuxen får man inte köpa ut starköl, vin eller sprit eller ge som gåva till den som inte fyllt 20 år. För öl klass II är gränsen 18 år.
- Att köpa ut alkohol till minderåriga är ett brott.
- Langning till minderårig rubriceras i lagen som ”olovlig anskaffning av alkoholdrycker”.
- Straffet är böter eller högst två års fängelse eller om brottet är grovt till fängelse i högst fyra år.

(Alkohollagen 10 kap)

Långsiktiga mål:

Alkohol

- Barn och ungdomar under 18 år skall inte nyttja alkohol
- Stoppa langning och all annan illegal alkoholhantering
- Det ska finnas fler alkoholfria miljöer - totalkonsumtionen i alla åldrar ska minska
- Berusningsdrickandet ska minska

- Total avhållsamhet ska råda:
  - i trafiken
  - under graviditet och amning
  - på arbetsplatsen

Narkotika

- En narkotikafri kommun

Dopning

- Ingen ska använda preparat i dopningsyfte

Tobak

- Barn och ungdomar under 18 år ska inte använda tobak
- Minska totalkonsumtionen av tobak.
- Ingen ska behöva utsättas för passiv rökning
- Att få gravida och ammande att vara helt tobaksfria

Genomförande

Samtliga nämnder, förvaltningar, myndigheter och organisationer har ett gemensamt ansvar för det alkohol- och drogförebyggande arbetet i kommunen.

Arbetet ska genomsyras av samverkan och samordning i tid och innehåll. Basen ska ligga i det förebyggande arbetet och ske:

- i hemmet
- i bostadsområdet
- i skolan
- i förskolan
- i fritidsanläggningar
- på arbetsplatsen
- hos socialtjänsten
- hos polisen
- i sjukvården
- i kyrkan
- i de frivilliga organisationerna

Aktivitetsplan

Aktivitetsplanen ska ge förutsättningar för olika nämnder, förvaltningar, myndigheter och organisationer att på ett tydligt sätt, inom sitt arbetsområde, kunna verka förebyggande mot alkohol och droger i samhället.

Varje del av planen måste vara förankrad i verkligheten. Varje nämnd, förvaltning, myndighet och organisation ska ges förutsättningar för att arbeta med just den grupp de på ett naturligt sätt kommer i kontakt med.

Aktivitetsplanen ska på ett tydligt sätt visa ansvarsfördelningen när det gäller alkohol- och drogmissbruk. Alla nämnder, förvaltningar, myndigheter och organisationer ska veta vad de själva ska göra, vart de ska vända sig och var de kan få hjälp.

AKTIVITETSPLAN

Forskningen visar att bästa sättet att påverka barn/unga är att göra det genom vuxna/föräldrar

Målgrupp 0 – 12 år

MÅL/MÅLGRUPP	AKTIVITET	ANSVAR
Nämnder, förvaltningar, myndigheterna emellan ska ha samsyn och kunskap om varandras arbets/upptäcktsmetoder.	- Gemensam metodikutbildning - Nätverksskapande arbete syftande till tidig upptäckt - Koordinering av verksamheten	Skola, barnomsorg, polis, elevhälsan, socialtjänst, primärvård inkl. bmm/bvc och Familjecentral.
Föräldrar skall ha kunskap om alkohol/droger och föräldraskapet samt känna tillit i kontakter till myndigheter.	- Föräldragrupper/möten - Infosamtal på bmm, Familjecentralen - I:a hembesök av bvc - Studiecirklar	
Föräldrar med barn i riskzon skall tidigt ses och erbjudas hjälp.	- Information om möjligheter till hjälp och stöd - Metodutveckling i arbetet med utredningar om barns förhållanden	Skola, barnomsorg, elevhälsan, socialtjänst, primärvård inkl. bmm/bvc och Familjecentral.
Alla barn skall förstå riskerna med att använda tobak och alkohol i ungdomsåren.	- Informationer och diskussioner ska föras i år 4-6. - Alla föreningar med aktivitetsbidrag ska ha en droginformatör och en alkohol- och drogpolicy.	Skola, fritid

Barn som riskerar att fara illa pga. föräldrars missbruk ska uppmärksammas. Anmälningsskyldighet föreligger.	- Gemensam utbildning i de lagrum som styr arbetet. - Nätverksarbete för att hitta synsätt som fångar tidiga signaler. - Stödgruppsverksamheten Fjärilen, Utväg Barnfridsgruppen	Skola, socialtjänst, fritid, Familjecentral, polis och primärvård.

Målgrupp 13 – 20 år

Mål/Målgrupp	Aktivitet	Ansvar
Alla ungdomar ska förstå riskerna med att använda tobak, alkohol, droger och dopning.	- Planenligt arbete med attityder och värderingar i skolan, på fritidsgårdar och andra ungdomsmiljöer - Handlingsplan som bl a omfattar all form av alkohol och narkotika. - Kunskap om risker och faror med droger ska tillföras vuxna som jobbar med ungdomar.	Skola, fritid, föreningslivet, polis, socialtjänst, elevhälsan och ungdomsmottagning.
Alla föräldrar till ungdomar ska ha kunskap att upptäcka, och se riskerna om deras ungdomar använder alkohol/droger eller dopningspreparat.	- Information på föräldramöten - Diskussion och stöd i föräldrarollen	Skola, socialtjänst, fritid och polis.
Alla ungdomar i kommunen ska mötas av samma budskap/inställning oavsett vilken vuxen de möter och förstå att alkohol och droger ej accepteras.	- Nätverksarbete mellan olika nämnder, förvaltningar/ myndigheter för att skapa samsyn. - Skapa ett kontinuerligt ”fältarbete” med socialsekreterare, skola, föräldrar, föreningar och fritidsledare. - All ”handläggning” av ungdomar i riskzon skall	Skola, socialtjänst, fritid, ungdomsmottagning, elevhälsan, polis.

	ske utan dröjsmål. • Alla föreningar med aktivitetsbidrag ska ha en droginformatör och en alkohol- och drogpolicy. • Föreningar med ungdomsverksamhet ska ges hjälp att upprätta en alkohol- och drogpolicy.	
Ingen ungdom under 18 år ska ha tillgång till alkohol och tobak.	• Information till och kontroll av försäljningsställen av alkohol och tobak. • Tydliggörande av regler för beviljande av serveringstillstånd och tillsyn av dessa.	Socialtjänst och polis ansvarar för tillsynen av alkohol och tobak.

Målgrupp vuxna

Mål/Målgrupp	Aktivitet	Ansvar
Försäljningsställen ska ha kunskap om de regler som gäller för serveringen.	Regelbunden information till personalen. Informationen inriktas bl a på att träna personalens förmåga att: • Uppmärksamma gäster som dricker för mycket. • Inte sälja alkohol till alltför påverkade gäster. • Uppmuntra alkoholfria alternativ. • Vidare ges information om ”regelverket” beträffande vad som krävs för att behålla serveringstillståndet. • Kommunen utför regelbundet kontroll av att alkoholservering sker enligt respektive tillstånd. • Skriftlig policy för de som beviljas serveringstillstånd.	Socialtjänst, polis

Uppföljning

KomLoss arbetsgrupp ska i en årlig verksamhetsplan redogöra till Folkhälsopolitiska rådet, kommunstyrelsen, socialnämnden, utbildningsnämnden för vilka aktiviteter man, i samverkan med andra aktörer, planerar att genomföra under året för att förverkliga målen i det alkohol- och drogpolitiska programmet.

Verksamhetsplanen ska också årligen följas upp med en verksamhetsberättelse och redogöra denna till Folkhälsopolitiska rådet, socialnämnden, utbildningsnämnden, kommunstyrelsen och kommunfullmäktige.

HJÄLP OCH VÄGLEDNING I ALKOHOL - OCH DROGFRÅGOR

Socialkontoret, receptionen	0513 - 17 142
Social beredskap genom polisen	114 14
Folkhälsosamordnare tillika alkohol- och drogsamordnare	0513 - 17 130
Herrljunga vårdcentral	0513 - 17 720
KF – Länken	0730 - 77 59 12
AA - Anonyma Alkoholister, Alingsås	0322 - 12107
IOGT-NTO	0513 - 23117
FMN – föräldraföreningen mot narkotika	031-12 89 01
Polisen	114 14

ÖPPENVÅRD OCH RÅDGIVNING FÖR UNGDOMAR

Ungdomsmottagningen	0513 - 173 26
Skolsköterska, Altorp	0513 - 174 13
Skolkurator, Altorp	0513 - 174 12
Skolsköterska	0513 - 173 14
Skolkurator Kunskapskällan	0513 - 173 15

INTERNETADRESSER

www.drugsmart.com

Drugsmart riktar sig till ungdomar på högstadiet. Sidan innehåller en faktabas och interaktiva övningar: tävlingar, spel, aktiva värderingsövningar, frågor & svar med mera.

www.fmn.org.com

Föräldraföreningen mot narkotika ser som sin främsta uppgift att med råd och stöd hjälpa familjer som misstänker missbruk eller där detta konstaterats bland barn och/eller andra anhöriga.

www.drugnews.nu

Målet är att snabbt och initierat granska och presentera nyheter om alkohol, tobak, narkotika och andra droger. Internet blir ett givet verktyg. Sajten är ett samarbete mellan IOGT-NTO, Riksförbundet Narkotikafritt Samhälle (RNS) och frilansgruppen Rasp

www.lankenskamratforbund.se

Kamratföreningen Länken

www.aa.se

AA-Anonyma Alkoholister

www.iogt.se

IOGT-NTO är Sveriges största nykterhetsrörelse

HERRLJUNGA KOMMUN

KOMMUNSTYRELSENS
FÖRVALTNING
Viveca Lundahl

Tjänsteskrivelse
2017-04-24
DNR KS 298/2016 994
Sid 1 av 1

Remissvar på Internationell strategi för Herrljunga kommun

Sammanfattning

Internationell strategi för Herrljunga kommun har varit utsänd på remiss till partigrupperna och kommunens facknämnder f o m den 2017-02-22 t o m 2017-04-21. Under denna tid har inga remissvar eller yttranden inkommit.

Beslutsunderlag

Remiss- revidering av Internationell strategi för Herrljunga kommun daterad 2017-02-22

Tjänsteskrivelse daterad 2016-12-09

Reviderad Internationell strategi för Herrljunga kommun daterad 2016-12-09

Internationell strategi för Herrljunga kommun daterad 2003-12-09

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen antar reviderad Internationell strategi för Herrljunga kommun och föreslår Kommunfullmäktige att göra detsamma

Viveca Lundahl
Folkhälsoutvecklare

Expedieras till: Viveca Lundahl, folkhälsoutvecklare, kommunstyrelsens förvaltning

DIARIENUMMER: 298
FASTSTÄLLD: åååå-mm-dd
VERSION: 2
REVIDERAD: 2017-02-
GILTIG TILL: 2021-12-31
DOKUMENTANSVAR: Folkhälsoutvecklaren

Strategi

Internationell strategi för Herrljunga kommun

Dokumentet vänder sig till Herrljunga kommun, dess invånare och företag.

Vision

Herrljunga kommun ska vara en aktiv samarbetspartner i EU:s utvecklingsarbete. Ett internationellt perspektiv är viktigt för att kunna se den egna verkligheten i ett globalt sammanhang och för att skapa internationell solidaritet samt förbereda för ett samhälle med täta kontakter över kultur- och nationsgränser.

Syfte

Den internationella strategin är kommunövergripande och ska vara grunden för det internationella arbetet i samtliga styrelser, förvaltningar och nämnder.

Bakgrund

EU-medlemskapet har inneburit att det är allt enklare för den enskilda människan att studera eller arbeta i ett annat land, samt för företag att flytta sin verksamhet. Genom internationella kontakter utvecklar vi nya idéer, hittar nya lösningar, ökar våra valmöjligheter samt stärker vår kompetens och vår självkänsla.

Herrljunga kommun har sedan 2008 satsat på att skapa långsiktiga relationer med kommuner i vårt närområde i Europa bl a genom ett vänortsavtal med Ukmergė i Litauen och Kamjanec Podilskiy i Ukraina.

Organisation

Kommunstyrelsens presidium skall vara en länk till kommunstyrelsen och kommunfullmäktige och kontinuerligt förmedla information om det internationella arbetet.

Kommunstyrelsen delges de internationella projekt som planeras och får halvårsvisa avrapporteringar kring internationella projekt. Alla internationella utbyten dokumenteras och informeras och sprids på kommunens hemsida.

Nuläge

Ett flertal förvaltningar inom Herrljunga kommun har behov av kompetensutvecklingsprojekt och integrationsprojekt för att än bättre kunna ta emot nyanlända flyktingar. Vänorterna till

Herrljunga kommun har framfört önskemål om att finna nya vägar kring kultur/miljö och folkhälsoprojekt.

Behov och långsiktig nytta ska styra det internationella arbetet. Det är av största vikt att det internationella arbetet på bästa sätt tillvaratar och påverkar möjligheter för Herrljunga kommuns utveckling.

Ett aktivt deltagande i Sjuhärads EU-nätverk är mycket viktigt för ev framtida projektsamverkan.

Framtiden

Det internationella arbetet bidrar till utvecklandet av en modern kommun som är attraktiv för människor och företag. Kommunens framtida internationella arbete ska vidga kontaktnätet, bidra till kommunens utveckling och ge möjlighet till stöd via EU eller andra instanser såsom SIDA/ICLD, Svenska Institutet, Nordiska Ministerrådet m.fl. Prioriterade områden är utbildning, folkhälsa, kultur och miljö.

Långsiktiga mål

- Att uppmuntra internationella kontakter inom grundskola och gymnasium och därmed öka motivationen för inläring av moderna språk
- Att skapa utbyte med andra regioner och marknader i syfte att skapa ökad välfärd, handel och en god samhällsutveckling
- Att möjliggöra samarbete på föreningsnivå i syfte att främja det ideella arbetet
- Att skapa kulturellt utbyte med utländska orter i syfte att berika evenemang och upplevelser
- Att tillsammans med vår omvärld göra ansträngningar för en hög luft-, vatten- och markkvalitet
- Att sprida kunskap om vår kommun i syfte att få del av investeringar, turism och ökad aktivitet i servicenäringarna och övrigt näringsliv
- Att genom internationellt utbyte få bidrag och impulser till ökat frisktal bland anställda i kommun och företag samt kommunens medborgare

Delmål

- Att fördjupa samarbetet med befintliga vänorter för att få kontinuerliga samarbetspartners, genom ömsesidigt lärande, inom ett flertal områden.

Att nå dit

Delmålen samt de långsiktiga målen ska uppnås genom att vänortssamarbetet och de övriga projekten ska inriktas på de områden som är särskilt intressanta för utveckling av Herrljunga kommun. Förutom vänortssamarbete ska kommunen utveckla andra lämpliga partnersamarbeten inom olika internationella program. Herrljunga kommun skall också tillvarata de kontakter som det lokala näringslivet redan har med andra regioner och marknader.

Herrljunga kommun kan utveckla sin möjlighet att ha ytterligare bevakning på lämpliga utlysningar och samarbeten via EU-nätverk som upparbetats i befintliga projekt.

KS § 22

DNR KS 298/2016 994

Revidering av internationell strategi för Herrljunga kommun

Sammanfattning

Herrljunga kommun ska vara en aktiv samarbetspartner i EU:s utvecklingsarbete. Ett internationellt perspektiv är viktigt för att kunna se den egna verkligheten i ett globalt sammanhang och för att skapa internationell solidaritet samt förbereda för ett samhälle med täta kontakter över kultur- och nationsgränser. Folkhälsoutvecklare Viveca Lundahl, har efter samråd med kommunchef och förvaltningschefer, arbetat fram ett reviderat förslag till internationell strategi för Herrljunga kommun. Den nuvarande strategin är från 2003 och behöver uppdateras.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse i ärendet daterad 2017-02-06

Tjänsteskrivelse i ärendet daterad 2016-12-09

Internationell strategi för Herrljunga kommun daterad 2003-12-09

Internationell strategi för Herrljunga kommun daterad 2016-12-09

Förslag till beslut

Förvaltningens förslag till beslut:

- Internationell strategi utsänds på remiss till partigrupperna och Herrljunga kommuns facknämnder. Yttrande ska ha inkommit senast 2017-04-21.

Beslutsgång

Ordföranden frågar om förvaltningens förslag till beslut antas och finner att så sker.

Kommunstyrelsens beslut

1. Internationell strategi utsänds på remiss till partigrupperna och Herrljunga kommuns facknämnder. Yttrande ska ha inkommit senast 2017-04-21.

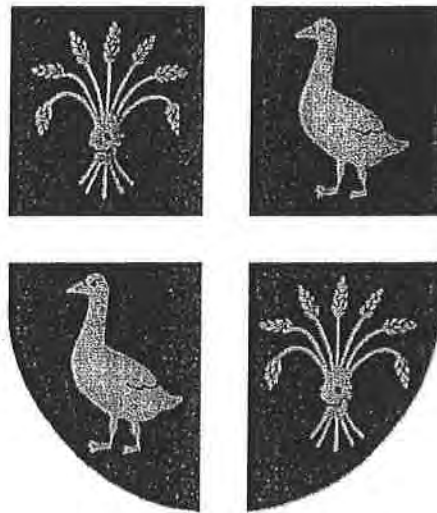
Expedieras till:
För kännedom
till:

Viveca Lundahl, folkhälsoutvecklare, kommunstyrelsens förvaltning

Justerandes sign

Utdragsbestyrkande

Internationell strategi för Herrljunga kommun

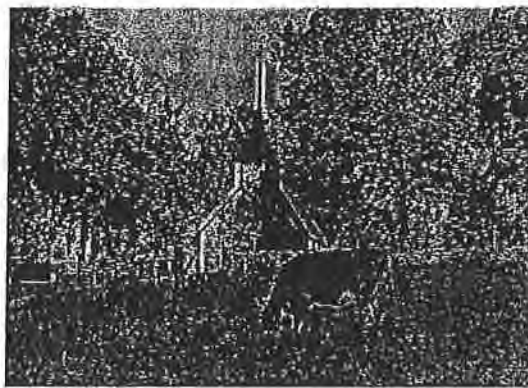
International strategy for Herrljunga municipality

Internationale Strategie der Herrljunga Gemeinde

Vision

Herrljunga kommun skall vara en aktiv samarbetspartner i EU:s utvecklingsarbete. Det skall bygga på ett brett engagemang och stort intresse från kommunen och medborgarna. Detta för att skapa förutsättningar för en bärkraftig framtid beträffande ekonomi, utbildning, miljö, kultur och näringsliv.

Our Vision

In a rapidly developing European Union, it is vital that Herrljunga interacts within the union to provide a strong future, that will enable us to enhance the cultural, educational and environmental aspects of our municipality. Additional economic benefits, including those to trade and industry will surely follow. This in conjunction and consultation with all of Herrljunga's citizens.

Unsere Vision

Die Herrljunga Gemeinde möchte ein aktiver Kooperationspartner für die Entwicklungsarbeit der EU werden. Dies basiert auf dem enormen Interesse und Pflichtbewusstsein unserer Gemeinde und deren Einwohner und wird hoffentlich Möglichkeiten für eine aussichtsvolle Zukunft, hinsichtlich Wirtschaft, Ausbildung, Umwelt, Kultur und Volkswirtschaft, schaffen.

Bakgrund

EU-medlemskapet har inneburit att det är allt enklare för den enskilda människan att studera eller arbeta i ett annat land, samt för företag att flytta sin verksamhet. Detta kan kännas som ett hot, men är också en stor möjlighet. Genom internationella kontakter kan vi få nya idéer, hitta nya lösningar, öka våra valmöjligheter samt stärka vår kompetens och vår självkänsla.

Herrljunga kommun har tidigare deltagit i ett fåtal EU-projekt, bland annat i ett utbyte med England och Holland gällande missbruksvård perioden 2000-2001. Därutöver har projekten framför allt riktat sig mot kompetensutveckling. Den internationella strategin skall hjälpa Herrljunga kommun, dess invånare och företag att öka det internationella arbetet.

Genom medlemskapet i West Sweden har möjligheterna att ta tillvara program inom EU ökat. West Sweden ger information, utbildning och tillgång till ett internationellt nätverk.

Our Background

The EU-membership has made it easier for people to study or work in other countries, and also easier for companies to move their business. This might seem like a threat but is also a great opportunity. Through international contacts we can get new ideas, find new solutions, increase the number of alternatives and raise our competence and self confidence.

Herrljunga municipality has already taken part in a few EU projects, for example an exchange program with England and Holland regarding care for drug addicts 2000-2001. Other projects have been about expanding and developing competence. The international strategy will benefit Herrljunga municipality and its citizens and companies to increase their international work.

Through membership of "West Sweden" the possibilities to attend programs of EU has improved. "West Sweden" gives information, education and access to an international network.

Unsere Vergangenheit

Die EU-Mitgliedschaft hat das Studieren und Arbeiten im Ausland um einiges erleichtert, auch das Ändern des Firmensitzes scheint jetzt nicht mehr unmöglich. Dies scheint vielleicht etwas gefährlich, jedoch schafft es viele Möglichkeiten. Durch internationale Kontakte können wir neue Ideen bekommen, neue Lösungen und Alternativen finden, die Kompetenz und das Selbstbesusstsein steigern.

Die Gemeinde Herrljunga hat bereits an einigen EU-Projekten teilgenommen. Zum Beispiel an einem Austauschprogramm zwischen England und Holland, dabei handelte es sich um die Arbeit mit Drogensüchtigen 2000-2001. Andere Projekte beschäftigen sich mit der Ausweitung und Unterstützung von Fähigkeiten. Die internationale Strategie wird der Gemeinde Herrljunga zugute kommen und deren Einwohner und Firmen die Möglichkeit geben, die internationale Arbeit zu erweitern.

Durch den Beitritt von „West Sweden“ haben sich die Möglichkeiten, EU-Programme zu besuchen, verbessert. „West Sweden“ bietet Information und Ausbildung und ermöglicht Einblicke in ein internationales Netzwerk.

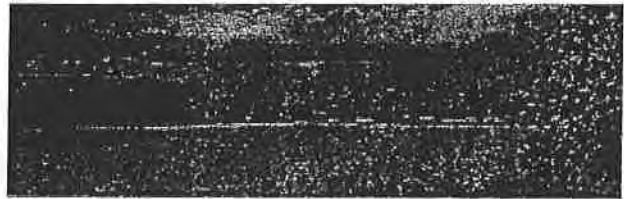
Organisation

Den internationella samordnarens uppgift är att utveckla och samordna kommunens vänorts- och EU-kontakter samt hålla kommunen informerad om EU-beslut, direktiv etc.

En arbetsgrupp för internationellt arbete bestående av förvaltningscheferna, kommunchefen, kommunstyrelsens presidium och den internationella samordnaren ska kontinuerligt följa upp kommunens internationella arbete samt utbyta erfarenheter om de olika förvaltningarnas EU-projekt.

Kommunstyrelsens presidium skall vara en länk till kommunstyrelsen och kommunfullmäktige och kontinuerligt förmedla information om det internationella arbetet.

Kommunstyrelsen delges de internationella projekt som planeras och får halvårsvisa avrapporteringar kring internationella projekt. Alla internationella utbyten dokumenteras och placeras i en projektdatabas på kommunens hemsida.

Our organisation

The international coordinator's task is to develop and coordinate the municipality's twin town

contacts and EU contacts and also keep the municipality informed about EU decisions and directive.

A workgroup of international works consisting of the directors of the municipal departments, chief executive officer, the presiding committee of executive committee and the international coordinator are to continuously check on the international work of the municipality and exchange experiences regarding the different department's EU-projects.

The presiding committee of executive committee is to be a connection for the executive committee and the municipal council and continuously give information about the international work. The executive committee is informed about the international projects that are planned and will be given reports every six months about these international projects. All international exchanges are documented and saved in a file of projects on the municipality's homepage.

Unsere Organisation

Die internationale Aufgabe des Koordinators besteht darin, Kontakte zwischen Schwesternstädten, der EU und der Gemeinde zu knüpfen und zu koordinieren. Jedoch auch darin die Gemeinde über EU-Entscheidungen und Instruktionen zu informieren.

Eine Arbeitsgemeinschaft internationaler Arbeiten, besteht aus den Direktoren den Gemeindeabteilungen, den Vorsitzenden des Vorstandes und dem internationalen Koordinator, diese sind für die internationale Arbeit der Gemeinde und für den Austausch der Eindrücke der Verschiedenen EU-Projekt-Abteilungen verantwortlich, und müssen diese ständig beobachten.

Der Vorstand der Vorsitzenden soll eine Verbindung zwischen Vorsitzenden und der Gemeinde schaffen und ständig Informationen über die internationale Arbeit übermitteln. Der Vorstand wird über die international geplanten Projekte informiert und wird alle sechs Monate über diese Projekte aufgeklärt. Alle internationalen Tauschgeschäfte werden dokumentiert und in einem Ordner für Projekte aufbewahrt. Diese sind auf der Homepage der Gemeinde zu finden.

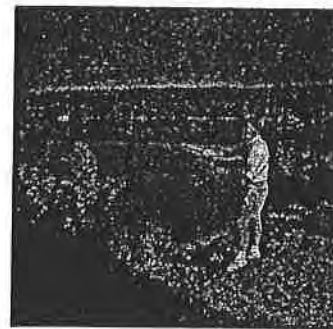

Nuläge

Ett flertal förvaltningar inom Herrljunga kommun deltar i dagsläget i kompetensutvecklingsprojekt. Bland andra projekt kan nämnas ett arbetsmarknadsprojekt för långtidsarbetslösa och långtidssjukskrivna, ett ökat samarbete mellan skola och näringsliv, några Leader⁺-projekt med utbildning av turistguider och affärsutveckling för turistföretag samt ett nätverksbyggande mellan sjuksköterskor inom äldreomsorgen.

Framtiden

Det internationella arbetet bidrar till utvecklandet av en modern kommun som är attraktiv för människor och företag. Kommunens framtida internationella arbete ska vidga kontaktnätet, bidra till kommunens utveckling och ge möjlighet till stöd via EU. Prioriterade områden är utbildning, miljö, näringsliv samt kultur, turism och föreningsliv.

The situation today

Several departments of the municipality are presently taking part in projects for developing of competence. One of them is a project for long term unemployment and long term absence due to illness, another for increasing cooperation between school and trade and industry, a few "Leader⁺" – projects with education of tourist guides and business expanding for tourism companies and another project is a network between nurses within care of elderly.

Our future

The international work contributes to the developing of a modern municipality that is attractive for people and companies.

The municipality's international work in the future is to broaden the network of contacts and develop the municipality and its support and benefit from the EU. Priority goes to education, environment, trade and industry, culture, tourism and organizational activities.

Die Istsituation

Viele Abteilungen der Gemeinde nehmen zur Zeit an Projekten zum entwickeln von Kompetenzen, teil. Eines davon, ist ein Projekt über langzeit Arbeitslosigkeit und langzeit Abwesenheit durch Krankheit, ein anderes dient dazu die Kooperation zwischen Schulen und Handel und Industrie anzukurbeln. „Leader⁺“-Projekte beschäftigen sich mit der Ausbildung von Touristenführern, bei einem anderen handelt es sich um Hilfestellungen bei Firmenexpandierung für Tourismusbetriebe. Bei einem weiteren Projekt handelt es sich um ein Netzwerk zwischen Kranken-schwestern, die sich um ältere Personen kümmern.

Die Zukunft

Die internationale Arbeit trägt zur Entwicklung einer modernen Gemeinde, die für Personen und Firmen attraktiv ist, bei.

Das internationale Ziel der Gemeinde in der Zukunft ist das Netzwerk von Kontakten zu erweitern und die Unterstützung der Gemeinde durch die EU, zu erreichen. Auf Ausbildung, Umwelt, Handel, Industrie, Kultur, Tourismus und organisierte Aktivitäten wird besonders Wert gelegt.

Långsiktiga mål

- Att uppmuntra internationella kontakter inom grundskola och gymnasium och därmed öka motivationen för inlärnin g av moderna språk
- Att skapa utbyte med andra regioner och marknader i syfte att skapa ökad välfärd, handel och en god samhällsutveckling
- Att möjliggöra samarbete på föreningsnivå i syfte att främja det ideella arbetet
- Att skapa kulturellt utbyte med utländska orter i syfte att berika evenemang och upplevelser
- Att tillsammans med vår omvärld göra ansträngningar för en hög luft-, vatten- och markkvalitet
- Att sprida kunskap om vår kommun i syfte att få del av investeringar, turism och ökad aktivitet i servicenäringarna och övrigt näringsliv
- Att genom internationellt utbyte få bidrag och impulser till ökat frisktal bland anställda i kommun och företag samt kommunens medborgare

Delmål

- Att skaffa en vänort för att få en kontinuerlig samarbetspartner inom ett flertal projekt
- Att senast år 2004 delta i ytterligare minst ett EU-projekt förutom skolutbyte, kompetensutveckling eller Leader⁺

Long term goals/aims

- ♦ To encourage international contacts within the within the comprehensive school and upper secondary school area to motivate to learn modern languages
- ♦ To create exchange programs with other regions and markets in order to develop better living standard, trade increase and to therefor see a prosperous development of society
- ♦ To make cooperations within organizational activities possible for non-profit-making associations, e.g. sportclubs
- ♦ To create a cultural exchange program with foreign towns
- ♦ To make achievements together with our neighbour countries for a better quality of air, water and ground
- ♦ To spread knowledge (information) about our municipality with purpose to get investments, tourism and improved/increased activity in service, trade and other business
- ♦ Through international exchanges benefit from EU-contributions and impulses for a healthier staff of the municipality and all its companies and citizens

Short term aims/goals

- ♦ To find a twin town for continuous partnership in several projects
- ♦ To take part in at least one other EU-project before 2004 apart from school exchange, competence developments and "Leader⁺"- Projects

Langzeit Ziele

- ♦ Internationale Kontakte in Gesamtschulen und höheren Schulen, um die Schülern zu motivieren, moderne Sprachen zu lernen
- ♦ Ein Austauschprogramm mit anderen Regionen und Arbeitsmärkten starten, um bessere Lebensqualität zu kreieren, den Handel ankurbeln und dadurch die Entwicklung der Gesellschaft verbessern
- ♦ Kooperation bei organisierten Aktivitäten für nicht profit machende Vereine, zum Beispiel Sportclubs
- ♦ Einen kulturellen Austausch mit internationalen Städten organisieren
- ♦ Mit unsere Nachbarländern gemeinsam etwas erreichen für besse Luft-, Wasser- und Bodenqualit
- ♦ Information austauschen, über unsere Gemeinde um Investitionen, Tourismus, bessere Aktivitäten im Service, Handel und anderen Geschäften, zu erreichen
- ♦ Profitieren, durch internationalen Austausch von EU-Kontributionen und Impulsen, für einen gesunderen Start der Gemeinde und deren Einwohner und Arbeiter

Kurzzeit Ziele

- ♦ Eine Schwesternstadt für Partnerschaften in verschiedenen Projekten finden
- ♦ Teilzunehmen in mindestens einem anderen EU-Projekt als Schüleraustausch, kompetente Entwicklungen oder „Leader⁺“-Projekte, vor 2004

Att nå dit

Delmålen samt de långsiktiga målen ska uppnås genom att vänortsarbetet och de övriga projekten ska inriktas på de områden som är särskilt intressanta för utveckling av Herrljunga kommun. Förutom vänortssamarbete ska kommunen utveckla andra lämpliga partnersamarbeten inom olika internationella program. I ett första skede bedöms Skottland vara ett intressant område att arbeta mot. Herrljunga kommun skall också tillvarata de kontakter som det lokala näringslivet redan har med andra regioner och marknader.

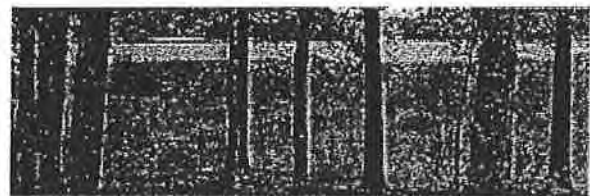
Herrljunga kommun ska utnyttja det ARENA-nätverk som Sjuhärads kommunalförbund har bildat med ett antal olika regioner i Europa, samt Kommunalförbundets vänregion Vendsyssel i Danmark. Kommunen ska också vara en aktiv partner i en del av de projekt som Kommunalförbundet deltar i.

Herrljunga kommun ska tillvarata det stöd som medlemskapet i West Sweden ger. I kommunens budget avsätts medel för vänortsarbete och förberedande av internationella projekt. Alla projekt skall genomsyras av intresset av att studera förhållanden i andra samhällen i syfte att ge en realistisk bild av de egna.

How to reach our aims/goals

Our short term and long term aims will be achieved through twin town work and other projects focusing on areas especially for developing the municipality of Herrljunga. There will also be other suitable partnerships developed in different international programs. At the moment Scotland seems an interesting and suitable area to work towards. Herrljunga municipality will also appreciate the contacts already made by local trade and industry in other areas/regions and markets.

Herrljunga municipality will use both the ARENA-network founded by Sjuhärad Statutory Joint authority, which covers a number of areas in Europe including the twin region Vendsyssel in Denmark, and the support of the membership of "West Sweden". There will be room for twin town work and preparations of international projects in the budget of the municipality.

All projects will be full of motivation and interest to study the situation in other societies in order to create a realistic picture of our own situation.

Wie die Ziele verwirklichen

Unsere langzeit- und kurzzeit Ziele werden durch Schwesternstadtarbeit und andere Projekte, die sich auf die Entwicklung der Herrljunga Gemeinde spezialisieren, erreicht. Ausser der Schwesternstadtkooperation wird es andere passende Partnerschaften geben, die sich aus anderen internationalen Programmen zusammensetzen. Zurzeit scheint Schottland ein interessantes und passendes Gebiet zu sein, um darauf hinzuarbeiten. Die Gemeinde Herrljunga wird sich auch über die bereits geknüpften Kontakte zwischen einheimischem Handel & Industrie anderer Regionen und Arbeitsmärkten, freuen.

Die Gemeinde von Herrljunga wird ARENA-Netzwerk, gegründet von Sjuhärad Statutory Joint authority, benutzen. Dies dehnt sich über einige Gebiete in Europa, mitunter der Schwesternstadt Vendsyssel, in Dänemark. Die Gemeinde von Herrljunga solle auch die unterstützen von „West Sweden“ benutzen. Es wird genug Platz für Schwesternstadtarbeit geben und Vorbereitungen von internationalen Projekten sind im Budget der Gemeinde miteinberechnet.

Alle Projekte werden voller Motivatin und Interesse sein, die Situation in anderen Gesellschaften zu untersuchen, um sich ein realistisches Bild von uns zu machen.

HERRLJUNGA KOMMUN

KOMMUNSTYRELSE-
FÖRVALTNING
Niels Bredberg

Tjänsteskrivelse
2017-08-07
DNR KS 53/201 101
Sid 1 av 1

Ang KS-ärende KS § 83 DNR KS 53/2017 101 avseende

Förslag att tillsätta en fullmäktigeberedning för att ta fram en plan för socialförvaltningens verksamhetslokaler

Sammanfattning

Ärendet behandlades på Kommunstyrelsens sammanträde 2017-04-24. Ärendet omfattade äldreomsorgens framtida behov av verksamhetslokaler och ärendet återremitterades till socialnämnden efter omröstning.

För vidare hantering av Socialnämnd framkom behovet av motivering till kommunstyrelsens beslutade återremiss.

Planering av verksamhet och planering av verksamhetslokaler åvilar förvaltningen/arna. Lokalplaneringsgruppen ansvarar för den gemensamma planeringen av verksamhetslokaler på kort och lång sikt. Planeringsförutsättningarna och planeringsförslagen redovisas inför budgetarbetet nästkommande budget-årsperiod samt i den strategiska långsiktiga planen för verksamhetslokaler. Den korta 1-3 åriga planeringen framläggs inför budgetarbetet 2019. Den långsiktiga 10-åriga planen framläggs till kommunstyrelsen maj 2019.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen fastställer

planering av verksamhetslokaler på kort och lång sikt genomförs av förvaltningen/arna och i lokalplaneringsgruppen.

Niels Bredberg

Senior Kommunchef

SN § 63

Återremittering av förslag att tillsätta en fullmäktigeberedning för att ta fram en plan för socialförvaltningens verksamhetslokaler

Sammanfattning

Kommunstyrelsen beslutade 2017-05-29, § 83 att återremittera ärendet om förslag att tillsätta en fullmäktigeberedning för att ta fram en plan för socialförvaltningens verksamhetslokaler till socialnämnden.

Förslag till beslut

Magnus Lennartsson (M) föreslår att ärendet skickas tillbaka till kommunstyrelsen enligt ursprungsbeslutet.

Beslutsgång

Ordföranden frågar om Magnus Lennartssons (M) förslag antas och finner att så sker.

Socialnämndens beslut

1. Socialnämnden hemställer om att kommunfullmäktige tillsätter en fullmäktigeberedning med uppgift att till 2018-01-31 ta fram en plan som tillgodoser socialförvaltningens lokalbehov för tidsperioden 2018-2028.

RS | M

KS § 83

DNR KS 53/2017 101

Förslag att tillsätta en fullmäktigeberedning för att ta fram en plan för socialförvaltningens verksamhetslokaler

Sammanfattning

Socialförvaltningens verksamhetslokaler har idag brister som påverkar effekten i verksamheten. Behovet av äldreboende ökar. De mest akuta lokalbehoven finns för individ- och familjeomsorgen. Socialnämnden har i beslut 2017-02-28, § 18, hemställt åt kommunfullmäktige att tillsätta en fullmäktigeberedning för att ta fram en plan för socialförvaltningens lokaler.

Kommunstyrelsens ordförande föreslår att en fullmäktigeberedning bör hantera frågor av visionär karaktär, inte konkreta frågor som rör lokaler. För att få en bred politisk förankring och ett bra beslutsunderlag bör denna hemställan från socialnämnden remitteras till de politiska partierna för yttrande. Ärendet bör hanteras över två gruppmöten.

Beslutsunderlag

Ordförandeskrivelse i ärendet daterad 2017-04-11

Socialnämnden §18/2017-02-28

Skrivelse från socialnämndens arbetsutskott daterad 2017-02-15

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens ordförandes förslag till beslut:

- Kommunstyrelsen skickar ut ärendet på remiss till partigrupperna för yttrande.
- Svar från respektive parti skall vara kommunstyrelsen tillhanda senast 2017-08-13 och skickas till herrljunga.kommun@admin.herrljunga.se

Gunnar Andersson (M) bifaller kommunstyrelsens ordförandes förslag med följande tillägg:

- Remisserna ska omfatta hela kommunens behov och att det tillsätts en fullmäktigeberedning och att datumet går att ändra och att fullmäktigeberedningen snarast tillsätts för att få fart på det här.

Ronnie Rexwall (KV) bifaller Gunnar Anderssons (M) förslag med tillägget att socialnämndens tidsaspekt ska användas, med avslag på remissrundan.

Elin Hegg (MP) förslår att ärendet återremitteras till socialnämnden.

Anette Rundström (S) bifaller Elin Hegg (MP) förslag.

Beslutsgång

Ordföranden frågar om ärendet ska avgöras idag eller återremitteras och finner att ärendet ska återremitteras.

Omröstning.

Fortsättning KS § 83

Ordföranden ställer följande förslagsordning:

Ja – Ärendet återremitteras i enlighet med Elin Heggs (MP) förslag.

Nej – Ärendet avgörs idag.

Med 6 ja-röster, 4 nej-röster och 1 som avstår beslutar kommunstyrelsen att ärendet ska återremitteras (röstningsbilaga 1 KS §83/2017-04-24).

Kommunstyrelsens beslut

1. Ärendet återremitteras till socialnämnden.

Reservation

Gunnar Andersson (M), Christina Abrahamsson (M) och Ronnie Rexwall (KV) reserverar sig mot beslutet.

Expedieras till: Socialnämnden

Ärende 14

Röstningsbilaga 1, KS § 83/2017-04-24	Tjänstgörande	§ 83/2017 Elin Heggs (MP) förslag om återremiss		
		JA	NEJ	Avstår
Johnny Carlsson (C), ordf.	X	X		
Christina Abrahamsson (M), vice ordf.	X		X	
Andreas Molin (C)	X			X
Ronnie REXvall (KV)	X		X	
Gunnar Andersson (M)	X		X	
Elin Hegg (MP)	X	X		
Elin Alavik (L)	X	X		
Anette Rundström (S)	X	X		
Björn Wilhelmsson (S)				
Kari Hellstadius (S)	X	X		
Lars-Erik Ahlgren (SD)	X		X	
Marita Andersson (C)				
Jan-Olof Brorsson (L)				
Fredrik Svensson (KD)				
Christina Glad (KV)				
Göran Elfving (M)				
Alexander Rahm (S)	X	X		
Kerstin Johansson (S)				
Lise-Lotte Hellstadius (S)				
Kurt Hallberg (S)				
Tony Niva (-)				
Summa		6	4	1

Handwritten signature

SN § 18

DNR SN 19/2017

Förslag att tillsätta fullmäktigeberedning för att ta fram en plan för socialförvaltningens verksamhetslokaler

Sammanfattning

Socialförvaltningens verksamhetslokaler har i dag brister som påverkar effekten i verksamheten. Behovet av äldreboende ökar under perioden och frågan om Gäsenegårdens och Hemgårdens framtida användning måste få en långsiktig hållbar lösning. De mest akuta lokalbehoven finns för individ- och familjeomsorgen.

Beslut om lokaler kräver långsiktighet och bred politisk enighet som håller över flera mandatperioder.

Socialnämndens arbetsutskott föreslår att en fullmäktigeberedning tar fram en plan för socialförvaltningens lokalbehov för tidsperioden 2018-2028.

Beslutsunderlag

SNAU-skrivelse i ärendet daterad 2017-02-15

Förslag till beslut

Socialnämndens arbetsutskotts förslag till beslut:

- Socialnämnden hemställer om att kommunfullmäktige tillsätter en fullmäktigeberedning med uppgift att till 2018-01-31 ta fram en plan som tillgodoser socialförvaltningens lokalbehov för tidsperioden 2018-2028.

Inger Gustavsson (L) bifaller socialnämndens arbetsutskotts förslag till beslut.

Beslutsgång

Ordföranden frågar om förvaltningens förslag till beslut antas och finner att så sker.

Socialnämndens beslut

1. Socialnämnden hemställer om att kommunfullmäktige tillsätter en fullmäktigeberedning med uppgift att till 2018-01-31 ta fram en plan som tillgodoser socialförvaltningens lokalbehov för tidsperioden 2018-2028.

Expedieras till:

Kommunfullmäktige

Socialförvaltningens verksamhetslokaler 2018-2028.

Sammanfattning

Socialförvaltningens verksamhetslokaler har i dag brister som påverkar effekten i verksamheten. Behovet av äldreboende ökar under perioden och frågan om Gäsenegårdens och Hemgårdens framtida användning måste få en långsiktig hållbar lösning. De mest akuta lokalbehoven finns för individ och familjeomsorgen.

Beslut om lokaler kräver långsiktighet och bred politisk enighet som håller över flera mandatperioder.

Socialnämndens arbetsutskott föreslår att en fullmäktigeberedning tar fram en plan för socialförvaltningens lokalbehov för tidsperioden 2018-2028.

Beslutsunderlag

Förslag till beslut

Socialnämnden hemställer om att kommunfullmäktige tillsätter en fullmäktigeberedning med uppgift att till 2018-01-31 ta fram en plan som tillgodoser socialförvaltningens lokalbehov för tidsperioden 2018-2028.

Lennart Ottosson
Socialnämndens ordförande

Andreas Johansson
Socialnämndens vice ordförande

Anette Rundström
Ledamot SNAU

Expedieras till: Kommunfullmäktige

HERRLJUNGA KOMMUN

KOMMUNSTYRELSENS
FÖRVALTNING
Emelie Cergic-Boberg

Tjänsteskrivelse
2017-06-05
DNR KS 137/2017 910
Sid 1 av 2

Sammanträdesplan för 2018

Sammanfattning

För en effektiv ärendeprocess har förslag på sammanträdesplan för 2018 tagits fram. En gemensam sammanträdesplan för kommunfullmäktige, kommunstyrelse och nämnder gör att förvaltning och politik på ett överskådligt sätt kan planera verksamheten och de kommunala beslutsprocesserna och därmed ett optimerat ärendeflöde i organisationen. I sammanträdesplanen visas budgetprocessen och internkontrollprocessen tillsammans med mötesdatum för central samverkansgrupp, kommunledningsgrupp med flera.

Förslag till beslut

Förslag till kommunstyrelsen:

1. Kommunstyrelsens sammanträden och sammanträdesplanen/styrplanen för 2018 fastställs enligt bilaga.

Förslag till kommunfullmäktige och nämnder:

1. Nämnderna uppmanas att fastställa sammanträdestiderna/styrplanen för 2018 enligt bilaga.
2. Kommunfullmäktige föreslås anta sammanträdesplanen/styrplanen 2018 samt budget- och årsredovisningsprocessen i dess helhet enligt bilaga.

Emelie Cergic-Boberg
Kanslichef

Expedieras till:
För kännedom
till:

Kommunfullmäktige, facknämnderna, servicenämnd IT/Växel/Telefoni, servicenämnd ekonomi/personal
Administrations- och kommunikationsavdelningen

Bakgrund

För en effektiv ärendeprocess har förslag på sammanträdesplan för 2018 tagits fram. En gemensam sammanträdesplan för kommunfullmäktige, kommunstyrelse och nämnder gör att förvaltning och politik på ett överskådligt sätt kan planera verksamheten och de kommunala beslutsprocesserna och därmed optimerat ärendeflöde i organisationen.

I framtagna sammanträdesplan/styrplan är det inte enbart förslag på sammanträdestider som finns redovisade utan såväl förslag på budgetprocess som fastställd internkontrollprocess finns redovisad. Mötesdatum för central samverkansgrupp, kommunledningsgrupp med flera finns också med för att få en bättre överskådlighet.

I framtagandet av sammanträdesplanen har hänsyn tagits till regionfullmäktiges sammanträdesdagar, vilka sammanträder 8 dagar 2017. I så lång utsträckning som möjligt är Herrljunga kommuns sammanträden förlagda på ett datum då regionfullmäktige inte sammanträder. Följande datum är det sammanträde i regionen på samma dag som i Herrljunga kommun:

30 januari	Regionfullmäktige 9.30	Socialnämndens myndighetsutskott kl. 9.00 Socialnämnden kl. 13.00
10 april	Regionfullmäktige 9.30	Kommunfullmäktige 18.30
19 juni	Regionfullmäktige 9.30	Kommunfullmäktige 18.30
23 oktober	Regionfullmäktige 9.30	Kommunfullmäktige 18.30

Förvaltningschefer, ordförande, verksamhetschef servicenämnder, nämndsekreterare, kommunchef och ekonomichef har varit med i framtagandet av sammanträdesplanen.

Motivering av förslag till beslut

- Det blir enklare att planera förvaltningarnas verksamheter och ha framförhållning i beslutsprocesserna om sammanträdesdatumen är kända i förväg
- En välplanerad sammanträdesplan ger tids- och samordningsvinster i ärendeprocessen.

Ärende 15

Datum	Aktuellt	Kommunstyrelsen och arbetsutskottet	Kommunstyrelsens arbetsutskott	Kommunfullmäktige	Bildningsnämnden	Socialnämnden	Socialnämndens myndighetsutskott	Bygg- och miljönämnden	Tekniska nämnden	Servicenämnd IT/Växel/ Telefoni	Servicenänd Ekonomi/ Personal	KLG	CSG	Budgetprocess	Internkontrollprocess	Chefsmöte dagen efter kommun- onsdag efter KF 08:30
		måndag 08:30	måndag 08:30	tisdag 18.30	måndag 15:00	tisdag 13:00	tisdag 09:00	onsdag 17:00	torsdag 13.00	tisdag 09:00	tisdag 10:30	tisdag 13.00-17.00	torsdag före KS 14:00			
27-dec-17																
28-dec-17																
29-dec-17																
01-jan-18	Nyårsdagen															
02-jan-18																
03-jan-18																
04-jan-18							Sista inlämningsdag/Brädiskande ärende									
05-jan-18	Trettondag jul															
08-jan-18		Sista inlämningstid 08:00 KSAU sammanträder	KSAU													
09-jan-18							Kallelse/brädiskande ärenden									
10-jan-18																
11-jan-18													CSG			
12-jan-18					Presidie/Sista inlämningsdag	Sista inlämningsdag										
15-jan-18		Kallelse														
16-jan-18						Presidie/SNAU	Sammanträde/Brädiskande ärenden	Inlämning								
17-jan-18																
18-jan-18							Sista inlämningsdag									
19-jan-18									Presidie/Sista inlämningsdag							
22-jan-18		Sammanträde			Kallelse											
23-jan-18						Kallelse	Kallelse					KLK				
24-jan-18								Presidie								
25-jan-18				Beredning 14-16					Kallelse							
26-jan-18																
29-jan-18		Presidie Ågardialog bolag		Kungörelse klar 12.00	Sammanträde											
30-jan-18						Sammanträde	Sammanträde									
31-jan-18								Sammanträde								
01-feb-18									Sammanträde							
02-feb-18																
05-feb-18		Sista inlämningstid 08:00	KSAU	Kallelse												
06-feb-18												Gemensam KLK 1330-17				
07-feb-18																
08-feb-18																
09-feb-18					Presidie/Sista inlämningsdag	Sista inlämningsdag										
12-feb-18		Kallelse														
13-feb-18				Sammanträde		Presidie/SNAU										
14-feb-18								Inlämning								Chefsmöte
15-feb-18							Sista inlämningsdag						CSG			
16-feb-18									Presidie/Sista inlämningsdag							
19-feb-18		Sammanträde			Kallelse											
20-feb-18				Justering		Kallelse	Kallelse					KLK				
21-feb-18								Presidie								
22-feb-18				Beredning 14-16					Kallelse							
23-feb-18																
26-feb-18		Presidie		Kungörelse klar 12:00	Sammanträde											
27-feb-18						Sammanträde	Sammanträde									
28-feb-18								Sammanträde								
01-mar-18									Sammanträde							
02-mar-18																
05-mar-18		Sista inlämningstid 08:00	KSAU	Kallelse												
06-mar-18										Sammanträde	Sammanträde					
07-mar-18																
08-mar-18	Internationella kvinnodagen															
09-mar-18					Presidie/Sista inlämning	Sista inlämningsdag										
12-mar-18		Kallelse														
13-mar-18				Sammanträde		Presidie/SNAU						KLK				
14-mar-18								Inlämning								Chefsmöte
15-mar-18							Sista inlämningsdag						CSG			
16-mar-18					Kallelse				Presidie/Sista inlämningsdag							
19-mar-18	Årsredovisning 2016 behandlas i	Sammanträde													KS Uppföljning intern kontroll	
20-mar-18				Justering		Kallelse	Kallelse									
21-mar-18								Presidie								

Kris, säkerhet och beredskap

Lokalt krishanteringsråd 08.30-11.30

Ärende 15

22-mar-18				Beredning 14-16					Kallelse							Budgetdag hel dag		
23-mar-18																		
26-mar-18				Kungörelse klar 12:00	Sammanträde													
27-mar-18		Presidie				Sammanträde	Sammanträde											
28-mar-18								Sammanträde										
29-mar-18				Kallelse					Sammanträde									
30-mar-18	Långfredag																	
02-apr-18	Annandag påsk																	
03-apr-18																		
04-apr-18																		
05-apr-18																		
06-apr-18																		
09-apr-18		Sista inlämningstid 08:00	KSAU															
10-apr-18	Årsredovisning 2016 behandlas i			Sammanträde														
11-apr-18																		Chefsmöte
12-apr-18		Kallelse												CSG				
13-apr-18						Sista inlämningsdag												
16-apr-18																		
17-apr-18				Justering														
18-apr-18						Presidie/SNAU		Inlämning										
19-apr-18																		
20-apr-18					Presidie/Sista inlämningsdag					Presidie/Sista inlämningsdag								
23-apr-18		Sammanträde																
24-apr-18						Kallelse	Kallelse							KLK				
25-apr-18				Beredning 14-16				Presidie										
26-apr-18									Kallelse									
27-apr-18				Kungörelse klar 12:00	Kallelse													
30-apr-18	Valborg																	
01-maj-18	Första maj																	
02-maj-18						Sammanträde	Sammanträde	Sammanträde										
03-maj-18									Sammanträde								Budgetdag halvdag förmiddag	
04-maj-18																		
07-maj-18		Presidie			Sammanträde													
08-maj-18				Kallelse										Gemensam KLK 1330-1700				
09-maj-18																		
10-maj-18	Kristi himmelfärds dag																	
11-maj-18																		
14-maj-18		Sista inlämningstid 08:00	KSAU															
15-maj-18				Sammanträde						Sammanträde	Sammanträde							
16-maj-18																		Chefsmöte
17-maj-18																		
18-maj-18						Sista inlämningsdag								CSG och MBL § 19 - budget 2017				
21-maj-18		Kallelse																
22-maj-18				Justering		Presidie/SNAU								KLK				
23-maj-18								Inlämning										
24-maj-18							Sista inlämningsdag							CSG och MBL § 11 budget 2017				
25-maj-18					Presidie/Sista inlämning					Presidie/Sista inlämningsdag								
28-maj-18	Beslut budget 2018	Sammanträde																
29-maj-18						Kallelse	Kallelse											
30-maj-18																		
31-maj-18				Beredning 14-16					Kallelse									
01-jun-18																		
04-jun-18		Presidie		Kungörelse klar 12:00	Kallelse													
05-jun-18						Sammanträde	Sammanträde	Presidie										
06-jun-18	Sveriges nationaldag																	
07-jun-18									Sammanträde									
08-jun-18																		
11-jun-18		Presidie		Kallelse	Sammanträde													
12-jun-18																		
13-jun-18								Sammanträde										Chefsmöte
14-jun-18																		
15-jun-18																		
18-jun-18		Sista inlämningstid 08:00	KSAU															

Utbildning kris - stab
(krisledningsgrupp, lägestjänst)

Ärende 15

[illegible]

Ärende 15

14-sep-18				Presidie/Sista inlämningsdag	Sista inlämningsdag										
17-sep-18		Kallelse													
18-sep-18					Presidie/SNAU				Sammanträde	Sammanträde					
19-sep-18							Inlämning								
20-sep-18						Sista inlämningsdag						CSG			
21-sep-18								Presidie/Sista inlämningsdag							
24-sep-18		Sammanträde		Kallelse											
25-sep-18					Kallelse	Kallelse					KLG				
26-sep-18							Presidie								
27-sep-18								Kallelse							
28-sep-18															
01-okt-18		Presidie			Sammanträde										BN fastställer plan för internkontroll
02-okt-18						Sammanträde	Sammanträde								SN fastställer plan för internkontroll
03-okt-18								Sammanträde							BMN fastställer plan för internkontroll
04-okt-18				Beredning 14-16					Sammanträde						TN fastställer plan för internkontroll
05-okt-18	Verksamhetsplanering/budget beslutad														
08-okt-18		Sista inlämningstid 08:00	KSAU	Kungörelse klar 12.00											
09-okt-18															
10-okt-18															
11-okt-18															
12-okt-18						Sista inlämningsdag									
15-okt-18		Kallelse		Kallelse											
16-okt-18						Presidie/SNAU									
17-okt-18							Inlämning								Chefsmöte
18-okt-18						Sista inlämningsdag						CSG och MBL § 11 MBL § 19 - budoet 2017			
19-okt-18					Presidie/Sista inlämningsdag				Presidie/Sista inlämningsdag						
22-okt-18		Sammanträde													KS fastställer plan för internkontroll
23-okt-18	Budget, internkontroll FN-dagen			Sammanträde		Kallelse	Kallelse				KLG				
24-okt-18								Presidie							
25-okt-18				Beredning 14-16					Kallelse						
26-okt-18															
29-okt-18		Presidie		Kungörelse klar 12:00	Kallelse										
30-okt-18				Justering oktober		Sammanträde	Sammanträde								
31-okt-18								Sammanträde							
01-nov-18									Sammanträde						
02-nov-18															
05-nov-18		Sista inlämningstid 08:00	KSAU	Kallelse	Sammanträde										
06-nov-18										Sammanträde	Sammanträde	Gemensam KLG 1330-1700			
07-nov-18															Krisövning 8.00-12.00
08-nov-18															
09-nov-18						Sista inlämningsdag									
12-nov-18		Kallelse													
13-nov-18	Budget antas i KF			Sammanträde		Presidie/SNAU									
14-nov-18								Inlämning							Chefsmöte
15-nov-18				Ev. sammanträde			Sista inlämningsdag					CSG			
16-nov-18									Presidie/Sista inlämningsdag						
19-nov-18		Sammanträde													
20-nov-18				Justering		Kallelse	Kallelse				KLG				
21-nov-18								Presidie							
22-nov-18				Beredning 14-16					Kallelse						
23-nov-18						Presidie/Sista inlämningsdag									
26-nov-18		Presidie		Kungörelse klar 12:00											
27-nov-18						Sammanträde	Sammanträde								
28-nov-18								Sammanträde							
29-nov-18									Sammanträde						
30-nov-18						Sista inlämningsdag									
03-dec-18		Sista inlämningstid 08:00	KSAU	Kallelse	Kallelse										
04-dec-18						Presidie/SNAU									
05-dec-18															
06-dec-18							Sista inlämningsdag								
07-dec-18															
10-dec-18		Kallelse			Sammanträde										
11-dec-18				Sammanträde		Kallelse	Kallelse								

Ärende 15

[illegible]

HERRLJUNGA KOMMUN

AK-ENHETEN
Mirjana Lind

Tjänsteskrivelse
2017-06-29
DNR KS 17/2017 901
Sid 1 av 1

Redovisning av ej färdigberedda motioner 2017

Sammanfattning

Enligt kommunfullmäktiges arbetsordning skall kommunstyrelsen i september varje år redovisa ej färdigberedda motioner. Följande motioner är ej färdigberedda per den 29 juni 2017.

- Motion - Staty av Helgonet Elisabeth Hesselblad
- Motion angående platsen vid informationstavlan korsningen Hudene-Vedum
- Motion avseende gratis kollektivtrafik inom kommunen för pensionärer
- Motion avseende gratis wifi i kommunens verksamhetslokaler
- Motion avseende daglig schemalagd idrott i skolan
- Motion om annonsering/marknadsföring av Allmänhetens frågestund
- Motion om att avskaffa delade turer
- Motion om att erbjuda kommunala ställplatser till husbilsgäster för att främja besöksnäringen i kommunen

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse i ärendet 2017-06-07

Förslag till beslut

Förvaltningens förslag till beslut:

Kommunfullmäktige lägger redovisningen av ej färdigberedda motioner under hösten 2017 till handlingarna.

Mirjana Lind
Kansliassistent

Expedieras till: Kommunfullmäktige
För kännedom
till:

HERRLJUNGA KOMMUN

AK-ENHETEN
Mirjana Lind

Tjänsteskrivelse
2017-06-29
DNR KS 16/2017 901
Sid 1 av 1

Redovisning av ej färdigberedda medborgarförslag 2017

Sammanfattning

Enligt kommunfullmäktiges arbetsordning skall kommunstyrelsen i september varje år redovisa ej färdigberedda medborgarförslag. Följande medborgarförslag är ej färdigberedda per den 29 juni 2017.

- Laddstolpar i Herrljunga kommun.
- Medborgarförslag gällande gatlyktor på väg 183 i Grude.
- Höja friskvårdsbidraget och ta tillbaka friskvårdstimmen för alla inom vården hos personal.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse i ärendet daterad 2017-06-07.

Förslag till beslut

Förvaltningen förslag till beslut:

Kommunfullmäktige lägger redovisningen av ej färdigberedda medborgarförslag under hösten 2017 till handlingarna.

Mirjana Lind
Kansliassistent

Expedieras till: Kommunfullmäktige
För kännedom
till:

HERRLJUNGA KOMMUN

KOMMUNSTYRELSENS
FÖRVALTNING
Marie Nordqvist

Tjänsteskrivelse
2017-06-09
DNR KS 136/2017 101
Sid 1 av 2

Förslag till riktlinje för genomförande av medborgardialoger

Sammanfattning

I december 2015 beslutade kommunstyrelsen (KS § 235/2015) att Herrljunga kommun skulle delta i det tvååriga projektet "Masterclass i medborgardialog i styrning" som Sveriges kommuner och landsting driver. Syftet är att utveckla medborgardialoger som en del i underlaget för politiska beslut, det vill säga systematiskt använda medborgardialog som en del i styrprocessen.

En styrgrupp utsågs och den består av kommunstyrelsens arbetsutskott, kanslichef, kommunikatör för medborgardialog samt nämndsekreterare från administration- och kommunikationsenheten.

Utöver denna grupp finns idag en arbetsgrupp där tjänstepersoner från varje förvaltning och förtroendevalda från facknämnderna finns med.

I mars 2017 godkände kommunfullmäktige (KF § 24/2017) en policy för medborgardialog, där syftet med att genomföra medborgardialog och hur processen ska gå till framgår. Till denna policy har det sedan utarbetats en riktlinje som mer i detalj beskriver hur dialogarbetet ska genomföras och är tänkt att fungera som ett verktyg för organisationen.

Beslutsunderlag

Förslag till riktlinje för medborgardialog
Kommunstyrelsen § 235/2015-12-14

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen godkänner riktlinje för genomförande av medborgardialoger.

Marie Nordqvist
Nämndsekreterare

Expedieras till: Samtliga nämnder och förvaltningar

HERRLJUNGA KOMMUN

KOMMUNSTYRELSENS
FÖRVALTNING
Marie Nordqvist

Tjänsteskrivelse
2017-06-09
DNR KS 136/2017 101
Sid 2 av 2

Bakgrund

Enligt SKL visar både internationella erfarenheter och erfarenheter av medborgardialog i Sverige att kommuner och landsting har prövat olika metoder för medborgardialog. När man sedan beslutar sig för att införa system för medborgardialog som en del i styrprocessen är det en fördel att både ta fram principer för att få en gemensam bild av varför vi ska arbeta med medborgardialoger (vår framtagna policy) samt att arbeta fram verktyg för organisationen vid genomförandet av medborgardialoger.

Ekonomisk bedömning

Dialogerna i sig kan komma att medföra kostnader beroende på utformning, detta belastar då aktuell förvaltning.

Juridisk bedömning

Ett beslut att anta policyn möter inga juridiska förhinder och heller inga juridiska förpliktelser.

FN:s barnkonvention

Enligt FN:s barnkonvention ska barnets bästa komma i främsta rummet vid alla beslut som rör barn. Kraven på offentliga myndigheter är att de ska pröva barnets bästa, möjliggöra barn/ungas delaktighet och inflytande, sträva efter samverkan och helhetssyn i frågor som rör barn samt prioritera barn/unga, det vill säga avsätta tillräckliga resurser. I förslaget beskrivs tillvägagångssätt vid planerande av genomförande av medborgardialog som säkerställer att även barn och ungas möjlighet till deltagande och inflytande beaktas.

Jämställdhetsbeskrivning

Vid genomförande av medborgardialog är det viktigt att se till att det finns jämställda förutsättningar att delta i dialogprocessen, i förslaget beskrivs tillvägagångssätt vid planerande av genomförande av medborgardialog som säkerställer även detta.

Samverkan

Samverkan ej aktuell i detta ärende.

Motivering av förslag till beslut

För att arbeta med medborgardialoger på ett strukturerat sätt så behöver vi styrdokument att utgå ifrån. Vi har redan tagit fram en kortfattad policy med en förklarande bild och nu har vi även arbetat fram en riktlinje där vi går djupare in på de olika delarna. Riktlinjen kommer sedan att användas i det dagliga arbetet när medborgardialog diskuteras.

DIARIENUMMER: KS 136/2017 101
FASTSTÄLLD: åååå-mm-dd
VERSION: 1
SENAS T REVIDERAD: --
GILTIG TILL: --
DOKUMENTANSVAR: Kanslichef

Riktlinje

Riktlinje för genomförande av medborgardialoger

Beslutas av kommunstyrelsen och gäller för samtliga nämnder och förvaltningar

HERRLJUNGA KOMMUN

Våga vilja växa!

Innehåll

Inledning.....	2
Planering.....	2
Initiering av dialogen.....	2
Syfte och avgränsning	2
Tillvägagångssätt – eller vilken växel ska användas	3
Vilken är målgruppen?	4
Kommunikationsplan	5
Utvärdering.....	6
Återkoppling.....	7
Checklista planering	7
Genomförande	8
Metodval.....	8
Dokumentation	9
Checklista genomförande	9
Efterarbete	9
Analys av resultat	9
Utvärdering och återkoppling.....	10
Checklista Efterarbete	10

Inledning

Kommunfullmäktige antog 2017-03-14 policy för medborgardialog som innebär ett systematiskt arbetssätt med medborgardialog. Till hjälp för Herrljunga kommuns verksamheter att arbeta systematiserat med medborgardialog och få in det som en naturlig del i ärendeberedningen har denna handbok tagits fram.

Handboken är indelad i 3 delar; Planering; Genomförande och Efterarbete. Varje avsnitt avslutas med en checklista för att underlätta ditt arbete att genomföra en lyckad medborgardialog.

På administrations- och kommunikationsenheten finns stöd för dig när en medborgardialog ska genomföras, så kontakta gärna någon på enheten inför att medborgardialogsprocessen ska sättas igång.

Planering

Initiering av dialogen

I policy för medborgardialog anges följande:

”Kommunstyrelsen sätter ramarna för medborgardialogen genom att varje år identifiera områden lämpliga för dialog och nämnder/styrelsen genomför dialogen beroende på vilket området är.

Områdena identifieras i samband med budgetprocessen och genomförd medborgardialog återrapporteras vid bokslut.”

Syfte och avgränsning

För att genomföra en medborgardialog med bästa möjliga resultat behöver dialogens syfte och mål definieras, det vill säga varför dialogen genomförs och vad det är som ska uppnås.

För att överhuvudtaget kunna inleda en medborgardialogsprocess behöver vi kunna svara ja på följande frågor:

- Är frågan påverkingsbar?
- Är jag/vi som beslutsfattare påverkingsbara?

Vi behöver också fundera på om frågan är av intresse för medborgarna att delta i och om vi har tid och resurser för att genomföra en medborgardialog.

Utifrån syftet behöver också en eller flera specifika frågeställningar formuleras och det behöver också vara tydligt hur resultatet av dialogen ska användas, då det innebär en skyldighet att göra någonting av det som kommer fram genom dialogen när vi väl bjudit in invånarna att ge sina synpunkter. Det betyder inte att alla synpunkter ska tillgodoses, men viljan och ambitionen att låta synpunkterna ta plats bör finnas.

Tillvägagångssätt – eller vilken växel ska användas

När syftet är klarlagt och frågeställningarna formulerade behöver vi ta ställning till när i beslutsprocessen en medborgardialog ska ske, eller, vilken växel som ska användas:

Information

På denna växel ger vi medborgarna ökad förståelse för kommande beslut genom tydlig och breddad information.

Konsultation

På denna växel tar vi hjälp av medborgarna genom att de får tycka mellan olika alternativ.

Dialog

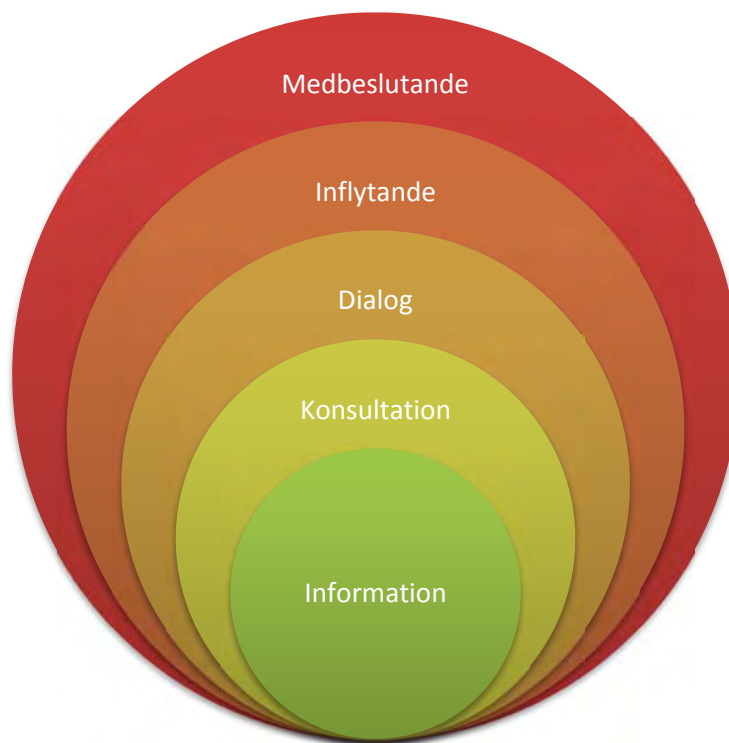
På denna växel håller vi en öppen dialog där alla ska få komma till tals, dialogen måste inte påverka eventuella beslut.

Inflytande

På denna växel är medborgaren med i utvecklingsprocessen av ärendet, de får vara med och planera och genomföra och som organisation bör vi vara förutsättningslösa vid val av denna växel.

Medbeslutande

På denna växel delar politikerna beslutsrätten inom ett område till t.ex. en föräldraförening.

Vilken är målgruppen?

En mycket viktig aspekt av planeringen är att nå ut till och lyckas engagera de som påverkas av och kan vilja vara med och påverka det aktuella ärendet.

Medborgare är olika aktiva och engagerade i samhällsutvecklingen, därför är det bra att fundera på hur vi ska nå de som inte själva ser till att hålla sig informerade om olika dialogtillfällen som vi bjudit in till och arbeta uppsökande.

För att identifiera målgruppen kan en enkel målgruppsanalys genomföras. Då framgår vilka målgrupper som är högt berörda men lågt aktiva, högt berörda och mycket aktiva, lågt berörda och lågt aktiva samt lågt berörda och mycket aktiva. Då blir det också tydligt var fokus behöver läggas för att få rätt personer engagerade.

I analysen utgår vi från att de som är högaktiva och högt berörda av en fråga kommer att delta på de möten vi bjuder in till. Gruppen som är mycket berörd men lite aktiv är den grupp som kommunen behöver lägga mest kraft på. Gruppen som är mycket aktiv men lite berörd kommer antagligen att ha synpunkter på det som ska beslutas om och gruppen som är lite berörd och lite aktiv kan vara intressant att få synpunkter av för att få en helhetsbild, men de stora resurserna ska inte läggas på att få denna grupp att delta.

Exempel på målgruppsanalys: Ombyggnad av lekplats på skolgård

Högt berörda men lågt aktiva: Föräldrar och barnen själva

Högt berörda och mycket aktiva: Föräldraföreningen på skolan, lärarna

Lågt berörda och mycket aktiva: Personer som engagerar sig när möjlighet ges, behöver inte nödvändigtvis ha någon anknytning till skolan

Lågt berörda och lågt aktiva: Personer som inte har någon anknytning till skolan

Det är också viktigt att fundera på hur jämställda förutsättningar att delta i dialogprocessen skapas.

Kommunikationsplan

Kommunikation och information är en grundläggande förutsättning för att lyckas vid arbete med medborgardialog. God och bred kommunikation behövs för att locka deltagare, få medborgarna att känna att dialogen är betydelsefull, förankra dialogen internt och hos olika intressentgrupper och meddela vad som händer efter att dialogen är avslutad. En väl utarbetad kommunikationsplan är ett stöd under hela dialogprocessen. Planen ska beskriva vad som konkret ska göras i kommunikationsarbetet och är en integrerad, men ändå självständig parallell process, till medborgardialogen. Detta innebär att kommunikationsplanen ska innehålla syfte, mål och strategier för kommunikationen. Den ska även innehålla målgrupp, bärande aktiviteter, kanaler och tidsplan för detta. Herrljunga kommun har en mall för kommunikationsplaner och vid upprättande av en denna ska någon av kommunens kommunikatörer involveras.

Vem som ska nås av vilken information är olika från en dialog till en annan, men övergripande bör berörda förtroendevalda veta vilken fråga som är aktuell, syftet med frågan, tidsplan för dialogen samt vilken växel dialogen ska föras på och berörda verksamheter bör veta grunden för vår medborgardialogsprocess samt hur målgruppen valts ut, dialogmetodens innebörd och det förväntade resultatet.

Viktigt att tänka på är att målgrupperna för kommunikationsprocessen är alltid bredare än målgrupperna för dialogprocessen. I SKL:s skrift *Kommunikation för medborgardialog* har de identifierat följande grupper som en kommunikationsplan ofta behöver omfatta:

Utvärdering

Redan under planeringsfasen är det viktigt att bestämma hur dialogen ska utvärderas och hur resultatet av dialogen ska återkopplas till deltagarna och till politiken.

Utvärdera gör vi för att kunna se om syfte och resultat överensstämmer och är det en förändring vi eftersträvar behöver vi mäta både före och efter vi genomför dialogen för att kunna säga något om en eventuell förändring.

Frågor att ställa vid en utvärdering kan vara följande:

- Uppnåddes syftet?
- Identifierades rätt målgrupp?
- Närvarade dessa vid dialogen?
- Valdes rätt metod?
- Genomfördes dokumentation och återkoppling på ett bra sätt?

När det kommer till att utvärdera deltagarnas upplevelse av dialogen finns det olika tillvägagångssätt, beroende på vilken dialogmetod som används. Ett sätt är att låta dem svara på en kortfattad enkät efter dialogens avslutande. Denna kan ske antingen genom att be deltagarna fylla i den på plats, skicka den per e-post i efterhand eller, om möjlighet finns, prata enskilt med några eller samtliga deltagare efter dialogen.

Exempel på frågor

- Alder
- Kön
- Hur fick du information om dialogen?
- Deltog du aktivt i samtalet/diskussionen?
- Fick du möjlighet att framföra dina synpunkter?
- Vet du hur återkopplingen kommer att ske?

- Vad var bra?
- Vad var mindre bra?

Återkoppling

För att medborgarna ska känna att medborgardialogen var meningsfull är det avgörande att resultatet återkopplas till deltagarna. Även om inte alla synpunkter kunnat tas hänsyn till är det viktigt att tala om vad resultatet blev, varför det blev som det blev och även hur de förtroendevalda ser på det som kommit fram i dialogen.

I vissa fall finns det en poäng att göra fler återkopplingar då ärendet går vidare i beslutsprocessen, återkoppling kan även ske i samband med beslut i frågan och när beslutet genomförts.

Hur återkopplingen kommer ske ska deltagarna informeras om redan vid genomförandet av dialogen. Återkoppling kan ske genom att lägga ut resultatet på webben eller skicka e-post/brev till deltagarna. Vid det senare alternativet måste kontaktuppgifter samlas in.

För de personer som inte deltagit i dialogen är det viktigt att ändå kunna följa dialogprocessen, därför är det bättre att informera för mycket än för lite om dialogen via exempelvis hemsidan, nyhetsbrev eller sociala medier. Transparens och öppenhet av resultaten skapar tillit.

Checklista planering

- ☐ Är syftet med dialogen tydligt, det vill säga vad dialogen ska leda till?
- ☐ Finns det möjlighet för medborgarna att påverka frågan?
- ☐ Om ja på föregående fråga, är medborgarnas möjlighet till påverkan i frågan tydligt definierad?
- ☐ Finns det en plan för hur resultatet av dialogen ska användas?
- ☐ Är det tydligt vilka beslut, på tjänstemannanivå och politisk nivå, som är möjliga?
- ☐ Finns det en tidplan för dialogen och beslutsprocessen?
- ☐ Är det identifierat vilka målgrupper som berörs av frågan?
- ☐ Finns det kunskap om hur berörda medborgare tillgodosör sig information i vardagen?
- ☐ Är det identifierat vilka kanaler som är bäst lämpade för att nå ut till de som är mindre aktiva?
- ☐ Finns det information som behöver översättas eller anpassas för vissa målgrupper?
- ☐ Är det klart var och när det är mest lämpligt att dialogen äger rum för att på bästa möjliga vis möjliggöra ett representativt deltagande?
- ☐ Är föreningar och/eller organisationer som berörs av frågan och ska involveras identifierade?
- ☐ Finns det föreningar och/eller organisationer som bör rådfrågas för att bäst nå ut till de berörda målgrupperna?
- ☐ Är formerna för utvärdering beslutade innan dialogen inleds?
- ☐ Är det klart vem som ansvarar för utvärderingen?
- ☐ Är det beslutat på vilket sätt deltagarna ska medverka i utvärderingen?
- ☐ Är det beslutat vad som ska återkopplas till medborgarna?

- ☐ Är det identifierat vilka målgrupper som ska nås av återkopplingen (endast deltagare eller även allmänheten)?
- ☐ Finns det kunskap om vilka kanaler som är bäst lämpade för att säkerställa att målgruppen nås?
- ☐ Är målgrupperna informerade om var, hur och när återkoppling kommer att ske?

Genomförande

Hur själva dialogen ska gå till är nära sammankopplat med vilken metod som väljs, vilket i sin tur beror på frågeställningen, målgruppen och vilka övriga föreningar eller organisationer som involverats.

Metodval

Det finns många olika sätt att genomföra en medborgardialog, vi listar här några exempel på metoder men lämnar det upp till dig som ska genomföra dialogen att välja vad som passar ditt område bäst. Mer tips hittar du här: <http://www.dialogguiden.se/>

Växel	Metod	Funktion	Att tänka på!
Information	Informationsmöte	Metoden vänder sig till ett stort antal människor	Det kan vara bra att komplettera den muntliga presentationen med skriftlig presentation
Konsultation	Enkät	Ett högt deltagande av ett representativt urval ger ett brett underlag	Ställ tydliga och relevanta frågor, ange gärna fasta svarsalternativ
Dialog	Dialogcafé	Ger deltagarna en möjlighet att resonera med varandra i olika gruppkonstellationer	Idéer och synpunkter bör sammanställas och återkopplas till deltagarna löpande under mötet.
Inflytande	Områdesvandring	Ett sätt att fånga in medborgarnas synpunkter om sin närmiljö	Kallelse till vandringar ska ske i god tid. Säkerställ att dokumentation och återkoppling av genomförda åtgärder görs. Låt inte vandringen bli för lång.

Inflytande	Arbetsgrupp	Deltagarna får vara med i planering och genomförande av aktiviteter eller projekt	Säkerställ att arbetsgruppen håller sig till den avgränsade frågan för dialogen

Dokumentation

Medborgardialogsprocessen ska dokumenteras enkelt och lättförståeligt. Synpunkter som framkommer under dialogen ska dokumenteras grundligt och systematiskt för att på bästa sätt kunna dra slutsatser och använda materialet i den fortsatta beslutsprocessen.

Involvera gärna kommunikatörerna för att filma, fota och göra kortfilmer som läggs på kommunens webbplats. Detta levandegör dialogen för de som inte deltagit.

Dokumentationen bör också innehålla en sammanställning av metodval, antalet deltagare, samt åldersmässig och könsmässig fördelning.

Checklista genomförande

- ☐ Har en lämplig metod valts, utifrån syfte, målgrupp, resurser och tidsperspektiv?
- ☐ Har allt det praktiska tänkts över (lokal, tilltugg, presentationsmaterial)?
- ☐ Behövs tolk för att inkludera alla deltagare?
- ☐ Behöver eventuellt material finnas tillgängligt på flera språk, eller för personer med nedsatt syn?
- ☐ Är det beslutat hur dialogen ska dokumenteras och vem som ansvarar för det?
- ☐ Bör den skriftliga dokumentationen kompletteras med exempelvis foto och film?
- ☐ Är dokumentationen lätt att förstå, även för de som inte varit involverade i processen?

Efterarbete

När medborgardialogen är genomförd sker analys av resultaten, utvärdering, och återkopplingen till deltagarna.

Analys av resultat

När dialogen är genomförd och alla synpunkter dokumenterats behöver materialet analyseras och sammanställas som en del av beslutsunderlaget.

När vi gör vår analys är målet att få svar på de frågeställningar som arbetades fram i planeringsfasen av dialogen. Därför är det viktigt att dokumentationen är strukturerad och lättolkad, och att syftet varit tydligt under hela dialogsprocessen.

Vem som ska ansvara för analysen bör beslutas om redan i planeringsfasen.

Om dialogen genererar ett stort material att gå igenom, sortera och analysera, kan det vara aktuellt att bjuda in deltagarna att delta även i detta moment. Att ge deltagarna möjlighet att analysera dialogen tillsammans med tjänstepersonerna ökar också förståelsen för offentlig verksamhet och politiska processer.

Utvärdering och återkoppling

När analysen är klar och vi fått fram ett resultat av dialogen ska resultatet återkopplas till medborgarna, se avsnittet Planering – Återkoppling samt Kommunikationsplan för mer information om till vem återkopplingen ska ske och hur.

I denna fas görs också en utvärdering för att ta tillvara deltagarnas upplevelse och för att förbättra dialogprocessen, se avsnittet Planering – Utvärdering för mer information.

Checklista Efterarbete

- ☐ Finns det en plan för hur resultaten ska analyseras, som är tydligt kopplad till dialogens frågeställning?
- ☐ Är det tydliggjort vem som är ansvarig för analysen?
- ☐ Har ställning tagits till om deltagarna ska få möjlighet att delta i analysarbetet?

HERRLJUNGA KOMMUN

KOMMUNSTYRELSENS
FÖRVALTNING
Emelie Cergic-Boberg

Tjänsteskrivelse
2017-06-16
DNR KS 41/2017 458
Sid 1 av 2

Motion avseende gratis wifi i kommunens verksamhetslokaler

Sammanfattning

En motion avseende gratis wifi (teknik för trådlöst nätverk) i kommunens verksamhetslokaler har från kommunfullmäktige skickats till servicenämnden för IT, växel och telefoni. Servicenämnden beslutade i sin tur att vidarebefordrar motionen till kommunstyrelsen i Herrljunga.

Beslutsunderlag

Servicenämnd ITVT § 8/2017-05-16
Kommunfullmäktige § 27/2017-03-14
Motion inkommen 2017-02-15

Förslag till beslut

Motionen översänds till IT-avdelningen för beredning.

Emelie Cergic-Boberg
Kanslichef

Expedieras till: Servicenämnden för IT, Växel och telefoni, IT-chef
För kännedom
till:

HERRLJUNGA KOMMUN

KOMMUNSTYRELSENS
FÖRVALTNING
Emelie Cergic-Boberg

Tjänsteskrivelse
2017-06-16
DNR KS 41/2017 458
Sid 2 av 2

Bakgrund

Lennart Ottosson (KV) har lämnat in en motion där han föreslår att Herrljunga kommun inför öppet och gratis wifi (teknik för trådlöst nätverk) för allmänheten i kommunens lokaler. Kommunfullmäktige skickade motionen till servicenämnden för IT, växel och telefoni. Servicenämnden beslutade i sin tur att vidarebefordrar motionen till kommunstyrelsen i Herrljunga.

Ärendet ska beredas innan det tas upp för beslut i kommunfullmäktige.

Motivering av förslag till beslut

IT-avdelning är den avdelning som ansvarar för IT-verksamheten, varför det är den avdelningen som bör bereda motionen.

SERVICENÄMND IT VÄXEL TELEFONI

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL

Sammanträdesdatum
2017-05-16

Sid 5

ITVT § 8

ITVT 4/2017

Motion avseende gratis wifi i kommunens verksamhetslokaler

Sammanfattning

Lennart Ottosson (KV) har i en motion till fullmäktige föreslagit att Herrljunga kommun ska erbjuda gratis wifi i kommunens verksamhetslokaler. Fullmäktige i Herrljunga har skickat frågan vidare till servicenämnden IT/Växel/Telefoni.

Servicenämnderna har ett gemensamt uppdrag och hanterar frågor som berör både Herrljunga och Vårgårda kommuner. En motion som inkommit till fullmäktige i Herrljunga kommun och endast avser verksamheten i Herrljunga är en fråga som inte hör till den gemensamma servicenämnden IT/Växel/Telefoni utan bör hanteras internt i Herrljunga kommun.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse daterat 2017-05-09
Beslut KF § 27/2017-03-14

Förslag till beslut

Bengt Hilmerströms (C) förslag till beslut:

- Servicenämnden IT/Växel/Telefoni vidarebefordrar motionen till kommunstyrelsen i Herrljunga.

Beslutsgång

Ordföranden frågar om Bengt Hilmerströms (C) förslag till beslut antas och finner att så sker.

Gemensam servicenämnd IT/Växel/Telefonis beslut

1. Servicenämnden IT/Växel/Telefoni vidarebefordrar motionen till kommunstyrelsen i Herrljunga.

Expedieras till: Kommunstyrelsen i Herrljunga
För kännedom: Kommunfullmäktiges ordförande i Herrljunga

Justerandes sign

Utdragsbestyrkande

[Signature]

[Signature]

[Signature]

HERRLJUNGA KOMMUN Kommunstyrelsen		Sida 1(1)
2017 -02- 16		
Dnr	Beteckning	
KS 41/2017	458	

Till Kommunfullmäktige i Herrljunga kommun

Motion avseende gratis wifi i kommunens verksamhetslokaler.

1. Bakgrund

Mer än var fjärde kommun har infört öppet wifi för allmänheten eller är på väg att göra det, visar Dagens Samhälles granskning (DS 3 2017). Det innebär att det blir lättare att surfa till exempel på biblioteken, i simhallen, idrottshallar, skolor och på kommunens omvårdnadsboenden.

2. Förslag

Kommunens Väl föreslår att Herrljunga kommun inför öppet/gratis wifi för allmänheten i kommunens verksamhetslokaler.

För Kommunens Väl
Ljung 20170215

Lennart Ottosson

HERRLJUNGA KOMMUN

KOMMUNSTYRELSENS
FÖRVALTNING
Niels Bredberg

Tjänsteskrivelse
2017-06-16
DNR KS 151/2017 940
Sid 1 av 2

Undertecknande av handlingar utifrån kommunstyrelsens delegationsordning (teckna firma Herrljunga kommun)

Sammanfattning

Då ny kommunchef har anställts behöver ett nytt beslut fattas om rätten att underteckna handlingar utifrån kommunstyrelsens delegationsordning. Då myndigheter, organisationer, finansiella institut och företag begär styrkta utdrag ur det beslut, som reglerar rätten att teckna firma för Herrljunga kommun, ska det framgå vilka namngivna personer som är utsedda att underteckna handlingarna.

På grund av skyldigheten att kunna namnge de personer, vilka erhållit mandatet att underteckna handlingar samt att underlätta hanteringen föreslår kommunchef att kommunstyrelsen fattar ett särskilt beslut som anger rätten till firmateckning för Herrljunga kommun, i enlighet med reglemente och antagen delegeringsordning.

Beslutsunderlag

Kommunstyrelsens delegeringsordning
Kommunstyrelsens reglemente

Förslag till beslut

1. Kommunstyrelsens ordförande Johnny Carlsson utses, med ersättare kommunstyrelsens vice ordförande Christina Abrahamsson, att underteckna avtal, fullmakter, ansökningar, och andra handlingar utifrån § 19 i kommunstyrelsens reglemente.
2. Kommunchef Niels Bredberg utses, med ersättare kanslichef Emelie Cergic Boberg, att kontrasignera avtal, fullmakter, ansökningar och andra handlingar utifrån § 19 i kommunstyrelsens reglemente.

Niels Bredberg
Kommunchef

Expedieras till: Ekonomienheten
För kännedom Niels Bredberg
till:

HERRLJUNGA KOMMUN

KOMMUNSTYRELSENS
FÖRVALTNING
Niels Bredberg

Tjänsteskrivelse
2017-06-16
DNR KS 151/2017 940
Sid 2 av 2

Bakgrund

Utifrån kommunstyrelsens reglemente har kommunstyrelsen fastställt delegeringsordning för kommunstyrelsen. Delegeringsordningen klargör vilken förtroendevald eller tjänsteperson, som har att fatta beslut på delegation.

Utdrag ur kommunstyrelsens reglemente:

”19 § Undertecknande av handlingar

Avtal och andra handlingar och skrivelser som beslutats av styrelsen ska undertecknas av ordförande och kontrasigneras av kommunchef. Vid deras frånvaro inträder vice ordförande och anställd som styrelsen utser.

I övrigt beslutar nämnden vem som ska underteckna handlingar.

Då myndigheter, organisationer, finansiella institut och företag begär styrkta utdrag ur det beslut, som reglerar rätten att teckna firma för Herrljunga kommun, ska det framgå vilka namngivna personer som är utsedda att underteckna handlingarna. Vidare är det omständigt för både förvaltning och för den som begär ut den styrkta handlingen att skicka delegeringsordningen i sin helhet.

Ekonomisk bedömning

Ärendet har ingen ekonomisk påverkan för verksamheten.

Begäran om planändring, del av LJUNG 1:19. Ljung

Sammanfattning

Från Herrljunga bostäder AB har inkommit en begäran om planändring för delar av LJUNG 1:19 "Stationsvägen" och "Brolles" i Ljung. Syftet med planändringen är att göra det möjligt att uppföra byggnader för bostäder i fler än en våning, fastigheten ägs idag av kommunen.

Genom föreslagen markanvändning tas befintlig infrastruktur väl tillvara.

Samtidigt gör man det möjligt att bygga fler bostäder i Herrljunga kommun och uppfyller på det viset utvecklingsplanens mål att öka antalet invånare.

Planändringen har stöd i översiktsplanen och kan antas vara av begränsad betydelse. Planen kan genomföras med standardförfarande.

Bygg- och miljönämnden kan besluta om antagande.

För föreslagna planområden på fastigheten LJUNG 1:19 gäller detaljplaner 1979-05-15, och 1992-06-16. Gällande detaljplaner medger bostäder i 1 våning samt park, plantering eller skyddsområde.

Beslutsunderlag

-Tjänsteskrivelse

-Detaljplaner antagna 1979-05-15 och 1992-06-16

-Begäran om planändring

-Lägeskarta

Förslag till beslut

Bygg- och miljönämnden uppmanas att planlägga del av LJUNG 1:19 för bostäder.

Emil Hjalmarsson.

Kommunarkitekt

Expedieras till: Bygg- och miljönämnden

ORIGINAL

LJUNG 1:19 M.FL.

ETAPP 3

HERRLJUNGA KOMMUN
ÄLVSBOGERS LÄN

FÖRSLAG TILL BYGGNADSPLAN

UPPRÄTTAT 1977-11-11 REV 1978-10-23
GORAN VÄSSMAR ARKITEKTKONTOR AB PARTILLE

GORAN VÄSSMAR ARKITEKT S A R

BETECKNINGAR
GRUNDKARTA

- FASTIGHETSGRÄNS RESP. VÄG
 ■ HUVUDBYGGNAD RESP. UTHUS
 --- STAKET RESP. HÄCK
 --- STENMUR RESP. STÖDMUR
 k ÅKER RESP. FÖRNLÄMNING
 HOJDKURVOR RESP. AVVÄGD HOJD
 POLYGONPUNKT RESP. RUTNATSPUNKT 64 5GON W 1938
 1:19 FASTIGHETS REGISTERNUMMER RESP. SLÄNT
 * BARRSKOG RESP. LÖVSKOG
 * AGOLAGSGRÄNS RESP. SANKMARK
 --- DIKE RESP. VATTENDRAG
 r SAMFÄLLIGHETS LITTERA RESP. HÖGSPÄNNINGSLEDNING
 + RUTNATSPUNKT 5GON W 64:14 GÖTEBORGSREGIONEN
 HOJDSYSTEM RH 00, MÄTKLASS 3

BYGGNADSPLAN EKARTA

GRÄNSBETECKNINGAR

- BYGGNADSPLANEGRÄNS BELÄGEN 3M UTANFÖR OMRÅDET
 --- GÄLLANDE OMRÅDESGRÄNS AVSEDD ATT BEHÅLLAS
 --- BESTÄMMELSEGRÄNS
 --- OMRÅDESGRÄNS
 --- FRÅN VILKEN MINDRE AVVIKELSER
 I VISSA FALL FÅR GORAS
 --- BESTÄMMELSEGRÄNS

OMRÅDESBETECKNINGAR

- VÄGMARK
 ■ PARK, PLANTERING ELLER SKYDDSSOMRÅDE
 B BOSTÄDER
 BH ... OCH HANDEL
 Jm SMÅINDUSTRI

ÖVRIGA BETECKNINGAR AVSEDDA ATT FASTSTÄLLAS

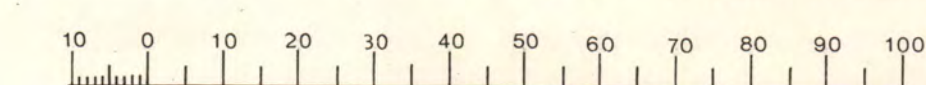
- MARK SOM INTE FÅR BEBYGGAS
 U LEDNINGSOMRÅDE
 ■ MARK FÖR UTHUS O DYL
 I II ANTAL VÅNINGAR
 F BYGGNADSHÖJD
 F FRISTÅENDE HUS
 ■ UTFARTSFÖRBUD
 ■ MED STÅNGSELSKYDDIGHET
 ■ SKYDDSBÄLTE

ILLUSTRATIONER

- GÅNGVÄG
 --- TOMTGRÄNS
 --- BYGGNAD
 ■ BULLERSKYDD I PARK

GRUNDKARTAN UPPRÄTTAD FOTOGRAFMETRISKT 1969 AV VIAK AB JÖNKÖPING
KOMPLETTERAD PÅ MARKEN 1977-11-07 AV ALINGSÅS LANTMÄTERIDISTRIKT

SKALA 1:1000

LJUNG 1:19 M.FL ETAPP 3

HERRLJUNGA KOMMUN ÄLVSBOGERS LÄN

79-05-15

BESTÄMMELSER

1 § PLANOMRÅDETS ANVÄNDNING

- a) Med B betecknat område får användas endast för bostadsändamål.
- b) Med BH betecknat område får användas endast för bostads- och handelsändamål. Där så prövas lämpligt må även kunna medges samlingslokaler samt lokaler för hantverk. I botten- våningen får bostäder anordnas endast i den utsträckning som prövas lämpligt.
- c) Med Jm betecknat område får användas endast för småindustri- ändamål av sådan beskaffenhet att närboende ej vållas olägen- heter med hänsyn till sundhet, brandsäkerhet och trevnad.

2 § MARK SOM ICKE ELLER ENDAST I MINDRE OMFATTNING FÅR BEBYGGAS

- 1 mom Med punktprickning betecknad mark får icke bebyggas.
- 2 mom Med korsprickning betecknad mark får bebyggas endast med uthus, garage och dylika mindre gårdsbyggnader.
- 3 mom Med pl och punktprickning betecknad del av industriområde skall användas som planterat skyddsområde och får icke bebyggas eller användas för upplag eller parkering.

3 § SÄRSKILDA FÖRESKRIFTER ANGÅENDE OMRÅDEN FÖR ALLMÄNNA LEDNINGAR

På med u betecknat område får icke vidtas anordningar som hindrar framdragande och underhåll av underjordiska allmänna ledningar.

4 § BYGGNADSSÄTT

Med F betecknat område får bebyggas endast med hus som uppförs fristående.

5 § BYGGNADS LÄGE

På med F betecknat område skall huvudbyggnad uppföras på ett avstånd av minst 4, 5 m från gräns till granntomt.

6 § EXPLOATERING AV TOMT

- 1 mom På tomt som omfattar med F betecknat område får endast en huvudbyggnad och ett uthus eller annan gårdsbyggnad uppföras.
- 2 mom På tomt som omfattar med F betecknat område får huvudbyggnad icke uppta större sammanlagd areal än 150 m². Uthus eller annan gårdsbyggnad får ej uppta större sammanlagd areal än 50 m². I uthus eller gårdsbyggnad får boningsrum icke inredas.

- 3 mom Av tomt som omfattar med Jm betecknat område får högst hälften bebyggas.

7 § BYGGNADS UTFORMNING

- 1 mom På med romersk siffra betecknat område får byggnad uppföras med högst det antal våningar som siffran anger. Härutöver får, där terrängens lutning så medger, sluttningsvåning anordnas.
- 2 mom På med siffra i romb betecknat område får byggnad uppföras till högst den höjd i meter som siffran anger.

8 § UTFARTSFÖRBUD

- 1 mom Utfart får icke anordnas över områdesgräns som även betecknats med ofyllda cirklar. Förbudet gäller ej fastighet vars behov av utfart icke kan behöri gen tillgodoses på annat sätt.
- 2 mom I områdesgräns som även betecknats med fyllda cirklar skall fastighet förses med stängsel, vari ej får anordnas öppning som medger utfart mot väg. Befrielse från här angiven skyldighet kan medges beträffande fastighet från vilken med hänsyn till dess höjdläge, vidtagna åtgärder eller andra omständigheter utfart ej kan väntas äga rum samt fastighet vars behov av utfart icke kan behöri gen tillgodoses på annat sätt.

REJUNO KOMMUNFULLMÄKTIGES I HERRLJUNGA
KOMMUN BESLUT DEN 12 dec 1978 S 156
227/78

Jörgen Björn
Kns ORDF. Jörgen Björn

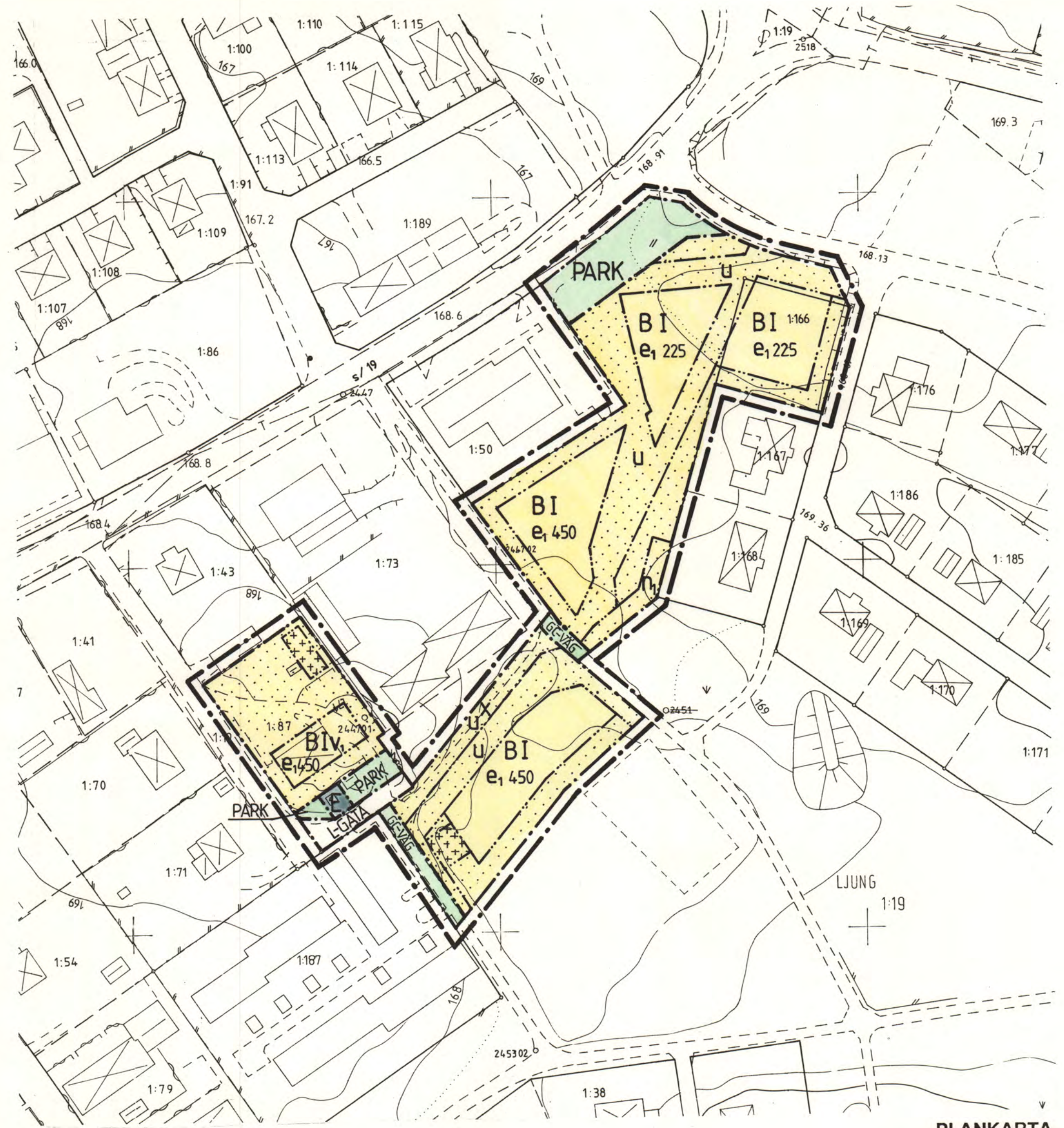
Partille 1977-11-11 Rev 1978-10-23
GÖRAN VÄSSMAR ARKITEKTKONTOR AB

Göran Vässmar
Göran Vässmar
Arkitekt SAR

Ola Ljungman
Ola Ljungman
Arkitekt SAR

Michael Edén
Michael Edén
Arkitekt SAR

PLANKARTA

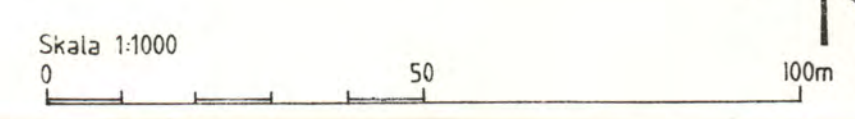
ILLUSTRATIONSKARTA

GRUNDKARTAN

Måtklass: III
Höjdsystem: RH 70
Koordinatsystem: 5 GON V 64:14
Beteckningssystem: TFA 4.6 B:5

Grundkartan upprättad av Lantmäterverket 1976
och kompletterad av Alingsås lantmäteridistrikt
i mars 1992.

Nore Eriksson
Distriktslantmätare

PLANBESTÄMMELSER

Följande gäller inom områden med nedanstående beteckningar. Där beteckning saknas gäller bestämmelsen inom hela planområdet. Endast angiven användning och utformning är tillåten.

GRÄNSBETECKNINGAR

- gränslinje ritad 3 mm utanför planområdet
- användningsgräns
- egenskapsgräns

ANVÄNDNING AV MARK

Allmänna platser

- PARK Anlagd park
- L-GATA Lokalgata
- GC-VÄG Gång- och cykelväg

Kvartersmark

- B Bostäder. Där suterrängvåning anordnas får den utnyttjas för kontor och förråd.
- E Transformatorstation

UTNYTTJANDEGRAD

- e, 000 Största bruttoarea i kvm ovan mark exkl uthus.

BEGRÄNSNINGAR AV MARKENS BEBYGGANDE

- Marken får inte bebyggas.
- Marken får endast bebyggas med uthus och garage.
- u Marken skall vara tillgänglig för allmänna underjordiska ledningar.
- x Marken skall vara tillgänglig för allmän gångtrafik.

MARKENS ANORDNANDE

- n₁ Befintlig vegetation skall sparas.

UTFORMNING, PLACERING

- I Högst en våning, högsta byggnadshöjd för garage och uthus är 3,0 m.
- v₁ Suterrängvåning får anordnas.

ADMINISTRATIVA BESTÄMMELSER

Genomförandetiden slutar 1997-12-31

Upplysningar

- Till planen hör:
  - Denna plankarta med bestämmelser och illustration
  - Planbeskrivning
  - Genomförandebeskrivning
  - Fastighetsförteckning
  - Samrådsredogörelse
  - Utställningsutlåtande

ANTAGANDEHANDLING

DETALJPLAN		
REGLERAR MARKANVÄNDNING OCH BYGGANDE ENLIGT PBL.		
Ljung 1:19 mfl, KLÖVERÄNGEN		
I LJUNG, HERRLJUNGA KOMMUN, ÄLVSBORGS LÄN		
Upprättad 1992-03-26. Rev. 1992-05-18.	Godkänd av BN 92.05.18	
Herrljunga kommun Brita Särqvist Stadsarkitekt	Aspekt Arkitektgrupp AB Lennart Dahlberg Arkitekt SAR	Antagen av KF 92.06.16
		Laga kraft 92.07.15

1992-06-16

Kommunstyrelsen
Herrljunga kommun

Herrljunga 2017-06-14

Begäran om detaljplanändring för

- Stationsvägen Ljung
- "Brolles" Ljung

Herrljungabostäder AB begär om detaljplanändring för nybyggnation av lägenheter på markområde enligt bifogad karta i Ljung.

Herrljungabostäder AB

Enligt uppdrag

Birger Sjöberg
Vd

Karin Carlsson
Styrelseordförande

HERRLJUNGA KOMMUN

KOMMUNSTYRELSENS
FÖRVALTNING
Birgitta Saunders

Tjänsteskrivelse
2017-06-16
DNR KS 135/2017 385
Sid 1 av 2

Avsiktsförklaring gällande Cykla och vandra i Sjuhärad

Sammanfattning

Sjuhäradskommunerna, Bollebygd, Borås, Herrljunga, Mark, Svenljunga, Tranemo, Ulricehamn och Vårgårda har under snart fem år drivit projektet Cykla och vandra i Sjuhärad. Under de tre sista åren har projektet finansierats med medel från Boråsregionen Sjuhärads kommunalförbund och från ovanstående kommuner.

För att kunna driva verksamheten vidare kommer en ansökan om långsiktigt ekonomiskt stöd att göras till Boråsregionen Sjuhärads kommunalförbund. Medverkande kommuner kommer dock även fortsättningsvis att delfinansiera Cykla och Vandra i Sjuhärad.

Omfattningen av åtagandet framgår i dokumentet "Cykla och vandra i Sjuhärad - förslag på en framtida arbetsmodell". Herrljunga kommun åtar sig att bidra med en insats av 0,50 SEK/invånare och år, samt med arbetstid för berörda personer under förutsättning att även Boråsregionen Sjuhärads kommunalförbund fortsätter att stödja Cykla och vandra i Sjuhärad.

Beslutsunderlag

Cykla & vandra i Sjuhärad -Framtaget förslag på en framtida arbetsmodell.

Förslag till beslut

Herrljunga kommun ställer sig bakom avsiktsförklaringen Cykla och vandra i Sjuhärad

Birgitta Saunders
Utvecklare

Expedieras till: Birgitta Saunders, Besöksnäringens ansvarig, KS
För kännedom
till:

HERRLJUNGA KOMMUN

KOMMUNSTYRELSENS
FÖRVALTNING
Birgitta Saunders

Tjänsteskrivelse
2017-06-16
DNR KS 135/2017 385
Sid 2 av 2

Bakgrund

Sjuhäradskommunerna, Bollebygd, Borås, Herrljunga, Mark, Svenljunga, Tranemo, Ulricehamn och Vårgårda har under snart fem år drivit projektet Cykla och vandra i Sjuhärad. Under de tre sista åren har projektet finansierats med medel från Boråsregionen Sjuhärads kommunalförbund och från ovanstående kommuner.

För att kunna driva verksamheten vidare kommer en ansökan om långsiktigt ekonomiskt stöd att göras till Boråsregionen Sjuhärads kommunalförbund. Medverkande kommuner kommer dock även fortsättningsvis att delfinansiera Cykla och Vandra i Sjuhärad.

Omfattningen av åtagandet framgår i dokumentet ”Cykla och vandra i Sjuhärad - förslag på en framtida arbetsmodell” (reviderad 2017-06-01) som lämnas in i samband med ansökan om medel. Herrljunga kommun åtar sig att bidra med en insats av 0,50 SEK/invånare och år, samt med arbetstid för berörda personer anställda av kommunen.

Avsiktsförklaringen gäller under förutsättning att även Boråsregionen Sjuhärads kommunalförbund fortsätter att stödja Cykla och vandra i Sjuhärad.

Ekonomisk bedömning

Herrljunga kommun åtar sig att bidra med en insats av 0,50 SEK/invånare och år, samt med arbetstid för berörda personer anställda av kommunen. Vilket ryms inom befintlig budget.

Motivering av förslag till beslut

Samverkan mellan sjuhäradskommunerna är viktig och i detta projekt där man nu sedan 2012 har haft ett lyckat samarbete för att stärka cykla och vandringslederna i kommunerna. Projektet verkar för en långsiktig utveckling av en bärkraftig besöksnäring inom cykling, vandring, friluftsliv samt övrig naturturism i Sjuhärad. Målet för projektet är att skapa fler arbetstillfällen inom turism- och servicebranschen i Sjuhärad genom att få fler besökare att utnyttja lederna i området. Detta görs genom bl.a. kvalitetssäkring av vandringsleder, stöttning av företagen med att skapa säljbara cykel- och vandringsprodukter, marknadsföring av cykel- och vandringslederna samt produkter och aktiviteter via olika kanaler.

En samverkansgrupp mellan kommunerna Bollebygd, Borås,
Herrljunga, Mark, Svenljunga, Tranemo, Ulricehamn och Vårgårda

Förslag på en framtida arbetsmodell

Sammanfattning

Det har under senare år satsats mycket på besöksnäring kopplat till cykling och vandring i Sjuhärad genom olika projekt. Projektet Cykla och vandra i Sjuhärad, finansierat av Boråsregionen Sjuhärads kommunalförbund, har pågått sedan 2015 och kommer att avslutas 2018-03-31. Genom projekten har en viktig kommunöverskridande samverkan kommit igång vilket resulterat i bland annat stärkt kvalitet på många leder, många cykel- och vandringsprodukter och ett generellt ökat fokus på cykel- och vandringsaktiviteter. Lederna, samt produkter och aktiviteter kopplade till dessa, har synliggjorts genom olika marknadsföringskanaler för att locka hit besökare och därmed skapa fler arbetstillfällen inom besöks- och servicebranschen, samt öka den turistekonomiska omsättningen i regionen. Lokalbefolkningen har också varit en målgrupp utifrån ett folkhälsoperspektiv.

Med dessa satsningar och resultat som bakgrund, och med tanke på att besöksnäringen är viktig för regional livskraft och tillväxt, samt den stora efterfrågan på hållbar och aktivitetsbaserad besöksnäring, är det oerhört viktigt med en långsiktig och fungerande fortsättning för Cykla och vandra i Sjuhärad. Dels för att upprätthålla det arbete som redan är gjort, men också för att arbeta vidare med att utveckla Sjuhärad till ett självklart område för cykling och vandring för både företagare, besökare och lokalbefolkning.

För att Cykla och vandra i Sjuhärad skall kunna utföra ett effektivt arbete med bra resultat krävs en permanent tjänst på 100% och en god organisation. Likaså krävs en varaktig finansiering. En lösning som bygger på medlemskap och tillfälliga bidrag skapar mycket osäkerhet, stjälar mycket tid från övriga arbetsuppgifter och är därmed ingen bra långsiktig lösning. Då Cykla och vandra i Sjuhärad handlar om en viktig kommunöverskridande samverkan mellan Sjuhäradskommunerna, som skapar arbetstillfällen och som påverkar regional utveckling, folkhälsa och tillväxt menar vi att Boråsregionen Sjuhärads kommunalförbund bör stödja Cykla och vandra i Sjuhärad även i framtiden, på en mer permanent basis, och stå för en del av finansieringen. Antingen genom att helt införliva Cykla och vandra i sin egen verksamhet eller genom att ge långsiktigt ekonomiskt stöd. De 8 deltagande kommunerna är beredda att även i framtiden medfinansiera med 0,50 kr/invånare och år under förutsättning att Boråsregionen Sjuhärads kommunalförbund fortsätter att stödja Cykla och vandra i Sjuhärad.

Projektets kontaktpersoner i berörda kommuner och projektets styrgrupp stöttar förslaget och är tydliga på att det arbete som Cykla och vandra i Sjuhärad utför är mycket viktigt, och att det är något som varje enskild kommun inte har möjlighet att göra på egen hand. Likaså har Turistrådet Västsverige gett uttryck för att Cykla och vandra i Sjuhärad fyller en viktig funktion även i framtiden.

Projektledarna för Cykla och vandra i Sjuhärad ställer gärna upp med en muntlig presentation av projektet, samt av förslaget på den framtida arbetsmodellen.

För mer information om Cykla och vandra i Sjuhärad; se www.vandraisjuharad.se

Bakgrund

Det har under flera år drivits cykel- och vandringsprojekt i Sjuhärad. 2010 gjordes en förstudie om att skapa en sammanhängande cykelled i kommunerna Tranemo, Svenljunga, Ulricehamn och Borås. Detta arbete resulterade i Sjuhäradsrundan som invigdes i maj 2013. Projektet "Besöksnäring Boråsregionen" med start 2012, med bland annat fokus på produktutveckling, har också varit en viktig utgångspunkt för vidare projekt vad gäller cykling och vandring. Från september 2012 till december 2014 pågick Leaderprojektet Vandra i Sjuhärad, som 2015 övergick i projektet Cykla och vandra i Sjuhärad, finansierat av Boråsregionen Sjuhärads kommunalförbund och Sjuhäradskommunerna. Detta projekt kommer att avslutas 2018-03-31. Projektets syfte och mål har varit att lyfta cykel- och vandringsturismen med avseende att få fler turister att komma till området för att cykla eller vandra. Med detta har man velat skapa fler arbetstillfällen inom besöks- och servicebranschen och därmed få den turistekonomiska omsättningen att öka i regionen. Mycket pengar och arbete är lagda i projekten, vilket resulterat i:

- ett värdefullt samarbete och erfarenhetsutbyte kring cykel- och vandringsleder, samt produkter och aktiviteter kopplade till dessa, mellan berörda kommuner och andra aktörer, framförallt lokalt, men även regionalt och nationellt.
- koncept och mallar för kvalitetssäkring av leder.
- stärkt kvalitet på många vandrings- och cykelleder, varav 19 vandringsleder och 2 cykelleder ingår i projektet.
- utveckling och marknadsföring av 12 cykelprodukter och 6 vandringsprodukter enligt Turistrådet Västsveriges affärsmodell, i samarbete med företagare. Projektet har generellt uppmuntrat företagare inom besöksnäringen att satsa på cykel och vandring och att utveckla sin marknadsföring och hemsida, samt att bli bokningsbara online.
- en årligen förekommande Cykel- och vandringsfestival, samt andra exempel på hur man kan jobba med friluftaktiviteter för lokalbefolkningen, till exempel integrationsvandring.
- nätverksträffar på olika teman för bland annat föreningar som sköter och ansvarar för vandringsleder.
- bra och uppdaterade kartor över lederna, möjliga för besökare att skriva ut via Cykla och vandra i Sjuhärads hemsida.
- framtagande av broschyr och andra trycksaker.
- nationell och internationell marknadsföring av lederna, cykel- och vandringsprodukter, samt tips, råd och inspiration via:
  - egen hemsida/vastsverige.com.
  - Facebook med ca 9500 följare.
  - Instagram med ca 700 följare.
  - nyhetsbrev.
  - broschyr och andra trycksaker.
- generellt mer fokus på, och intresse för, cykel- och vandringsaktiviteter bland både besökare, företagare och lokalbefolkning.
- ökad medvetenhet om vilka leder som finns och vikten av att ta vara på dem hos deltagande kommuner och även i regionen.
- en plan över hur man på ett varaktigt och hanterbart sätt kan jobba vidare med Cykla & vandra i Sjuhärad efter projekttidens slut.

Cykla och vandra i Sjuhärad behövs även i framtiden

Enligt den Nationella strategin för svensk besöksnäring 2020 är besöksnäringen en av Sveriges mest värdefulla näringar avseende ekonomi, sysselsättning samt regional livskraft och tillväxt. Intresset för hållbar och aktivitetsbaserad besöksnäring är generellt stort och en av de tydligaste marknadstrenderna vad gäller besöksnäringens produkter i Västsverige idag är efterfrågan på hållbarhetssäkrade cykel- och vandringsprodukter. Detta bekräftas i de kundundersökningar som Turistrådet genomfört bland både svenska och utländska besökare, i de målgruppsanalyser som Visit Sweden har genomfört på bland annat tyska vandrare samt i den återkoppling de får från sina samarbetspartners inom det internationella reseledet. Även i den Nationella strategin för besöksnäring 2020 beskrivs destinationsutveckling och teman som fungerande modeller som driver utvecklingen inom besöksnäringen. Viktiga fokus i denna strategi är hållbarhet och de unika värden som Sverige står för i form av natur, kultur, kreativitet och sundhet. I detta sammanhang beskrivs cykling och vandring som attraktiva aktiviteter för besökarna. Turistrådet Västsverige vill ta vara på denna efterfrågan och verka för att utveckla ett utbud av kvalitets- och hållbarhetssäkrade produkter kopplade till cykling och vandring. De menar därför att det är mycket viktigt att kvaliteten på cykel- och vandringslederna upprätthålls och utvecklas.

Förutsättningarna för cykel- och vandringsturism i Sjuhärad är väldigt bra, med omväxlande och vacker natur och med många cykel- och vandringsleder. Likaså är Sjuhärads närhet till storstadsområdena med bra kommunikationer en bra och viktig förutsättning för cykel- och vandringsturism. Inom ett kort avstånd från Sjuhärad bor många potentiella besökare och det är också många som stannar till i området på väg till och från västkusten. I och med den ökade medvetenheten om klimatet och turismens påverkan på det, väljer också fler och fler att semestra mer i Sverige och andelen svenska turister utgjorde 75% av den totala mängden turister i Sverige år 2015 enligt Tillväxtverket: Fakta om svensk turism 2015. För de utländska gästerna ligger Sjuhärad bra till med tanke på närheten till kontinenten, bra färjeförbindelser till Göteborg, och framför allt närhet till Landvetter och Jönköpings flygplatser.

Sjuhärads natur skapar inte bara möjligheter för besöksnäringen. Den vackra naturen med goda möjligheter till friluftsliv, fysisk aktivitet och rekreation är också viktig för lokalbefolkningen för att uppnå god hälsa. Naturen är också en naturlig mötesplats och därmed en viktig arena för gemenskap och integration. Barriärerna för att komma ut kan dock vara många. Ett större fokus vad gäller cykel- och vandringsleder, samt aktiviteter kopplade till dessa, bidrar till att fler upptäcker naturen och dess möjligheter, vilket är viktigt ur ett folkhälsoperspektiv.

En kommunöverskridande samverkan är viktig

En fortsatt kommunöverskridande samverkan behövs för att;

- samordna arbetet kring cykel- och vandringsleder i Sjuhärad; vägledning, kvalitetssäkring, avtal, uppföljning och utveckling. En samordning gör arbetet effektivare och ger bättre resultat. Samordning ger också mer likvärdig kvalitet på lederna oavsett kommungränser, något som påverkar besökaren positivt. Regelbunden uppföljning av ledernas status är viktig för att upprätthålla kvaliteten på lederna.
- samordna arbetet kring information om lederna. Dels information på hemsida och i trycksaker, men även ute på lederna. Det är viktigt med lättillgänglig, tydlig och samstämd information för att besökare skall ta steget ut i naturen, känna sig trygga och få en positiv upplevelse.

- uppmuntra till utveckling av kommunöverskridande cykel- och vandringsprodukter i Sjuhärad.
- marknadsföra hela Sjuhärad som en destination för cykel- och vandringsturism. Vissa leder sträcker sig över flera kommuner och besökarna ser inte kommungränserna. Gemensam marknadsföring ger styrka i konkurrensen med andra områden med vandring och cykling. Även i den Nationella strategin för besöksnäringen 2020 beskrivs konstruktiv samverkan som en viktig faktor i utvecklingen av besöksnäringen.
- bidra till att Sjuhärad stärks som ett attraktivt och konkurrenskraftigt tillväxtområde genom;
  - fler arbetstillfällen inom turism- och servicebranschen som ofta är det första instegsjobbet för många, bland annat för unga, kvinnor och nyanlända.
  - en positiv påverkan på landsbygdsutvecklingen.
  - att Sjuhärad blir ett attraktivt område att flytta till och etablera sig i med tanke på goda möjligheter till friluftsliv.
- ta initiativ till, inspirera till, samt marknadsföra cykel-, vandrings- och andra friluftaktiviteter i hela Sjuhärad, med mål om att få fler ut i naturen, vilket är viktigt utifrån ett folkhälsoperspektiv. Mer genomslagskraft och större utbud när man samarbetar.
- tillsammans driva gemensamma större frågor som påverkar cykel- och vandringsleder samt produkter och aktiviteter kopplade till dessa.

Projektets kontaktpersoner i berörda kommuner samt projektets styrgrupp, är tydliga med att det arbete som Cykla och vandra i Sjuhärad utför är mycket viktigt och att det är något som varje enskild kommun inte har möjlighet att göra på egen hand. Likaså har Turistrådet Västsverige gett uttryck för att Cykla och vandra i Sjuhärad fyller en viktig funktion även i framtiden. Både när det gäller kvalitetssäkring av leder i samarbete med kommunerna, samt vad gäller uppmuntran till upprätthållande och utveckling av cykel- och vandringsprodukter. Turistrådet Västsverige menar också att Cykla och vandra i Sjuhärad spelar en viktig roll, tillsammans med Västarvet och Turistrådet Västsverige, när det gäller samverkan kring regional kvalitetssäkring av leder.

Med detta som bakgrund och med tanke på alla de resurser som har lagts ner i Cykla och vandra i Sjuhärad och föregående projekt, samt de resultat man uppnått, är det oerhört viktigt med en långsiktig och permanent fortsättning. Dels för att upprätthålla det arbete som redan är gjort, men också för att arbeta vidare med att utveckla Sjuhärad till ett självklart område för cykling och vandring för både företagare, besökare och lokalbefolkning.

Förslag på hur Cykla och vandra i Sjuhärad skall fungera i framtiden

Organisation

För att Cykla och vandra i Sjuhärad skall kunna utföra ett effektivt arbete med goda resultat även i framtiden krävs bland annat en politisk förankring, en god organisation och en varaktig finansiering. Då detta handlar om en kommunöverskridande samverkan mellan Sjuhäradskommunerna, som skapar arbetstillfällen och som påverkar regional utveckling, folkhälsa och tillväxt menar vi att Boråsregionen Sjuhäradskommunalförbund bör stödja Cykla och vandra i Sjuhärad även i framtiden, på en mer permanent basis. Antingen genom att helt införliva Cykla och vandra i Sjuhärad i sin egen verksamhet, eller genom att ge långsiktigt ekonomiskt stöd där verksamheten organiseras via en av

Sjuhäradskommunerna. Vid behov är till exempel Näringsliv Ulricehamn AB villiga att även i framtiden upplåta kontor och administrationstjänster.

Ett viktigt argument till att Boråsregionen Sjuhärads kommunalförbund bör bidra med ekonomiska medel även i framtiden är att det som Cykla och vandra i Sjuhärad står för överensstämmer väl med det Boråsregionen Sjuhärads kommunalförbund tillvaratar och arbetar för;

- ett långsiktigt Sjuhäradsperspektiv.
- gränsöverskridande samverkan mellan Sjuhäradskommunerna.
- tillväxt och regional utveckling.
- innovation och nytänkande.
- miljö och kultur.
- social välfärd, integration och hälsa.

Förslaget bygger på en samverkan mellan de åtta Sjuhäradskommunerna där kommunerna samarbetar med föreningar, företag och Turistrådet Västsverige/Västra Götalandsregionen. Arbetet samordnas av en utvecklingsgrupp och en samordnare i 100%, en ny tjänst som skapas. Se nedan.

Samordnare

En ny tjänst på 100% som skapas, liknande nuvarande projektledare. Samordnarens arbetsuppgifter är att;

- samordna arbetet kring cykel- och vandringslederna i kommunerna: vägledning, kvalitetssäkring, uppföljning och utveckling.
- ansvara för regelbundna möten med utvecklingsgruppen och vid behov med kommunernas utsedda kontaktpersoner gällande spår och leder, besöksnäring, folkhälsa eller GIS.
- vara kontaktperson gentemot företag inom besöksnäringen, föreningar, Turistrådet Västsverige/Västra Götalandsregionen samt bidra till "nätverkande" mellan alla aktörer vad gäller cykel- och vandringsleder och aktiviteter och produkter kopplade till dessa.
- ta initiativ och inspirera till cykel- och vandringsaktiviteter samt andra friluftaktiviteter i kommunerna.
- stödja och uppmuntra företagare att upprätthålla samt skapa nya cykel- och vandringsprodukter.
- se till att det finns uppdaterade kartor.
- se till att det finns bra information om lederna på hemsida och i tryckt material.
- marknadsföra cykel- och vandringsleder, cykel- och vandringprodukter, samt friluftaktiviteter på hemsida, Facebook, Instagram och nyhetsbrev, samt i broschyr och eventuellt andra trycksaker.
- svara på frågor från allmänheten.
- rapportera till Boråsregionen Sjuhärads kommunalförbund.

Utvecklingsgrupp

För att driva och utveckla arbetet krävs en utvecklingsgrupp som träffas minimum 4 gånger per år. Gruppen bör omfatta;

- samordnaren.

- en representant från varje kommun (den av de kontaktpersoner nedan som är mest engagerad i arbetet kring cykel- och vandringslederna).
- två representanter från näringslivet.
- två representanter från föreningslivet (om möjligt en representant från en "ledförening" och en representant från en förening som representerar friluftslivet, exempelvis Friluftsförbundet).
- en representant från Boråsregionen Sjuhärads kommunalförbund.

För att uppnå god kommunikation och ett effektivt arbete utses fyra kontaktpersoner i varje kommun gällande;

- spår och leder.
- cykel- och vandringsprodukter samt andra besöksnärringsfrågor.
- GIS-frågor vid framtagande av kartmaterial för respektive kommuns cykel- och vandringsleder.
- folkhälsofrågor.

Dessa kontaktpersoner samarbetar vid behov med samordnaren och utvecklingsgruppen.

Kommunernas ansvar

Kommunernas ansvar är att;

- utse kontaktpersoner (gällande spår och leder, besöksnärringsfrågor, GIS-frågor samt folkhälsofrågor) som samarbetar med samordnaren och utvecklingsgruppen. Meddela eventuella förändringar.
- utse en av de fyra kontaktpersonerna att vara kommunens representant i utvecklingsgruppen. Denne deltar aktivt i utvecklingsarbetet kring cykel- och vandringsleder.
- ansvara för underhåll, samt ha kontakt med markägare, gällande de leder som ingår i Cykla och vandra i Sjuhärad där kommunen är huvudman. Meddela driftstörningar och åtgärda eventuella brister.
- ha kontakt med och stötta föreningar som sköter och ansvarar för övriga leder i respektive kommun.
- ha bra och tydlig information om spår och leder på kommunens hemsida med en länk till Cykla och vandra i Sjuhärad.
- medfinansiera med 0,50 kr/invånare och år, med en uppsägningstid på 6 månader.

"Ledföreningarnas" (föreningar som ansvarar för och sköter leder) ansvar

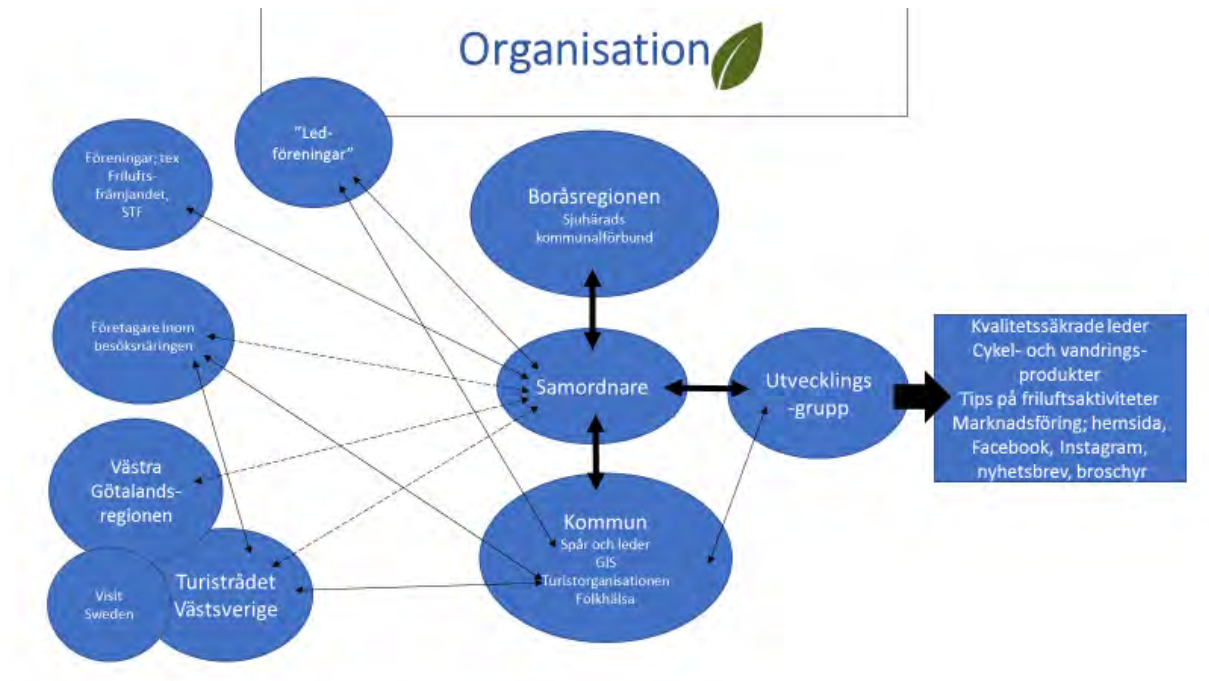
"Ledföreningarnas" ansvar är att;

- ansvara för underhåll av respektive led som ingår i Cykla & vandra i Sjuhärad, samt ha kontakt med markägare gällande sin led. Meddela driftstörningar och åtgärda eventuella brister.

Boråsregionen Sjuhärad's kommunalförbunds ansvar

Förutom det som beskrivs under organisation och finansiering;

- delta med en representant i samordningsgruppen.

Mål

Cykla och vandra i Sjuhärad skall verka för att Sjuhärad skall vara ett område med goda möjligheter för cykel- och vandringaktiviteter för både företagare, besökare och lokalbefolkning, och därmed bidra till fler arbetstillfällen inom turist- och servicebranschen, goda upplevelser för besökarna samt förbättrad folkhälsa hos lokalbefolkningen, och därigenom ökad ekonomisk tillväxt.

Detta skall ske genom;

- tydliga resultatmål.
- en tydlig och hanterbar organisation med förankring i alla kommuner.
- en varaktig finansiering.
- ett väl utvecklat nät av cykel- och vandringsleder av god kvalitet.
- uppmuntran till utveckling av cykel- och vandringsprodukter.
- initiativ, inspiration och tips gällande cykel-, vandrings- och andra friluftaktiviteter.
- nationell och internationell marknadsföring av leder, produkter och aktiviteter via hemsida, Facebook, Instagram, nyhetsbrev, broschyr och annat tryckt material.

Resultatmål

Samordning

- minimum 4 möten per år med utvecklingsgruppen (Se nedan under organisation; utvecklingsgrupp).
- minimum 2 nätverksträffar per år för exempelvis ledansvariga, företagare inom besöksnäringen eller föreningar.

Ledutveckling

- årlig uppföljning av ledernas status och kvalitet. Antingen via egen kontroll av samordnaren eller via respektive kommun.
- öka antalet leder som i ingår i Cykla och vandra i Sjuhärad med minst två vandringsleder per år. Jobba för att det blir en jämn fördelning mellan de olika kommunerna.

Cykel- och vandringsprodukter

- upprätthålla och underhålla antalet cykel- och vandringsprodukter som marknadsförs via Cykla och vandra i Sjuhärad, dvs 12 cykelprodukter och 6 vandringsprodukter. Uppmuntra till flera.

Aktiviteter

- fånga upp cykel-, vandrings- och andra friluftaktiviteter i kommunerna och marknadsföra dessa en gång per månad via hemsida, Facebook och nyhetsbrev.
- anordna eller ta initiativ till minst fyra cykel- eller vandringsaktiviteter per år.

Marknadsföring

- uppdatera Facebook minst 1 gång per vecka.
- öka antalet följare på Facebook med minst 10% per år.
- uppdatera Instagram minst 2 gånger per månad.
- öka antalet följare på Instagram med minst 10% per år.
- uppdatera hemsidan 1 gång per månad.
- öka antalet träffar på hemsida med minst 10% per år.
- sända ut nyhetsbrev, med bland annat tips på cykel-, vandrings- och andra friluftaktiviteter, 1 gång per månad.
- synas i media minst en gång per år.
- sprida broschyrer och annat material i Sjuhärad och närliggande områden, och vid behov uppdatera och trycka nytt material.

Finansiering

För att en samordnare tillsammans med utvecklingsgruppen och andra samarbetspartners, skall kunna jobba effektivt och uppnå målen krävs bland annat en varaktig finansiering. En förening eller en liknande lösning som bygger på medlemskap och tillfälliga bidrag skapar mycket osäkerhet, stjälar mycket tid från övriga arbetsuppgifter och är därmed ingen bra långsiktig lösning. Som nämnts ovan menar vi att Boråsregionen Sjuhärad kommunalförbund bör stödja Cykla och vandra i Sjuhärad även i framtiden, på en mer permanent basis, och stå för en del av finansieringen. Antingen genom att helt

införliva Cykla och vandra i sin egen verksamhet eller genom att ge långsiktigt ekonomiskt stöd. De 8 deltagande kommunerna är beredda att även i framtiden medfinansiera med 0,50 kr/invånare och år under förutsättning att Boråsregionen Sjuhärads kommunalförbund fortsätter att stödja Cykla och vandra i Sjuhärad. Enligt vårt förslag står Boråsregionen Sjuhärads kommunalförbund för resterande belopp. Se ekonomisk kalkyl nedan. Värt att notera är att denna summa är ungefär hälften av vad Boråsregionen Sjuhärads kommunalförbund hittills har beviljat per år. Utöver avgiften på 0,50 kr per invånare och år, kommer berörda kommuner att arbeta med Cykla och vandra i Sjuhärad inom ramarna för sina verksamhetsområden.

Ekonomisk kalkyl

Baserade på folkmängden 31/12 2016.

Intäkter		Budget 2018	Kommentarer
		Summa	
Vårgårda – kommunavgift		5 648	50 öre/inv
Herrljunga – kommunavgift		4 743	50 öre/inv
Tranemo – kommunavgift		5 888	50 öre/inv
Bollebygd – kommunavgift		4 551	50 öre/inv
Mark – kommunavgift		17 109	50 öre/inv
Svenljunga – kommunavgift		5 340	50 öre/inv
Ulricehamn – kommunavgift		11 944	50 öre/inv
Borås – kommunavgift		54 940	50 öre/inv
	Totalt kommunerna	110 162	
Boråsregionen (Sjuhärads kommunalförbund)		587 672	
Totalt intäkter		697 834	
Utgifter			
Lön inklusive sociala avgifter för en samordnare 100%	584 834		
Kontorshyra	20 000		
Kommunikation (tele, internet, hemsida, porto)	10 000		
Administrativ hjälp	6 000		
Reseersättning, konferensdeltagande	27 000		
Marknadsföring/trycksaker	50 000		
		697 834	

Kontaktuppgifter

Projektledare Cykla och vandra i Sjuhärad

Maria Bylin

maria@vandraisjuharad.se // 0766 – 43 59 83

Arvid Johansson

arvid@vandraisjuharad.se // 0766 – 43 59 66

Emmy Hultberg

emmy@vandraisjuharad.se // 0766 – 43 59 68

www.vandraisjuharad.se

www.sjuharadsrundan.se

www.facebook.com/vandraisjuharad

Postadress

Cykla och vandra i Sjuhärad

C/O Näringsliv Ulricehamn AB

Järnvägstorget 2

523 30 Ulricehamn

Avsiktsförklaring avseende medverkan i Cykla och vandra i Sjuhärad

Bakgrund

Sjuhäradskommunerna, Bollebygd, Borås, Herrljunga, Mark, Svenljunga, Tranemo, Ulricehamn och Vårgårda har under snart fem år drivit projektet Cykla och vandra i Sjuhärad. Under de tre sista åren har projektet finansierats med medel från Boråsregionen Sjuhärads kommunalförbund. För att kunna driva verksamheten vidare kommer en ansökan om långsiktigt ekonomiskt stöd att göras till Boråsregionen Sjuhärads kommunalförbund. Medverkande kommuner kommer dock även fortsättningsvis att delfinansiera Cykla och Vandra i Sjuhärad.

Åtagandets omfattning

Omfattningen av åtagandet framgår i dokumentet "Cykla och vandra i Sjuhärad - förslag på en framtida arbetsmodell" (reviderad 2017-06-01) som lämnas in i samband med ansökan om medel. Herrljunga kommun åtar sig att bidra med en insats av 0,50 SEK/invånare och år, samt med arbetstid för berörda personer anställda av kommunen.

Avsiktsförklaringen gäller under förutsättning att även Boråsregionen Sjuhärads kommunalförbund fortsätter att stödja Cykla och vandra i Sjuhärad.

För Herrljunga kommun

Datum

Namnteckning

Namnförtydligande

Befattning

HERRLJUNGA KOMMUN

KOMMUNSTYRELSE-
FÖRVALTNING
Niels Bredberg

Tjänsteskrivelse
2017-07-05
DNR KS 165/2017 109
Sid 1 av 7

Rapport till kommunstyrelsen ang. särskild händelse i Herrljunga kommun.

Brevförsändelse med pulver.

Sammanfattning

Måndagen den 26/6 2017 inträffade särskild händelse i kommunen med anledning av feladresserad inkommen brevörsändelse med vitaktigt pulver.

Efter identifiering av brev och dess innehåll larmades polismyndighet samt information gavs i olika omgångar till anställda i kommunhuset och via hemsida till medborgare.

Efter larmning till polismyndighet avvaktades inför polisens direktiv vidare åtgärder utöver information om händelsen som sådan. Räddningstjänsten i Herrljunga kommun kontaktades, vilka snabbt var på plats utanför kommunhuset.

Efter ankomst av polis och i telefonkontakt med polisen utvecklades hanteringen av händelsen.

Kommunhuset evakuerades, med undantag för 4 personer i reception och entre'n.

Information gavs om planerad återsamling av kommunhusets personal i biblioteket.

Information till och kommunikation med media ombesörjdes via Kc i receptionen och särskilt utsedd biträdande kommunchef externt utanför kommunhuset. Växelfunktionen upprätthölls under hela händelseutvecklingen av två personer.

Efter direktiv från polis påbörjades sanering av de fyra personer, vilka var kvar i kommunhuset. Samtliga fyra personer kunde lämna kommunhuset efter saneringen.

Klockan 15.30 hade polisens bombgrupp och tekniker avslutat arbetet vid kommunhuset. Beskedet var då att pulvret hade konstaterats vara ofarligt.

Kvarvarande kommunhus-personal i Herrljunga samlades till ett kort möte innan de åkte hem. Tisdag förmiddag samlades all personal i kommunhus och angränsning för information om händelsen och hur den har hanterats.

Samtliga direkt berörda har erbjudits stödsamtal efter händelsen.

Efter händelsen har kommunledning genomfört utvärdering tillsammans med räddningstjänsten. Genomförandet och resultatet av utvärdering var värdefull för alla medverkande. Att hantera udda särskilda händelser ställer särskilda krav på krisberedskapen.

Kc.s bedömning av hantering av händelsen efter utvärdering

En sällan förekommande särskild händelse!

Att identifiera alla möjliga hotbilder mot en kommun är inte en enkel uppgift. Det vi vet är att hotbilden mot kommuner och dess förtroendevalda och anställda är på en högre nivå idag än

HERRLJUNGA KOMMUN

KOMMUNSTYRELSE-
FÖRVALTNING
Niels Bredberg

Tjänsteskrivelse
2017-06-11
DNR KS 165/2017 109
Sid 2 av 7

för fem år sedan. Att förebygga och kunna åtgärda när en hotbild omsätts i faktisk händelse är oerhört viktigt.

Beredskapen att hantera en särskild händelse i kommunhuset och hos berörda var god.

Särskilda riktlinjer eller checklista för att hantera just den särskilda händelsen med pulverinnehåll i ordinarie brevöversändelse finns inte i kommunhuset. I dialog med polismyndigheten kunde händelsen hanteras efter tillhandahållen checklista, på ett korrekt vis.

Polismyndigheten genomförde en professionell hantering av händelsen.

Räddningstjänsten i Herrljunga var fysiskt på plats och kunde bistå den polisiära insatsen.

Den mediala bevakningen var stor och intensiv. Genom gott samarbete bland berörda mediakontaktpersoner genomfördes mediakommunikationen med god kvalitet.

Samtliga direkt och indirekt berörda ska ha en eloge för väl genomfört arbete under händelsen.

Allt går inte att förbereda, men händelsen i sig visar på förbättringspotential i krishanteringen, vilket kommer att fortsätta bearbetas.

Underlag:

Logg Brevöversändelse med pulver 2017-06-26. Bilaga.

Beskrivande artikel från BT 2017-06-26.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar godkänna informationen och lägga den till handlingarna

Niels Bredberg
Senior Kommunchef

HERRLJUNGA KOMMUN

KOMMUNSTYRELSE-
FÖRVALTNING
Niels Bredberg

Tjänsteskrivelse
2017-06-11
DNR KS 165/2017 109
Sid 3 av 7

Bilaga 1

Logg Brevförsändelse med pulver 2017-06-26.

0830-0930

Möte i mötesrum Sämsjön.

Närvarande är kommunstyrelsens presidium och Kc.

Kc får samtal från reception med information om att ett brev med vitt pulver finns bland inkommande post. Kc går till reception och kontrollerar. Återkommer efter en stund och talar om att ett brev med vitt pulver finns i receptionen. Polisen är informerad.

Kc informerar om att han varit i kontakt med pulvret. Tvättat sig noggrant efteråt. Väntar på samtal från polisen. Kc har samtal med polisen och återvänder till receptionen.

Receptionens dörrar är stängda. Ingen har tillträde till receptionen förutom de tre personer, vilka befinner sig där. Den fjärde personen befinner sig i entrén.

Ventilationen i kommunhuset stängs av.

Fc Tk går in som biträdande Kc, att assistera och leda arbetet utanför kommunhuset.

Media börjar höra av sig. Mediakommunikation utvecklas intensivt. Kc, KsO och Bitr Kc sköter mediakommunikationen i olika omfattning i återkommande telefondialog.

0930-1000

Två polisbilar anländer och parkerar framför kommunhuset. Efter en stund anländer ytterligare en polisbil. Polismyndigheten ger via telefon till Kc förhållningsorder för händelsen.

Informationsförmedling påbörjas. Information ges i kommunhuset och påbörjas via hemsidan. Arbetet med nyheter på hemsidan pågår därefter kontinuerligt.

Kl 10.20 meddelas att kommunhuset ska evakueras.

Fc/Bitr Kc och Fc soc går runt i kommunhuset och meddelar att huset skall utrymmas via utgång i kafeterian. Återsamling ska ske kl. 13.00 i kulturhuset för vidare information.

Medarbetarna uppmanas att sprida ut sig och söka upp alternativa arbetsplatser, bland annat i Vårgårda och i kulturhuset samt arbetsplatser i närbelägna verksamhetslokaler

KsO, Fc/Bitr Kc och Fc Soc förflyttar sig till kulturhuset.

Media anländer. AT, BT och radio Sjuhärad. Kort information ges till media. Förtäring ordnas.

Kaffe och dryck förmedlas på bedömt säkert vis till receptionen.

1050-1100

HERRLJUNGA KOMMUN

KOMMUNSTYRELSE-
FÖRVALTNING
Niels Bredberg

Tjänsteskrivelse
2017-06-11
DNR KS 165/2017 109
Sid 4 av 7

Krisledningsnämndens ledamöter informeras.

Bedömning är gjord att Krisledningsnämnden ej ska sammankallas i nuläget.

1100-1130

Information ges från polismyndigheten att de fyra personerna som varit instängda i receptionen ska förberedas för sanering i duschrum i källaren och släppas ut en och en samt erhålla handdukar och nya kläder.

1130-1200

Planering påbörjas för att flytta över växelfunktionsarbetet till Vårgårda.

Säkerställning sker att växelfunktionen fungerar från Vårgårda.

Bemanningsplanering av växelfunktion i Vårgårda påbörjas.

1200-1300

Mediainformation genomförs i kulturhuset.

Sanering av de fyra personerna påbörjas.

Polisens nationella bombskydd anländer kl 12.45.

Efter att personerna lämnar byggnaden en och en, samtalar var och en med polis om händelsen.

Ytterligare informationsinsatser på hemsidan, intranätet och facebook.

1300-1330

Samling i kulturhuset.

Kort information om läget ges till alla närvarande. Ca 10 – 15 personer på plats.

Ingen information från polisen när avspärrningen kan tas bort vid denna tidpunkt.

Uppmaning till alla som inte har möjlighet att hitta en ny arbetsplats att ta sig hem.

Fortsatt väntan i kulturhuset i avvaktan på ny information från polisen.

Media hör av sig under tiden.

Sista personen lämnar kommunhuset kl 13.30.

15.30

Besked att avspärrningen tas bort.

Innehåll i brevet var ett ”ofarligt ämne”.

HERRLJUNGA KOMMUN

KOMMUNSTYRELSE-
FÖRVALTNING
Niels Bredberg

Tjänsteskrivelse
2017-06-11
DNR KS 165/2017 109
Sid 5 av 7

Polis och saneringspersonal packar ihop och avvecklar insatsen.
Mediakommunikationen pågår.

1535

Växeln i Herrljunga öppnas igen.

1545-1615

Avstämning med direkt berörd personal avseende behov av krisstöd efter händelsen.

1600-1630

Samling för medarbetare i kommunhusets cafeteria.

Ytterligare informations/dialogmöte för all direkt och indirekt berörd personal fastställs till kl 0930
2017-06-27 i kommunhuset.

Information och kallelse skickas ut.

HERRLJUNGA KOMMUN

KOMMUNSTYRELSE-
FÖRVALTNING
Niels Bredberg

Tjänsteskrivelse
2017-06-11
DNR KS 165/2017 109
Sid 6 av 7

Bilaga 2

Kopierad artikel BT 2017-0626 ang "brevhändelsen" i Herrljunga.

Ett brev inkom till kommunkontorets post och vid öppning upptäcktes pulver under måndagsmorgonen.

Man upptäckte det vid öppnandet av brevet. Då lät man det ligga och de som hade varit i kontakt med det fick gå in i ett annat rum, säger Hans Lippens, polisens presstalesperson vid region Väst.

Brevet togs omhand och undersöktes av Nationella bombskyddet.

Inga personer har behövt transporterats till sjukhus och inga rapporter om skador finns.

Kommunhuset utrymdes i väntan på undersökningen.

– Nu avvaktar vi vad polisen kommer fram till och ser till att vår verksamhet fungerar så gott det går fast från andra lokaler, säger Emelie Cergic Boberg, chef för administrations- och kommunikationsavdelningen, i ett pressmeddelande, på måndagen.

Kommunchefen Niels Bredberg berättade att kuvertet var feladresserat:

– Brevet var adresserat till ett studieförbund, men hade kommunhusets adress. För tillfället har vi avbrutit allt arbete i kommunhuset och personalen har flyttat arbetet till en annan lokal, säger han till BT.

– Det är inget jag känner till. Det får stå för honom. Vad som står eller inte står på kuvertet ingår i förundersökningen, säger Hans Lippens.

Åsa Andersson, presstalesperson vid polisen i Alingsås, berättade att fyra anställda måste saneras innan de kan lämna byggnaden. En av dem var kommunchefen Niels Bredberg, som tillkallats av personalen som hade öppnat brevet.

De fyra personer som suttit i karantän i kommunhusets reception kommer "mycket snart" att få lämna receptionen, skrev Herrljunga kommun på sin hemsida vid lunchtid på måndagen.

– De har gått igenom en sanering och har fått nya kläder, säger Alfred Dubow, teknisk chef, i pressmeddelandet.

Kommunhuset var dock fortsatt evakuerat. Kommunstyrelsens ordförande Johnny Carlsson (C) ledde arbetet från ett rum i Kulturhuset, som ligger ganska nära kommunhuset och med fönster mot kommunhuset. Några anställda kunde arbeta i skolornas lokaler, medan några åkte till Vårgårda och arbetade i kommunhuset där, men det blev ändå många timmar i förlorad arbetstid.

Polisens bombgrupp anlände strax före klockan 12. Då hade kommunen ordnat fram klädombyten till de fyra personer som fanns i kommunhuset - kommunchef Niels Bredberg, två personer i receptionen och ytterligare en kommunanställd. Polisen ser till att de saneras.

HERRLJUNGA KOMMUN

KOMMUNSTYRELSE-
FÖRVALTNING
Niels Bredberg

Tjänsteskrivelse
2017-06-11
DNR KS 165/2017 109
Sid 7 av 7

Ventilationen i kommunhuset hade stängts direkt på morgonen för att undvika spridning av eventuella partiklar och vid 10.30 beslutades om evakuering.

Lena Svantesson i receptionen var den som tog emot det misstänkta brevet. Hon såg att brevet var till ett studieförbund i Herrljunga, men hade adressen Torget 1 vilket är kommunhusets adress. Lena Svantesson säger att hon bara skulle skriva på rätt adress men tittade närmare på brevet och upptäckte pulvret. Då ringde hon till kommunchefen som kom ner och bedömde att man skulle ringa polisen och utrymma huset.

- Stämningen var ganska lugn hela tiden, säger Lena Svantesson. Vi gjorde det vi skulle, men var inte speciellt oroliga.

Lena Svantesson, Niels Bredberg och ytterligare två personer som befann sig i receptionen fick stanna kvar isolerade medan resten av personalen lämnade huset.

- Man måste ta sådant här på allvar, säger kommunchef Niels Bredberg. Jag tycker att rutinerna fungerade bra.

Han blev tillsammans med de övriga tre utsläpp på eftermiddagen och fick berätta för polisen om vad som hade hänt och sina iakttagelser. Då kom han ut ur huset iförd blåställ och barfota.

– Vi fick lämna ifrån oss alla kläder för undersökning, säger han.

Klockan 15.30 hade polisens bombgrupp och tekniker avslutat arbetet vid kommunhuset. Beskedet var då att pulvret hade konstaterats vara ofarligt.

Den personal som fortfarande fanns kvar i Herrljunga samlades till ett kort möte innan de åkte hem. Tisdag förmiddag kommer all personal att samlas och få information om dagens händelser och hur de har hanterats.